GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

FOLKLIFSBILDER

FRÅN

SÖDERMANLAND

TECKNADE

AF

LISSEG

STOCKHOLM
OSCAR L. LAMMS FÖRLAG

Pris 2 kr. 25 öre.

Berättelsen är fullkomligt naturtrogen, personerna gripna ur verkligheten, just sådana de lefvat. Det hvilar ett skimmer af oskuldsfull renhet öfver det hela — berättelsen är en behaglig idyll och har som kulturbild onekligen ett högt värde.

(Utdrag af vitsord om en af berättelserna, af frih. G. Djurklou.)

FOLKLIFSBILDER

FRÅN

SÖDERMANLAND

TECKNADE

AF

LISSEG.

Anna S. A. Lundqvist.

STOCKHOLM
OSCAR L. LAMMS FÖRLAG.

Norrköping 1887, M. W. Wallberg & Comp. Boktryckeri.

LILLA GRETA.

1.

Hvad det var friskt och vackert i björkskogen! En och annan fogel lät ännu höra sitt glada qvitter från grenarna, fast det led mot aftonen, göken gol och skogen doftade, log och sjöng en jublande hymn, en from omedveten tacksägelsehymn till sin himmelske fader, som med välbehag ser ned på sina skapade verk. Och blomman log, doftade och talade, äfven hon, sitt sköna, tysta, vältaliga språk, från tufvan, der hon stod i älsklig okunnighet om sin egen fägring.

Då vandrade äfven en liten menskoblomma i glad frimodighet framåt genom skogen och sjöng och jublade äfven hon i kapp med naturen; klar och ren ljöd den lillas röst då hon sjöng den lilla visan om Guds godhet, som hon lärt i skolan.

Hon såg småförståndig ut, i sin urtvättade, snygga bomullskjol, som räckte till hälarna, svarta tröja och randiga bomullsförkläde. På fötterna hade hon grofva kängor, och den rena bomullshalsduken, som betäckte hennes hufvud kunde ej fullt tillbakahålla de guldgula lockarna, som tittade fram så skälmaktigt här och der. Stora, klara, blåa ögon, frimodigt blickande omkring sig, skära kinder och en liten välformad mun — så såg hon ut, det älskliga barnet, som just nu sjöng så ljudeligt och gladt sista orden på visan: "Sjungen, Gud är god!"

Men hon tystnade hastigt, blyg och förlägen, ty från motsatta sidan kommo henne till mötes två unga herrar, prestens och majorens söner, som voro hemma under sommaren. Hon stannade då hon mötte dem och neg djupt, såsom hon blifvit lärd i skolan, och tänkte sedan fortsätta sin väg, men prestsonen log vänligt emot henne och utropade:

"Nej se, lilla Greta, kors, hvad du växt och blifvit stor! Hur står det till med dig nu för tiden?"

"Tackar som frågar, herr Axel, inte annat än bra", svarade barnet och neg ånyo.

"Hur gammal är du nu då?"

"På elfte året sedan jul", svarade flickan, och trots sin blygshet kunde hon ej underlåta att se upp på den snälla, rara unga herrn, som brukade vara så lustig och gifva henne så många slantar, till och med *hvita*.

"Var det du som sjöng nyss?" frågade den andre unga herrn.

"Ja, den der visan tycker jag så mycke' om, den har fröken lärt oss i skolan", sade barnet okonstladt.

"Jaså, du tycker om den", sade den unge herrn mönstrande henne, och med ett litet satiriskt småleende, "jag förmodar att du inte mycket förstår hvad du sjunger, min lilla tös, eller hur?" — dervid strök han den lilla retsamt under hakan.

Intet svar följde, och talaren fortfor i samma bittra, retsamma ton: "Nå, du svarar ej, liten, *om* det nu verkligen fins en Gud, så är det väl inte så säkert att han är så fasligt god?" —

Barnet fästade sina stora, förvånade ögon på den talande, ängsligt och häpet, och tårarna voro inte långt borta, då hon slutligen, rädd och förlägen, tog till ordet:

"Jag förstår inte hva' herrn menar, men nog vet ja' att Gud gifvi' mej far å' mor å' lille bror, å' att han skapat alla vackra blommor å' säden som vi får brö' af å' line' som mor väfver af, å' framför allt har hans käre son kommit hit ner för att göra oss te' Guds barn igen när vi ha' vari' stygga, så nog är *Han* god allti', ä' han inte' dä?" frågade hon ängsligt och såg bort till sin vän prestens son, i det de länge återhållna tårarna sakta runno ned för de mjuka, runda barnakinderna.

"Var inte ledsen, lilla Greta", sade den tilltalade och kastade en förtörnad blick på sin kamrat, i det han vänligt smekte den lillas kind, "bry dig inte om den der, som talar så tokigt; du och jag, vi veta nog att Gud är god och det vet nog han också, fast han pratar så der. Se så, se på mig nu, så får jag se om du är min lilla, glada flicka igen. Det var rätt! — nu tycker jag om lilla Greta, nu sitter solen och ler i ögonen igen!" —

"Så tokigt herr Axel talar", skrattade barnet, nu åter trö-

stadt och lugnt, — "inte kan sol'n sitta i ögona på mej, då skulle ja' ju bli' blind vet ja'."

"Jaa, det har du nog rätt i, lilla gullock", log ynglingen, "men hvart skulle du gå nu egentligen?"

"Ätter kritra, förstås", svarade den lilla småförståndigt, "mamma har mycke' te' göra hemma hon; för pappa ä' allt redigt trötter när han kommer hem om qvälla', å' lille bror ska' ansas, men dä' förstår ja' mej inte på och derför så går ja' ätter kritra hvar eviga qväll."

"Men tänk om de inte skulle lyda dig och följa dig hem, hur skulle du då bära dig åt, då stod du der vackert", sade hennes vän.

"Jo, pytt också, nu hitta' han just på", skrattade Greta, — "Majros blir så dann bara hon får si mej, å' skriker å' kommer sättanes, å' då kommer qviga' ätter mä', förstås."

"Hvarför tycker hon så mycket om dig då?" frågade den andra unga herrn, och sökte tala ur samma ton som hans kamrat, för att åter ingifva barnet förtroende.

"Ja, vet ja'", sade den lilla fundersamt, "dä' ä' väl för att ja' klappar å' smeker'na' å' ger'na' brö'bitar emellanåt."

"Hvar bor du då och hvad har din pappa för sig?" frågade studenten vidare.

"Å — pappa ä' arbetare ve' herrgårn å' timrar så mycke' hus så, han ä' den licksta timmerkarln di' har, å' mamma ho' väfver å' spinner ull å' lin å' lagar maten, å' iblann går hon hjelp ve' går'n, för di' tycker om henne der, hon vet hur dä' ska' vara hos herrskap, för hon tjente så många år hos pastorns."

"Men hvad gör *du* då, lilla gullock?" frågade prestsonen.

"Å, han är så tokig så", skrattade barnet, "inte heter ja' gullock inte, ja' heter ju Greta vet ja', men fröken Emelie kallar mej blåöga å' klaröga, men det heter ja' inte heller. Jag hjelper mamma förstås, å' städar å' rustar, å' sir ätter lilla bror, å' spinna kan ja' mä', å' så spolar ja' å' går ärnden å' läser öfver mina lexor å' så går ja' i skolan."

"Det var mycket det der", sade den främmande herrn, "men så leker du väl ibland också."

"Åja, lite'", sade flickan, "men det blir just inte' mycke' af,

dä' förstås när Johan kommer så får ja' leka lite' mä honom, å' i höst ska' ja' dit å' bli barnflicka."

"Hvem är Johan då?" frågade majorens son.

"Det är hennes fästman, kan du väl förstå", svarade prestsonen.

"Prata tok", sade den lilla skrattande, "Johan ä' farbror å' mosters son i Aldungen; inte passar dä' för en liten barnunge som ja' ä', te' ha' fästman, dä' vet nog herrarna. Föräldrarna hans ä' bondfolk di'."

"Men tycker du inte det blir ledsamt att komma hemifrån och ut för att tjena", frågade prestsonen.

"Ånej, Aldungas ä' så snälla så, di' ha' vari' fadder åt mej, å' så får Johan å' ja' leka lite' iblann, dä' ha' moster lofva', — men nu får inte herrarna följa mä' mej längre, för då blir kritra rädda så ja' får ingen år'ning på dom, ja' hör Majros skrika."

"Nå, så ska' vi väl lemna dig då, adjö lilla Greta", sade majorens son.

"Adjö, gullock", sade prestsonen och smekte hennes kind, "när kommer du till prestgården?"

"Bärena börja snart bli mogna å' då kommer ja' allt, men nu skriker Maja så" — och efter en hastig, men djup nigning försvann den lilla i skogen.

"En sak ber jag dig om, Ernst", sade prestsonen allvarligt, sedan barnet försvunnit för deras blickar, "förbittra icke detta älskliga barns stilla, enfaldiga troslif med dina spetsfundigheter och tvifvel. Det är en klar liten bäck der solens rena strålar spegla sig; mins du ej hur Runeberg säger: grumla icke flickans själ."

"Hvad du blifvit poetisk, min hederliga kurre", skrattade den andre litet försmädligt, "älskliga barn och klara himmel och troslif och solstrålar, och grumlig bäck och dimmig spegel, nej, — så var det inte — det der var, förb. mig, för stor portion på en gång, för mig. Är det de der krutgubbarna i Upsala, hvad allt de nu heta, som lärt dig alla de der vackra sakerna?"

"Tror du inte min egen känsla för det rätta, tillika med flickans älskliga barnafromhet kan väcka mina bättre känslor till lif", sade den andre lugnt, "jag önskar, Ernst, att du någon gång kunde tänka en allvarlig tanke. Men hvad är det värdt att" —

— — afbröt han sig hastigt, — "ett bra sött barn är det i alla fall, det får du väl lof att medgifva."

"En rigtig liten hjertetjuf blir hon om några år, sanna mina ord", svarade Ernst med kännaremin, "det skall bli rätt intressant att se om jag ej får rätt. När hon får utveckla sig blir hon, ta' mig tusan, farlig."

"Men något experimentalfält för unga diplomater får hon ej bli', kom ihåg det", sade hans kamrat allvarligt.

"Och något experimentalfält för unga väckelsepredikanter får hon ej heller bli'", gäckades den andra retsamt, "kom *du* ihåg *det*."

Emellertid hoppade den lilla, glad och lycklig framåt och småpratade med sina "kriter". Hon behöfde blott springa före så kommo "Maja" och qvigan efter luffande och stötte henne emellanåt förtroligt i ryggen eller på axeln.

En stor vacker bukett af vilda blommor hade hon plockat åt sig, men när Majros äfven ville nosa på den och till och med gjorde min af att låta den försvinna i sitt stora gap, då blef lilla Greta rigtigt stött på sin fyrbenta vän och började ordentligt predika moral för henne.

"Aldrig lär du dej då folkseder, du drumliga gamla Maja", pratade hon, "fast jag försöker te' lära dej skick som annat folk, Tycker du dä' passar för en hygglig kossa te' villa äta opp mina vackra blommor, som ska' stå i muggen på byrån derhemma. Si så, var snälla nu å' bråka inte, der står mamma i dörra' å' väntar på oss. — Vet ni mamma åt kritra ha' vari' så lustiga i qväll så — å' så träffa' ja' på herr Axel vet ni, å' majorns son, men honom tyckte ja' inte om, han va' inte så snäller som herr Axel inte, å' di' följde mä' mej änna te' grinna, vet ni, men då fick ja' höra Maja skrika å' då ba' ja' dom gå så di' inte skulle skrämma'na'."

"Jaså, herrarna va' ute å' gick, du va' fälle inte för näsviser ve' dom å' prata för mycke' larf, kära barn", log modren.

"Ånej, mamma, dä' tror ja' inte — men herr Axel kalla mej för gullock å'" — — —

"Pappa ä' inte hemma än", afbröt modren, "nu ska' ja' skynna mej te' mjölka inna' han kommer hem. Lilla Albert sofver långi redan."

Hon var en medelålders qvinna, med ett godt, ärligt utseende, men fula drag; hennes grofva, tarfliga drägt var utmärkt snygg och proper och fastän en fullkomlig bondqvinna, märkte man dock på hennes tal, sätt och hela uppförande att hon "varit med herrskap" som allmogen så egendomligt uttrycker sig, och lärt sig detta städade och litet förfinade sätt, som gör ett så behagligt intryck på iakttagaren.

"Ack, söta mamma, låt mej försöka te' mjölka, söta mamma får ja' dä'", ropade den lilla och hoppade vid modrens hand in i ladugården, sedan hon dock först satt sin bukett i vatten i muggen. Då hon fått den begärda tillåtelsen satte hon sig mycket beskäftig med stäfvan i knäet och såg obeskrifligt vigtig ut. Men Majros vände på sitt hufvud och såg med kloka, förvånade koögon efter, hvad det var för ena små ovana fingrar, som handskades med henne, men när hon såg att det var hennes lilla lekkamrat, hon, som gaf henne så många smekningar och godbitar, stod det fromma djuret stilla som ett lam för den ovana handen.

"Ack, sir ni mamma, jag kunde allt, nu är stäfvan nära full", jublade barnet, "å' der kommer pappagubben, men han sir kärfver ut i qväll, ja' törs inte bråka någe mä' 'en'."

"Ånej, låt nu pappa vara te' han får hvila sej, han ä' trötter, stackare, ska' du tro, te' timra hela dan' kostar allt på dä'," sade modren och drog med van hand ut de sista mjölkdropparna ur djurets spenar. "Go' qväll Anders, välkommen hem, gubben min", helsade hon mannen fryntligt i det hon trädde emot honom med den fylda stäfvan, "nu ä' du trötter, kom nu in å' ät en bit."

Han var en temligen lång, mager karl, något öfver medelåldern; med ett skarpt markeradt ansigte, vackra drag, fårad panna, mörkt gråsprängdt hår och polisonger och ett något sträft och dystert drag öfver det ärliga ansigtet. Äfven hos honom märktes detta städade skick, som utmärkte hustrun.

"Åja, nog får 'en släpa å' arbeta å' liten tack har 'en för' ett", sade han bittert, "men ja' ska' visa spiktorn å' hela bundten för rexten, åt arbetarn ä' sin lön värd. Di tror, herra, åt di ska' få huttla mä' oss arbetare hur di vill, men fast ja' inte har

munstacher å' glasöger, så står dä' en rigtiger kar' bakom ole, dä' ska' han bi varse, dä' kan han lita på."

Vid dessa ord slängde han hatten på sängen och satte sig ned vid det snygga, hvitskurade furubordet, der en stenbunke med mjölk och godt välbakadt rågbröd väntade honom.

"Si så, ät nu Anders, du ä' nog både hungriger å' trötter", sade hustrun lugnande, "se'n ska' du fälle tala om hva' spiktorn ha' sagt åt dej, du vet fälle åt han inte ä' så svår som dä' låter iblann."

"Ja, ja' vet nog dä' åt han ä' en käring, fast han ha' fått byxor på sej", skrattade mannen bistert, "dä' va' just ingen rekumdation för 'en, kära gumma."

Nu knäppte han tyst tillsammans händerna, innan han med kraftiga tag angrep den välsmakande anrättningen och äfven hustrun och flickan togo sig hvar sin sked och började, efter en andäktig suck, sin aftonmåltid. Lilla Greta blickade emellanåt forskande opp på sin fars ansigte och studerade de allt mera jemnade rynkorna i hans panna; hon ville se när tiden var inne för henne att slå upp sin lilla språklåda. Slutligen blef tystnaden henne för lång, hon lade sitt lilla lockiga hufvud på sned och blickade litet osäker på fadren, i det hon sade:

"Vet ni pappa, ja' mjölka' Majros i qväll."

Nu log fadren och sade: "vardt dä' för svårt te' tiga nu längre, lilla pratmakerska, dä' va' ju bra dä' åt du kan hjelpa mamma. Kom nu hit å' sätt dej, å' var tyster om du kan, så får ja' tala om för mamma hur dä' va' ve' herrgårn."

Barnet lät inte säga sig detta två gånger, i ett nu hoppade hon opp och slog sig ned på fadrens knän, lade sin arm om hans hals och lutade sitt hufvud mot hans bröst. Han strök mildt hennes gyllene lockar med sin sträfva hand i det han började:

"Jo, sir du Lotta, i qväll sluta' vi timra stora logen, du vet, å' då skulle vi ha' ut penninga' för'ett'; vi va' oppe på kontore' te' spiktorn när vi börja, å' då vardt dä' afsagdt om hur vi skulle få mä' betalninga', å' nu syna di åf arbete' i da', å' dä' va' regalt å' ordentligt som vi ha' lofva' för'e'. Nå, dä' va' ingen mera frågan om dä', men när ja' kom opp på kontore', så mente han te' åt vi inte skulle få som dä' va' lofva', utan han ville dra' åf för oss, men då vardt ja' viller å' sa', åt *så* pass mycke' karl

trodde ja' te' minstingen han va', så han skulle veta hva' han ha' sagt å' inte prata fram å' tebakars."

"Nej, kära Anders, sa' du dä'!" utropade hustrun häpen och förvånad, "hva' svarte han då?"

"Åh, han ville allt krångla å' slingra sej unna', men då sa' ja': spiktorn gör som han vill, sa' ja', dä' kan ingen förmena'en sa' ja', men si får ja' inte som dä' va' afsagdt, så hör ja' fälle åt här ä' på mode' te' tala ett å' göra ett annat, sa' ja', å' dä' ä' ja' för gammeldags te' förstå mej på, sa' ja'. Då går ja' fälle te' majorn, mente ja' te', för der får ja' så mycke' arbete ja' vill, han kan nog vara stränger å' häftiger iblann, men dä' ä' en regal karl, sa' ja', som sätter *värdi* på en dugtiger, ärliger arbetare, å' hva' han en gång ha' sagt dä' ä' sagt å' ta's inte tebakars — dä', sa' ja'."

"Nå, hur gjorde han då?" frågade hustrun, i högsta grad intresserad.

"Jaa, hva' skulle han göra", svarade mannen småleende och med sjelfkänsla, "han va' fälle tvungen te' ge' mä' sej, hellest ha' han inte fått någe' arbete gjordt. Kara' ha' gått ifrån en hvareviga en, å' då ha' han stått der, å' rätten hade vi på vår si'a, för han ha' alri' akkordera vidare mä' oss än åt vi får visst för hvart arbete. Tocka' der nymodiga strejker, dä' tycker ja' inte någe' om, dä' skaffar inte arbetarn någen aktning, men si huttla mä' sej, dä' får en heller inte låta herra göra, te' känna sitt värde ha' inte vår Herre förbjudi' oss. Här ä' penninga' du mor."

Vid dessa ord tog han opp pengarna ur västfickan och lade dem på bordet.

"Ack, ack, ack", utropade lilla Greta och slog ihop händerna, "så mycke' pengar ni har, pappa! Nu ä' ni fälle lika rik som baron ve' herrgårn!"

Anders log ett dystert leende och svarade med en half suck: "Jo, jo men, nu hitte' du just på; men gåk nu å' lägg dej barn, du får inte vara oppe länger", och ville lyfta ner barnet ur sitt knä.

"Ack nej, får ja' läsa min aftonbön först", bad den lilla.

Efter gifven tillåtelse knäppte hon tillsammans sina händer och läste: "Gud som hafver", "Fader vår" och "välsignelsen"; äf-

ven bad hon särskildt, en enkel, barnslig bön för "mamma, pappa, lilla brof å' alla snälla menniskor", hon tvekade litet under det hon sade Amen, och på fadrens fråga hvad hon funderade på, svarade hon blygt:

"Åå — ja' fundera på, men dä' kanske ä' dumt, om dä' inte skulle gå an te' be Gud för Majros å' qvigan mä', di' ä' så snälla å' di' ä' ju Guds skapade verk, di' mä'."

En stor tår föll ur den grofve arbetarens öga ned i barnets lockiga hår och han svarade med ett mildt leende:

"Jo vars, be' du Gud priciss om allt hva' du vill, mi' lilla flicka, väles den som kunne be' som ett barn, dä' vure inga nö' mä' oss då inte."

Men när den lilla krupit in i sin vrå, till sin tarfliga, men snygga bädd, sade han fundersamt, vänd till hustrun:

"Lotta du, vi får inte glömma te' sätta in hvarsi' krona i barnas sparbanksböcker, ondt ha' vi om'ett', men dä' får lof te' ske ändå; dä' blir bäst åt du går te' majorn mä' två kronor å' böckra i måron."

Hustrun tog emot dem och inlindade dem omsorgsfullt i ett papper, hvilket hon inlade i sin byrålåda och snart hvilade de trötta arbetarne i sömnens armar, glömska af både fattigdom och bekymmer.

2.

Sommaren gick sin jemna gång och så kom hösten; träden gulnade och löfven föllo af och solen dolde sitt leende ansigte bakom molnen. Regnet hälde ned, qvällarna voro mörka och lilla Gretas muntra prat och skratt hördes ej mer hemma i den lilla, snygga stugan; hon var vid Aldungen och var barnflicka. Mammas ögon blefvo litet dimmiga ibland då hon såg den lilla sängen stå der tom, och inga små flitiga händer voro tillreds att hjelpa, inga små villiga fötter sprungo ärenden. Pappa sjelf drog ibland en tung suck och rynkorna i pannan blefvo djupare, då han kom hem från sitt arbete och inga klara barnaögon logo emot honom, ingen liten vänlig barnahand beskäftigt hjelpte till

med de enkla anrättningarna. Han tyckte att lilla Albert blifvit så skrikig och bråkig och mer än skäligt var tog mors tid i anspråk.

"Dä' va' nog le'samt när vår Herre tog lilla Stina ifrån oss", kunde han då ibland säga, "men lyckli' hon, stackars barn, nu slapp vi ändå köra ut henne iblann' främmande, te' släpa å' arbeta för bröföda' som en här lilla stackarn får göra. Hva' tycker du, mor, vore dä' inte bäst ändå te' ta' hem na' igen, du kan fali väl behöfva lite' hjelp mä' en der skrikiga pojken."

Men då log hustrun ett stilla, undergifvet leende, fullt af undertryckt saknad och kärlek och sade:

"Låt du flicka' vara der ho' ä', kära Anders, ho' har bättre der än hemma; tänk så snälla Aldungas ä' ve' na' å' så väl ho' blir oppklädd. Å' så vet du ju hur galant och belefvad Aldunga-Lovisa ä' för resten, ho' som ha' tjent herrskap i all sin dar, te' ho' blef gifter, så flicka' får lära sej allt hva' godt ä' dana borta; å' så andeliga som di' ä' se'n, så ho' inte glömmer vår Herre heller."

"Ja si, dä' ä' en sak dä' mä'", sade mannen allvarligt och begrundande, "te' vara *rätt* andeliger, sir du gumma, dä' ä' inte nässgårsgöra dä'. Te' lemna hus å' hem för te' springa å' höra på kolportörer i hvar vrå, dä' ä' inte bra. Å' dä' der te' hugga sta' mä' ett bibelspråk i hvart annat ol å' föra Guds namn ständigt å' jemt på tungan, dä' ä' en fali' frestelse för en fatti' syndare te' bli skrymtaktig. Gu' ge oss nåd te' kunna *prädika* för barna, mera mä' en andelig *lefnad* än mä' ola, för dä' tar ändå allra bäst."

"Ja, si' du ä' så märkvärdiger te' lägga ut 'e' du, Anners", sade hustrun ödmjukt, "nog ha' ja' tyckt så der mä', fast ja' inte kan tala så rart som du; men hva' lilla Greta anbelangar så tror ja' åt flicka' ä' för unger te' bli någe' förvillar, å' så ä' ho' så munter å' glader ständigt, Gu' vare' lof för flicka', så nog har ho' 'e' bra. Å' gudfruktiger ha' ho' då ständigt vari', på dä' vise' som ett barn kan vara go' före, dä' ä' fälle mycke' för dä' som Aldunga' Lovisa ä' så danner mä' 'na'."

"När barna tänker på vår Herre, di' ä' rätt andeliga di'", sade Anders med en djup suck. "Dä' tycks som vi stora skulle

vara dom en föresyn, men när en tänker rätt på saken, så ä' dä' mest barna' som ä' våra lärmästare i den rätta andliheta'."

Lilla Greta lefde emellertid, glad och nöjd vid Aldungen. På det lifliga barnets munterhet lades inga band, nej, förr kunde man frukta att hon skulle skämmas bort, så hyllad och beundrad blef hon. Visst hölls der ofta bönemöten och de långa föredragen tröttade henne mycket. En gång föreslog hennes goda vän och lekkamrat, Johan, att de skulle springa ut i skogen och leka, så att ingen skulle få reda på dem när sammankomsten skulle börja, men det ville Greta för ingen del gå in på.

"Men nog tycker du fälle åt dä' blir långt å' tråkigt ändå?" sade gossen.

"Åja, dä' tycker ja' nog", sade flickan upprigtigt, "å' om inte predikanten åbäka sej så dant, så blefve ja' mycke' förr sömnig, men nu ä' han så lustiger te' si på. Moster kanske nog blefve lessen om ja' inte sutte å' hörde på, fast ja' inte kan begripa hur vår Herre kan tycka om åt en liten flicka sitter å' blir sömnig för te' höra på hva' ho' inte förstår."

"Vet du", sade gossen, "ja' kan härma kolportörerna priciss som di' säjer å' gör. Ja' visa' 'ett' för pojka' i går å' di' skratta' så dä' va' rigtigt lifvadt te' höra dom. Vänta så ska' ja' vara kolportör för dej."

Härvid började han att vända ut och in på ögonen, men Greta hejdade honom och sade ängsligt:

"Nej, ja' såg dej allt i går, dä' va' så lifvadt så ja' kunde inte hålla mej för skratt, men se'n blef ja' så ängslig, för dä' ä' visst synd te' göra så der. Söta, snälla Johan, gör inte dä'."

"Åh skräp", sade Johan mycket morskt, "dä' frågar ja' inte efter; om ja' skulle låta bli' så ä' dä' för din skull, sir du, å' inte för sånt pjåk, men dej tycker ja' om, sir du, för du ä' en lifvad unge, sir du, å' så har du så lustigt hår å' ä' så snäll, sir du."

Greta var en nyttig och verksam medlem i hemmet vid Aldungen. När lilla Maria sof hjelpte hon till med hvarjehanda, sopade stugan, spolade till väfven, torkade diskarna och kunde till och med hjelpa moster Lovisa att sy så nätt och ordentligt som någon stor. I syskolan hade hon aldrig gått, modren hade sjelf lärt henne sy vacker och ordentlig linnesöm och nu hade

fröken Emelie, pastorns dotter, lofvat att lära henne finare handarbeten. I småskolan hade hon ej heller varit, ty föräldrarna ville sjelfva lära sin lilla flicka de första grunderna och då Gretas lilla syster, som nu var död, föddes, hade den snälla fröken Emelie tagit hand om den lillas undervisning. Barnet tröttnade aldrig att fråga och lärarinnan aldrig att svara sin lilla vetgiriga lärjunge. Detta gjorde att när hon kom i den egentliga folkskolan, var hon mycket mera utvecklad och försigkommen än någon af hennes kamrater vid samma ålder.

Det hade äfven blifvit en vana för liten Greta, att gå till fröken Emelie och hemta upplysning i sådana fall, då ej föräldrarna kunde fullt tillfredsställande besvara hennes många frågor, och ofta fick hon till svar af dem: "det der är bäst att du frågar fröken om."

Moster Lovisa brydde förgäfves sin hjerna med att fundera på, huru ett sådant barn kunnat växa opp i ett ogudaktigt hem, ty att föräldrarna "ej voro väckta" visste hon, men hon trodde att Herrens ande särskildt arbetade på barnet. Nog var hon bra olik barnen i de kristliga berättelser som Lovisa läst — de lågo oupphörligt i bön för Herren och talade och predikade alldeles som gamla menniskor och hade samma troserfarenheter och strider som de — men detta hoppades hon skulle bli bättre med tiden. När lilla Greta gjort något orätt gret hon visserligen och var mycket ledsen, men då hon, enkelt och barnsligt, bedt Gud och menniskor om förlåtelse, var hon åter glad och munter igen och det friska klingande skrattet kunde då höras, medan ännu tårarna glindrade i de långa ögonhåren. Någon erfarenhet om genomgåendet af hela "nådens ordning" hade aldrig Moster Lovisa hört henne tala — således kunde hon väl ej vara en frälst själ ännu.

En dag hade Greta haft mer än vanligt att göra, lilla Maria hade varit pjunkig, så att hon var sysselsatt med henne ovanligt mycket och fick just ej tid att leka något. När hon sedan satt och fållade på handdukarna, predikade moster oupphörligt, så att Greta var allt bra trött och litet modstulen när det led framåt eftermiddagen, till aftonvardsdags.

Detta såg den goda qvinnan och utropade förskräckt:

"Kära barn, nu ha' moster vari' svår ve' dej, trösta mej

som ha' låti' ungen seta' stilla hela da'n. Ja, ja, hon har inte sin rätta ro och hvila i Herren än inte", tillade hon suckande i det hon gick ut. Hon kom snart åter in och utom den vanliga dugtiga smörgåsen fick äfven Greta en kringla och en stor sockerbit samt tillåtelse att leka ända tills "nåtvalsdags." Hvad barnen nu hade roligt! Greta hoppade kråka öfver hela golfvet och skrattade så friskt och hjertligt åt Johans otympliga försök att göra efter, så att sjelfva moster Lovisa måste skratta med till dess tårarna runno utåt hennes kinder. "Ni ä' så stolliga barnungar, så ni narrar gammalt folk te' bi' barn mä'", sade hon då hon ändteligen kunde hejda sig.

Men sedan var det Johans tur att stoltsera; han gick på händerna med benen i vädret, han hjulade, stupade kullerbytta och hoppade öfver stolar så att örhinnorna voro i fara vid hans storartade prestationer. När de så fortfarit en stund kröpo de ihop vid spiseln och Greta tog fram "Andersens sagor", som hon fått låna af fröken Emelie. Med armarna om hvarandras hals sutto nu barnen och läste halfhögt de fängslande skildringarna. Slutligen såg gossen opp och sade:

"Ja' skulle villa vara en så'n der prins, då skulle du vara min prinsessa, då skulle vi sitta mä' gullkroner på hufve' å' äta karameller å pepperkaker hela da'na. Å' när vi skulle fara ut å' åka skulle vagnen vara fodrad mä' sockerkringler, alldeles som dä' står i sagan, dä' vore skojigt."

"Ja, men då tror ja' inte dä' vore någe' qvar af fodre' när vi komme hem", sade lilla Greta skrattande.

"Kors, dä' skulle växa nya för hvar å' en vi tog, förstås", sade Johan allvarsamt.

"Men ja' undrar om kungen har så rart som dä' står i sagböckerna", sade flickan fundersamt.

"Jo pytt också, du lilla dumsnut", skrattade Johan och knäppte med fingrarna, "nej vars, dä' har han visst inte, å' ingen rätt har han te' 'ett heller. Dä' ä' bara skräpe' mä' kungen, å' herra' å' hela bundten, di' vill bara göra di fattiga orätt. Vet du hos grannas har di' "fäderneslande" å' "östgöten" å' så mycke' så', å' dä' ä' så djeklit skojit te' läsa om dä' så, för di' ville hälst vara åf mä' kungen å' herra' allihopa."

"Men hvem skulle vara kung då?" frågade flickan häpen.

"Ja, si, dä' vet ja' inte", svarade den lilla rabulisten likgiltigt "å' inte frågar ja' ätter 'ett heller. Men när ja' blir kung å' du blir dronning, då hugger ja' hufve' åf alla som inte lyder oss, å' ja' ska' ha' ett svärd som räcker ända opp i take'."

"Usch då, så du ta'r te'", utropade flickan rysande. "Men pappa å' mamma di' ska' bo i ett gullslott å' vara mycke' grannare klädda än barons ve' herrgårn, å' di' ska' alri äta annat än hviter gröt å' fläskpannkaka, å' dricka kaffe."

"Ja", sade gossen, "mi' mamma ho ska' få alla predikareböcker som fins i hela verlden, å' så ska' ho' få dricka kaffe å' läsa å' skrika från måron te' qväll, men kolportörerna hugger ja' hufve' åf allihopa. Men pappa han ska' allt få en tår bränvin iblann, för dä' tror ja' nog han tycker om te' få, å' likadan pels ska' han ha' som kapten."

"Ack hva' dä' blir roligt, blir dä' inte, Johan", utropade flickan med strålande ögon. "Men får inte moster ha' någen kolportör qvar, dä' ä' allt synn ändå."

"Ne—ej" — sade gossen, men tillade ädelmodigt, "åjo, ho' kan fälle få ha' qvar en, den som ga' oss di der vackra taflorna å' sa' åt ja' va' en dugtig pojke."

"Ja, dä' tycker ja' mä', för han va' rysligt snäll", sade Greta. "Der kommer moster mä' maten, i måron får ho' inte mycke' nytta åf mej, för då' ska' ja' vara i skolan hela da'n. Men dä' ä' rysligt lifvadt te' vara der, ja' ä' just mä' åf di' liksta barna ska' ja' säja dej."

"Åja, just som inte ja' vore dä, mä' då", sade gossen skälmaktigt, "å' ja' ska' allt gå igenom folkhögskolan se'n ja', fast mamma säjer åt dä' bara ä' syndi' lärdom."

"Ack, då blir du så lärd, nära på som herr Axel", suckade Greta, då tycker du fälle åt ja' ä' så dum å' okunni' å' ingenting förstår."

"Var du lugn för dä", sade Johan beskyddande, "dej tycker ja' nog allti' om, fast ja' blir lärder, å' när ja' gifter mej så blir dä' inte mä' någon annan än dej, dä' liter du på. Men blir dä' inte så rart vi vill här, så reser vi te' Amerika, för der ä' rart värre, der får en äta russin å' fikonapaltar så mycke' en vill, för di' växer på trä'na der."

"Nej Johan, inte kan vi resa så långt ifrån pappa å' mamma,

dä' gör ja' allri", utropade Greta beslutsamt och såg med stora ögon på sin vän.

"Pjåklisa, morsgris!" — utropade gossen obeskrifligt öfverlägset, "i alla fall kan vi ju ta' gubben å' gumman mä' oss, ja' ska' bli rysligt snäll imot dom, ska' du veta, der blir nog bra för oss allihopa, för der fins ingen kung inte, der ä' di' kungar hvar eviga en, sir du."

Lilla Greta hann ej ge sin förvåning luft i ord, ty moster Lovisa ropade nu på dem och Greta läste en lång bordsbön innan de med god aptit anlitade mjölken och det goda, hembakade brödet. Flickan satt der bredvid farbror, i sin nya vackra hvardagsklädning, som hon fått af moster och de rara kängorna sedan, som farbror låtit "skomakar Pelle" göra åt henne. "Ack, hvad här är rart och roligt på alla vis", tänkte hon, "bara inte moster predikade så mycket!"

Det led till jul och Johans skoltid led till slut. Han lemnade folkskolan med höga betyg, och på nyåret skulle han börja sin nattvardsläsning. Sedan, på hösten, var det hans fasta föresats, att börja vid folkhögskolan, fast föräldrarna, synnerligast modren, ej ville höra talas derom. Långa och allvarliga öfverläggningar pågingo esomoftast, emellan lilla Greta och honom, i denna vigtiga sak och som hon var ett litet äkta qvinnoämne, äfven i fråga om klokhet och list, räknade hon ut, i sitt lilla, förslagna hufvud, huru hon skulle kunna fånga moster Lovisa i hennes svagaste punkter. Var väl moster vunnen ansåg hon saken jemförelsevis lätt med farbror.

"Mamma tör fälle villa åt ja' ska' gå igenom en kolportörskola, men ta' mej tusan ja' dä' gör", utropade gossen en dag, och knöt energiskt sin solbrända, med skråmor försedda näfve, "ja' bryr mej inte om hva' ho' säjer, i högskolan ska' ja'."

"Söta Johan, ta' inte te' så der hiskligt", bad Greta förskräckt, "om moster får höra dä', så hjelper dä' då inte opp saken. Men fröken å' herr Axel tycker att dä' vore bra om du kom i folkhögskolan, ja' frågte dom i går, men inte tyckte di' om te' höra dej svära, dä' kan du då lita på."

"Grannas Olle ha' vari' der du", sade gossen, "å' nu kan han räkna å' skrifva bref, precist som en herre, å' munstacher

har han, å' *frack* du, å' i sönda's gick han klädd i handskar mä', men si' dä' vill ja' då' inte ha'."

"Bara du nu inte bråkar å' retar moster, så ska' ja' försöka te' tala ve' 'na emellanåt", sade Greta.

"Ja, men hva' ska' du säja åt 'na då, så ho' ger mä' sej?" frågade gossen nyfiket.

"Dä' får du inte veta, nu får du vara nyfiken", svarade flickan, och log skälmaktigt, så att groparna i kinderna trädde rigtigt fram. "Nu har ja' inte tid mä' dej mer, för nu ska' ja' hjelpa moster i köke'" — och innan Johan hann tänka sig om var hon försvunnen.

Lilla Gretas taktik med moster Lovisa var mycket slug och diplomatisk. "Moster", sade hon en dag, "ä' Johan ute mä' på backen å' hugger?"

"Jaa, hvarför frågar du dä', barn?" sade Lovisa och såg opp på flickan, som gick der så beskäftig med lilla Maria på armen och dammade.

"Jo, sir moster, ja' tänkte bara", fortfor den lilla medlerskan, "åt Johan ha' växt opp å' blifvi' en bra stili' pojke. Di' säjer åt Sjöbo Per Erik sir ut som en herrskapspojke, men när Johan ä' helgda'sklädder så sir han då mycke' schangtilare ut. Tror moster åt han passar te' arbetskarl?"

Moster Lovisas ansigte ljusnade betydligt under flickans tal, men hon svarade dock:

"Dä' der ä' bara fåfängli'het, om dä' ä' Herrens vilje att han ska' bli' en ringa arbetare så" — men här slutade orden med en suck.

"Men söta moster", sade Greta tveksamt och litet rädd för sin egen djerfhet, "om dä' ä' Herrens vilje åt han ska' gå igenom folkhögskolan så går dä' fälle inte ann te' sätta sej emot dä' heller, å' hvem vet hva' han kan uträtta om han blir rigtigt lärder."

"Tala aldri' om lärdom, barn", sade moster Lovisa högtidligt, "när Anden inger oss hva' vi ska' tala, så behöfs ingen verldslig lärdom, dä' ä' den fursten som verkar i mörkrets barn, som talar i di' lärda."

Nu teg lilla Greta en stund och lekte med Maria, men när Lovisa hunnit lugna sig, sade hon:

"Grannas Olle ä' någe' fin han, se'n han gick igenom hög-

skola' å' vardt bokhållare ve' herrgårn. Han har bå' frack å' handskar å' kan skrifva bref precist som en herre. — Tänk hva' dä' skulle vara roligt te' si' Johan gå så der fin å' höra folke' kalla 'en för herre — å' vacker blir han då, dä' sir 'en då!" —

Derefter gick hon ut med lilla Maria, som började bli otålig, och lemnade moster åt hennes egna tankar, men dessa sina små utfall upprepade hon litet emellan. Hon visste nog huru svag modren var i den punkten, ingen andlighet kunde förqväfva moderskärleken och modersfåfängan i hennes hjerta, fastän hon nog hade kämpat heta strider med sin naturliga känsla i detta fall. — Hon var en storväxt, mager qvinna, med ett enfaldigt, men innerligt godt och välvilligt utseende, hvilket nu dock ofta vanställdes af detta smäktande, gudsnådliga uttryck, som ofta antages som en skylt för hjertats förening i tron med sin Frälsare. Den smala pannan, under det ljusa, slätkammade håret och de ljusblåa intetsägande ögonen, samt draget omkring munnen, vittnade om föga intelligens, men mycken godhet. En snygg hemmaväfd bomulls- eller yllekläding, en brun, stickad yllekofta samt ett ljust förkläde utgjorde oftast hennes drägt i hemmet, men ute såg man henne ibland uppträda med en viss elegans, värdig rika hemmansegar Petterssons madam. Klädningen kunde då vara af något fint köpt ylle, svart sidenförkläde, äkta schal, parasoll och svart silkesschalett på hufvudet, med långa, tjocka fransar, under hvilken tyllmössan med kulörta banden stack fram öfver hjessan.

Äfven i hemmet, synnerligast i kammaren innanför stngan, rådde denna om en viss förfining och välmåga vittnande karaktär. Stoppade soffan, borden med virkade dukar, gungstolen, de vackra tapeterna, alla småsakerna på chiffoniern, stora väggspegeln och nysilfverkaffekannan med gräddskålen, (Gretas förtjusning) kunde man få se derinne. Madam Lovisa sade visserligen ofta suckande, att det var bara fåfänglighet alltsammans, men nog 'syntes det att hon njöt af densamma ganska mycket. Nu kunde hon dock inte mycket tänka på allt detta, skälen för och emot Johans fortsatta studier upptogo till en stor del hennes tankar och ju närmare det led mot hösten och hon såg sin älsklings ifver och oro, ju större tyckte hon skälen *för* och allt mindre skälen *emot*, blifva. Slutligen, i det afgörande ögonblicket, retirerade hon i god ordning, men för att på ett hedrande sätt be-

täcka återtåget, förskansade hon sig bakom den försäkran, att hon nu fått klart för sig att det verkligen var Herrens vilje att Johan skulle gå igenom folkhögskolan. Blott på detta sätt fick modren segra öfver svärmerskan.

3.

Åren gingo sin jemna gång, Johan gick med heder igenom folkhögskolan och kom derifrån med vackra betyg. Lilla Greta hade växt opp till en fjortonårig flicka, lång och kantig, men lofvande att bli' mycket vacker; med samma fromma, barnsliga uttryck i de klara blå ögonen och samma glada, välvilliga sinne. Johan såg hon sällan till under denna tid, hon kände sig nästan litet blyg för sin forna lekkamrat och vän, sedan han blifvit alldeles som en herre och var så fasligt lärd. Herr Axel hade nu blifvit prest och var adjunkt i socknen; för honom skulle Greta, till sin stora glädje, framdeles få gå och läsa. Herr Ernst hade inträdt på den diplomatiska banan och var oftast i Stockholm. Hon såg de båda herrarna mycket sällan och då de frågade om orsaken härtill, samt hvar hon gjort af sina långa, ljusa lockar, svarade hon "att mamma och pappa sade, att hon vore för stor att ha' håret hängande omkring axlarna och springa i skogen och prata med unga, fina herrar." Då bet herr sekreteraren sig harmfullt i läppen, men unga pastorn smålog mildt och sade sedan allvarligt, "att deruti hade nog hennes föräldrar rätt och att hon alltid skulle följa deras råd."

Hos fröken Emelie tillbringade deremot den unga flickan mången timme och fick lära mycket i hennes sällskap. Vackra arbeten kunde nu hennes små flitiga händer förfärdiga, men nu hade äfven blifvit beslutadt, att hon skulle få lära sig sy kläder, dels derföre att hennes friska, men fina och späda kropp ej tycktes danad för gröfre kroppsarbete, dels derför att hon emellanåt skulle få vara hemma hos föräldrarna. Äfven hennes själslif hade utvecklat sig mycket under dessa år. Utan att vilja bilda henne till "halfherrskap", hade dock fröken genom sitt umgänge och sina samtal ingjutit hos den unga flickan denna både tan-

karnas och umgängets förfining, som nästan omärkligt smyger sig på den som är mottaglig derför.

Hennes far var ännu samma dugliga, redbara, kärfva och ordkarge arbetare som förr, värderad och eftersökt af alla för sin omutliga rättskaffenhet och ordentlighet; hennes mor samma stilla, trofasta, arbetsamma qvinna. Madam Pettersson omfattade fortfarande Greta med kärlek och välvilja; men kunde alls inte förstå sig på henne. Den beskedliga qvinnan grubblade ofta på huru det kunde vara möjligt, att med denna innerliga, barnafromma förtröstan sluta sig till Herren, då man var så sprittande glad, dansade, skrattade och sjöng som lilla Greta. Och att tycka så mycket om kyrkan och presterna och andra som ej voro väckta! Här stod moster Lovisas förstånd alldeles stilla. —

Och hvar hade Anders och Lotta tagit sitt mod och sin undergifvenhet ifrån, i fjol när han vrickade foten och måste ligga inne, overksam hela långa tiden och fattigdomen stod för dörren? Anders kunde väl ibland bli' litet vresig och otålig, dock ej mer än hon äfven sett ett Guds barn kunna vara, men Lotta var alltid tålig och lugn. Hon hade mycket att fundera på, stackars madam Lovisa, och inte ville det bli' klart för henne ändå. Men hvad som var klart för henne det var, att hon borde bära till dem många brödkakor och mjölkflaskor denna pröfningens tid och att hennes nya bomullsklädning och Petterssons nya, hemväfda kläder passade förträffligt åt Anders och Lotta.

Lovisas vänskap och deltagande för det fattiga arbetsfolket qvarstod sedan hennes tidigaste ungdom, då de båda qvinnorna först i folkskolan och sedan i nattvardsskolan med den innerligaste vänskap slutit sig till hvarandra. Sedan hade, den ena som husa, den andra som barnpiga, tjenat tillsammans hos nuvarande majorens föräldrar, der Lovisas far var kusk. Många, många gånger hade då Lovisa sökt tröst och råd hos sin väninna, när stridigheter och obehag uppstått, i anledning af att rika hemmansegaren Petterssons son ville ingå äktenskap med en fattig tjenarinna, hvars far dertill också var tjenare. Oaktadt Lovisas och Lottas olika samhällsställning och religiösa åsigter, kunde de dock ej glömma sin forna vänskap, utan slöto sig ännu förtroligt till hvarandra, fastän Pettersson ej gillade detta umgänge med arbetskarlens hustru, men att Lovisa under Anders

sjukdom hjelpte dem med ett och annat fann han fullkomligt öfverensstämmande med sin värdighet.

Anders var nu åter fullkomligt frisk och arbete fattades inte, så att nu hade åter trefnad och belåtenhet inträdt i det fattiga hemmet. När talet en gång föll på Aldungen, och en af grannarna i Anders närvaro sade, "att Lovisa var bara en skrymtare", blef han mycket mörk i hågen och det var en ingalunda vänlig blick den talande fick, då han svarade:

"Jaa, den som tror sej om te' si' in i 'e' anner menniskas hjerta, den må svara för så'na ol på domedag, inte skulle ja' villa göra 'ett', allra minst om Aldunga-madamen, för mot oss ha' di' då vari' så hedliga, så inte blir ja' densamma som skäller på dom."

Och ingen vågade sedan tala illa om Aldungens, då Anders i Bäckebo hörde det.

Men lilla Greta drömde blott om den tid då hon skulle bli' stor och kunna hjelpa far och mor, så att de inte skulle behöfva arbeta så strängt, utan farsgubben skulle få mera tid att läsa, som han tyckte så mycket om, och mor kunde få sitta stilla och sy, med sin lilla kaffetår bredvid sig, och sängen skulle ha hvitt täcke och den lilla byrån skulle stå i hörnet och en vacker chiffonier stå i hennes ställe. Att fadren måste arbeta och vara sjelfständig för att vara lycklig, förstod hon dock nu.

Så drömde hon ännu då vi återfinna henne som en 18-årig flicka, i samma björkskog der det ljuslockiga barnet första gången blickade oss till mötes. Äfven nu skulle hon gå efter kon, ty fastän hon var sömmerska, hjelpte hon dock modren så ofta hon kunde och en promenad i den friska skogen gjorde henne så godt, efter att ha' setat vid sömmen hela dagen. I *ett* fall hade hennes drömmar förändrats. Johans bild var nu åter den herskande deri. Hon visste nu att hon älskade och var älskad.

Litet tidigare än vanligt hade hon gått ut, ty hon skulle möta Johan och tala ett allvarligt ord med honom om deras framtid. Det var ingen småsak för Johan att säga sin far, att han utvalt den fattiga arbetskarlens dotter till sin blifvande hustru, men det *måste* ske, och nu skulle Greta få höra resultatet af fadrens och sonens samtal. Både Anders och Lotta visste af det — inga hemliga möten kommo i fråga, det var ej förenligt,

hvarken med Johans fria, sjelfständiga sinne eller Gretas öppna, oskuldsfulla karaktär.

Hela naturen doftade och log i den stilla våraftonen. En och annan liten fogel vågade sig ända fram till flickan der hon satt, väntande, och i hängbjörken på andra sidan vägen satt göken och lät höra sin entoniga sång. "Ack, om jag vore der", tänkte Greta, "då skulle jag önska att Johan och jag hade en liten vacker stuga just här, och en ko och en gris. Kanske att jag också skulle önska att jag vore en rik bonddotter; så att farbror vore nöjd med mig till sonhustru? — Nej det gjorde jag inte" — härvid skakade hon energiskt sitt lilla vackra hufvud — "då kunde jag ju inte veta om det vore mig Johan höll kär eller pengarna; det är nog bäst som det är." — Hon satt nu helt stilla en stund med händerna sammanknäppta hvilande i knäet och en suck smög sig emellanåt fram mellan läpparna. Var det smärta eller glädje i den sucken? — Säkert båda delarna — men — om det än ser mörkt och bekymmersamt ut, är det solsken och vår i en oförderfvad 18-årig flickas hjerta, när den första kärleken sprider sin blomdoft derinne och mötes af ett annat hjerta, fullt, varmt och oförderfvadt som hennes. Men göken fortfor att gala och lilla Greta kunde inte underlåta att fråga: "Kuku på qvist, säg mig för visst, hur länge jag så ogift skall gå?" Blott *en* gång gol han, men flickan log och frågade ännu en gång — då ville han aldrig tystna. Då spelade det friska, skälmska leendet från fordom på de rosiga läpparna och de klara barnaögonen tindrade, ty der kom ju Johan hurtigt gående emot henne från andra sidan. Han var nu en 22-årig man, med små bruna mustacher och ett redbart och godt, men tillika bestämdt uttryck, såväl i de klara bruna ögonen som i hela sin person. Ett mörkt, något bittert drag hvilade öfver det ungdomliga ansigtet, men försvann nästan ögonblickligt när han fick se sin Greta, och lemnade rum för ett vemodigt uttryck, som tycktes vara främmande för detta friska, hurtiga väsen.

"Har du väntat på mig, hjertevännen min", frågade han kärleksfullt i det han slog armen om flickans lif och kysste den lilla fina munnen, som räcktes honom så okonstladt och förtroendefullt.

"Ånej, bara en liten stund", svarade flickan. "Men, vet du,

jag frågade göken hur länge jag skulle bli' ogift och han svarade så tokigt så jag ska' aldrig fråga honom mer. Och så tänkte jag hvad vi skulle få trefligt här, om vi hade en liten stuga, just här i skogen, med ett blomsterland och en potatistäppa omkring. Skulle vi inte?"

Så skämtade Greta, oaktadt hon var beklämd och orolig, hon ville låta Johan hemta sig litet först innan de började tala allvarsamt, ty hon såg det sorgsna uttrycket i hans ansigte och förstod hvad det innebar.

"Hvem vet hvar haren har sin gång", sade ynglingen och log emot henne, "marken ä' barons, här finge jag nog kanske bygga eller ändå bättre köpa en jordlapp."

"Tror du det?" frågade Greta och såg forskande opp på honom.

Men Johan blef mörk i hågen och svarade: "Dröjer gör det nog, min egen flicka; man bygger inte hus och köper jord utan pengar. I middags talade jag vid farsgubben. Han vill att jag ska' gifta mig med rika mjölnarns dotter i Ekbacken å' det var väl inte mamma emot heller till en början, men när hon fick höra hvem jag ville ha', så sade hon inte ett ord mer om mjölnarns Erika. Si, gubben rår om qvarn sjelf och har dessutom pengar utlånta. Hon ska' vara andeliger, flickan, åtminstonne när mamma ser det. Men när jag sa' att ingen annan än du Greta skulle bli' min hustru, morska farsgubben te' sej värre å' sa', att om jag inte tog en hustru passande efter mitt stånd, så hade jag inte ett öre te' vänta af honom hvarken före heller efter hans död, han ville inte ha' något med mig att göra, jag fick hjelpa mig sjelf så godt jag kunde. Men då vardt jag rasande och svarte, att jag inte tänkte tigga någon hjelp, för jag är karl att hjelpa mig sjelf, sa' jag. Men mor min, stackare, som alltid är blödig, hon började gråta och bad oss inte vara så styfsinta. Men när farsgubben sätter sej på tvären så ger han inte med sig, det vet nog både mamma och jag det. Derför så sade jag, att i nästa vecka reser jag till Stockholm och hör efter en passande lägenhet till Amerika och så snart jag hunnit skaffa mig respengar ger jag mig af. — Pengar är väl just inte svårt för mig att få låna. Och när jag hunnit förtjena bra med pengar derute då kommer jag hem och bygger här i backen. Vill du

vänta på mig och vara mig trogen, min älskling?" Härvid såg Johan eldigt och forskande på sin Greta och väntade otåligt på svar.

Det var inte så godt för stackars liten Greta hvarken att se opp eller svara till en början. De förargliga tårarna ville oupphörligt tränga sig fram. Men hon hade en fast vilja och en bestämd karaktär ätven hon, och hur hon arbetade och stred emot, vann hon dock seger. Det var blott en fuktig glans i blicken och rösten var blott helt litet bruten då hon såg upp och svarade:

"Ja, söta Johan det lofvar jag, skulle det än dröja aldrig så många år, nog skall jag vara dig trogen och vänta på dig. Mins du inte hur det står i folkvisan: "i femton långa år jag här dig vänta må, och kommer du inte då, så väntar jag ändå."

En kyss var Johans svar. De båda unga sutto tysta en stund, deras hjertan voro för fulla att kunna finna uttryck i ord, slutligen sade flickan:

"Jag är så rysligt ledsen att det skall bli oenighet emellan dig och farbror för min skull, Johan, tänk om han aldrig ger med sig, eller tänk om han skulle dö medan du är der borta och aldrig förlåta oss."

"Han har ingenting att förlåta", sade den unge mannen stolt, "det har ingen gjort honom något för när. Hustru valde han sig sjelf när han var ung och så gör också jag — jag står inte under förmyndare. Heller kanske att du hellre vill att jag skall vara hemma och bli rika mjölnarns måg?"

Vid dessa ord försökte Johan att småle och se skälmaktig ut, men Greta ryste och slöt sig närmare intill honom i det hon sade:

"Usch, Johan, tala inte så der, — det vet jag inte hur jag skulle kunna bära, — bättre då om du dog derute, då kunde jag sörja utan att blygas. Vet du, ibland fruktar jag att jag håller för mycket af dig, och ber Gud bevara mig ifrån att göra dig till min afgud, men om du skulle be mig göra något syndigt så känner jag att jag förr skulle dö än följa dig, och då är det väl ändå ej så farligt."

Hon såg dervid så barnsligt och oskuldsfullt upp på sin vän och han såg så hänförd och öfverlycklig ut, att faran i detta

fall tycktes vara vida större på hans än på hennes sida. Han fattade hennes hand och förde den nästan med vördnad till sina läppar sägande:

"Gud bevare mig ifrån att någonsin vilja förmå dig till något orätt, älskade barn, då vore jag sannerligen den uslaste varelse på jorden. Men nu måste du lofva mig att ofta gå till pappa och mamma när jag är borta och vara vänlig och snäll vid dem, om också gubben skulle se litet sur ut ibland. Det vore väl konstigt om ej *du* skulle kunna öfvervinna honom till slut och jaga bondhögfärden ur honom."

"Äfven detta lofvar jag dig, Johan", sade flickan allvarligt, "för *din* skull skall jag nog tåla mycket af farbror, som jag annars ej skulle göra. Men älskade Johan, glöm inte vår Herre der borta, jag är så rädd för det. Min lilla bibel skall du ta' med dig, kanske läser du då ibland i den, för din lilla flickas skull."

"Tack älskling, men du måste ofta skrifva till mig, det gör nog mesta nyttan ändå, du måste svara *snart* på alla mina bref, hör du det", sade Johan.

"Det vill jag nog göra", sade flickan, "jag skall skrifva så godt jag kan, fast jag skrifver så dumma, enfaldiga bref, så jag är rädd att du ska' skratta åt dem. Du skrifver så rysligt vackra bref, alldeles som en bok, men du är så lärd du också och det är inte jag."

"Ännu en sak vigtigare än alla andra, barn", sade Johan mycket allvarsamt och med djupt eftertryck, "akta dig för sekretern, han vill dig inte väl. Gå aldrig ensam på de vägar der du vet att du kan möta honom när han är hemma. Han har ondt i sinnet, lita du på det, kärlekens öga är skarpt. Var försigtig söta Greta lilla."

"Så underlig du är ibland, Johan", sade flickan okonstladt, "inte bryr jag mig om honom, må du tro, och inte han om mig heller kan jag väl tro, fast han gör så söta miner och helsar så lustigt ibland, alldeles som en behagsjuk flicka. Honom har jag inte talt vid på den dag jag mins; men ä' du inte rädd för pastorn, han och jag som ä' så goda vänner?"

"Honom må du gerna tala vid så mycket du vill", svarade ynglingen, "han är så god och hederlig, och kan nog vara dig

till stöd och hjelp mången gång. — Men nu köper jag ringar åt oss i Stockholm, så att du inför hela verlden är min trolofvade innan jag reser."

"Tack min Johan, men inte behöfver du tvifla på min trohet och inte tviflar jag på dig", svarade flickan trohjertadt.

Så sutto de ännu en stund — men Greta var ingen drömmerska och glömde ej sina pligter för sin kärlek. I rättan tid stodo Majros och hon derhemma, fast ett drag af djupt vemod ännu dröjde i det vanligtvis så glada ansigtet och en fuktig tårglans gömdes i ögonen.

Det var lördagsqväll. Mor hade satt friskt björklöf i spisen och på byrån doftade en bukett liljekonvaljer, som lilla Albert haft med sig, då han kom hem från skolan. En hvit duk var bredd öfver väfven i väfstolen och spolrocken var utlyftad i köket. Far sjelf var nyss hemkommen från herrgården och satt med mor på den låga trappan, tyst och sluten, men med det drag af lugn och välbefinnande öfver hela sin person, som är arbetaren egen. Hans blick gled omedvetet öfver omgifningen; stenbacken på andra sidan gården, der "grannas får" gingo och nyfiket stucko fram sina hufvuden ibland, lilla täppan med den gröna rågen på, päronträdet och den lilla björkbacken der nattviolerna doftade i qvällningen.

"Logen å' fähuse' borde allt byggas om ett annat år, Gu' ge' mej helsa", tänkte han, "å' stena' brytas opp i backen ne'a'för, der kunne bli 'e' lita' bra' potatistäppa. Pojken börjar bli' stor å' trifven te' äta, så dä' ä' nog stretut för mor te' få' ett te' räcka te' i gryta iblann, å' sliter gör han efter årning, — men Gu' vari lof för pojken, dä' blir fälle nåra rå' så länge ja' står ut te' arbeta. Stuga' ä' då mi' å' marken mä', så länge ja' gör ut dagsvärka' rigtigt, dä' har ja' då barons bref på, så dä' kan då inte spiktorn krångla mä', å' den öfriga ti'enden ä' då mi'."

"Mor du", sade han efter en stund, "ja' tänkte på en sak du."

"Hva' då, gubben min?" frågade hustrun och såg upp från den grå ullstrumpan, som hon höll på att sticka.

"Jo, pojken behöfde få sej en snygger rock te' examen, men ja' får inte ut nå'ra penningar förr än timringa' ä' slut på huse' som vi håller på mä', å' te' borga hos handelsman blir en ellaker vane; ja' grunnar på hur vi ska' ställa te'."

"Greta ha' sytt bå' fröken Emelies å' nämdemansmors klänningar färdiga, så ho' får gå te' kos mä' dom om månda'", sade hustrun, "å' då får ho' betalt för dom å' dä' blir inte så lite' penningar, så då kan ja' få köpa garn. En bit te' sommarkläder åt pojken väfver ja' fälle snart — dä' dröjer inna' examen blir."

Ett tungt, dystert moln lade sig öfver mannens panna då han svarade: "Di' rika, di' ger barna sina, stora penningar, bara för di' ska' ha' te' styra ut sej mä', å' åbäka sej på alla vis, men när våra stackars flicka får sitta å' träla å' arbeta för deras grannlåt å' får en spottstyfver för'ett', så får ho' inte behålla 'en ändå, utan den går åt den mä'. Å' se'n ska' 'en ändå krusa å' krumbugta för herrskapa! Ja' tröster just un'ra hvar dä' skulle ta' vägen mä' dom om inte den fattiga arbeta åt dom!"

"Kära Anders, börja inte på mä' dä' der igen", sade Lotta ängsligt, "dä' ä' just se'n grannas Petter börja bära te' dej sina otäcka tidningar, som du börja ta' te' så der å' tycka åt dä' ä' svårt, alri' hörde ja' dä' förut. När du fick låna "Arbetarens vän" å' "Svenska veckobladet" åf majorn å' kyrkherrn va' du nöjder å' belåten ständigt."

"H-m", sade Anders och drog munnen till ett bistert leende, "en der tidningen ä' inte rädder han, han törs säja ut sanninga' å' derför ä' herra' onda på 'en, di vill inte åt arbeta'rn ska' få veta årninga inte. Men si, unnlit ha' då vår Herre dela, dä' ä' då säkert, kan du säja mej hvarför den ena ska' vara riker å' den andra fattiger?"

"Nej, dä' kan ja' nog inte, Anders", sade hustrun stilla och tankfullt, "men ja' tror nog åt di rika har sina bekymmer, väl så stora som vi fattiga, å' dä' vet ja' då åtminstonne åt en timmerman som du borde vara nöjder å' belåten mä' sitt ståånn. Förnämare kan fälle inte någe vara, än te' få sköta samma arbete som vår Herre å' Frälsare gjorde när han gick här på jola, å' han va' timmerman, dä' står då preciss i skriften."

"Ja, ja, gumma", sade mannen och såg på henne med ett blidt, sorgset leende, "du ä' allti' nöjder, du å' gudfruktiger, för rexten så förstår du dej inte på tidningar å' tocke der. Men du ska' tro du, mor, åt dä' ä' inte roligt te' si' flickungen växa opp å' bli' så däjelig å' spinkig å' fin som 'e' fröken — dä' ä' inte bra för fattimans barn te' bli' så der fagra å' si ut som herr-

skap. Ja' ha' nog sitt hur en der långskankuga "sektern" gapar på na' genom en der näsklämma han har på sej, å' sir näsviser ut. Tro mej du, gumma, vore ho' 'e' herrskapsflicka så titta han allt på annat vis, dä' kan du lita på."

"Men nu ha' han inte talt någe' ve' na' på så länge, så ja' ta'r på te' tro att han ä' bätter än vi trodde 'en om", sade Lotta.

"Han ha' ju vari' borta mest hela ti'en å' så ä' han allt rädder bå' för Johan å' mej, kraken", sade Anders föraktligt, "men lita du på åt han passar sej nog, tocka' der ena tror ja' inte mer än nätt å' jemt."

"Nu kommer Greta mä' Majros å' Albert ä' mä', sir ja'", afbröt Lotta, "nu ska' ja' hjelpa dej mjölka, barn", fortfor modren och såg forskande på flickan, hvars upprörda utseende ej undgick det vaksamma modersögat, fastän hon log emot föräldrarna.

"Grannas pojkar å' ja' ha' skoja så svinaktigt vet ni pappa", skrek och berättade lilla Albert, nu en hurtig pojke på 8 år, "men Erker ville vara kariger å' då ga' ja' en på käften så han bar te' lipa så — å' då kalla vi en för harkrank å' lipsill å' allt möjligt, å' då lipa han å' grina ändå värre, så här gjorde han" — och gossen förvred sitt lilla vackra ansigte på det kostligaste — "men så kom Greta mä' ko'a å' den der pjåklisa tyckte inte om åt vi skällde på Erker inte — å' så mota' ja' hem ko'a åt na'."

"Du ä' just en rigtig pratmakare', inte ska' ni vara ellaka ve' hvarann inte", sade fadren och strök luggen ur gossens panna.

Emellertid hade Lotta följt sin flicka in i ladugården och medan modren mjölkade satt flickan på tröskelen och berättade sitt samtal med Johan. Visst perlade en och annan tår under berättelsens gång utför de runda, mjuka kinderna och visst kändes det svårt att tänka på att vara så länge skild från Johan. Men Greta kunde ej tänka sig en tid af gagnlös saknad och sorg, några år gingo nog — de voro ju så unga. Greta skulle arbeta dugtigt äfven hon och snart voro Lotta och hon fördjnpade i funderingar om huru hon kanske när pappa hade bra förtjenst kunde få sätta in en smula i sparbanken. Om hon sedan en

gång, när Johan och hon skulle sätta hushåll, kunde köpa kon och grisen för sina egna besparingar, tänk hvad det vore roligt. Att hans far var så missnöjd och ansåg henne för simpel till sonhustru, sårade djupt den unga flickans stolthet och sjelfkänsla, ty Greta var ej Anders i Bäckebo dotter för ro skull och hon bar sitt hufvud temligen högt då hon sade, "att för *Johans* skull ville hon söka öfvervinna dem med vänlighet — och fördraga mycket, men ingalunda tänkte hon *tigga* sig till deras ynnest, om de ej frivilligt ville gifva henne den."

"Ja, kära barn", sade modren, "mä' saktmod å' i stillhet å' ödmjukhet kommer vi qvinfolk längst här i vä'la, te' armbåga sej fram dä' går inte!"

"Det vet jag nog, mamma", sade flickan, "men sjelfkänsla får man lof te' ha' annars får man ingen aktning."

"Ja visst, barn lilla", sade modren stilla, "dä' ä' nog rätt dä', men nog ha' folke' vari' höfliga ve' mej ständigt, fast ja' ha' haft ett stillsamt humör, så lär dej inte 'en der nymodiga årninga' som står i Kjellstu' tidningar, för dä' blir du inte likre åf."

"Ånej, dä' kan ni vara lugn för, mamma", sade Greta med ett vemodigt småleende, "dä' tror ja' inte Johan skulle tycka mycke' om."

"Men nu ska' vi gå å' laga så far får nåtval, å' berätta för en' alltihop, dä' ä' bäst dä'", sade Lotta och reste sig opp.

Anders såg mörk ut då han hörde hur Aldungen sagt, men Johan tyckte han var en dugtig pojke, som sjelf ville skapa sig en framtid, utan annan hjelp än Gud och sitt redliga arbete. "Å' låt nu si' åt du ä' mi' flicka'", sade han och lyfte opp Gretas hufvud, "å' gå inte å' häng hufve' för en pojkes skull å' si' bleknosi' ut, vore han än så styfver som Johan. Känner ja' den pojken rätt så ger han sej inte i första tage', å' vänta kan du fälle göra i nåra år, vet ja', du hinner fälle få en knarruger kar' te' dras mä', di' ä' inte mycke' te' stå ätter, heller hva säjer du mor?"

"Åh, vet ja'", sade Lotta och försökte slå in i samma lätta, skämtsamma ton som Anders, "ha' ja' drajis mä' dej i så många år, så ä' dä' fälle inte värdt te' tröttna på gamla dar heller, nu ä' dä' fälle bäst te' tiga."

"Ni ska' inte behöfva si' mej lipa å' hänga hufve', det lof-

var jag", sade flickan stolt och rätade på sig. "Jag litar på Johan å' Johan litar på mej, å' båda lita vi på Gud."

"Dä' va' rätt, barn, nu känner ja' igen dej", sade fadren belåtet. "Nu ska' vi ta' för oss, mor ha' satt i årninga sir ja'." Och efter en allvarlig bönesuck satte man sig till bords. Men maten ville inte rigtigt smaka lilla Greta i qväll, bitarna rent af fastnade i halsen på henne. Hon undrade och funderade hurudant det skulle vara der borta i Amerika. Hvem skulle laga hans mat och koka hans kaffe, som han tyckte så mycket om, moster Lovisa, som hade allting så rart och ordentligt der hemma, och han som allt var litet bortskämd och ville vara så fin jemf. Stackars liten Greta hade allt bra svårt att visa sig någorlunda lugn och var glad då hon fick gå till hvila och drömma om sin vän.

4.

"Mamma, mamma, ja' ha' fått Amerikabref", ropade Greta en dag i början af September, då hon med ansigtet strålande af glädje kom in till modren, "ett långt, långt bref, med så mycket frimärken på och Sweden står det, och så granna slängar på namnet så. Ack, så vackert han skrifver — ett så'nt rart bref! Nog ä' han bra snäll, mamma."

"Ja, visst ä' han dä', kära flicka", svårade modren, leende åt hennes ifver. "Hur mår han nu dana borta å' hva' har han för sej? Du kan fälle läsa brefve' när pappa kommer hem i qväll, så vi får höra."

"Ja vars, det är inga hemligheter i det", sade flickan, "nog mår han bra alltid, och han är skolmästare der borta, han och en herre till. Men jag ha' inte hunnit läsa alltihopa än, det är så fint skrifvet och med så mycke' slängar, alldeles som en förskrift, så jag har just besvär te' ta' ut ett rigtigt. Och så skrifver han, att jag inte ska' sitta ve' sömmen för jemnan, utan förströ mej lite' emellanåt, så nu går jag nog med på dansen till herrgården i morgon, vet ni mamma, efter han skref så der. Till Aldungen får jag lof te' gå med helsningar också, för det står precis i brefvet. Han förstår nog, Johan, att det ä' svårt för mej

te' gå dit, derföre ger han mej ärende", fullföljde hon med ett glädtigt skratt. "Nog ska' ja' gå dit allti', moster blir så glader när jag kommer och farbror bryr jag mej inte om, i dag åtminstonne", vid de sista orden drog dock en lätt sky öfver det nyss så leende ansigtet.

När Anders kom hem ropade både Lotta och Greta emot honom i dörren: "Dä' ha' kommit Amerikabref!"

"Hå, kors då", sade Anders och slog sig ned på soffan, "dä' va' just roligt te' höra, hur ä' dä' mä' 'en då, har han helsa'?"

"Ja, dä' har han nog", svarade Greta, "fast nog va' de' fälle lite' långsamt i början te' vara ibland bara främmande, å' nu ä' han rigtigt van ve' språket också, dä' gick väl snart för sej, han som fick lära sej så bra för pastorn innan han reste."

"Ho' ha' lofva te' läsa brefve' för oss, å' dä' bör fälle gå för sej, ho' kan 'ett fälle mest utante'", sade modren skrattande, "för ho' ha' hålli' på å' läst på 'ett, mest hela da'n."

"Ånej mamma, så ni pratar", sade flickan och strök och slätade på kuvertet.

"Nå får vi höra nu då", sporde Anders småleende och litet otålig, och Greta läste:

Min högt älskade fästmö, Greta!

Fattande pennan, för att en stund ostörd få meddela mig med dig, hjertans kära Greta, min älskade brud i den höga norden, der min vagga stod, får jag pro primo, d. v. s. för det första, förtälja dig, att jag har helsan och mår bra och oafbrutet varit i besittning af denna, den allgode gifvarens bästa gåfva, ända sedan min ankomst hit; närande den för mitt hjerta uppfriskande och hugsvalande förhoppningen, att du min älskogsros, och dem, som både med blodets och hjertast band äro förenade med dig, äro i åtnjutande af samma goda gåfva. Angående mina praktiska förhållanden och min existens inom det samhälle i den fjerran vestern, (4 svenska mil på andra sidan New-York) hvilket jag nu som verkande medlem tillhör, är det en glädje för mig, att kunna underrätta dig om, att jag här har till min verksamhet, att informera det uppväxande slägtet. En ung Amerikanare, som före min ankomst hit idkade denna gagnande och nyttiga verksamhet, emottagande både de infödde och emigranternas barn, såg sig i stor förlägenhet, ity han ej var mägtig vårt

gamla, kärnfulla språk. Lemnande sin uppfostringsverksamhet åt sitt öde för en kort tid, sökte han opp min ringa person, underrättad som han var om min ankomst och sedan jag öfvervägt och tagit i noga skärskådande de pekuniera fördelarna af det gjorda förslaget, antog jag hans tillbud om kompaniskap och finner mig med besagda sysselsättning ganska godt.

Visserligen vilja mina tankar mången gång göra sig oberoende af tid, rum och omständigheter och taga sig en resa i obehörig tid, till min fagra nordiska blomma, som, likt turturdufvan, suckar i enslig skog efter sin vän och tanken löper, efter gammal sägen, tullfritt. Den förhoppning jag inom mitt längtande bröst närer — nemligen att själens verksamhet, uppenbarande sig i tanken, stämmer möte hos oss båda, hoppas jag du ej misstycker, my darling, som Engelsmannen säger och hvilket betyder min älskling.

I en viss tankeföljd med det ofvan sagda, får jag berätta dig, att mina dagliga inkomster belöpa sig på 8 dollars, hvaraf jag tror mig kunna inbespara cirka $^1/_2$ del, stundom mera, stundom mindre, allt efter omständigheterna, således ser du, min Greta, att den tid icke hägrar i ett så dunkelt fjerran, då jag kan hoppas bjuda dig ett hem i den höga norden, mitt dyra fosterland.

Hängif dig ej, likt den ensamma hinden i skogen, åt saknaden och sorgen, utan njut din ungdoms glada dagar och lägg sömmen understundom å sido, öfverlemnande dig åt angenämare sysselsättningar och förströelser. Till dina aktningsvärda och högt estimerade föräldrar, ber jag dig, käraste hjertevän, framföra mina sonliga och förbindliga helsningar, äfvensom till grannarna, herr pastorn, fröken Emelie, men ej till den föga värderade sekreteraren, om hvilken du torde påminna dig mina tankar och åsigter. Till mina älskade föräldrar anhåller jag, att du personligen ville framföra mina kära helsningar och säga dem hvad du anser lämpligt af skrifvelsens innehåll. Mycket längtande efter ett skriftligt meddelande af din hand och inneslutande dig i den allgodes beskydd, förblifver jag städse, min högt älskade rosenknopp, din in i bleka döden trogna

älskare och fästman
Johan Pettersson.

P. S. Din lilla bibel ligger inlindad i en af de näsdukar som du märkte så vackert åt mig, jag läser i den morgon och afton som jag lofvade dig, men nog förlåter vår Herre, om mina tankar då ibland ila till dig, min hjertevän.

"Dä' ä' då märkvärdigt te' höra, den som får lära någe' i ungdomen, hva' di' kan lägga ut'e' lecka", sade Lotta och torkade sig i ögonen med förklädet. "Dä' ä' just nätt mä' åt ja' förstår hva' han menar emellanåt — hva' säjer du far?"

"Dä' ä' ett märkvärdigt hufve' på den pojken", bekräftade Anders, der han satt litet framåtlutad, med de grofva, bruna händerna på knäna. "Ja' tycker åt ja' ä' fälle inte så dummer ja' heller, men der blir ja' ätter licka."

"Ja, men pappa skrifver rysligt rara bref han också", tyckte Greta, "fast det här är ändå vackrare, förstås."

"Dä' va' en sak dä'", smålog fadren, "men hörde du mor, hur han ha' satt om oss i brefve'? — Dina aktningsvärda föräldrar stog dä', du — aktningsvärda — hm — jo, jo, dä' låter någe' dä'! — Nog ä' dä' roligt te' vara aktar å' hedrar åf ungdomen, när en, skam te' säjänes, ha' gjort sej förtjent åf ett, å' dä' blir nog dom som aktar å' hedrar honum mä' när han blir gammal. Men så stog dä' någe' mer om oss, mor å' mej, hur hva' dä' dä' hette, Greta?"

"Estimerade", stafvade Greta.

"Estimerade", eftersade fadren långsamt och begrundande, "si dä' ä' ja' inte go' för te' veta hva' dä' ä', dä' tör nog vara någe' som han lärde i högskola', men nog ä' dä' fälle någe' rart, annars ha' han inte satt ett breddes mä' aktningsvärda. Dä' kan du just fråga fröken om hva' dä' ska' betyda."

"Ja, det kan ja' nog, hon vet nog hon", försäkrade Greta.

"Dä' va' en sak dä', kära barn", sade Anders, "men en dollars, fråga 'na' om hur mycke' dä' ä', så får vi höra hva' han kan tjena ihop — nog sa' han dä' inna' han reste, men ja' ä' så nöminter, så dä' ha' ja' glömt bort."

"Dä' behöfver inte Greta fråga", skrek Albert, som nyss kommit in, "dä' vet ja' för dä' tala skolmästarn om för oss, dä' ä' 3 kronor."

"Dä' va' inte dåligt som han kan lägga åf på åre', om han

håller ut på dä' vise, lätt mej si", funderade gubben belåtet, "hjelp mej ni barn, som allti' vill vara så styfva te' veta allting."

Morgonen derpå, i god tid begaf sig Greta i väg till Aldungen. Luften var kylig och rå, en kall dimma låg öfver nejden. Ett och annat gulnadt löf föll sakta ned vid hennes fötter och hela naturen bar prägel af förgängelse. Men detta märkte ej lilla Greta der hon gick, småsjungande och lycklig, med sin gosses bref både i fickan och i tankarna. Hon hade nog haft bref förr, inuti Aldungens, men aldrig så långt och detta var det första hon fick på posten med sitt eget namn på och uteslutande rätt för henne att bryta. Och nästan det bästa af allt, han skref att han ofta, ja, dagligen läste i hennes lilla bibel. Hon hade ibland fruktat att moster Lovisa alldeles skulle trötta ut honom med sina predikningar, så att han till slut inte alls skulle fråga efter Guds ord, utan finna det tråkigt och tröttsamt och bara tänka på de jordiska kunskaper han fått inhemta, men nu var ju allt godt och väl. Hela hennes varelse var uppfyld af tack och lof för Guds kärlek, sin Johans trohet, framtidens glada hopp, sitt hem, sitt arbete, sina kära föräldrar, en frisk spänstig kropp och det glada dansnöjet på aftonen, så förenligt med hennes ungdom och friska, härdade kroppskonstitution.

I stugan vid Aldungen brann en frisk, klar eld i spisen och kaffepannan var nyss aflyftad. Moster Lovisa hade just slutat sin morgonandakt och gick nu, småsjungande en af Sankeys sånger, under det hon rustade med frukosten. När Greta kom in helsade hon mycket vänligt och sade: "kära barn, dä' va' just bra roligt att du kom, ja' ha' fått mej en ny sångbok mä' så sköna sånger i, nu ska' vi sjunga dom, me'n du hjelper mej märka nya duktyge'; du kan väl behöfva vända tankarna ifrån all fåfänglighet du arbetar på om dagarna."

Men gubben sjelf helsade kort och kallt i det han beredde sig att gå ut, sedan han bedt hustrun säga sig till när frukosten var färdig. Tårarna höllo på att komma Greta i ögonen vid denna ovänlighet, men moster Lovisa klappade henne på axeln och hviskade till henne, att hon ej skulle bry sig om gubben. Greta såg då opp, tveksam och förlägen och sade i det hon tummade och vred på sin förlofningsring: "Ja' tänkte annars, att kanske farbror kunde villa vara inne och höra något från Johan, ja'

fick bref ifrån honom i går, å' han ba' mej gå hit mä' så kära helsningar."

"H-m", sade Pettersson, ännu lika ordkarg och styfsint som förut och satte sig ned igen på soffan, alltför nyfiken att komma sig för att gå.

"Ha' du haft bref från våran gosse, kära Greta, så snällt åt du kom hit strax! Hur mår han, ä' han glader å' nöjder derborta, min stackars ensamme gosse?" utropade Lovisa, glömmande allt för moderskärleken.

Och Greta berättade och läste allt hvad hon visste råd till och moster Lovisa skrattade och gret ömsom — men gubben flyttade sig allt närmare intill Greta, för att höra rigtigt och när hon slutat sade han: "tack ska' du ha', barn", och torkade oförmärkt bort en tår ur ögat. Liksom ångrande denna lilla skymt af vänlighet, gick han genast ut och smälde igen dörren så att huset runkade.

"Stackars Janne, han strider å' kämpar mä' högfärd å' fåfänglighet", suckade Lovisa. "Grufligt vackert skrifver Johan, men inte tycks dä' på dä' du läste, som han skulle vara väckter än inte, fast ja' så mycke' ha' bjudi' te' mä' 'en'."

"Men han läser hvar dag i bibeln, står det i brefvet, moster", sade Greta.

"Men står dä' inte någe' åt han läser i boken som ja' skicka mä' 'en'?" frågade modren. "Dä' va' "Andeliga väckelsestunder" å' dä' va' godt läsa dä', barn, be' 'en läsa i den när du skrifver, dä' ta'r nog bättre än när ja' skrifver å' kältar."

"Ack, söta moster, nog läser han i den allti', fast han inte kom te' sätta dä' i brefvet", försäkrade flickan och slutligen började äfven modren tro det.

"Ha' du hört ett så'nt ogudaktigt lif di' för hos Öfverstens, barn?" frågade Lovisa innan Greta gick hem.

"Hvad då, moster?" frågade Greta litet häpen.

"Di' ska' ha' dans der åt tjenara', å' dä' får di' hållas mä' sent på qväll'n."

"Ja, jag ä' bjuden dit", sade Greta, ängslig och tveksam.

"Du tänker fälle allri' gå dit, flicka", utropade moster Lovisa och slog förskräckt ihop sina händer. "Tänk på din fattiga själ, barn, — du ä' inte långt ifrån Guds rike, men störta dej

inte mä' vett och vilje i förderfve', tänk på din fattiga odödliga själ!"

"Men Johan skref åt han ville åt ja' skulle roa mej lite ibland", invände flickan stilla, "å' herrskape' ä' sjelfva mä' å' sir på emellanåt, fröknarna brukar till och med spela en polska på fortepianot ibland, så nog går der rigtigt anständigt och hyggligt till allti'."

"Djefvulen förskapar sej ofta te' en ljusens engel, för te' narra te' sej den oförsigtiga", sade moster Lovisa högtidligt, med en tragisk geste. "Dä' ä' bara okyskhet å' orena lustar som får magt mä' oss i dansen."

"Nej moster, i det fallet ä' ja' då lugn", sade Greta bestämdt och litet förtrytsamt, i det hon såg opp på Lovisa med en frimodig blick, "inte blir jag orenare för det att jag dansar, det vet jag då."

"Du är svårligen bedragen, arma barn", suckade Lovisa, "men lofva mej åtminstone att du noga ransakar dej sjelf, innan du beger dej in i detta syndens och ogudaktighetens näste."

"Ja, det lofvar ja', söta moster", försäkrade Greta i det hon gick, litet modstulen och allvarligt begrundande *om* det verkligen kunde vara så farligt att dansa.

"Jag går te' fröken Emelie å' talar ve' henne, så får ja' höra hva' hon tycker", tänkte flickan och kände sig lugnare, "nämdemansmors klänning ä' snart färdig, så den hinner jag på en liten stund. Nog ä' dä' bra roligt te' dansa, men hellre än te' synda mot Guds bud blir ja' hemma, dä' må kosta på alri' så mycket."

Lilla Greta var en enfaldigt troende, men äfven tänkande och reflekterande själ och sedan hon noga betänkt huru hon varit till mods under och efter hvarje dans hon varit med på, sade hon, lugnad och trygg till sig sjelf:

"Nej, moster Lovisa må säga hvad hon vill, mera synd och frestelse ligger dä' inte i te' dansa, för *mej* åtminstone, än i allt annat jordiskt — ja' bryr mej inte om te' gå te' fröken för det der inte."

Men när hon kom hem satt fröken sjelf hos hennes mor och språkade i den lilla vänliga stugan och Greta blef så glad att få se henne.

"Söta fröken", sade Lotta och såg bedjande på Emelie, "nog dricker fälle fröken en kaffetår, panna' står på spisen å' ja' brände just nå'ra böner på må'ron, så ja' tror dä' ska' bli rigtigt godt."

Då fröken Emelie försäkrade, att det skulle smaka rigtigt bra, strålade den goda qvinnans ansigte af belåtenhet.

"Kan fröken tänka åt Greta ä' bjuden te' herrgårn i qväll", berättade modren, lite' stolt, der hon satt på kanten af stolen och lekte med förklädesbandet. "Dä' va' rysligt snällt åf herrskape' te' komma ihåg fleckan, dä' kunne vi fälle alri' tro, heller."

"Så roligt det var", sade fröken vänligt, "är det till barons det?"

"Nej vars, te Öfverstens", svarade Greta, "nog tycker ja' dä' ska' bli bra roligt te' få vara med allti', å' nu fick ja' ett sånt vackert bref ifrån Johan i går också, å' han vill också att ja' ska' förströ mej lite' emellanåt."

"Det har Johan mycket rätt i", tyckte fröken Emelie, "du arbetar så flitigt om dagarna, så du kan just behöfva röra litet på dig, tycker jag."

Men Lotta gick och sysslade i skåpet vid dörren och kom nu fram med en enkel, mörk yllekläding och en ljus kattunsklädning, som hon visade den främmande. "Ja' tänkte just fråga fröken, som allti' ä' snäll", sade hon och smålog, så att det fula, hjertegoda ansigtet blef ännu fulare, "om dä' inte passar allra bäst åt Greta ta'r 'en här mörka klänninga' i qväll, en liten remsa omkring halsen å' ärmarna får hon fälle lof te' kosta på sej, den ä' gjorder lite' efter som di' har ett nu, den andra ä' så fasligt gammaldags å' tarfliger för en så ung flicka."

Jo, det tyckte fröken skulle bli' utmärkt bra och en vacker remsa skulle Greta få af henne och en liten röd rosett att ha vid halsen. Både mor och dotter voro alldeles förtjusta.

"Moster Lovisa var inte med om att ja' skulle gå på dansen, inte", sade flickan, när modren gick ut till kaffepannan.

"Jag kan nog tro det", sade fröken med ett allvarligt leende, "men hvad gaf hon för skäl till sin motvilja då?"

"Skäl" — eftersade Greta och log skälmaktigt, "söta fröken, hon ger just alri' nåra skäl inte för hvad hon ogillar; men den här gången sa' hon likvisst att det kommer okyska och oanstän-

diga begär på oss när vi dansar — det har jag alri' erfarit och förstår mig inte på, gör fröken det?"

"Nej, kära barn, det gör jag visst inte", svarade hennes vän allvarsamt, "och det hoppas jag att hvarken du eller jag någonsin skall komma att förstå."

"Men så tänker ja' på en annan sak", sade lilla Greta och såg mycket fundersam ut, "kan det vara rätt att göra moster Lovisa emot, hon som allti' varit så rysligt snäll emot mej; nog vill jag bra gerna vara med, men är det *orätt* te' gå, då blir ja' visst hemma, förstås."

"Ja, kära Greta lilla, *det* är kanske en vigtigare och allvarligare sak att tänka' på", svarade fröken, "ty att vi måste taga hänsyn till andras samveten veta vi af Guds ord, och nog har madam Pettersson rätt att det fordras mycken vaksamhet vid både ett dansnöje och allt annat jordiskt — men är hjertat förenadt i tron med sin Frälsare, så kan han nog bevara och leda oss hvar helst vi äro. Jag tror också att du gjorde madam Pettersson en större tjenst om du kunde visa henne ett vaket kristet sinne äfven *efter* dansen, än att ej gå dit — man får ej gå för långt i eftergifvenhet för andra."

"Ja, vet fröken", sade flickan och såg opp, med en blyg, barnslig blick, "ibland när ja' haft som allra roligast och varit rigtigt glad, har jag tyckt mig vara ändå närmare Gud än annars, och då, midt under nöjet, har jag oemotståndligt blifvit drifven att se upp mot himmeln och tacka Honom att han har låtit mej ha' så roligt."

"Så länge du känner det så, Greta lilla, må du gerna dansa", sade fröken Emelie med en kärleksfull blick på den unga flickan, "kan du dansa som ett barn, så må du gerna göra det", säger Luther.

"Tror fröken att sektern kommer med något?" frågade Greta plötsligt och såg litet orolig ut.

"Det är väl troligt att han gör, hvarför frågar du det?" sade fröken Emelie.

"Ja, det vet ja' knappast en gång", svarade flickan, rodnande och tveksamt, "det är så underligt det der, men det ä' väl för att han ä' en så fasligt fin och förnäm herre, kan jag tro. Aldrig har han sagt något obeskedligt åt mig, fast han pra-

tat litet tok ibland, men det är just som jag skulle vara rädd för honom. Ta'r han mig i hand så tycker jag det är så otäckt så — och inte kan jag se på honom rigtigt. Jag begriper inte det der, pastorn är väl lika fin och stilig herre han, men inte är jag rädd för honom inte. Det är så roligt att se på och tala vid honom och när han lyfte mig öfver diket här om dagen var det så roligt och bra, usch då — tänk om sektern skulle göra så!" — tillade hon, lätt rysande.

"Det der är en känsla som Gud nedlagt i hvarje ren och oförderfvad qvinnas hjerta, den kallas instinkt", sade hennes vän och strök smekande den unga flickans ljusa hår med sin hand. "Följ du alltid den känslan, så kan du vara trygg, både för sektern — och alla andra."

"Ack, om bara Johan vore med i qväll", suckade flickan, "då vore det *rigtigt* roligt. Nog ska' ja' skrifva till honom och tala om alltihop, men det ä' så rysligt svårt att skrifva bref, det blir så dumt för mig så."

"Det tycker nog inte Johan ändå, eller hvad tror du?" sade Emelie skälmaktigt.

"Ånej, det förstås, nog tycker han om mina bref allti'", log den unga fästmön med högröda kinder.

Emellertid hade Lotta under tystnad rustat i ordning till kaffet. En fin hvit serviett, som hon fått af herrskapet, täckte bordet, kaffekopparna voro framsatta, skorpor, bröd och färskt, godt smör, som hon sjelf kernat, nätt och prydligt ordnadt för den rara främmande. Och nu blef det ett gladt och vänligt språkande under kaffedrickningen; Lotta genomgick, med ganska bitande och qvicka anmärkningar, hela skaran af unga herrar som fans i granskapet, för att se om någon skulle passa åt fröken Emelie, men ingen befans vara god nog åt henne, det var "bara larfve" med dem allihopa, "hva' skulle fröken mä' en tocken der en, då va' dä' mycke' bätter te' vara ogifter."

Under hennes samtal med Greta hade modren gått helt tyst och andäktig och hört på, "dä' va' så obegripligt vackert te' höra fröken lägga ut 'e' för flecka, nog kunne 'en fälle tänka en hel hoper allti', men si te' föra fram 'e' dä' va' ho' inte go' för."

5.

Om aftonen, när Greta, mycket glad och litet blyg visade sig för föräldrarna i all sin stål, var modren full af glädje och stolthet, men fadren drog en tung suck när han såg henne gå. När Lotta frågade honom om orsaken dertill svarade han ironiskt:

"Jo, sir du gumma, ho' ä' allmänt för fin å' vacker för oss; fattigt folk har inte rå' mä' te' hålla sej tockna der ena barn, inte."

"Åh kors, så du pratar, far", muttrade Lotta, "dä' vure fälle bätter åt du tacka Gu' för våran rara flecka."

Greta vandrade under tiden med klappande hjerta framåt. Det var första gången hon var inbjuden till "jungfrubalen" vid herrgården och hon visste att der skulle gå stiligt till — och båda kammarjungfrurna och betjenterna skulle vara med — de voro då *visst inte* lättare att umgås med än herrskapet sjelfva. "Jag är som jag är jag", tänkte lilla Greta filosofiskt, "vill' di skratta åt mej för att jag bär mej bondaktigt åt så får di väl det då, för si, *sjåpa* mej, det hvarken kan eller vill jag göra."

Men både nöjet och ståten öfvergick Gretas djerfvaste drömmar. De fingo dricka thé i stora matsalen tillsammans med herrskapet allesammans. Sedan följde friherrinnan sjelf med dem öfver hela våningen och visade dem all grannlåten och fröken satte sig vid flygeln och spelade och sjöng för dem. Det lät så obeskrifligt vackert, mycket vackrare än när fröken Emelie sjöng i den lilla låga salen vid prestgården. Tår på tår rullade sakta ned utför Gretas kinder och en föll på rosetten som hon fick af fröken Emelie och lemnade en stor fläck efter sig. Flickan vaknade då opp ur sin ljufva dröm och blef häpen och rädd att hon burit sig opassande åt, hon vågade knappast se opp så förlägen var hon och så stod ju "sektern" der så förarglig och tittade på henne genom sin pince-nez! Stackars lilla Greta önskade, att hon hade varit långt borta från den granna salongen och all härligheten. Då lade sig en hand lätt och smekande på hennes axel och en vänlig röst sade:

"Du tycker om sång tror jag, lilla Greta? Var inte generad

öfver dina tårar, min snälla flicka, ett naturligt och okonstladt sinne är sällsynt i våra dagar och gör oss gamla godt att se!"

Det var friherrinnan sjelf som stod hos henne och Greta blickade förtroendefullt upp i den ståtliga damens vänliga ansigte och kände sig plötsligt så lugn och trygg som om hon varit hemma i fars och mors lilla stuga.

"Jag var så rädd att jag bar mig dumt åt", sade hon enkelt och barnsligt, "inte är jag van te' vara ibland herrskap — men ack, ack, ack, aldrig har jag hört något så vackert som när fröken Elise sjöng — det var omöjligt att låta bli gråta."

"Vill du framdeles komma hit och hjelpa min kammarjungfru sy?" sade friherrinnan med ett mildt leende. "Hon hinner ej ensam allt till Jul; då kan du nog ofta få höra fröken Elise sjunga."

Lilla Greta neg djupt och sade, "att om friherrinnan kunde vara i behåll med hennes söm, så vore hon så rysligt tacksam att få komma, hon kunde få lära mycket af mamsell Marie."

Friherrinnan nickade vänligt då hon gick ifrån henne och nu var Greta så innerligen glad. Tänk att få komma till herrgården och sy på herrskapets granna klädningar! Nu var allt ljust för henne igen och då hon såg på sin vackra rosett hade tåren torkat och inte lemnat någon fläck efter sig alls.

Inte i jungfrukammaren utan i stora stryksalen fingo de dansa. Två fioler och ett handklaver skötte musiken, så nog var det rigtigt rart alltid. Alla voro vänliga mot lilla Greta, men hon kunde ej låta bli' att tycka att de fina kammarjungfrurna och betjenterna voro litet lustiga ibland, jungfrurna skulle försöka att göra efter som friherrinnan och fröknarna gjorde och tala som de och betjenterna likadant med Öfversten och sekretern. "Nej", tänkte Greta, "då är det mycket bättre att vara som man är och inte göra sig till och vilja vara förmer än man duger till."

Två gånger måste hon dansa med sekretern, och nog dansa' han "rysligt stiligt" alltid och så pratade han så mycket lustiga saker. Men han sade också att "lilla Greta var en rigtig liten fée, en sylfid, en af Titanias tjensteandar, m. m." Det visste hon inte hvad det var, kanske han bara gjorde spektakel af henne. Féer hade hon då läst om i sagböckerna och det var ju bara tok, inte funnes det sådana, men det andra skulle hon försöka

att komma ihåg och fråga fröken Emelie hvad det var. En af betjenterna skulle försöka att prata likadana dumheter med henne, men honom gick hon ifrån utan att svara ett enda ord och sedan hörde hon att han sade åt kamraterna att hon bara var "en liten gås som ingenting förstod."

När det bjöds lemonade, biscuit och apelsiner, kom en af kammarjungfrurna mycket nedlåtande till Greta och sade: "Sånt här tör väl alri' Greta ha' äti' förr, men vi ä' inte ovana vid de', inte, för herrskapet ä' så snälla så de' ä' grufligt alldeles. Å' friherrinnan säjer åt friherrinnan vill åt friherrinnans snälla fleckor ska' få smaka af allt godt, säjer friherrinnan. Men husmamseln e' så snål å' elak, så de' vill ja' alri' tala om, hon vill bara ha' alltsammans åt befallningsman, förstås, men lika mycke' får hon me' af honom ändå de ä' *sanning* de'. Hur tycker Greta att de' smakar?"

"Hå", sade Greta, litet stött, "sånt här ha' jag fått många gånger, både af fröken Emelie och min fästman."

"Ack, hur mår herr Pettersson, kommer han snart hem igen? Dä' ä' en rysligt schangtil karl de', rigtigt som han vore af bättre folk, fast hans far bara e' en simpel bonde", sade lilla jungfrun näbbigt.

"Ja", sade Greta, litet skarpt, "inte är han någe' högfärdig heller och vill göra sig till, fast han har läst så mycket så han kan vara skolmästare der ute i Amerika, och fast han alltid har haft det så rart och har så rika föräldrar."

Nu kom skogvaktaren sprättande och bjöd upp Greta och rättaren den lilla pratsamma kammarjungfrun.

När Greta sedan kom hem, efter en fin supé, med både inlagd sill, porter, gödkalfstek, bakelse och blanc mangée, tyckte hon sig aldrig ha' upplefvat något så ståtligt förr och med händerna ännu sammanknäppta efter en glad och förtröstansfull bönesuck, somnade hon in, lycklig som ett barn.

Om natten drömde hon, att Johan och hon voro i Amerika och sutto på ett högt berg af bakelser och apelsiner och hörde på huru fröken Elise sjöng. Men så kom sekretern och ryckte lös en apelsin, så att de ramlade ned och betjenterna och jungfrurna bara skrattade och ropade: "hon är bara en gås!" — I detsamma vaknade hon.

Lotta blef inte litet belåten då hon fick höra, att Greta skulle få komma till herrgården och sy. Nu måste hon rigtigt skynda sig, för att få slut på hvad hon tagit emot, innan friherrinnan skickade bud på henne.

Hon måste äfven skrifva till sin Johan och det tog allt sin rundliga tid. Hon hade så mycket att skrifva om, men det var så svårt att finna passande uttryck för det. Slutligen var brefvet färdigt och lydde sålunda:

Min högt älskade Johan!

Jag får först på det allra kärligaste tacka dig min högt älskade fästeman för ditt rara bref till mig som var så rysligt vackert och jag blef så glad och så får jag säga dig att jag har helsan och mår bra och det gör pappa och mamma och Albert och dina föräldrar med, så nog få vi tacka Gud för helsan och jag hoppas att detta bref skall träffa dig vid samma goda gåfva. Och så får jag tala om för dig att jag var till Aldungen med helsningar och di skicka hjertligt kära helsningar tillbaka och moster är så snäll emot mig, men farbror vill inte veta af mig, men det ger nog med sig, säger moster och så helsar moster att du skall läsa andeliga väckelsestunder som hon skicka med dig och så skall jag tala om att jag har så mycket att sy och jag har varit på dans vid herrgårn och der var så rart och di var så snälla emot mig och jag tänkte att om du min hjertans kär hadde vari med så hade det varit ändå roligare å' jag fick rosett af fröken Emeli att hafva i bröstet och fröken Elis sjöng så vackert, men jungfrurna och betjenterna tyckte jag inte om och jag dansa två danser med sektern och han prata så tokigt, men det var inte något farlit han sade sade fröken Emelie, så inte ska' du bli lessen söta Johan för jag bryr mig inte om honom någe alls jag får låna historieböcker af pastorn och han bad mig helsa till dig och jag skall till friherrinnan och sy och grannas Olle skall gifta sig i höst med Brotorpa Ulla och der skall bli stort bröllop och jag skall blifva brudtärna. Men ditt rara bref kan jag mest utantill och så ber jag Gud för dig både måron och qväll och många gånger ändå för resten, för du är mig kärare än far och mor tror jag och högt älskade vän nog blir jag dig trogen och det tror jag visserligen du blir med och pappa tyckte att du förtjenar bra och så tyckte han du skref så rart om dom och di

helsar många kära helsningar och pappa sätter mycke värde på dig, och nu får jag sluta för denna gång med hjertligt kära helsningar från oss alla och alla grannarna och fröken och pastorn måtte vi lefva så att vi få mötas på Herrans högra sida i Himmelen önskar din in i bleka döden trogna fästemö

Greta Andersson.

P. S. Mitt bref är så dumt och inte alls som jag ville hafva ett nog tänker jag mycket fast jag inte kan lägga ut ett så vackert som du, men du är så grufligt lärd du.

D. S.

Utanskriften skref hon också sjelf, men hon tordes dock inte skicka af brefvet förr än fröken Emelie hade läst den, det var ju så krångligt och behändigt och skulle så långt bort.

Dagen efter denna märkliga händelse i lilla Gretas enformiga lif begaf hon sig till herrgården för att vara der minst fjorton dagar och sy. Hon räknade och undrade huru mycket pengar hon skulle kunna förtjena — om hon fick 75 öre om dagen blef det ju öfver 10 kronor och det var inte dåligt det, tyckte Greta. Men när hon efter 3 veckors arbete fick 1 krona om dagen, kunde ingen arfvinge till de största rikedomar känna sig stoltare och lyckligare än vår lilla sömmerska. 5 kronor lemnades till Öfversten, de skulle sättas in på sparbanken, tänk, det var ju en god början till den summa som kunde fordras att köpa en liten gris för. Men om hon vetat att Öfversten fördubblade summan innan han satte in den, hvad skulle hon väl då ha' tänkt! Öfversten hade sparbanksboken i förvar hos sig och nog skulle hon väl blifvit bra förvånad och glad, om hon sett huru behändigt hennes små besparingar förökade sig. "Den som *vill* fram skall man hjelpa", hade alltid varit Öfverstens valspråk och nu tillade han: "De der Anderssons äro just af mitt folk, han, en arbetsam, omutligt redbar, stursk krabat, hon en gudfruktig, stilla och arbetsam qvinna och flickungen bräs på dem båda."

Greta tyckte allt att det blef litet långt vid herrgården, men söndagarna gick hon hem ifrån kyrkan och en stund hvarje dag skulle hon vara ute och gå, hade friherrinnan sagt till om, hon fick inte nöta ut sin ungdom och helsa tills Johan kom igen. Den rara, fina maten som blef inskickad till henne från herrskapets bord, blef hon allt bra trött vid också — hon längtade ef-

ter mors tarfliga, grofva bröd och pannkakor med kornmjöl uti. Det värsta var ändå att sekreteraren alltid passade på när jungfrurna voro ur vägen och satt och hängde öfver henne och pratade dumheter. En dag var han efterhängsnare än vanligt, så att hon höll på att bli' allvarsamt ond, men nästa gång han kom in hade hon tagit hushållerskans stora, feta katt i knäet — hon visste att sekreteraren hade en afgjord motvilja för dessa djur och denna antipati var ömsesidig, den annars så fromma och tröga favoriten, kunde ej tåla honom. Då nu den unge herrn ville närma sig flickan reste hon sig hastigt, med den påföljd, att katten rusade opp och vid åsynen af sin fiende, med ett ilsket fräsande tog ett högt skutt emot hans ansigte. "Förb. odjur!" utropade herr sekreteraren förskräckt och retirerade i god ordning till andra sidan af rummet. Scenen var så oemotståndligt löjlig, att Greta ej kunde undertrycka det friska, ungdomliga skrattet, som vid denna ålder alltid är så färdigt att gifva sig luft.

"Var det mig sektern menade?" frågade hon skalkaktigt, till svar på hans utrop, så snart hon åter kunde få fram ett ord.

"Ja, skratta gerna, kära Greta", svarade sekreteraren litet stött och betraktade med ängsliga blickar sin fiende, som satt på Gretas klädningsfåll, med yfvig svans och ondskefullt bevakade hans minsta rörelse, "jag skall visst inte besvära lilla damen", tillade han, i det han med gravitetiska steg och imponerande hållning lemnade rummet.

Efter denna tilldragelse syntes ej den unge diplomaten till i jungfrukammaren på ett par dagar och Greta började nästan hoppas, att hon skulle vara befriad från det besvärliga sällskapet; men en dag infann han sig åter, mycket spak och stillsam sägande:

"Hör nu, snälla Greta lilla, kunna vi inte sluta fred med hvarandra igen, jag kan, ta' mig tusan, inte undvara hennes sällskap, lilla rifjern, hvarför är hon också så söt, säg? — Nå, se nu inte trubbig ut strax igen, om en stackare råkar säga ett oförsigtigt ord — äro vi sams nu då — så säg ett ord?"

"Jag vet just inte att vi varit i någon strid med hvarandra — än åtminstonne — inte kan jag hjelpa att sektern och mamsells Prisse inte kan tåla hvarann," svarade flickan retsamt.

"Han är väl inte här heller, det otäcka djuret", utropade herr kurtisören och såg sig ängsligt omkring.

"Nej, i dag är han inte här och kan göra någon vidare bekantskap med sekterns mustacher", svarade Greta leende, "men om sektern vill, så kan jag ju gå ned i köket och hemta hit honom."

"Se så, var inte stygg nu, söta Greta lilla", sade sekreteraren inställsamt, "kan vi inte få sitta här i lugn och ro och språka stilla och förståndigt en liten stund. Du behöfver inte alls vara rädd för mig och draga dig tillbaka med en sådan der prinsessmine, — det klär, ta' mig tusan, inte ditt lilla täcka ansigte. Jag vet att jag bar mig litet dumt åt häromdagen, men inte är du väl så långsint så att du går och grumsar öfver det ännu, Greta lilla, hva' sa'? Se opp på mig nu, Gretchen min hade jag så när sagt, men lyckligtvis hejdade jag mig i tid — Nå, nu sitter jag väl tillräckligt långt bort eller hur? Här är alnen du kan ju mäta afståndet och bestämma hvar du behagar tillåta mig att sitta, jag är lydig som en slaf. Nåå — hvarför är du så tyst och trumpen, mitt söta barn, har du alls ingenting att svara mig?" Vid dessa sista ord sökte sekreteraren anslå en ton af smekande melankoli, han böjde sig fram emot henne och sökte med en smäktande blick få se in i hennes ögon.

"Hvad i all verlden skulle jag kunna svara på en sådan ramsa, utan både början och slut", svarade Greta harmset utan att se opp från arbetet.

"Hvarför går Greta med den der ringen jemt?" frågade Ernst helt plötsligt.

"En sådan fråga, det är ju min förlofningsring, vet jag," svarade flickan och såg förundrad opp på den frågande.

"Ha, ha, ha, — skrattade Ernst, "nu fick jag Greta att se upp ändå, annars fäller hon jemt så behagsjukt rullgardinerna öfver de der små blå himlarna, så man får aldrig se in i dem."

"Ånej, det kan jag nog tro att sektern inte ofta ser in i himmeln", sade Greta allvarsamt.

"På min ära, du är charmant!" skrattade den unge herrn, "du vore inte så förtjusande, om du inte alltid hade svar till hands."

"Nyss sade sektern att jag var för tyst och aldrig hade något att svara, så'nt der brukar Johan kalla för — in-kon-se-qvens tror jag det hette", sade Greta begrundande och litet osäkert.

"Så-å- Johan har en uppmärksam och läraktig elev, hör jag", ljöd det ironiska svaret. "Men à propos, Greta tycker ju om att läsa, har jag hört, jag har mycket böcker, jag tog just med mig in en som skulle passa liten att läsa — se så — tag den nu, det är väl inte farligt heller."

"Nej jag tackar", sade Greta bestämdt, "den der vill jag inte läsa, den är öfversatt från fransyskan ser jag, och fröken Emelie har sagt att så'na böcker sällan är passande för unga flickor att läsa."

"Det är då höjden af samvetsgrannhet, o, gamla ungmör, hvad jag beundrar er", utropade sekreteraren och bet sig harmfullt i mustachen. "Men hvad tillåter fröken och pastorn dig att läsa då — sömniga, torra, gudliga föredrag, kristliga berättelser och allt hvad det der otyget heter?"

"Fröken Emelie har inte förbjudit mig något, bara sagt sin tanke, när jag frågat henne", svarade Greta allvarsamt. "Jag läser nog roliga böcker också emellanåt, och så får jag låna så mycket rart af pastorn — nu har jag Starbäcks berättelser ur Svenska historien. Bara romaner vill jag inte läsa, för Johan säger att han inte vill att jag ska' bli någon romanhjeltinna."

"I sanning, lilla Greta, du är sublim", sade sekreteraren med tillgjord patos, "men om jag nu skaffar dig en rigtigt sedesam och *passande* bok — en i fröken Emelies smak, då kan du väl ta' den — ser du den här t. ex. med praktband och guldsnitt — det är "Jesu lif" af Farrar, den ville du ju gerna ha' eller hur? Ge mig blott en liten vänlig blick till belöning så är jag nöjd, och ett vänligt handslag det är väl inte för mycket begärt?"

Den unga herrn hade under detta tal flyttat sig allt närmare till flickan, så att de blonda mustacherna kommo i ett betänkligt granskap med hennes fina, rosiga kind, men som en blixt var Greta ett långt stycke ifrån honom.

"Jag skall säga sekretern en sak", sade hon nu, mycket allvarsamt, "jag är förlofvad och min fästman är långt borta och kan inte stöda och hjelpa mig, derför får jag vara vaksam

och försigtig sjelf, så godt jag förstår. Och så mycket begriper jag då, att inte Johans fästmö bör sitta här och ta' emot presenter af sektern och höra honom prata dumheter och vara näsvis. Nu ber jag sektern gå sin väg och låta mig vara i fred, annars säger jag åt friherrinnan att jag inte kan vara qvar här, för jag inte får vara i fred för hennes son."

Greta var så vacker, der hon satt, med högburet hufvud och blossande kinder, midt för den unge rikskurtisören, att han blef alldeles förbluffad och litet stammande sade:

"Men, min söta flicka, jag har ju bara skämtat litet med dig, inte menade jag något illa med det, kan du väl förstå."

"Jag försökte också i början att slå bort alltihop med skämt", sade flickan förtrytsamt, "men det må nu vara *bara* skämt, så passar det i alla fall inte och nu kan det vara tid att det blir slut. Jag skall säga sektern att jag är för god att vara lekboll, både för honom och hans betjenter."

"Om du inte vore så rasande vacker, lilla näbbgädda, så blefve jag ond på allvar, men hvem kan väl bli ond på *dig*", sade sekreteraren, både ond, flat och road, i det han lommade af, men väl utom dörren log han öfverlägset och mumlade mellan tänderna: "vänta, jag skall väl fånga dig ändå, lilla trilskna stycke!"

När han lemnat rummet satt Greta en lång stund nästan orörlig, blott sakta rysande emellanåt — slutligen lättade en lång, tung suck hennes bröst och hon gömde ansigtet i sina händer. "Ack, när skall väl den tid komma, när äfven en stackars fattig flicka som jag blir behandlad med aktning", hviskade hon sakta, "skall väl den någonsin komma. Johan, Johan, vore du bara här! Herre Gud, hjelp mig att bli honom värdig, Herre, bevara mig i frestelsen!"

Men nu kom hushållerskan, mamsell Kristine, inmarcherande och betraktade uppmärksamt den upprörda flickan. Med armarna i sidorna ställde hon sig midt för henne och utropade:

"Jo, nu ä' dä' visst värdt te' vara opprörd invärtes, när hon ha' vari' så dugtig, kära barn! De' va' mej necken te' unge te' vara morsk! Besitta de' der unga gloparna, som inte kan se en skaplig flicka och låta'na vara i fred. Jo, jo, mins nog min egen ungdom, jag såg någe' ut den tiden, ska' hon tro, ja va'

inte en så'n här grobian då, utan fin och nätt som *hon* ä' nu; fast det ser underligt ut — och näsvisa va' de der otäcka karlarna då, just som nu — men ja' gaf dom åka ja', just som hon gjorde mä' sektern nyss. Stå på sej, hon, kära barn, sanna mina ord, de' va' inte sista försöket det der inte, ja' känner krutet se'n gammalt. Men hva' betjentlymlarna angår så ge' dem en bastant örfil om inte annat hjelper, dä' ä', ta' mej katten' dä' språk di bäst förstår. Ja' va', skam te' säjandes, så fin och vacker som någon fröken, ja' skulle fälle inte säja 'ett sjelf heller, — nå, nå — så vacker som våra fröknar ä', dä' vill då inte mycke' te'; beskedliga å' snälla ä' di nog, dä' va' ingen frågan, men inte sir di någe' ut dä' ska' Gudarna veta — ja, ja, i alla fall förstod ja' te' skicka mej mä' bå' hög och låg, men besitta mej, ga' ja' inte en så'n der glop en sittopp en gång så han höll på te' trilla öfver ända!"

Och gumman skrattade, så att hela den klotrunda figuren kom i rörelse och tårarna runno utåt kinderna. Herr sekreteraren visade sig ej mer i jungfrukammaren de få dagar Greta ännu var qvar vid herrgården, men hon mötte honom märkvärdigt ofta i trapporna och på gården. Han hade då antagit en min af misskänd oskuld och stilla melankoli och pustade fram suckar, så djupa att de borde kunnat röra ett stenhjerta och sätta ett qvarnhjul igång. Lilla Greta kunde ej alltid undertrycka ett skalkaktigt leende och kände sig nu fri och glad, med den goda mamsell Kristine som vän och beskyddare mot betjenterna, som hade en ofantlig respekt för hennes hvassa tunga.

Då sekreteraren litet emellan, i sin mors närvaro, hedrade Greta med titeln betjentflamma, drängtjuserska m. m. frågade slutligen friherrinnan mamsell Kristine, om Greta var oförsigtig och kokett med betjenterna, men fick då till svar, "att hon kunde vara lugn i det fallet, flickan var allvarsam och förståndig, en rigtigt rar flicka, som nog kunde hålla betjenterna och andra unga glopar med, för resten, ifrån sig. Gamla Kristine skulle nog i alla fall hjelpa henne och vaka öfver henne" etc. Friherrinnan tackade henne vänligt derför och sade, att det skulle gjort henne ondt om den unga, älskliga flickan blifvit narrad till något orätt i hennes hus. Hon lemnade derefter gumman med en djup suck och ett sorgset drag öfver ansigtet, hon kände sin

son och förstod ganska väl hvem Kristine menade med "andra unga glopar." Ehuru uppfostrad i stora verlden var hon dock ej *så* modern, att hon ansåg en ung qvinna, som kunde bibehålla sin kyskhet och oskuld gent emot frestelsen, som en orimlighet. Hon skattade det sedliga idealet hos qvinnan högt och *trodde derpå.*

Dagarna gingo stilla och enformigt för Greta sedan hon kom hem från herrgården — veckor och månader gingo. Ömsom var hon hos grannarna, vid prestgården, hos öfverstens eller hemma i stugan och sydde, sydde oupphörligt. Modren var ofta borta i arbete, så att hon var ofta ensam och kände sig allt bra modstulen ibland. "Jag vet inte huru det är", tänkte hon en dag på våren, då hon så satt ensam i stugan, "jag blir allt bra trött ibland vid det här eviga syendet, än åt den ena, än åt den andra och Johan är så långt, långt borta — bara någon gång hans bref, de ä' nog roliga att få, förstås, men det är inte han sjelf ändå. Jag undrar bra mycket när han kommer hem och jag får sy min egen brudklädning! — kanske blir det aldrig. Tänk om han skulle dö derborta — heller glömma mej, der fins nog många vackra flickor — och rika se'n och lärda, som han kan ha' mycke' roligare med än med mej, som vet så litet — usch då — hvarför ska' jag tänka så styggt — jag blir rigtigt ängslig! Men vacker *är* jag då", sade hon och såg sig uppmärksamt i spegeln — "det kan då ingen neka till, men det ser inte Johan nu. Hvad tjenar det till att sitta här och vara vacker — inte något! — Jag tror att jag blifvit blek och mager, ja, bestämdt är hyn gråaktig på mig och kindbenen börja se kantiga ut. Jag blir väl ful och skrynklig innan han kommer hem, kan jag tro, och hvad har jag då varit ung och vacker för! De säga att jag ser så fin ut — kantänka — jag har visst något att göra mig fin med — inte så mycket som en liten vacker guld- eller åtminstone silfverbrosch att sätta i bröstet på mig och det vet Johan att jag jemt önskat mig — men så'nt der tänker han aldrig på — det kunde han väl göra ändå — tycker jag — det vore väl inte för mycket när jag sitter här och väntar på honom och inte tittar åt någon annan karl en gång. Jag kunde nog få brosch, ska' jag säga Johan, om jag bara ville, sektern ville nog ge' mig, han, men det blir allt ogjordt ändå.

Hon satt en stund i stilla tankar, till slut drog hon en djup, tung suck och hviskade: "Ack, hvad det är svårt att vara en kristen! jag *vill* så gerna vara det — men så blir jag så uppträttad och lessen ibland så — och så komma så stygga, fula tankar — — — Ack, om bara Johan vore hemma!"

Längre hann ej stackars liten Greta i sina funderingar, förr än dörren öppnades och in trädde både fröken Emelie och pastorn. Det var första Maj dagen derpå och pastorn var utnämnd till komminister efter sin far, och skulle nu tillträda. Hans syster Emelie skulle vara värdinna i hans hem det första året, tills han finge skaffa sig en fru och det anade nog Greta skulle bli den vänliga flickan, som brukade helsa på hos öfverstens ibland, och som såg så glad och god ut.

"God dag lilla arbetsmyran", utropade pastorn muntert, då Greta med ett gladt utrop sprang emot de främmande.

"Ack, så roligt att herrskapet kom hit just nu, jag sitter här så ensam i dag och blir rigtigt stygg", sade hon med en lätt suck och såg litet sorgset på sina vänner. "Mamma är hos prostens och hjelper dem med en drällsväf och pappa och Albert äro ute och arbetar."

De främmande sågo allvarsamt på den unga flickan en stund, slutligen utropade fröken:

"Kära Greta, du arbetar och anstränger dig alldeles för mycket, när såg man väl förr ett sådant der trött och ängsligt uttryck i ditt ansigte!"

"Ånej vars, det är inte felet, det är bara att jag blifvit försumlig och trög och otacksam mot både Gud och menniskor", sade flickan dystert — "jag har bara blifvit stygg och elak!"

"Åja, prata inte nå'ra dumheter nu", sade pastorn muntert afbrytande sin syster, när hon tänkte svara Greta i samma allvarliga ton. "Nu vill jag ha' kaffe, jag tänkte hela tiden vi gick hit, att du skulle bjuda på det, men jag ser nog att jag måste *tigga* det af dig, om det skall bli något af. Hvar är Lottas rara skorpor, dem ska' vi också ha'". Härvid började han rusta förtvifladt i skänken och plocka fram det ena efter det andra; "kom hit Emelie och hjelp mig — joo, ganska rigtigt, här står skorpkorgen."

"Nej, söta pastorn, låt bli", utropade Greta, men mera fick hon ej fram till en början, både Emelie och hon brusto ut i ett hjertligt skratt. Det var obeskrifligt löjligt att se den långa, något skrangliga, närsynta figuren stå framåtlutad, med det yfviga håret i oordning, en brödkorg i ena handen och en stor filbunke i den andra, som han synbarligen tänkte beröfva sin grädde, så snart han fick tag i en sked.

Under gladt prat och skämt förtärdes kaffet — pastorn var alldeles uppspelt i dag, det var omöjligt att få ett klokt ord af honom. Dels ville han pigga upp den lilla trötta arbeterskan, dels var det ett bref i hans västficka, som ankommit från den unga flickan, Greta tänkt på, som gjorde honom så barnsligt glad. Hans infall voro blixtrande qvicka, men dertill så godmodiga, menniskovänliga och oförargliga, att de blott hos åhöraren qvarlemnade det angenämaste välbefinnande och goda lynne.

"Vill du komma till oss i morgon och hjelpa oss sätta upp gardiner och klippa till öfverdrag, du är så behändig i dina små fingrar", sade fröken Emelie.

"Ack, så roligt, det vill jag visst det", utropade Greta med glädjestrålande ögon.

"Och så är det meningen att du skall hjelpa Emelie med mycket annat också", tillade pastorn, "jag tillbjöd mig visserligen, men afskedades snart utan barmhertighet, sedan jag genom min klumpighet påstods ha' ställt till åtskillig oreda i den inre förvaltningen."

"Och slagit spikarna in i dina fingrar i stället för i väggen, och rifvit hål på gardinerna och slagit saft öfver förmaksgolfvet och —"

"Tyst, tyst då Emelie, ser du inte hur förlägen och ångerfull du gör mig", utropade pastorn och satte händerna för öronen.

"Det der kan jag nog tro", skrattade Greta, "inte förstår pastorn det der — det skall nog fröken och jag styra med."

"Å jo, åtskilligt förstår jag ganska bra, t. ex. att äta upp prostinnans rara kringlor och rån, smaka på flyttgröten och sådana der göromål. Emelie påstår att jag är ganska skicklig i sådana saker", svarade pastorn allvarsamt.

Lilla Greta hade obeskrifligt roligt hos pastorns de följande dagarna. Hon satte upp gardiner, klippte till, städade, plockade och stökade och sprang varm och beskäftig från den ena ändan af huset till den andra. Månget gladt skämt framkastades då emellanåt och man hörde litet emellan den unga flickans skratt, friskt, gladt silfverklingande — men äfven många af lifvets och evighetens djupaste sanningar afhandlades och den unga flickan tyckte sig då se sitt lif och sina små bekymmer i en helt annan, klarare dager. När de till slut fått allt i ordning och hvita pappersremsor kring alla hyllor i köket och skafferiet, fördes pastorn i triumf öfver hela huset och beundrade och fröjdade sig öfver sitt lilla nätta hem.

Efter supéen, der ännu litet återstod af prostinnans rara "förning", höll pastorn en kort andaktsstund och Greta gick hem, försäkrande att hon haft så roligt som det var möjligt när inte Johan var med.

"Jag förstår inte den der flickan rigtigt", sade pastorn fundersamt till sin syster då hon gått, "hon är så snäll, pligttrogen och tyckes verkligen ha' sitt lif i Herren, men *när* blef hon väckt och pånyttfödd, se det förstår jag inte. Jag fruktar ibland att det ändå inte står så rätt till med hennes andeliga lif, ty hon påstår sig ju sjelf inte veta af någon sådan kris."

"Kära Axel", sade Emelie med ett mildt leende. "Inte heller jag vet af någon sådan kris och känner mig likväl glad i föreningen med min Frälsare. Både hon och jag stå väl qvar i döpelsenåden då, hoppas jag."

"Jag förstår inte det der", sade pastorn, "*kan* det vara möjligt att någon står qvar i döpelsenåden? — Det är då åtminstone något ytterst sällsynt."

"Inte så sällsynt som du tror, ibland oss qvinnor åtminstone", svarade hans syster. "Med dem som äro uppfostrade i goda, allvarliga, ej svärmiska hem, tror jag ej så sällan det händer."

"Besynnerligt", sade den unga presten och stödde hufvudet mot handen, "det der förstår jag ändå inte rigtigt, lika litet som att somliga lärare kunna vara så trångbröstade och fördömma allt deltagande i sällskapslifvet. Hvad i all verlden gör det t. ex.

om Greta dansar en och annan gång, eller om prostinnan lägger patience, eller du sjunger s. k. verldsliga sånger!"

Emelie svarade ingenting, blott smålog, halft bekymrad, halft skälmaktigt — och tog godnatt.

6.

"Kära barn, du ä' tvungen te' gå te' Aldungen å' höra hur di' mår der", sade Lotta en dag till Greta, "dä' va' så länge se'n du va' der, å' inte ha' vi hört åf moster heller. Ja' ä' just rädder åt dä' ä' någe' åt dom. Stackare, nog ä' di bra ensamma se'n lilla Mariaflicka' dog."

"Det är så svårt att gå dit, mamma", sade flickan, "farbror blir allt kärfvare och kärfvare emot mej, och när jag nu har hört att han sagt, att det är bra, näsvist af en fattig arbetares dotter, att tränga sig in i en rik egendomsbondes familj, så vill jag inte besvära. Och vet mamma, här om da'n ha' han frågt moster om hon tyckte det var passande för rika Petterssons i Aldungen, att komma i så nära slägtskap med en usel daglönare, en trashank; det berätta' nergårds-Johanna för mej."

Å, Gu' vari lof, nåra uslingar ä' vi då inte, å' trasiga ha' vi då fälle inte behöfva vari' heller — sånna der ol ska' Pettersson akta sej för, han vet inte hva' som kan förestå honom inna' han dör", svarade Lotta litet skarpt. "Men hva' ha' Lovisa svara då?"

"Hon svara' sitt vanliga: om dä' ä' Herrens vilje, förstås", svarade Greta bittert.

Lotta satt en stund tyst, men snart hade det stilla, undergifna uttrycket återkommit i hennes ansigte och hon sade:

"Dä' hadde Lovisa fali rätt i, barn, utan Herrens vilje går ingenting iginum. Sätt nu på dej å' gå te' Aldungen så ä' du snäller, Johan ber dej ju i hvart eviga bref te' inte tröttna."

Greta satt en lång stund med handen under kinden och modren störde henne ej. Hon kände sin dotter och visste, att det stolta, unga sinnet hade en svår strid att kämpa, innan hon kunde förmå sig att böja sig för den orättvisa som vederfors henne; omsider reste hon sig dock, drog en djup suck och sade:

"Jag skall väl gå då, mamma, för Johans skull. Nog håller jag åf moster också, det gör jag visst det, fast hon väl aldrig rigtigt glömmer den der dansen vid herrgården. Men att nu gå der som ett nådehjon, knappast tåld af farbror en gång — nog är det svårt."

"Dä' ä' nog ofta svårt te' göra dä' som ä' rätt, barn lilla", sade modren mildt och strök flickans ljusa hår, med sin sträfva bruna hand, "men ta'r en vår Herre mä' sej så går dä' nog ändå te' sisters."

"Ja, ja, ni har nog rätt, mamma, men roligt ä' dä' inte", sade flickan, sorgset leende.

"Ne-nej men, vi ä' nog inte satta hit på jola för te' ha' roligt jemt heller, då blefve vi fälle bara bortskämda", svarade Lotta allvarsamt.

Greta hade emellertid ordnat sin klädsel litet och satt på sig sin grofva, bruna hatt och schal, ty det var ännn kyligt, fast det var i Maj månad. "Adjö mamma", sade hon då hon kom till dörren, och det var inte så alldeles utan, att rösten var litet bruten; men i den friska luften repade hon snart mod igen och sinnet var någorlunda i jemnvigt, fastän hjertat slog litet hårdare än vanligt, då hon fick Aldungen i sigte. Der såg dock så ödsligt och dystert ut i dag, tyckte hon, rullgardinerna voro nerdragna i stugan och ingen menniska syntes till. Häpen och orolig påskyndade hon sina steg och såg på förstugubron bonden sjelf sitta i framåtlutad ställning.

"Ä' dä' du Greta", sade han då flickan kom fram, "gå in te' moster, barn", fortsatte han, alldeles förgätande sitt missnöje och sin köld, med af tårar bruten stämma, "ho' tyckte allti' om dej, ho', nu tör ho' inte känna igen dej mera, å' ingen ä' dä' som förstår sej på te' sköta na' rigtigt — ja' går här som en stolle å' kån ingenting ta' mej te'." Mer kunde han ej säga, ty tårarna qväfde hans röst.

"Ä' moster sjuk?" frågade Greta oroligt.

"Ja, visst ä' ho' sjuk — ja' mister 'na nog, henne mä' ska' en få si, ja' ha' fälle inte satt nog värdi på' na", suckade gubben.

Flickan smög sig sakta in i stugan. Der låg moster Lovisa i sängen, med slutna ögon och andades kort och med möda.

Emellanåt hostade hon doft, det syntes att hon led mycket. Hon öppnade ögonen då Greta kom in och såg skarpt på henne. "Är det du, barn", sade hon mycket matt, men med en liten ljusning i det lidande ansigtet, "jag är mycket sjuk."

"Jag sir nog det, moster", sade Greta och kunde med möda hålla tårarna tillbaka.

"Vatten!" hviskade den sjuka.

Greta förde ett glas med vatten till hennes läppar och sedan hon läppjat derpå, försjönk hon åter i dvala.

Af en af pigorna fick Greta sedan veta, att det hade varit ett bönemöte hos en af grannarna här om dagen. Det hade varit stark värme inne i den trånga, låga stugan och ej blifvit slut förrän vid midnatt. När då madam Pettersson, svettig och upprörd, kommit ut i den kalla nattluften och helt sakta gått hem, till och med ofta stannat för att utbyta afskedsord och handtryckningar med några trossyskon, hade hon säkert förkylt sig, ty hon sjuknade följande dag. Någon läkare hade ej varit der, det ville ej den sjuka, men predikanten och flere "troende" hade varit inne och med handpåläggning och bön sökt häfva sjukdomen — dock utan att det lyckats. Senast denna morgon hade en "troende broder" varit inne hos henne, men sedan dess hade hon allt varit mycket sämre, ty han hade talat så högt och hållit på så länge. Pigan undrade och funderade om orsaken härtill, men tog dock för gifvet, att det var den brist på tro och förtröstan Pettersson visade, som gjorde att ej anden kunde verka till förbättring hos hans hustru.

Greta gick nu ut till bonden, för att få honom att skicka drängen med fina vagnen och hästen till herrgården, och hemta doktorn. Pojken fick springa till Bäckebo efter Lotta och arbete och kläder åt Greta, hon ville vara qvar och sköta moster.

"Men ho' vill inte ha' någon doktor te' sej", sade gubben.

"Det bryr vi oss inte om, farbror", sade flickan bestämdt, "doktorn får lof å' hit, om vi ska' få behålla moster. Å' nu ska' jag koka rigtigt godt kaffe och ett par ägg, och så ska' ni äta; Johanna säjer, att ni inte har ätit något sedan i går morse, bara smaka på maten."

"Dä' går inte te' äta", sade gubben modstulen.

"Jo, vars, hvad det går", försäkrade Greta. "Ni vill väl inte att Johan ska' få bref, att både far och mor ä' sjuka?"

"Hvem ska' skrifva te' pojken?" sade gubben ängsligt, "ja' kan då inte sätta ihop någe' bref nu", fortfor han, men dock var det med en motvillig blick, han vände sig till den unga flickan.

"Det gör nog pappa", sade Greta, "han kan sätta ihop så rysligt rara bref så — men först ska' vi höra hvad doktorn säjer."

"Jaa, styr mä' dä' der du, ja' ä' inte go' för", sade gubben. När doktorn kom sade han, att det var en mycket elakartad lunginflammation, som blifvit för länge försummad. De hade skickat efter honom för sent — nu kunde han ej svara för utgången, men han lofvade att göra allt hvad i mensklig makt stod, utgången stod i Herrens hand. Medicin hade han med sig, ty han hade af drängens berättelse förstått hvad det var.

Den sjuka flyttades in i kammaren, och då doktorn fick veta att Greta och hennes mor skulle vara sjuksköterskor, gaf han dem småleende oinskränkt fullmakt att regera i sjukrummet, han kände till Lottas förmåga i den vägen och att flickungen brådes på henne såg hon genast. Alla besök af trossyskon förbjödos strängeligen. Stillhet och ro, punktlighet vid medicinens användande och lugna ansigten omkring patienten anbefaldes. För öfrigt skulle han snart komma igen.

Nu började en tid af mycken oro och ansträngning för de båda qvinnorna, som vakade hvarannan natt och skötte den sjuka med outtröttlig ömhet och sorgfällighet — men föga hopp tycktes återstå. Äfven Pettersson sjelf ville dela mödorna somliga nätter, men hans oförmåga att lägga band på sina känslor gjorde honom föga lämplig i ett sjukrum.

En natt, då Greta och gubben sutto vid sängen, tycktes det dem som andedrägten blef allt mattare hos den sjuka och ansigtet vexlade uttryck.

"Hvad tror du barn?" sade gubben i högsta oro.

"Jag vet inte, farbror", hviskade Greta bäfvande.

"Ack, ack, ack", suckade han, i det tårarna strömmade utför de fårade kinderna, "ja' ha' vari' svår å' satt mej emot hennes käraste önskan, derför får ja' inte behålla henne, å' derför tog fälle också vår Herre lilla Maria ifrån oss, så ja', gamla

stackare, skulle känna mej rigtigt ensam. Men hur dä' går, så nog ska' Johan å' du få min välsignelse, dä' lofvar ja' nu, bättre sonhustru kan ja' inte få."

Den sjuka öppnade helt oförmodadt sina matta ögon och fästade dem först på sin man och sedan på Greta, derefter slöt hon dem åter, men ett drag af stilla frid och lugn spred sig öfver det tärda, lidande ansigtet.

"Tror du ho' hörde hva' ja' sa'?" hviskade bonden.

"Jag vet inte, det tyck's nästan så", svarade flickan.

"Nå, så får ho' somna åf i lugn då, min rara gumma, om så illa ska' vara", suckade gubben.

Men andedrägten tycktes bli allt jemnare och mera regelbunden och den sjuka tycktes ha' fallit i en ordentlig sömn, fast hon ej fått något rogifvande dagen förut.

Gubben och Greta tordes knappast andas, för att ej störa henne, men snart tog naturen ut sin rätt, och äfven de slumrade in helt godt.

När doktorn kom dagen derpå blef han både förvånad och mycket förnöjd öfver sin patient. Han hade mycket fruktat för den föregående natten — då skulle det visa sig om det blef lif eller död, och han hade haft föga hopp om en lycklig utgång. Nu åter var den värsta faran öfver och om intet störande inträffade hoppades han det bästa.

Lovisa hade nu inga egentliga plågor, utan var endast ytterligt matt, men kunde ibland se upp på sin omgifning och hviska några korta ord, till och med småle helt svagt åt sin gubbe. Denne, å sin sida, var fullt och fast öfvertygad, att intet annat än hans löfte till Greta räddat hustruns lif, oaktadt hon försäkrade att hon ej hört eller uppfattat ett enda ord eller ens känt igen dem den betydelsefulla natten, men intet kunde rubba bondens öfvertygelse i det stycket. Lovisas förbättring fortgick regelbundet, fastän långsamt och först vid midsommartiden kunde hon anses fullt återställd.

Lotta hade längesedan gått hem till sig, men Greta var qvar vid Aldungen. Hon och äfven Pettersson sjelf hade trott att det skulle bli svårt i början att afhålla alla hennes vänner från alltför trägna och tröttande besök, men det gick märkvärdigt lätt för sig. Lovisa afböjde ofta sjelf de trägna besöken och

talade öfver hufvud mycket litet denna tid i andeliga ämnen. Då gubben en gång frågade om hon ville ha' predikanten till sig, så svarade hon, "att det inte var värdt, Greta läste nog i nya Testamentet för henne, och det var rätt så bra." Hon låg ofta långa stunder tyst och stilla, men ett ödmjukt, fridfullt drag hvilade öfver hennes ansigte, hvilket förut saknats der.

En dag sade hon plötsligt till Greta:

"Nog bad du väl till Herren för mej, när jag låg sjuker, barn."

"Ja, visst gjorde jag det, kära moster", svarade Greta, "men inte blef det långa böner, för jag måste vara uppmärksam och tillreds jemt. Ibland var jag så trött också, så det blef ogjordt för det. Men nog sucka' jag till Gud alltid det gjorde jag visst det."

"Ja, ja, du har nog rätt, bön utan arbete ä' inte mer bevändt mä' än arbete utan bön", sade Lovisa begrundande.

"Inte ä' dä' värdt te' vänta omedelbar hjelp inte, å' sitta mä' händerna i kors."

En annan gång sade hon:

"Tänk, att en kan bli trötter af Guds ord mä', vi ä' ena skröpliga stackare allihopa, om vi också bjuder te' å' vara alri' så heliga."

Men största förvåningen väckte det ändå, när hon midsommaraftonen sade åt sin gubbe:

"I måron far ja' mä' åt kyrkan, Janne, ja' vill höra pastorn predika."

"Men nya predikanten, som ä' på bönsal'n då?" frågade Pettersson, högst förvånad.

"Ja, dä' får fälle vara mä' honom", svarade hon.

"Dä' va' rigtigt roligt te' komma i kyrkan", sade hon på middagen, "dä' va' sköna Guds ord pastorn la' ut för oss. Om sönda' vill ja' höra prosten — ack, dä' va' länge sen ja' hörde honom! Dä' ä' rara prester vi har, ja' kom te' tänka mycke' öfver dä' när ja' låg sjuker, å' di va' så snälla ve' mej från båda prestgåla'."

Pettersson vidblef troget sitt löfte, att ej mera sätta sig emot Johans och Gretas förening. Han var nu alltid glad och vänlig emot flickan, men nog syntes det att han ännu kämpade

en hård kamp med sig sjelf, synnerligast då han sammanträffade med *arbetskarlen.*

"Stackars min gamla gubbe", kunde då Lovisa säga, med ett sorgset leende, "vi har mycke' te' kämpa emot här i väl'a båda två, du emot den värlsliga högfärden å' ja' emot den andeliga, å' hårdt står dä' på. Men ta'r vi Herren te' vår hjelpare å' inte förliter oss på egna krafter, så ska' vi fälle segra te' sist ändå."

"Dä' har du fali rätt i, gumma", svarade gubben, "å' ja' ha' arbeta' mycke' mä' mej sjelfver, må du tro, men nu ska' du få höra hur' långt ja' ha' kommi'."

Derefter fördes ett halfhögt samtal mellan de båda makarna hvarvid den innerligaste belåtenhet utbredde sig öfver hustruns ansigte och då gubben en stund derefter gick ut, iklädd söndagskläder och käppen med guldknapp på, knäppte hon ihop sina händer och sade: "Gud välsigne honom, nu går han då rätta vägen!"

Från Johan hade varit bref ett par gånger under modrens sjukdom, det senaste uttryckande så mycken glädje öfver hennes tillfrisknande, att den goda gummans hjerta ändå innerligare slöt sig till sin älskling.

"Tänk, att han kan vara så danner mä' mej ändå, fast ja' sarja mä' en å' va' så bråkiger många gånger", tänkte hon nu der hon satt och tummade brefvet som hon läst, visst för tionde gången.

Vid Bäckebo var stor brådska. Greta hade försummat mycken söm under moster Lovisas sjukdom och måste nu söka att ta' igen tiden sedan hon var rigtigt uthvilad. Johan hade varit så orolig, att hon skulle öfveransträngа sig och så tacksam för hennes omsorg om modren, att skära rosor spredo sig öfver de bleka kinderna, bara hon tänkte på alla de kärleksfulla ord han skrifvit till henne.

Lotta skulle väfva trasmattor åt nämdemansmor och höll just på med klippningen, så att den snygga, lilla stugan var ej så prydlig som vanligt — golfvet fullt med tygbitar och dammigt på bord och stolar. Hon satt just nu och talade om hur hederlig Pettersson varit mot dem, som gifvit dem inte blott 10 kronor, utan äfven tyg till klädningar, svart åt Lotta, kulört åt

Greta, af så utmärkt präktigt tyg, att Lotta väl aldrig drömt om att få en så rar klädning. "Kära hjertanes barn", skrek hon till då hon tittade genom fönstret uppåt backen, "nu ä' dä' då aldeles rasande, dä' ä' ju han sjelfver som kommer!"

"Hvem då, mamma?" skrek Greta till och blef blossande röd; hon hade setat i sina egna drömmar hon och endast tänkt på "den ende".

"Pettersson sjelfver, vet ja'" sade modren — "å' här som sir så dant ut! Jo, nu ska' han fälle tycka någe'! ett sånt öde, hjelp mej te' häfva ut traso' i köke' å' torka åf soffa', så 'en kan bjuda 'en te' sitta åtminstone." Och den stackars Lotta snodde och sprang fram och åter, alldeles förbryllad.

"God. dag härinne", helsade Pettersson fryntligt och steg in genom dörren, "hur står dä' te' mä' helsan?" fortsatte han, i det han gick fram och skakade hand med både Lotta och Greta.

"Tackar som frågar, inte annä' än bra", svarade Lotta, "men om ja' ha' kunna tänkt mej te' få så rart främmande, så skulle här fälle inte ha' sitt så dant ut heller. Ja' rigtigt skäms så sir här ut, men var så go' å' sitt ner i alla fall, soffa' ä' fälle någe' så när snygger." Och till yttermera visso torkade hon den ännu en gång med sitt förkläde.

"Dä' skadar inte te' ha' arbete för sej", sade Pettersson i det han slog sig ned. "Mor stökar nog te' åt oss der hemma ho' mä' när ho' kommer sej i farten te' rusta' dä' falerar inte."

"Hur står det till med moster?" frågade Greta och såg upp.

"Jo, tack som frågar, barn, ho' ä' dugtiger värre nu", sade bonden, "ho' skulle just ställa te' å' baka i da', sa' ho'. Men Anders ä' inte te' stäss, sir ja."

"Han ä' ute på gärsbacken i da' å' bryter opp sten", sade hustrun, "men i middastage' kommer han hem."

"Ja, då går ja' ut te'en, så får vi språkas ve' lite'", sade Pettersson och såg mycket småslug ut, "ja' har just ett nödigt ärende te' en i da'."

"Men nog ä' fälle Pettersson så go' å' kommer in igen, så ja får bjuda på lite' elfvakaffe — men dä' sir så dant ut härinne så Pettersson kan inte villa hålla te' goa' mä' någe här en gång."

"Tack som bjuder, Lotta", sade bonden, "kaffe får fälle lof te' vara mä' te' en anner gång', dä' har ja' inte ti' te' vänta på i da', men om Lotta har en tår mjölk te' hanns, dä' skulle nog smaka i värmen."

Lotta sprang i blinken ut och kom om en liten stund tillbaka med mjölk, smör, färskt rågbröd och ost, som hon ordnade på en serviette framför gästen.

"Om Pettersson ville vara go' å' smaka på mitt färska brö', fast dä' ä' simpelt, så vore dä' så roligt", sade Lotta med ett fryntligt leende. "Ha' ja' kunna' tänkt te' få ett sån't främmande så skulle ja' fälle ha' haft *lite*' bättre likväl, fast ja' inte kan ha' som Pettersson ä' vaner ve', förstås."

"Tack Lotta, dä' här smaka' rigtigt bra dä'", försäkrade gubben och bet stora stycken af smörgåsen. "Lotta ä' lika slänger te' baka som gumma' mi', tror ja'."

"Ja, dä' här brö' har ja' då ingen heder åf", smålog Lotta, "dä' baka' Greta i går, när ja' va' hos nämmans."

"Dä' gör du rätt i flicka", sade gubben muntert. "Johan tör nog vara kinkiger å' villa ha' dä' som ä' rart, när han kommer hem."

Detta var första gången Pettersson direkte vidrörde Johans och hennes förhållande till hvarandra och Greta rodnade af glädje och såg upp på honom med tindrande ögon och ett gladt leende, i det hon sade:

"Det kan ni väl tala om för honom, när ni skrifver, farbror, att jag har lärt mig att baka godt bröd."

"Dä' lofvar ja' dej te' göra, lit' på dä", sade gubben, i det han reste sig för att gå.

"Alri' ha' ja' sitt Pettersson i Aldungen så glader som i da'", sade Lotta då han gått, "han brukar vara så dryger å' storgo', men i da' kunne 'en prata mä' 'en hva' som helst."

"Ja' undrar hva' han ville pappa", sade Greta.

"Ja, dä' unrar ja' mä'", sade modren. "Ja' plä' just vara lite' ifriger för di der båga gubba, när di ska' talas ve', för di ä' sturska båga två å' ingendera vill gå ur vägen, men i da' ä' ja' lugner, för Janne i Aldungen va' då så go' te' humöre, så, så".

När Anders kom hem frågade båda qvinnorna honom ifrigt hvad "Aldungen" ville.

"Ja, si' qvinfolka' di' ä' då alri' anna' än nyfikna", sade Anders småleende. "Hur ska' ni få veta dä' der nu!"

"Å, söta gubben, tala om, å', söta pappa tala om", envisades Lotta och Greta.

"Nu ä' ni så stolliga, så", sade Anders skrattande, "inte må ni tro åt dä' der angår er någe'. Han hadde bara helsningar från spiktorn ve' gårn — för Pettersson ha' vari' der ett år'ne — åt ja' skulle gå dit, för spiktorn ville tala ve' mej om en loge di skulle sätta opp i hagen å' di vill åt ja' ska' stå för timringa'. Di' ska' börja köra nu straxter, så vi får lägga grunna' i höst, om dä' bir vackert å' inte fryser för fort, å' då kan ja' bli åf mä' alla stena' i våran backe, di' ä' dugtiga te' grunn di. Nå, ä' ni nöjda för ni fick veta nu?"

"Va' dä' ingenting annat Pettersson ville dej?" Gick han ärnes hit, som springpojke åt herrgår's?" frågade Lotta forskande.

"Nej, kära gumma, hva' skulle han villa' mej, han skulle ju vägen fram ändå, så kunne han fälle säja te' här vet ja'"; sade Anders, men såg dervid så skälmaktig och småslug ut, äfven han, just som "Aldungen", att qvinfolken blefvo allt mera nyfikna. De frågade likväl ej mer, ty de visste nog att om Anders *ville* tiga kunde de inte leta ur honom något, de måtte bjuda till aldrig så mycket.

Äfven moster Lovisa hade samma sluga, leende men förbehållsamma uttryck i sitt ansigte, när de träffade henne och när Greta försökte leta ut henne, svarade hon blott: "Kära barn, låt du gubba' hållas å' bry dej alri' ett smul om dom — di har så mycke' i sina hufve'n, som inte angår oss, fruntimmer, å' när Janne å' Anners får kockla ihop så blir dä' nog bra."

7.

Det var Gretas namnsdag, den 20 Juli, året derpå. Alla grannarnas flickor hade tidigt på morgonen varit och gratulerat henne och haft bullar och granna blomsterkort med sig åt henne. Bror Albert hade gjort en äreport af björk öfver stugudörren, och nu på eftermiddagen skulle alla flickorna bjudas på kaffe. Allt var festligt vid det lilla tarfliga hemmet och solen sken varm

och leende från den blå himlen, insekterna surrade muntert i dess sken, säden stod vacker och frodig på gärdet, böjande sina guldgula ax för den lätta vinden — allt var lif och glädje i den fulla, rika högsommarens prakt. — Och hur var det väl med lilla Greta sjelf, under allt detta lif, all denna munterhet? Greta stod ensam, med tårfylda ögon, vid det fina kaffebordet, som Lotta dukat i backen. Den hvita duken, som sakta rörde sig för vinden, de blanka kaffekopparna och alla de rara bullarna, som prunkade på bordet — intet brydde hon sig om i detta ögonblick, hon glömde till och med, att mota bort den näsvisa getingen, som surrade omkring sockerskålen och höll på att lägga sig i grädden.

Det var nu nära fyra år sedan Johan reste och brefven hade alltid kommit temligen regelbundet, ända tills i år. Men det sista brefvet hade varit mycket kort och det var nu så länge, länge sedan. "Mera nästa gång, nu hinner jag ej", hade det stått. Hvad var det väl, som kunde hindra honom, att skrifva till sin lilla Greta? Just nu, i dag eller någon dag förut, hade alltid kommit bref och någon liten småsak, sist hade han till och med skrifvit verser till henne, som voro så vackra, men i år ingenting. När hon på middagen var till handelsboden efter kaffe och socker till kalaset, hade hon hört efter bref på posten — men intet fans. Lotta hade bedt henne gå i går afton, men hon hade dröjt till denna dag, gerna underkastande sig det qväfvande dammet och middagshettan, som brände på landsvägen, i hopp om att få bref och nu var allt förgäfves! Tänk om han var sjuk och ingen vårdade honom i det främmande landet — tänk — om han skulle vara död! — Men det *var* han ju ej, hvarken sjuk eller död, ty Grenbys hade ju haft bref från sina barn, som voro i Amerika, och de hade skrifvit, att Johan mådde bra och att en engelsk familj der i grannskapet ifrigt sökte hans sällskap och gerna ville ha honom till måg. De voro rika och hade tre döttrar, fina och lärda fruntimmer allahop. En af dem gaf lektioner i Johans skola, det hade han då sjelf skrifvit om, och att det var ett mycket ståtligt fruntimmer för resten. Tänk om mamsell Kristine skulle få rätt ändå till slut, att inga karlar äro att lita på! Stackars lilla Greta trodde att hennes hjerta skulle brista vid denna tanke — *kunde* det vara möjligt att hennes egen gosse hade glömt henne!

Greta önskade sig långt bort från kaffekalas och allting — hon var ledsen vid hela verlden. Förr kunde hon få springa ut i hagen, när hon ville vara ensam, der Johan och hon så ofta sutit, men nu var också *den* glädjen slut. Der arbetades nu på den nya logen, och var fullt med sten, timmer och allt möjligt.

"Ä' du der, Greta", hördes modrens röst i stugudörren, och flickan sprang ned till henne och försökte att se glad ut, men det vemodsfulla draget omkring den lilla, fina munnen och i de stora blå ögonen gjorde henne så oemotståndligt älsklig, att modren måste vända sig bort, för att dölja sin rörelse.

"Si så, kära barn, nu ska' du vara glader", sade hon, "inte går dä' an te' si ut så der när flicko kommer — tro mej du, Johan sitter nog dana borta i Amerika å' tänker på dej, å' bryr sej inte om nå'ra engelska'. Nu går ja' sta' å' häller opp kaffe, di ä' fälle här straxter, flicko, klocka' ä' öfver 3."

Vid det Greta vände sig om och såg uppåt backen varseblef hon, till sin förvåning en lång figur, som hastigt försvann ibland buskarna och hon tyckte att det var "sekter Ernsts" stora hund, som sprang efter. Hon hade ej heller bedragit sig — en liten bit ifrån henne i gräset låg ett paket, nätt och gentilt, med utanskrift till "Jungfru Greta Andersson." Hon tog det tanklöst och likgiltigt och stoppade det hastigt i fickan; ty flickorna kommo nu i backen, — "Han kommer ihåg min namnsdag, han", tänkte hon nästan omedvetet.

Hon förvisade dessa tankar och sökte att gladt och muntert helsa sina gäster. Det blef nu ett lifligt pratande, skrattande och stoj. "Puh—h, ja' ä' så svetter så", pustade en och fläktade sig med den hopvecklade näsduken, "sol'n dofvar så dä' ä' märkvärdigt."

"Ja a, du orkar då fälle inte dricka någe' kaffe i da' inte", skrattade en annan.

"Jo vars, ha' du inte hört åt kaffe svalkar när dä' ä' varmt."

Och verkligen visade sig, när nu Lotta kom med kaffepannan, att värmen åtminstone ej tagit bort de unga flickornas aptit, ty både kaffet och bullarna hade en strykande afgång och påtåren dracks under munterhet och glam. När de sedan, röda och svettiga, slutat med *det*, sutto de i gräset en kort stund, men började snart att springa "enkleken", "två slår den tredje", "käm-

pas om rummet" m. m. Äfven åtskilliga gamla sånglekar förekommo, såsom "Udden står och sofver", Jungfrun går på ängen med rödan guldband" m. fl. Undertiden bjöds körsbärsvin med karameller och innan de gingo vid 8-tiden återigen kaffe med dopp.

"Nå, du ha' fälle haft bref från Johan Pettersson i da'?" sade en af flickorna åt Greta. "Han kommer fälle snart te'bakars nu, när han ha' vari' så länge borta."

"Ja, nog skref han sist, att han snart skulle komma, men i dag har dä' inte kommit något bref", sade Greta.

"Å, dä' kommer fälle snart, om han inte kommer sjelf å' dä' vure fälle ändå kärare", sade hennes vän. "Nog ska' vi tro åt han ä' biståndiger, å' inte låter narra sej åf någon."

"Har någon sagt det då?" frågade Greta beklämd.

Men nu såg hon huru de andra flickorna blinkade och gjorde miner åt den talande, att hon skulle vara försigtig. Till och med ett och annat "tyst, tyst", hördes. Flickan blef då häpen och stammade: "Nej vars, kära du, di pratar så mycke', som en alri' bör fråga ätter, å' dä' der larfve' om engelska' ä' fälle bara tok ska' en få si."

De andra flickorna sökte nu att tysta pratmakerskan, och det blef ett pratande och skrattande, som tröttade den stackars Greta obeskrifligt. Det var en stor lättnad för henne, när flickorna gingo sin väg och hon fick vara i fred med sin oro.

Sekreterarens paket hade hon alldeles glömt bort och tog om aftonen af sig klädningen och hängde undan den, utan att komma ihåg hvad den gömde. Först flere dagar derefter, då hon skulle gå bort ett ärende och stack ned handen i fickan, kom hon ihåg det och tog det, ytterligt häpen och förskräckt, i handen. I detsamma kommo föräldrarna in, men hon hade ej nu hvarken mod eller lust, att visa det för dem, utan slängde likgiltigt in det i sin byrålåda och gick ut. Äfven i dag hade hon hört efter bref — men förgäfves. Icke heller vid Aldungen hade de hört något från Johan, äfven der voro de oroliga. Fröken Emelie och pastorn voro bortresta, så att der var ej heller några råd eller någon tröst att få. All kraft och energi voro alldeles borta från den annars så hurtiga flickan — hon kände ej igen sig sjelf.

Då hon kom hem var modren utgången, för att mjölka, äf-

ven fadren var ute. Hon tog sekreterarens paket nästan utan tanke i handen och såg på det. "Tänk, om det vore från Johan, så roligt det då vore", tänkte hon. "Men nu går han der i Amerika och är kanske glad och förnöjd utan mig, kanske gör sig till för den der rika engelskan och jag går här bedröfvad och törs inte företaga mig någonting, bara af trohet mot honom! Nu vill jag se hvad det *är* i paketet — *det* kan då inte vara något ondt i."

Hon vecklade varsamt, med darrande hand, upp det. Derinuti låg ett litet etui, innehållande en guldbroche i form af en pensée, enkel och smakfull, samt ett blomsterkort, fint och vackert, der det stod: "Till Margareta, tillika med en hjertlig lyckönskan från E. v. B."

Flickan vardt ytterligt blek och hennes läppar skälfde då hon läste dessa ord. Hvad hon tänkte dervid är ej godt att veta, hon skulle ej ens sjelf kunnat göra sig reda derför. Då modren kom in; satt hon, till utseendet lugn, vid sitt arbete — intet ord sade hon om hvad hon hade förvaradt i lådan, det var henne så motbjudande, rentaf vidrigt att omnämna, men hon talade mycket — och gladare än på flere dagar tyckte Lotta, fastän det var en viss underlig oro i hela hennes väsen. Albert kom nu äfven in och berättade, att han hade varit hos fadren i hagen, der hade de så brådtom så — och farbror i Aldungen var också der.

"Ja' begriper inte hva' Janne i Aldungen har mä' dä' der te' göra, lite' imella' ä' han der å' sir på bygge'", sade Lotta.

"Jaa — men spiktorn, han ä' inte der någe' alls", förklarade Albert, "å' inte frågar han efter 'ett någe', ja' tror åt Aldunga farbror rår om 'ett, ja'."

"Å, tok, pojke", sade Lotta, "dä' gör han fälle inte heller."

"Då hjelper han fälle herrgårs då", sade gossen.

"Hur ä' dä' mä' dej, barn, du sir sjuker ut?" sade Lotta, då hon fick se Gretas bleka kinder och sammanpressade läppar.

"Nej vars mamma, jag mår bra", sade flickan och blef hastigt blossande röd, "men jag har brådtom och det kostar på nu i värmen."

"Ja, ja' ä' just rädder för dä' der sy", sade modren bekym-

rad, "dä' står du alri' ut mä', flicka, nu ha' du då fäkta så dant en ti' mä' så."

"Det vet ja' visst, än ni då, mamma", sade Greta, ska' ni bort i morgon med?"

"Ja, dä' ska' ja' visst dä'", svarade modren. "Ja' ska' te' prostgårn å' stryka i måron — dä' ä' nog dant dä' mä' i värmen, men penninga' ä' go'a te' ha' di, å' dä' bir inte så lite' om ja' står ut hela tvätten."

"Hur mycke' får ni då?" frågade Albert.

"Blir ja' der 6 da'r så blir dä' 4,50, å' så bullar sen å' så mycke' rart äta som en får i sej, så nog ä' dä' godt allti', fast 'en får göra skäl för 'ett, förstås", sade modren belåtet.

"Ja, nog får ni släpa, mamma, och liten tack har ni för 'ett" sade Greta suckande.

"Å skräp, flicka, dä' ä' ja' vaner ve' se'n barndomen", smålog Lotta, "men inte skulle dä' gå för den som vure ovaner."

Luften var ytterligt qvaf och tung den följande dagen och tunga, svarta moln stego opp vid horisonten. Lotta var vid prostgården och strök, men Anders hade denna dag måst stanna hemma, för att med Alberts hjelp sköta om säden på gärdet. Lilla Greta satt som vanligt ensam och sydde i stugan, men i dag gick det ej med samma fart som annars. Hon kände en tyngd öfver ögonen, nästan omöjlig att emotstå, men hon stred emot trötthetен och sömnen i det längsta. Sekreterarens gåfva låg i lådan, hon ville sätta den på sig ett ögonblick, för att förströ sig litet och sedan varsamt lägga ned den igen i etuiet och försegla det. Sedan skulle hon laga, att det kom igen till sin rätta egare, utan att föräldrarna behöfde oroas dermed. Hon reste sig opp, gick fram till lådan, tog det vackra smycket och fäste det vid sin hals. Onekligen var det bra vackert och gjorde god effekt der det satt. Flickan stod framför sin lilla spegel och betraktade det med välbehag, det passade förträffligt till den fina, hvita halsen och den lilla nätta kragen. "Ack, om hon fått den på annat sätt, så kunde hon ha' fått behålla den, men nu gick det ej an. Nog är det hårdt ändå, att vara en stackars fattig flicka, hon var bra mycket vackrare än fröknarna, och ett smycke skulle pryda henne mycket bättre än dem." — Upptagen som hon var af dessa tankar, hörde hon ej de lätta stegen i farstun,

och såg ej den unga herrn, som med blixtrande ögon och ett triumferande leende betraktade henne från dörren. Så stod han en liten stund, njutande af sin tilltänkta seger, men hastigt sprang han fram, slog armen om flickans lif och tryckte en glödande kyss på hennes kind.

"Ah, du lilla förtjusande barn — tack för att du mottog min gåfva — gif mig nu frivilligt en kyss så försvinner jag — jag såg gubben derute på gärdet."

Förskräckelse för att fadren skulle komma, vrede, blygsel och kränkt stolthet, kämpade så häftigt inom den unga flickan i detta ögonblick, att hon ej fick ett ord öfver sina läppar och hon hann det ej heller, ty den unga herrn tryckte blott ännu en kyss på hennes kind och försvann hastigt genom dörren.

Gretas första rörelse var, att slita brochen från sin hals och kasta den utåt golfvet; derefter doppade hon sin näsduk i vatten och tvättade ifrigt den kind som sekreterarens läppar vidrört, men huru hon tvättade, tyckte hon att hon kände den orena beröringen på kinden, ja, ända in i hjertat och bäfvande och rysande gömde hon ansigtet i sina händer. Åskan mullrade doft, en och annan blixt upplyste stugan, men den unga flickan märkte det knappast, hon kände blott huru den oheliga, okyska beröringen liksom brände på hennes friska, jungfruliga kind.

Nu först insåg hon vådan af det drömlif, som hon fört den sista tiden. Allt hade hon glömt och varit likgiltig för, *endast* Johan och hans försummelse att skrifva hade hon tänkt på och skapat sig den ena sorgen efter den andra — troligen utan den ringaste anledning. Var detta det öppna, friska, vakna sinne, som höfdes en ung kristen qvinna? — Så hade hon glömt all försigtighet, sina pligter mot andra och sig sjelf — drömt ihop åt sig inbillade sorger — förgätit verkligheten och dess kraf och låtit det gå der hän, att sekreteraren vågade taga detta steg emot henne. Greta var stolt och ytterligt rädd om sin värdighet — hvad det nu jäste inom henne! — Det glimmade till på golfvet vid blixtens sken -- hon såg dit — det var brochen som hon kastat af sig. — Hon tog nu upp den igen och lade den framför sig.

Just då hördes fadrens steg i farstun, ty regnet hindrade honom att arbeta på gärdet. "*Han* skall lemna igen brochen",

denna tanke kom hastigt för Greta; "just han är den rätta — men inte nu, då Albert hör det, kan jag säga åt honom, i qväll, när mamma kommer hem, blir det bäst."

Mekaniskt började hon ställa i ordning middagen åt fadren och brodern, utan att säga många ord, men som Anders sjelf var tyst och ordkarg märkte han det ej.

"Nu kommer dä' allt ett rigtigt skämregn på rågen, pappa, dä' va' skada dä'", sade Albert småförståndigt.

"Vet ja' visst", sade Anders. "Dä' va' väl åt åska' börja' te' köra, dä' va' så dåfvut nunnase, så dä' va' just svårt te' komma nå'en vardt mä' arbete."

"Ho' sköt allt bortåt andra si'a, långt bort, för dä' lyste te' så dant så", sade Albert.

"Ja', Gu' bevare ell'n", sade Anders andäktigt.

Efter en stund lade sig ovädret, och på aftonen var luften så ren och himlen så blå och allt så friskt och doftande efter det uppfriskande regnet, att hjertat vidgade sig och jublade i kapp med naturen. Albert hade gått till "grannas pojkar", för att i sällskap med dem fiska på natten, och äfven Greta hade varit ute ett ärende. Då hon kom hem sutto fadren och modren på soffan i stugan. Lotta var nyss hemkommen från prostgården, hon såg trött men belåten ut der hon satt, med halsduken, som hon tagit af hufvudet, på knäet. På skänken låg en stor, präktig bulle och en fläskbit, som hon haft med sig hem, slanten höll hon ännu mellan fingrarna. Anders läste med ljudelig röst i nya Testamentet och de sköna, kraftiga orden upplifvade märkbart den inträdande flickans sinne.

Då läsningen var slut, reste hon sig opp, tog fram etuiet och sade till fadren: "Pappa, vill ni uträtta ett är'nde åt mig?"

"Hva' då, kära flicka", frågade han förvånad.

"Jo, det vore, att lemna igen den här grannlåten te' sektern och helsa honom från mig, att jag undanber mig både hans presenter och hans besök, de anstå mej inte någondera", sade hon häftigt och bittert.

"Hva' säjer du, barn, ha' han vari' här mä' present åt dej, anamma den spelivinken!" utropade Anders uppbragt, "när va' dä' — berätta alltihopa."

Och Greta berättade från början till slut, om sekreterarens

beteende och slutligen hans besök, som hade väckt upp henne ur alla hennes drömmerier. "Felet är nog mitt, som låtit det komma så långt, men det skall också bli' sista gången", slöt hon energiskt.

"Söta barn lilla, inte ha' du kunna' gjort på anna' sätt, var inte lessen nu, om pappa bara talar vackert ve' sektern å' inte bir häftiger, så ger han sej nog, du ha' nog vari' snäller å' förståndiger, hva' kan e' stackars flicka göra emot en så'n finer herre", sade modren tröstande.

"Flicka' ha' buri' sej dumt åt, dä' ä' ingen fråga om dä', men dä' ä' inte någe' te' tala om dä' nu, dä' inser ho' ju sjelfver, vet ja', men du ville fälle åt ho' skulle ha' hålli' te' go'a mä' alla hans näsvisheter å' tacka te', dä' ha' fälle vurti bra då, hva' tror du", sade gubben hårdt och strängt.

"Kära gubben lilla", sade Lotta mildt.

"Jaa" -- sade mannen lugnare — "dä' ä' fälle inte så farligt heller, gumma, ett kärft ord i hastiheta' får ni fälle lof te' hålla te' go'a åf mej — men Gu' vari tack å' lof, dä' ä' inga' olycka skedder, men 'en der sektern, den ska' ja' allt tala svenska ve', så han hör e' ginum båga öro'", fortfor han, i det han knöt sin grofva, bruna näfve — "å' vure dä' inte öfverstens son, så vete hunna om dä' stanna ve' dä' — men dä' ä' synn om så rart herrskap, å' för deras skull ska' ja' tiga 'en här gången; men ofredar han dej en gång te', så går ja' ra' håll te' öfversten. Men nu ger ja' mej fälle åf straxter, du ä' fälle bäst belåten när en der härliheta' ä' ur huse' å' du slipper si 'ett, flicka", fortfor Anders, satte rocken på sig och tog käppen i handen.

"Ja, nog är jag det allti", sade Greta och drog en suck af lättnad, när Anders stoppade etuiet och kortet i fickan, för att ge sig i väg.

I dörren vände han sig om igen, satte käppen tillbaka i sitt hörn och sade bittert, med koncentrerad vrede:

"'En der ä' allt bäst åt ja' lemnar hemma qvar, annars kanske åt han i hastiheta' kunne komma te' dansa lite' på herr kurtisörns rygg, å' dä' vill ja' inte. Dä' ä' nog mycke' tal ändå om "råa arbetare", å' rå dä' kan han få vara sjelfver, fähunn."

"Kära Anders, bjud nu te' å' tala vackert ve' 'en", bad Lotta, "å' bli inte för heter å' ifriger."

"Du ä' då så pjåkuger ständigt, så dä' ä' ett älände te' höra", röt gubben till, "du ville fälle åt ja' skulle bocka' å' tacka, bara för han ä' herrskap, förstås."

Med dessa ord smälde han igen dörren och gick med långa, kraftiga steg utåt gångstigen.

"Gu' låte pappa kunna hålla sej, ja' ä' just ifriger för 'en. Dä' ha' vari' alra' bäst åt vi ha' styrt mä' dä' der å' han alri' ha' fått veta åf 'ett", sade Lotta ängsligt.

"Nej, mamma, det syns väl bäst nu hur han aktar mej", sade Greta bittert, "och ni är för god, att kunna styra med det der, det fordras en karl, som kan säga ifrån rigtigt."

"Nog va' han grufligt vacker, 'en der brochen — du skulle fälle gerna villa ha' en tocken der", sade modren.

"Ja, en så'n der *rigtig* broche ha' ja' alltid önskat mig, ända se'n jag vardt stor", sade flickan rodnande, "men hellre än att ta' emot den på *det der* viset vill jag gerna försaka den hela mitt lif igenom", tillade hon allvarligt.

När Anders om en timma kom igen gick han fram till flickan och sade: "Si så, nu ä' dä' der uträttat å' Gu' bevare dej nu i alla frestelser barn." Han strök mildt och smekande hennes hår och stod tyst ett ögonblick; derefter böjde han sig ned öfver henne och tryckte en kyss på hennes kind.

Då tyckte Greta, att den brännande känsla, som sekreterarens beröring efterlemnat, med ens försvann och liksom en tryckande börda togs ifrån henne. Djupt rörd öfver den ovanliga ömhetsbetygelsen tog hon fadrens grofva hand i sin och förde den vördnadsfullt till sina läppar.

"Nej", sade Lotta efter en stunds tystnad, "nu kan far behöfva en matbit, å' dä' behöfver vi nog lite' hvar, å' så ska' du fälle tala om för oss hur du fick uträttat."

"Jo, si ja' behöfde alri' gå fram te' herrgårn, inte, för ja' träffa' 'en utanför i parken", berättade Anders, "å' då gick ja' fram te' 'en å' sa', åt ja' ville tala nå'ra allvarsamma ol ve' 'en, sa' ja', å' han tyckte fälle åt ja' såg allversammer ut, för han vardt rädder mä' samma, kraken, å' sa' åt han hade brådtom å' skulle hem. Men ja' drog opp asken ur ficka' å' slängde åt 'en alltihopa, å' så tala ja' om Gretas helsningar å' sa' åt ho' ba' mej gå sta', sa' ja', så om han ville ge'na nåra mer skänkaser,

så va' dä' bäst åt han lemna dom te' mej, sa' ja', för ja' förstår bäst te' sätta *värdi* på dom, sa' ja', å' sen så la' ja' ut för en rigtigt om hur dann kar' han va', å' så sa' ja' åt dä' ä' synn mä' så rart herrskap te' ha' en så'n uschling te' son, sa' ja'. Ja' ska' tiga 'en här gången, för te' inte oroa dom, sa' ja', men skulle han ofreda mi' flicka en gång te', så skulle ja' gå ra' håll te' öfversten å' tala om 'e, lofva ja' 'en. Ja, hur ja' la' ola, så vardt han spaker obegripligt, å' så ville han ge' mej pengar mä'. Men si då vardt ja' viller efter årning, å' ba' en ta' sina uschla styfrar, för ja' ville inte sälja mitt barn, sa' ja'. Å dä' va' väl åt ja' lemna käppen hemma, för annars ha' ja' kunna glömt åt en hederlig arbetare va' för go' te' bära hänner på en rå sekterslyngel, mente ja' te'. Men han försäkra, åt han inte ville flicka någe' ondt, han ville bara förströ sej lite' här i enformiheta' på lande', men då sa' ja' åt va' han *så* dummer, så han inte förstog åt han gjole ondt mä' te' stjäla heder å' ära åf e' stackars flicka, då va' dä' inte mycke' mä' 'en der opplysninga' å' bildninga' som di skryter så mycke' mä' — — så adelsman å' legationssekter han va' sa' ja'. — Nå, i alla fall, inna' vi skildes åt, så lofva han mej, mä' bå' hann å' munn, te' inte titta åt flicka' en gång, å' ja' lofva, åt om han hölt ol, så skulle ja' försöka te' glömma dä' här å' inte vara onner på 'en mer. Hva' en tocken der en lofvar ä' fälle inte mycke' te' tro på, men han ska' fara ut te' Paris i börja' på nästa vicka, å' vara borta ett par år."

En stilla frid och undergifvenhet efterträdde nu oron och stormen i Gretas själ. Hon tyckte sig nu kunna bära *allt* hvad Gud pålade. Äfven *om* Johan glömt henne, hvilket hon nu, sedan hon blifvit lugnare, ej kunde tro, skulle hon inte klaga. Lefva ett helt lif utan honom kunde hon ej rigtigt tänka sig, men — skulle äfven hennes hjerta brista — hon skulle inte plåga någon med klagan och pjunk. Hon hade ju sina rara föräldrar och bror Albert att lefva för, inte ville hon förbittra lifvet för dem — hon ville blott tänka på, att se dem lyckliga — och glömma sig sjelf och sin lycka.

8.

Ett par dagar efter ofvan beskrifna händelser hade Greta sutit och fäktat hela dagen med en klädning, som skulle vara färdig innan qvällen. Hon hade gjort sig särskildt besvär med att få den rigtigt bra, ty det var första gången hon hade fått sy åt barons och hon ville så gerna få mera arbete der. Nu hade hon varit borta med den och friherrinnan hade berömt hennes arbete oeh lofvat henne mera. Lotta var just litet stursk deröfver och äfven Greta gladde sig deråt. Nu ville Lotta att hon skulle ta' sig ledigt tills far kom hem — och gå ut med en bok eller på en promenad, men det blef för lång frihetstid tyckte den lilla flitiga arbeterskan, klockan var ju bara litet öfver sex. I alla fall ville hon gå ut i hagen och binda en vacker bukett, af nattvioler och nyponblommor, att ha' i glaset på byrån.

Så hade hon gått en stund och plockat och bundit, nu stod hon stilla med hufvudet stödt mot ett träd, betraktande det leende landskapet omkring sig. Ett ljuft välbefinnande göt sig öfver hela hennes varelse, hon kände sig lugn, nästan glad. Det älskliga ansigtet, nu oftast blekt, hade af ansträngningen och den behagliga aftonens milda värme, fått en skär rosenfärg och de klara ögonen blickade vänligt och oskuldsfullt omkring sig. Hatten hade hon tagit af sig och de ljusa hårflätorna glänste som guld, när aftonsolens strålar mildt lekte öfver dem.

"Ack, hvad jag ändå har mycket att tacka Gud för", tänkte hon, "de här sista veckorna har jag förtjenat rigtigt bra. Nu ska allt mamma ha' sig en ny schal, det hjelper inte, fast hon stretar emot, och lite' rigtigt godt kaffe ska' ja' också köpa åt henne. Ack, om jag kunde bli' så nöjd och fridfull som mamma ändå! Fem kronor sätter jag in i sparbanken, få se hvad de bli nyttiga till", tänkte hon och drog en lätt suck — "nå ja, — goda bli' de nog att ha', om också inte som jag tänkte. Jag undrar" — — — men hvad hon än undrade aldrig fick det tankens form — ty hon blef hastigt afbruten af att en stark arm lade sig om hennes lif, ett brunt, skäggigt ansigte böjde sig öfver henne och en af rörelse darrande stämma jublade emot henne: "min egen flicka, är du glad att ha' mig här igen?"

Förskräckt såg hon opp, men hennes ögon möttes af tvenne

andra, bruna, strålande af lycka, som hon så väl kände, och hon trycktes mot ett bröst, der hon så gerna hvilade. Hon slog armarna om hans hals och hviskade, skrattande och gråtande på ien gång: "Johan, Johan, min egen gosse, du får aldrig mera fara från mig!" — — — — — — — — — — — — — — — —

"Nej", sade Johan", efter en lång stund, "så der bortåt en timme eller mer — någon tid hade ej funnits för dem — "det här duger inte, kom med mig hem nu, far och mor ha' ej sett mig och hästen står vid vägen. Jag sprang bara ned här i förbifarten."

Efter en hastig helsning på Lotta, skyndade Johan att begifva sig hem; men Greta följde honom ej, dels ville hon låta föräldrarna odeladt rå om honom den första aftonen, dels ville hon äfven för egen del vara ensam och samla sig litet, efter den första glädjen. Att Johan äfven blef öfvermåttan välkommen vid Aldungen faller af sig sjelft; men han blef mycket förvånad, att de ej hade väntat honom, hvarken der eller vid Bäckebo. Han hade först skrifvit till föräldrarna för ett par månader sedan, att han troligen skulle komma hem i Juli, uti detta hade äfven ett litet bref varit inneslutet till Greta. Sedan hade han skrifvit till henne och hoppats, att det skulle komma till hennes namnsdag, om han ej skulle hinna komma sjelf.

Gretas bref kom fram efter fjorton dagar, men föräldrarnas kom aldrig, troligen derföre, att han skickat en liten gåfva till modren och brefvet i följd deraf, var tjockare än vanligt.

Greta var ej fullkomligt lugn, förr än hon fått tala om för Johan allt — om sin oro och strid — om engelskan som hon inte kunnat låta bli att tänka på. Då såg han mildt förebrående på henne och sade: "Kunde du tvifla på mig Greta, det hade jag ej trott."

"Förlåt mig, Johan", sade Greta högt rodnande — "men du var ju så långt borta och jag är så enfaldig och okunnig och" — —

"Ja, *då* var du enfaldig, söta lilla Greta", afbröt Johan henne skämtande och kysste henne ömt. "Men nu skall jag tala om för dig, att det der om engelskan var ej så alldeles utan grund. Se så, se inte så häpen ut, vännen min. Saken var den, att jag var mycket klen, både till kropp och själ, en tid på hö-

sten och vintern, troligen mest af längtan efter en viss liten tviflerska här hemma i Sverige, kanske också litet af öfveransträngning. Då skötte hon mig med den största ömhet och hennes bror, min kompanjon, föreslog verkligen en förening oss emellan. Då jag bestämdt nekade blef han mycket ond och jag hade allt möjligt göra, att undvika en duell. Men aldrig, aldrig, tänkte jag på att gå in på deras önskan, flickan blef mig rent af vidrig efter detta dumma förslag. Amerikanska var hon då, för resten."

Sedan berättade Greta allt, från det största till det minsta, som rörde legationssekreteraren. Ej ett ord af förebråelse kom öfver Johans läppar, han drog henne blott allt närmare intill sig, liksom ville han i sin famn skydda henne för allt ondt, men hans vrede mot sekreteraren var i början så stor, att han nästan skrämde sin lilla Greta och det behöfdes allt hennes milda välde, för att så småningom lugna honom.

Följande söndag voro alla vid Bäckebo bjudna på middag till Aldungen och stor var glädjen och belåtenheten på alla sidor.

"Kors, vet du Johan, di håller på å' bygger i Björkhagen ett stort hus", sade Pettersson på eftermiddagen.

"Är det i *vår* backe, der Greta och jag brukade leka så mycket som barn?" frågade Johan misslynt.

"Jaha, just der ä' dä'", sade Pettersson förnöjd, "vi kan just gå dit ett tag å' titta."

"Hvad skulle det tjena till, att se hur de förstöra platsen, der vår lilla stuga skulle stå", sade Johan. "Jag tänkte just gå till baron i morgon och be att få köpa jorden."

"Å' tok, pojke", skrattade fadren i mycket lifvad sinnesstämning, "hvar skulle du få så mycke' pengar ifrån."

"Jag har 4000 kronor med mig hem och så skulle jag arbeta och förtjena med renskrifning och bokföring och Greta med sy, så nog gick det", sade Johan.

"Då finge ni fälle hålla i å' arbeta mä', så 'en kunne si sol och måne igenom er", smålog Anders.

Detta skämt fann Pettersson oförlikneligt qvickt och skrattade med full hals. Gubbarna voro alldeles uppspelta i dag — men Lovisa sade:

"Si så, kom mä', nu när pappa vill, dä' kan vara roligt nog te' si dä' der."

Motvilligt följde de båda unga, men gubbarna tycktes finna denna promenad särdeles angenäm, ty de skyndade på allt hvad de kunde.

"Kors, här blir ju rigtigt stiligt", tyckte Johan.

"Jaa, nog blir dä' bra, dä' ä' säkert", intygade Anders.

"Hvad skall baron med det här då?" frågade Johan.

"Dä' ha' fälle ingen sagt åt baron bygger inte", sade Aldungen, småslugt leende.

"Men det är ju hans mark", sade Johan förvånad.

"Ånej, dä' ska' vi fälle bli' två om", skrattade Janne i Aldungen, "ja' ha' då ärligt betalt 'en, så nog ä' dä' min allti'."

"Ä' dä' eran", ropade Johan, Greta och Lotta på en gång.

"Ja, visst ä' dä' mi'", sade gubben. "Anders ha' gjort ritninga' åt mej, han, å' nu ä' han förstyre för bygge' mä'. Vi vill ha' ett rigtigt bastant, å' två rum å' kök ska' dä' bli. Men ä' dä' nu så ingen vill bo der, så får fälle Lovisa å' ja' lof te' flytta dit, men nog blir dä' besvärligt på gamla da'r te' orubba allting", sade gubben skälmaktigt och såg på de båda unga.

"Då ä' dä' fälle bättre åt Johan å' Greta gifter sej då, å' bor der", sade lille Albert småförnuftigt.

"Du ä' inte så dummer te' räkna ut 'ett du, Albert, hör ja'", log gubben, "men di' tör inte villa, — dä' blir färdigt te' hösten, hva' tror du Albert?"

"Jo, vars nog vill di' allti'", försäkrade pojken tvärsäkert.

Johan och Greta kunde i början inte säga ett ord, men de glädjestrålande ögonen talade ett tillräckligt vältaligt språk. Greta gick till slut fram och fattade gubbens hand och kysste den vördnadsfullt, men Johan omfamnade dem alla, i öfvermåttet af sin förtjusning, han tog slutligen modren om lifvet och dansade rundt om med henne, oaktadt hennes protester.

"Jag har pengar på sparbanken att köpa både ko och gris för, vet ni, för öfversten har varit så snäll", jublade Greta.

"Fint ska' vi ha', ska' vi inte Greta?" sade Johan.

"Men halfherrskap får ni inte bli'", sade Anders.

"Ack, hva' vi nu ä' rika!" utropade Greta och slog ihop sina händer.

"Måtte ni också bli' rika i Gud, barn!" sade Lovisa och Lotta.

E' PASSASCHA OM NÄR SVEN I GROPEN VARDT ÅNGERKÖPTER, OCH TOCKE DER.

Sven i Gropen satt der hemma i stugan och grundade. Torpet hade han haft i många år och var nu en femti års karl eller så bortåt. Besvärligt var det, med kriter [1]) och äta och allt gorm och bråk, sedan hustrun hans dog för ett halft år sedan. Pigorna voro då inte något att lita på för kom det bara en "pöjke" å "glina" åt dem, så kunde de vara färdiga att springa ifrån alltihop, och låta vällingen koka öfver och brödet stå och brännas i ugnen. Åja, kors, Stina Kajsa hade allt sina sidor hon med, slamra gjorde hon med "di ara" [2]) qvinfolken i byn och argsinter var hon med, när Sven kom hem lite' lurig ibland från sta'n, när han hade varit på herrgårdsresor och si så der. Men i alla fall, — kunde han bara få tag i en dugtiger en, nog vore han "sinter" att gifta om sig alltid. Korna sågo magra ut, tyckte han, och sofvel gick då åt för åbäkigt mycket! Stackars Sven tog sig en dugtiger en ur flaskan i skåpet, och ref sig i hufvudet med sina valkiga, stora näfvar. Stina i Bråten hade han hört åt med, men hon var inte "sinter", och nu hade grannas Petter lofvat att bli' ärnsman, om han finge tag i någon, men han hördes inte af. Åja, det förstås, någon råd blefve det väl alltid, qvinfolk är det då godt om.

Som han så satt der, gubbstuten, och grundade, fick han allt se Petter ändå komma masande i backen. Lite' hjulbenter var han och hade kortbyxor med spännen och vadmalströja. Näsan var stor och röd och inte just så många hårstrån hade han på hufvudet. Sven hörde hur han snöt sig derute i farstun och spottade ett par tag, så nu måtte han väl ha något i farvattnet.

"Guss fre', Sven!" helsade han i dörren.

---

[1]) kreatur. [2]) de andra.

"Gu' signe", svarade Sven.

"Tackar emjukast", sade Petter och skakade hand med Sven.

"Håll te' goä", sade Sven.

"Hur står te' mä' helsa?" frågade Petter.

"Tack som frägär, inga fara mä' dä'", sade Sven, "hur står te' hemmave när erat?"

"Å, flecka våra ä' sjuker", sade Petter, "herrgårds ville ha' bö' te' döktorn, men ja' tyckte som så, åt ä' stunna ute, så kan ho' fälle få bi sjelfdö'er uta' döktorare."

"Ja, säj dä'", sade Sven, "döktorn va' ju här, nästa [1]) oss, å' kösmä [2]) mä' Stina Kajsa å' ville inte åtт vi skulle ge'na någe äta, anna' än melkämentra', men nog åtт vi ga'na äta, dä' va' en sak dä', men dog gjole ho' lika väl."

"Ja, när stunna ä' ute, så hjelper inga döktorare", försäkrade Petter.

"Va' dä' likt te' dä'", sade Sven. "Ja' har en tår i flaska', dana [3])", fortfor han, i det han gick till skåpet och tog sig en klunk, "si så, sup du mä', Petter", härmed räckte han den andre flaskan och äfven han tog sig en bastanter en.

"Granbäcka' Mora ä' dö'er ho'", berättade Petter.

"Hå körs då, då ska' ja' fälle' åka dit, si Stina Kajsa å' han di' va' syskobarn di'", sade Sven, "men hva' säjer gubbisen om 'e' då?"

"Å, han ä' så danner, så di ä' bus rå'lösa mä'en", sade Petter, "han bara gråter å' snöftar, å' inte får di i'en någe äta å' inte så mycke' som en bränvinstår en gång."

"Han ha' då vari' fali pjåkuger ständigt", tyckte Sven, och strök luggen ur ögonen. "Töcken stölle! dä' ä fälle ingen som orubbar en, fast gumma hans dog, å qvinfolk dä' kan han fälle få, vette [4])."

"Dä' va' en sak dä'", sade Petter och fnös till, "dä' vet'en fälle åt Annicka-Morsa va' dugtiger, obegripligt, men han kan fälle få e' lika go igen. — Men nu ä' ja' just i fäl [5]) mä' te' skaffa dej e' bastanter käring, Sven."

"Håcken skulle dä' vara då?" frågade Sven och strök sig om näsan.

---

[1]) hos. [2]) ordinerade skötte om. [3]) der. [4]) vet jag. [5]) i farten med.

"Enka' ve' Motorp vet ja'", sade Petter, "ho' har bå gål å' grunn å' ängar å' gälen; dä' förstås, ho' ger arrenden te' gårn, men dä' ä' fälle inte så fali mä' dä'. Ja' talte ve' na' här om sisters å' ho' va' inte imot om e' för ho' ville ha' en kär [1]) te' ansa om ställe, å' då kunne pöjken din stå för dä' här. Å' ja' lofva na' åt ja' skulle nämna om'e', och ja' kan bus inte anförsi [2]) åt dä' skulle vara opasserligt."

"Jaa", funderade Gropen, "når ja' far te' Granbäckäs så säjer ja' te' nästa henne mä' då, så får ja' si."

"Jaa, dä' blir fälle likst dä'", tyckte Petter.

"Dä' ska' vi supa på", tyckte Sven.

Och så togo de sig en bastanter en ur flaskan.

"Nej, ja' ska' hem å' åka te' qvarna', hajöss", sade Petter och skakade hand med Sven.

"Farväll", sade den andre.

På eftermiddagen satte Gropen hästen för bästa vagnen och knogade i väg. Blå vadmalsrocken hade han på sig och hviter halsduk och blårutig väst med urnyckel och klockkedja på, kortbyxor med blanka spännen och blårutig näsduk i fickan. Himlen var alldeles molnfri, men kyrkkäppen och sin rutiga bomullsparaply tog han med sig i vagnen, för det såg så hederligt ut. När han kom till Granbäcken, band han hästen vid staketet, strök honom på halsen några gånger och kastade för honom en tapp hö. Sedan snöt han sig i fingrarna och torkade så väl dem som näsan på rockfodret. Efter dessa förberedande åtgärder klef han in i stugan, fast besluten att tala förstånd med Gubbtoken.

"Guss' fre' här inne", helsade han. "Ni ha' fått le'samt här, ha' ja' hört säjanes."

Farsin sjelf satt på soffan och såg ej upp. Den resliga gestalten var ihopsjunken och tårarna började åter att rinna utför de fårade kinderna, då den främmande inträdde.

"Ack, ack, ack, mi' gamla gumma, alri' kan ja' få en glädjeda' mer", snyftade han.

"Ja, nog åt dä' ä' svårt te' börja mä', ja' ha' fälle ginumgått däsamma", sade Sven, "men 'en kan inte alla få följas åt heller, å' när stunna ä' ute så" — — —

---

[1]) hårdt k! karl. [2]) rakt precist, förstå begripa.

Men farsin han bara snyftade och satt på soffan och runkade fram och tillbaka. Då blef Gropen just som litet otålig till slut och sade: "Åh vars Gu', kära Lasse, du ska' le' ge' dej te' fress lecka [1]), dä' va' fälle inte märra heller."

Men nu såg Granbäcken upp, rätade på sig och gaf Gropen en skarp och vredgad blick i det han röt till.

"Åh, hut Sven, ska' du likna Annicka ve' märra! Ja' ha' fälle gerna släppt te' båga märo, om ja' ha' fått hafvi gumma i behåll. Ack, ack, ack, mi rara morsa", snyftade gubben åter och sjönk ihop på soffan.

"En der ä' då bus stölluger, den kommer en inga fän te' rätta mä'", tänkte Gropen och ref sig i hufvudet.

"Si så, Lasse", sade han och stötte till gubben i sidan. Snusdosan höll han i hand, öppnade locket och räckte den andra.

"Nej tack", sade Lasse.

"När ska' du hålla graföl?" frågade Sven.

"Om sönda' ska' dä' bi', ha' ja' fälle tänkt, å' hedligt vill ja' ha' ett på alla visa", suckade enklingen — "dä' ä' den sista hedern ja' kan visa mi' rara Annicka, å' ingen ska' kunna säja åt dä' bir knuschel, va' dä' likt te' dä'. Å' svepning ha' vi köft ve' handlingsbo'a i — — så obilliger så, *så*, så. Å' nog åt' ja' ska' tala ve' vördi körkherrn åt han säjer ett vackert ol, om a' i persinale, ja' ska' bus tala litet appart mä' en om a', för dä' förtjenar ho' då. Bjug Sven på en sup och e' smörgås, Kersti", sade han åt den inträdande pigan.

"Åh, tack som bjuger, dä' ä' fälle skam dä' ögg [2])", tyckte Sven, der han satt och såg mycket högtidlig ut.

Han fick nu veta, huru allt skulle tillgå vid begrafningen och satt med gapande mun och vidt uppspärrade ögon och hörde på, inom sig beräknande huru mycket alltsammans kunde komma att kosta.

"Ja, nog bir dä' hedligt, obegripligt", sade Sven slutligen, "å' dä' va' dä' allt när Stina Kajsa kom te' jola mä', på alla visa, å' söp gjorde vi då rigtigt skickligt, så nogg åt ho' vardt hedrar allti, ho' ögg."

---

[1]) likväl. [2]) också.

"Ge dej nu te' fress, Lasse", sade han då han gick, "å' ät å' bär i dej, för Annicka, ho' har e' nog bra der ho' ä' väles henne, ho' vill inte tebakars hit inte, nej vars, å' du gör na' inga' nytta mä' åt du bir sulten och äländiger. Hajöss nu, mä' er å' tack för mej!"

Men gubben tog psalmboken han, och läste Annickas favoritpsalm. Latin hade han aldrig varit så slängd med, men i Annickas stora bok var det rigtig svenska, så der läste han obehindradt och ju längre han läste, dessmera undergifven och tröstad kände han sig.

Men Sven han löste hästen och satte sig upp i vagnen igen, dock först sedan han spottat några gånger, farit med händerna genom luggen, sträckt på sig och stoppat munnen full med snus. Derefter lade han hästens mahn tillrätta, jemkade seltyget och stod ändå litet och grundade, innan han kom sig för att i sakta mak lunka i väg.

"Dä' va' då hunna', hva' den Lasse åbäka sej", tänkte han, "dä' kan en då säja, åt nog ha Annicka vurti bå' sörder och hedrer [1])." Härvid tog han mössan af sig och torkade svetten ur pannan med sin blårutiga näsduk, — hans tankar arbetade starkt och det var ett besvärligt göra tyckte han, tänka var just inte annars hans starka sida. — "Ja' ha' fälle ha'tt hustra' ja ögg lecka, å' misti' na' ha' ja' mä', men inte åt dä' tog mej så äländigt heller, å' märra ä' fälle större värdi mä', inte anna' ja' kan anförsi, för dä' köstar någe' te' få en tocken en igen, å' hva' dä' anbelangar mä' ett qvinfolk så — dä' står fälle te' å' få. Båga märo, sa' han, — tocke tokutt tal — ja, ja, nog åt' Annicka va' dugtiger, dä' va' inga fräga, men — båga märo." (Härvid sköt han mössan på sned). "Puh — ja' tror prississ åt' ja' får ondt här i solsköte [2]) men hufvebröte [3]) ska' fälle ge' mä' sej lecka, som ja' ha' drajis mä' så länge."

"Dugtiger ska' ho' vara, å bastanter, 'en der Majlena i Motörp, å' dä' tör nog vore passerligt, te' minstingen [4]) ä' dä' fälle inga fara ve' te' höra åt mä' na' å' si sej för mä' änga' och gäla' och töcke der, — stuga sir regaler och snygger ut", tänkte han då han kom fram, "å jolpärotäppa' har ho' ikring na' ögg.

[1]) blifvit både sörjd och hedrad. [2]) hårdt k! [3]) snufva och bröstvärk. [4]) åtminstone.

Å si der ä' fäghusa' å' loggen breddesmä [1]) lätt' mej si", fortfor han, och satte handen skyddande för ögonen, "der står ho' mest sjelfver när grisen, — ja' binner hästen ve' gärsgårn, så får ja' fälle ta' rätta på na' se'n."

Nu fick Majlena se honom, der hon stod hos grisen, och ropade: "Go' qväll, Sven, ställ in märra i fäghuse, så ska' ja' bara mota in grisen, — si så in mä' dej, — han skriker ätter mej, han ä' så folkkär, kräke", tillade hon.

Majlena var en storvext qvinna, kanske något öfver 50 år, klädd i en kort snäf bomullskjol och tröja med krage och skört. Ett stort groft förkläde gick öfver hela kjolen och en grof bomullshalsduk skylde det tunna, gråsprängda mörka håret.

"Tackar emjukast", sade Sven, och skakade hand med Majlena då de möttes i stugudörren.

"Håll te' goa'", svarade hon, "Sven ä' ute och masar i bygda', sitt ner dana [2]) på soffa."

"Tack som bjuger", sade Sven, "ja' kommer från Granbäcken, ho' ha' vurti' döer, morsa dana borta, å' gubbisen ä' så danner så."

"Nå, alri nånsin", sade Majlena, "ha' Granbäcka Annicka sluta åf, dä' kan en veta åt ho' ska' vara sörder, di va' så kärliga ve' hvarann, så dä' va' bus obegripligt."

"Ja, säj dä'", sade Sven, "dä' ä' inte rosamt [3]) ska' ja' just säja Majlena, te' vara ensamter mä' pigo å' inte ha' nåra' morsa som kan stå för'e."

"Dä' va' en sak dä'", tyckte Majlena, der hon satt och vela [4]) på strumpan, "men nog kunne fälle Sven få sej 'e dugtiger husträ, vet ja', å' inte gå så der ensamter å' masa."

"Jaa, dä' vure fälle meninga dä'", sade Sven, "å' ja' ä' just hitåken för te' talä ve' Majlena."

"Ja, dä' går le' [5]) an dä'", tyckte Majlena.

"Å' si, om vi nu kommer om sams å' ägo ä' passerliga å' tocke der, så vure dä' nog tjenligt om ho' ville komma å' hushålla nästa mej, hvå' säjer ho' om dä', Majlena?" frågade Sven och satte sig bredvid henne.

---

[1]) bredvid. [2]) der. [3]) roligt. [4]) sticka. [5]) väl.

"Jaa, dä' går le' an te' försöka", sade Majlena, "Petter nämde om'e i afterse [1]) åt Sven skulle vara sinter."

"Å' si, inte åt ja' va' svår ve' Stina Kajsa, inte, dä' hörde ho' fälle, så inte åt' ho' behöfver vara ifversinter [2]) för dä' inte", försäkrade friaren.

"Nej vars", svarade Majlena, "nog hörde ja' tal på dä', å' Olle å' mej va' dä' fälle inga fara mä' heller, för den deln, så nog bir dä' fälle bra mä' dä'. Men nu ska' Sven hålla te' goa mä' en sup och 'e smörgås."

"Tack som bjuger, Majlena", sade Sven, "men inte ska' ho' göra sej besvär mä' dä'."

"Åh skräp, dä' går le' för sej", tyckte Majlena och tog fram en hvit duk, som hon bredde på bordet. Derefter satte hon fram bränvinsflaska och glas, smör, bröd, ost, fläsk och morotspannkaka.

"Håll te' goa å' bär i sej", sade hon.

"Dä' der sir då rart ut värre", sade Sven småslugt och stötte till henne med armbågen.

"Dä' ska' le' någe vara, vette [3])", tyckte Majlena.

Men Sven, han tog för sig just bastant och slutade inte förr än han suckade af belåtenhet.

"Nu ä' ja' just behullin", försäkrade han förnöjd, "tackar emjukest för go' fägning, Majlena", sade han och skakade hand med henne.

"Håll te' goa'", sade Majlena. "Drängen å' piga ä' på gäle [4])", fortfor hon, "men dä' li'er åf, så ja' får bus lof te' sätta på gröten, men om du Sven vill gå ut och titta på husa' å' änga', så vure dä' nog tjenligt."

Sven han luffade i väg och bastant var det alltihop, tyckte han. Han synade timret i husen, oxen och korna, ängen närmast gården m. m., det andra fick han lof att spara till ett annat besök.

"Vet du, Majlena", sade han då han kom in, "dä' bir nog likst [5]) åt ja' flötter [6]) hit, å' pöjken min får stå före' hemmave när mej."

Ja, det tyckte hon också skulle bli tjenligast.

---

[1]) i går afton. [2]) orolig. [3]) vet jag. [4]) gärdet. [5]) bäst. [6]) flyttar.

Morgonen derpå, innan Sven reste hem, hade Majlena dukat fram i stugan åt honom, sedan drängen och pigan gått ut, och det var inte dåligt. Först smör, bröd, ost, äggstjerna, ärtmjölsrörika som flottet bus rann om, med fett fläsk och tångstek till, och sist doppkaffe och påtår med bränvin i.

"Majlena ho' ä' då så hedlig, så dä' ä' för äländigt", försäkrade friaren, "dä' ä' bus så en' kan skämmäs för'e, så vräker 'o te'. Å' kaffen har ho' ögg te' bjuga på, dä' pe' vi inte ha' anna' än jula' och pösken å' si så der. Dä' här ä' då bus som dä' värsta dyngkalas [1])."

"Å' prata tok", sade Majlena belåtet, "men hvad dä' anbelangär [2]) mä' kaffen så hadde ja' nårä böner qvart se'n Pinstadan [3]), hellest [4]) har vi inte tocke der för jemnan inte; men håll te' goa' å' ta' för dej, så du inte sir sulten ut, när du kommer tebakars hemåter."

"Nej, ja' bär i mej, bus så ja' bir svetter", försäkrade Sven, "å' märra ho' va' så buckuger derute i fäghuse ho' mä', så nogg va' ho' bilåten ögg."

"Ja, då bir dä' fälle ve' hva' vi ha' talts ve' um, å' tack för mej nu å' hajöss", sade Sven, i det han skakade hand med Majlena.

"Sven kommer fälle tebakars snart, om han inte ha' vurti omissnöjder", sade Majlena.

"Dä' va' en sak dä', ja' skulle fälle si gäla', vette," tyckte Sven. "Men hva' ä' dä' der för'e larfva, som kommer", fortfor han, då en liten tre års flicka kom springande, med grisen tätt efter sig.

"Åh dä' ä' sondotra mi'", sade Majlena, "si så, köm hit Lötta lilla å' helsa på farbror, inte ska' du vara *för*synter [5]) inte, fläckä, si så, var inte dummer nu. Inte ska' du ge' farbror norra [6]) näfven, vackra [7]) näfven vette, si så, sät [8]) nu", och efter att ha' snutit ungen i förklädet och ruskat henne några gånger, lydde hon slutligen motvilligt.

"Ä' ho' nästa Majlena för jemna 'en der?" frågade Sven och såg litet fundersam ut.

---

[1]) då gödseln skulle köras ut på åkrarna hjelpte bönderna hvarandra, och då måste hustrurna laga till riklig traktering, deraf namnet. [2]) angår. [3]) pingstdagen. [4]) annars. [5]) blyg. [6]) venstra. [7]) högra. [8]) lyd.

"Nej vars, far hennes ä' törpare här breddes mä', ho' ä' inte när mej inte", försäkrade Majlena.

"Ja, dä' va' nästa bra dä', di bär i sej töckna der ena, mest som en griskulting", tyckte Sven, i det han masade sig upp i vagnen. "Hajö nu då", och dermed knogade han i väg i rigtig bondlunk.

"Puh! ja' bar i mej, så ja' vardt bus tvärmätter", stånkade Sven der han satt i solskottet. Hur det var, så vardt det långsamt för gubbisen och han lurade af i vagnen, der han satt och hästen gick helt lugnt och betade vid dikeskanten.

Men Petter, grannas, kom med kolryssen han, och skulle till sta'n för herrgårds räkning och fick se "märra" der hon gick, alldeles vid dikeskanten.

"Sven, Sven", bar han till och skrika, "märra bär ju åf ner i siblöke [1]) mä' dej, ä' du rent stölluger! Enfaldiger, token, ha han då fälle vari för jemna", mumlade Petter för sig sjelf, "men se'n käringa hans vardt döer ä' han fälle bus omöjliger." Och dermed lurade han af fram och tog i tömmen så att Svens häst kom opp på vägen igen. Nu vaknade äfven gubben opp och såg stinnt på grannen.

"Ja, glo' på mej du", sade Petter litet förtrytsamt, "ha' ja' inte kummi', så ha' märra buri åf ner i siblöke mä' dej e' vänna."

"Ja, si Majlena va' så spändersammer mä' bå' bränvin å' mat [2]) å' äta mä', så ja' vardt bus tunger i ögsyna" [3]), sade Sven och ref sig i hufvudet och sträckte på sig.

"Nå, vardt ni ense mä' hvarann?" frågade Petter.

"Jaa, inte åtta dä' ä' nåra fara mä' menniska", tyckte Sven, "å' husa' å' änga' va' galantä, men gäla' va' ja' inte go' före te' hinna mä' å' si någe åt mä', i dä' här tage, dä', får le' stå te' te' nästa gång. Å' när ja' nu kommer hem, så får flecko lof å' ta' itu mä' te' baka för Granbäckä Annicka ska' jolas [4]) om söndä' å' ja' bir bus tvungen te' ha' obilliger förning mä' mej, ja' som ä' mä' i slägta. Men Lasse, han satte te' ögo så dant så, bus som han feck si mej, å' ja' bjög te' å' akkördera mä' 'en, men dä' va' ingä möjligheter, å' han mente te' åt han heller ha' misti *båga* märo än Annicka å' så hadde han på [5]) bibbel å' testamente

---

[1]) diket. [2]) smör, fläsk och kött. [3]) ögonen. [4]) begrafvas. [5]) både.

å' psalmboka mä' låg der, men ja' ha' alri' vari' så mycke för dä' här läsä inte, så dä' kunne ja' inte göra 'en nåra tjenst mä', men fali obilligt graföl ska' dä' bi', å' svepninga' ha' di hatt bö [1]) ätter änna te' handlingsboa i — — —

Petter hade stått mägta intresserad och hört på.

"Ja, ja", sade han nu begrundande och strök sig om näsan, "får vi lefva och ha' helsa', så ska' vi alla den vägen fara, å' inte va' dä' nåra möjligheter åt vi ska' föls åt inte allt iginum, så inte ska' vi fälle messunna den som får gå före, för vår Herre vet fälle när stunna' ä' ute han."

"Jaa, ja' mente te' åt en dä', ja' ögg", sade Sven.

"Men håken, hvar ä' hästa' mä' kolryssen", skrek Petter till, i det han såg opp och nu måtte han luffa i väg allt hvad benen förmådde och taga reda på "hästkritra". Under gubbarnes långa tal hade tiden blifvit dem för lång, derföre togo de sig för att på egen hand spatsera i väg en bit åt staden till, de visste allt hvart de skulle gå. — I kroken af vägen fick han se dem.

"Si så, bläsen, stanna nu, si så pöjka' minä", ropade han; men "pöjka" gnodde i väg allt hvad tygen höllo, synbarligen i afsigt att retas litet med gubben och det dröjde allt en stund innan han, flåsande och anfådd, fick tag i dem.

"Allamenskade ellakheter", röt han till och ryckte och slet i tömmarna, "dä' ä' bus som illmariheta' skulle sitta i dom kräka, di ä' envetnare [2]) än sjelfvä qvinfolka', när di sätter te'."

Men när Sven kom hem, så tog han af sig helgdagskläderna och sade aldrig ett ord om ett, och så gick han ut i arbete. Bra nyfikna voro allt både pojken hans och pigan och drängen, men farsin var inte sinter te' tala om ärendet i första taget, och så fingo de gå der och grunda, men sina aningar hade de allt ändå.

Sven han gick och lurade på gärdet och vände på skylarna, han ville gerna köra in i morgon. Hvetet stod skyladt på åkern och vårsäden började skynda på. Han var en stortorpare, Gropen, så det var allt mycket att rusta med så här i andtiden. "Ja", tänkte han der han gick, "vår Herre ger vackert på marka'

---

[1]) bud. [2]) envisare.

i år, å' jolpäro' sir då så bastanta ut, så Gu' vari lof, inte behöfver 'en fälle sakna fö'a inte."

Men i kroken af vägen kom en herrskapsvagn körande och när han tittade till rigtigt, så var det kyrkherrns schäs och bruna häst och både han och frun sutto i. När de kommo honom närmare, strök Sven mössan af hufvudet och helsade: "Guss fre', herrskappe", i det han vände sig bort och snöt sig.

"Ni har vackert på åkern i år, far i Gropen", sade frun.

"Ja, Gu' vari' lof, dä' ä' bus rigtigt åbäkigt af alla slaga'", svarade gubben, "får en nu in 'et regalt, så bir dä' ett fali dugtigt år."

"Hur är det med päronen i år då, får ni mycket af dem", fortfor frun, "då skulle jag vilja köpa en half tunna af de bästa."

"Ja vars, nog bir dä' tockna allti'", sade Sven och strök luggen ur pannan, och spottade, "så nog kan herrskappe få dä' allti', men ja' tycker åt dä' ä' fali larfvut te' ha' så stor trägål å' behöfva köpa päron."

"Ja, ja men, far i Gropen, det kan ni nog ha rätt i", smålog kyrkoherden, "men nu har jag planterat flere päronträd, så snart skola vi väl ej vara larfviga mer."

"Ja, dä' ä' nog bra dä'", tyckte Sven der han stod i skjortärmarna vid vägkanten, med de stora bruna händerna i byxfickorna, och såg både slug och enfaldig ut.

"Adjö med Er nu, farsin", helsade de resande.

"Tackar emjukäst, hajö", sade Sven och bockade sig djupt och tog af sig mössan, då han såg kyrkoherden artigt aflyfta sin.

Han stod nu i solskottet och tittade efter vagnen, till dess den var ur sigte, derefter sträckte han på sig och gäspade, tog slutligen en styrkare ur snusdosan, innan han tog sig något för igen.

Son hans och ena pigan voro i herrgården, men drängen skottade renar på "träsgäle". Nu gick äfven Sven dit, och när han en gång väl kom i farten, då gick det undan värre, han var då så styf arbetare som någon, så inte var det värdt för drängen att lata sig.

På söndagen var han på begrafning och gjorde rigtigt besked för sig med både äta och dricka. Veckan derpå reste han till Motorp igen och helsade på hos Majlena. Lika rart var det

med traktering och allt och lika vänskapligt skiljdes de åt. Gärdena hade han sett på, men som Sven var något trögtänkt kunde han ännu ej få rigtigt klart för sig hvad han tyckte om dem, men Majlenas rara traktering den tyckte han om, det öfriga skulle han *fun*dera på.

Så gick det en tid, — men slutligen hade Sven fått klart för sig hur han tyckte, — som han alltid ville vara "regal och hederlig" gick han ändå och grundade och såg bekymrad ut och ingen visste hur det var "vuli [1])" med honom. Grannas Petter trodde att han "vurti gastkramär" och ville mäta honom, men det sade han bestämdt ifrån att han inte var, så Petter slapp allt besväret.

Omsider en dag tycktes ett ljus ha' gått upp för Sven. Han selade på "märra", spände för vagnen och gjorde sig i ordning. En half tumna potatis lade han också i vagnen och det förvånade husfolket. Om sjelfven [2]) tänkte sig till Motorp, hvilket de annars trodde, hvad skulle han då med den att göra? — Men Sven var inte så bortkommen han, — han visste nog huru han hade det.

Framkommen till ort och ställe, band han hästen vid staketet och satte ej in honom som vanligt i ladugården, blott en hötapp lades för honom. Derefter tågade Sven med vigtiga steg fram till stugan, men Majlena var ej der, dock upptäckte han henne snart i täppan, der hon höll på att taga upp "jolpäro" till middagen. Dit styrde han nu sina steg och Majlena utropade:

"Nå alri' nånsin ä' dä' du Sven, Guss fre', skulle ja' fälle säja lecka, men ja' kan bus inte tacka näfven [3]) för ja' sir så danner ut så *så*, så, dä' ä' så ottäckt i jola etter regne' så en bir så testalder [4]) så."

"Guss fre', Majlena", helsade Sven, "hur står dä' te' mä' helsa?"

"Åh tack som frägär, inte anna' än bra, hur mår han sjelfver", frågade Majlena.

"Åhjo, Gu' vari lof för helsa", svarade Sven, "men ja' ä' just hitåken för te' tala ett apparteol [5]) mä' Majlena i da', så ho' kan fali väl komma mä' mej in i stuga."

Majlena torkade af sina jordiga händer på ullförklädet och

[1]) fatt. [2]) husbonden. [3]) taga i hand. [4]) tillställd, oren. [5]) ett ord i enrum.

följde Sven in, och då dörren var igenläst, harklade han sig och sade:

"Jo, si, ja' ville just säja Majlena så godt först som sist, ått dä' der aftale' oss imilla' dä' kan inte bi' någe vidare åf, mä' inte för ja' ha' åtra [1]) mej."

"Hvarför dä' då?" frågade Majlena skarpt, "völar [2]) han mej inte, ja' tycker han ä' inte licker [3]) han än ja'."

"Ja, hva' dä' anbelangar, så kan ho' fälle ha' rätt", tyckte Sven, "å' inte åt' ja' har någe' imot Majlena inte, för nog åt' ho' ä' dugtiger och galanter allti', och fägnär ha' ja' då vurti oresonligt alldelest, å' husa' å' änga' å' ett som annat ä' nog bastanta, döm tycker ja' nog om, men si ja' kan inte vara i behåll mä' gäla' för di ä' oskapligt uschliga, så dä' ska' le' stå te'. Men inte åt' ja' vill vara påstridiger och näruger, så åt' Majlena bir li'ane på all en der trakteringa ho' ha' gufvi' mej, utan om ho' ä' i behåll mä' dä' så har ja' mä' mej e' half tunna jolpäron, som ja' ä' sinter te' ge' na' för all fägninga ho' ha' kösta på mej."

"Hå, körs", sade Majlena ljusnande, "när Sven ä' så hedliger, å' vill ge' en tocken betalning för fägninga, så tackar ja' för dä' då, å' då ä' dä' fälle likst åt' vi kommer om sams å' dä' bir som han åstunnar. Å' inte åt' ja' ä' så danner etter 'en heller, för den deln, ja' tör' le' kunna få en anner kär som ä' sinter te' stå för gårn."

"Ja vars, nog får ho' dä' allti", försäkrade Sven, "å' nu så får ja' bjuga hajö, men jolpärona ska' ho' fälle komma ut å' ta' rätta på."

"En sup ska' le' Sven ha' lecka, inna' han går," tyckte den afskedade fästmön, som ingalunda såg tagen ut, "håll te' goa' å' sup nu", fortfor hon och satte fram flaskan.

"Å' — tack som bjuger, dä' ä' le' skam dä' ögg", menade Sven och tog sig en dugtig klunk. "Å' nu får ja' tacka för mej."

Potatissäcken blef nu vederbörligen tömd och Sven begaf sig i ganska belåten sinnesstämning på väg hemåt och sedan Majlena noga undersökt potatisen och funnit den god och felfri, gick äfven hon till sina bestyr, lika lugn och trygg som vanligt. Sven gick straxt vid hemkomsten till Petter och berättade, att

[1]) ångra. [2]) gillar. [3]) bättre.

han varit till Majlena i ofvanför omtalade ärende, ty, "änga' va' nog bra', men gäla' tyckte han inte om."

Petter tyckte han också, att Sven burit sig obegripligt hederligt åt mot Majlena.

Huruvida Sven sedermera lyckades finna någon som passade till morsa åt honom, med både ängar och gärden, som voro honom i lag, förmäler ej historien. Men *det* tro vi att den *sanna händelse* som här omtalas, ej får räknas till det hvardagliga, utan till undantagsförhållanden äfven på denna tid, då upplysningen ännu endast sparsamt börjat visa en svag gryning till den klara dag, den nu spridt öfver vårt folk.

SNUTA-LARS-ERIK OCH BJÖRKHAGA-MAJA.

Vil man hionalag bygga; tå skal han mö af hennes giftoman begiära, och ej med våld taga, eller hemliga til sig locka.

Sv. Lagb. G.-B. Kap. 1, § 1.

I.

Det var en kall och frisk afton i februari. Stjernorna tindrade så blanka på fästet och snön knarrade under fötterna. En klar, vänlig ljusstråle lyste ut på slätten ur fönstren vid den snygga, trefliga bondgården Björkhagen, der röken hvirflade högt ur skorstenen.

Farsin hade i skymningen kommit hem från skogen. Han var inte så ofta der nu mera, gubben, han gick hemma och ansade gården och pojkarne fingo göra skogsresorna. Nu låg han på soffan i stugan och sof så det hördes i knutarne. Stor, stark och bredaxlad var han, farsin, en styf bonde hade han alltid varit som kände sitt värde. Det kunde han gerna göra också, ty fastän han var bara herrgårdsbonde och hade dryga utlagor till gården, hade han så stort anseende och var så välfraktad som trots någon egendomsbonde. Lars Persson i Björkhagen och hans Anna Stina gingo inte ur vägen för någon, och det behöfde de häller inte.

Alla möblerna i den stora, rymliga stugan, pinnsoffan, skänken, som var målad så grant med tulpaner och rosor, dragkistan, bordet och stolarne, allt hade Lasse sjelf gjort till dess Anna-Stina och han gifte sig. De hade börjat sträfsamt och arbetsamt och småningom blifvit ett af socknens förnämsta bondfolk.

Kom man in till morsan i köket så såg man genast välmågan. Blanka kopparkärl hängde omkring väggarna och stora kittlar funnos der, som man kunde spegla sig i. I hörnskåpet inne i stugan stodo stora silfverbägare och skedar i behaglig ordning. Sängen, der farsin och morsan lågo, hade randiga sparlakan som morsan sjelf väft, men i nattstugan uppe på loftet, der stodo två uppbäddade sängar, fylda ända till taket med fjäderkläder och morsans raraste bolstervar.

På vinden hängde farsins fjorton kyrkrockar af bastant hemmaväft vadmal, och morsans ylle- och bomulls-klädningar som hon ej hann nyttja öfver en gång om året, förutom alla väfvar och alla präktiga saker, som förvarades i kistor och skåp deroppe.

Kom man ut på gården syntes äfven af husens ordentliga och prydliga skick, den nya, granna rödfärgen, den dugtiga timringen, redskapens välskötta skick och ordentliga anordning samt framför allt de feta, välfödda kreaturen i sina kättar, som genom sitt glada bölande gåfvo sin belåtenhet till känna, bara de hörde morsans steg, af allt detta syntes, som sagdt, att det var ett ordentligt och arbetsamt folk som bodde här. Äfven husets tjenare, pigorna med sina tjocka, röda kinder och den ständigt leende munnen med de friska, hvita tänderna, drängarne, stora, axelbreda, solbrända pojkar, med ofantliga näfvar och gulhvit lugg, som ständigt låg i pannan, vittnade om trefnad och välmåga. Katten, som låg i spisen, välfödd och grinande, gjorde intet undantag i det allmänna välbefinnandet.

Gården låg i en af Södermanlands bördigaste och vackraste trakter; stora löfhagar omvexlade med bördiga fält, flere insjöar genomskuro också nejden, och vid en af dessa låg den vackra kyrkan, dit folket talrikt och andäktigt vandrade, kanske hela milen hvarje helgdag, utan att besväras af vägens längd eller väglagets olägenheter. Äfven farsin i Björkhagen och hans gumma och husfolk voro flitiga kyrkogångare och sällan nändes de taga ut "märra" om söndagarne utan begagnade hällre sina egna ben.

Husbondeväldet var i allmänhet mycket slappt i socknen, och det var väl ej alldeles utan skäl som det klagades öfver ungdomens sjelfsvåld, men Lasse och Anna Stina i Björkhagen sökte, så vidt möjligt var, hålla ordning och skick bland sitt folk och ansågos derför af ungdomen och äfven en del af de äldre för "fali stränga", men stodo deremot högt i anseende och värderades mycket både vid herrgården och hos prestens. Nu, sedan son och dottren vuxit opp, hade allt gubben och gumman mycken hjelp vid gården, men två drängar och två pigor måste de ha ändå för den besvärliga herrgårdsgångens skull.

Pigorna hade nu gjort opp en väldig brasa af björkris i den öppna spisen i stugan, och sutto klädda i tjocka skinntröjor om-

kring elden vid sina spinnrockar. Son och drängen täljde torrvedsstickor, men drängpojken, han fyrade på elden allt emellanåt, så att lågan stod högt i skorstenen.

"Vet ni hva' pöjkar", sade Anna, ena pigan, halfhögt, för att ej störa gubben der han låg, "vi ska' fälle fira Maja om månda', för dä' ä' då e' obegripliger flicka te' vara rar, å' inte någe' höger ä' ho' häller."

"Ja-a", suckade Jan Petter, ena drängen, å' vacker ä' ho' se'n, å' röer i ögo [1]) å' trinner som en kålrot, å' jämt å' ständigt glinar ho' å' ä' fäjen [2])."

"Åh jestanes Jan Petter", skrattade flickorna, "inte ä' dä' värdt te' gå å' glo på socknas raraste flicka, inte ä' du så goliker [3]), så farsin skulle völa [4]) dej te' måger."

"Nej vars", försäkrade Jan Petter småslugt och närmade sig Ulla, den andra pigan, hvars skinntröja snart omslöts af hans fasta tag, "men du Ulla vill nog ha' mej du, åt dej tör ja' fälle vara goliker nog."

"Siså, var inte stölluger nu", sade Ulla och befriade sig raskt ur famntaget, "Maja ä' straxter tebakars, ho' geck bara åt källarn ätter jolpäro te' mörs bitti [5]), hva' ska' vi hitta på åt na'."

"Jo", sade Anna, "vi ska' ha' en gratlation målader åt na', dä' kan Jan Petter gå te' Snöromspöjka', så gör di en alldelest obegripliger en, om 'en ger dom en sexskilling."

"Å' så lägger ja' åf te [6]) kammar-moster, ho' ska' göra buske åt oss", sade Ulla.

"Å' vi pöjkar ska' klä ut oss, å' så ska' vi sjunga verser för na', för dä' kan en fälle vara go' för te' dikta."

"Dä' där blir då storverk", tyckte de allihopa, men nu kom Maja in, och så kom morsan med gröten och väckte opp farsin och så blef det inte något mera tal om det den gången. En liten bänk lyftes fram och der sattes det stora grötfatet och ett mindre fat med mjölk. Alla satte sig ned, knäppte andäktigt ihop sina händer och efter ett: "Mat i Jesu namn", angreps gröten med stort eftertryck. Stora dugtiga träskedar fylda med en väldig portion gröt och en liten, liten mjölktår förpassades med oefterhärmlig aptit in i breda kraftiga munnar och försvunno i

[1]) ögo (ansigtet) ögsyna (ögonen). [2]) skrattar hon och är glad. [3]) rar, ansedd. [4]) gilla. [5]) potatis tills i morgon bittida. [6]) går till.

ett nu. Inom kort var fatet tomt och med en belåten suck knäpptes åter de breda näfvarna samman och på samma allvarliga, andäktiga sätt uttalades: "Tack för mat i Jesu namn." Karlarna slängde på hufvudet, så luggen for ned i pannan och måste med ännu en knyck rättas igen, och qvinnorna böjde äfven ödmjukt sina hufvuden.

Dagen derpå i middagsstunden lade flickorna af till kammar-moster, som lofvade att göra buske, och pojkarna, de gingo till Snöroms-Kalle, som lofvade att måla en gratulation, hvars make ingen skulle ha sett. Och grann blef han också, ett helt pappersark, styft och hvitt, med en krans af blommor i alla regnbågens färger och öfverst en engel med röd kjol och gula vingar och en basun i munnen. Inom kransen stod skrifvet:

"Gratolation och lyckönskning på MariA-dagen, som infaller och affyras den 28 Februaris anno 184—".

"LyckA och vällgång, helsa och sunnHet och alla goda gåfvOr, som Gud gifver, önskaS Maria."

Kammar-mosters buske var inte sämre i sitt slag. En liten träpall öfverkläddes med utskuret hvitt papper, som hängde ned i uddar rundt omkring. På båda sidor i pallen gjordes små hål, der stänger, grant utsirade med kulört silkespapper, instuckos. På midten af pallen fästades ett talgljus.

På måndagsmorgonen då farsin ännu sof och Maja äfven hvilade, okunnig om den heder som väntade henne, hade morsan och den öfriga ungdomen länge varit i rörelse. Morsan lagade till glögg och kokade kaffe till traktering, Jan Petter hade afvigvänd skinnpels och de andra voro äfven utstyrda, mer eller mindre fantastiskt. Främst gick kammar-moster, klädd i hvit klädning och stora vingar på axlarna, krans och krona af guldpapper på hufvudet och busken med det påtända ljuset i handen.

Maja och farsin blefvo ej litet förvånade då de väcktes af bultningar på dörren och hela skaran med ljudelig röst stämde opp följande sång:

Goder morgon uppå Maja
Hvilken dag i året är
Hvilkens namn vi högt värdera
Och som det med heder bär.

Ständer hastigt opp ur sängen,
Låt opp dörren får hon se
Tvänne liljor med en krona
Och en engel står brevé. [1])

Och Maja, hon var inte sen att hoppa ur sängen och sätta kläderna på sig och in trädde hela skaran, allt med kammarmoster i spetsen och de slogo på grytlock, stampade med fötterna, och sjöngo med ljudelig röst, rent och ordentligt, ty allmogen har naturligt öra för musik. Men farsin och morsan stodo och hörde på och gumman sade:

"Vet du Lasse, ja' bir bus [2]) mätter mä' gråta, så fägert ä' dä'", och farsin han tyckte så med, och runkade på hufvudet fram och tillbaka efter takten i sången.

Men när den var slut lemnades till Maja både buske och gratulation. Anders, bror hennes, måtte läsa högt hvad som stod skrifvet, för han hade alltid varit styf med både läsa och skrifva. Men Maja slog ihop händerna och kunde ej nog förundra sig öfver de rara gåfvorna; gång på gång utbrast hon med största förtjusning:

"Kära hjertanes, dä' va' då nästa för obegripligt! Ni ha' då stallt te' så dant så dä' ä' riktigt skam åt e'. Men håcken [3]) ha dikta e' tåcka' visa?"

"Å", sade Ulla och nöp litet förlägen i förklädessnibben, "dä' ä' fälle Jan Petter å' ja' dä', å' Anners, bror din, ha satt ton på na', men kammar-moster ha gjort busken å' Snörumspöjka ha' måla gratlation, å' dä' fick di sex skilling för."

Och nu gick Maja omkring till hvareviga en och tog dem i hand och sade: "Tacker emjukast", ty Maja var en riktigt belefvad flicka och visste hur hon skulle skicka sig. Se'n kom morsan in med glögg och så söpo de, både karlar och qvinfolk, men flickorna togo bara en liten tår, men gubben och pojkarne de söpo allt i botten både en och två gånger. Morsan, som alltid ville vara hederlig, bjöd också på doppkaffe, skorpor och stora rara kringlor, som hon sjelf bakat, och när de inte ville doppa så mycket hon ville, så trodde hon att de voro försynta [4]) och

[1]) Ordagrant upptecknadt vid en namnsdags firande på en bondgård i Södermanland på 1840-talet. [2]) riktigt, precis. [3]) hvem, hvilken. [4]) blyga.

körde ned både skorpor och kringlor i kopparna och sade fryntligt: ”å, håll te' go'a.”

Men nu börja' farsin bli orolig, och pojkarne och han gingo ut åt vedbacken och höggo, och flickorna gingo åt ”fäghuse för dä' va' kriterdags”, så morsan och kammar-moster blefvo ensamma inne, och när så morsan rustat undan litet och kom in igen, satt Stina-moster och såg obegripligt fundersam ut. Nu strök hon sig om munnen med pekfingret och sade:

”Kära Anna Stina, eran Maja ho' ha' då vurti så galanter å' rar så så så. Mi' flicka ha' ho' då allti' vari', se'n ho' va' lita', för si ho' ha' då ständigt hafvi' ett sånt förstånn' så.”

”Ja, Gu' vari' lof för flicka”, sade morsan med en andäktig suck, ”nog ä' ho' duktiger allti.”

”Vet du morsa”, fortsatte Stina, ”ja' vet en som skulle vara passerliger åt Maja te' karl.”

”Nej va' säjer du Stina”, utropade morsan, ”håcken skulle dä' vara, du vet hur noggar farsin ä'?”

”Ja, vet nog dä' du, Anna Stina”, sade kammar-moster, ”men den här kan bli lika styfver som eran farsin, om han får lefva, å' ä' gubbisen go' före te' förskjuta honum, så vill ja' allri si en i syna mer.”

”Nej hjertanes Stina, håcken ä' dä' då.”

”Joo dä' ä' just Jonases son i Snuten.”

”Snuta-Lars-Erik”, sade morsan begrundande, ”ja nog ha' ja hört tal på 'en, men inte åt vi ä' kännare mä' dom.”

”Obilligare folk ä' allt letanes ätter”, försäkrade Stina, ”penningar har di, å' inventarrjum så så så, å' Lars Erik ä' då inte barskrabbar [1]) sjelfver häller, för han fick ärfva guffar sin, så han har fälle 200 riksdaler. Å' sätliger å' rar pojke ha' dä' då allti' vari' å' lärder i på ett som anna'.”

”Vet du moster, ja' ropar på farsin, så får vi höra hans resoner”, sade morsan.

Hon stack ut hufvudet genom köksdörren och ropade utåt vedbacken: ”Lasse, kom in ett tag.”

Gubben lyfte på hufvudet, slängde in med ögonen och ropade tillbaka:

---

[1]) Fattig.

"Ä' dä' du morsa? Jaha, ska' le' komma då."

Snart hördes hans kraftiga steg i köket, han stampade snön af fötterna och i det han steg inom dörren torkade han sig om näsan med tröjärmen och frågade:

"Nå Anna Stina, hva' ä' dä' frägan om?"

"Sätt dej ner, farsin", sade hustrun, "Stina-moster här ä' sinter te' hjelpa oss få tag på en duktiger kar' åt Maja."

"Håcken skulle dä' vara då", frågade farsin och satt fundersam framåtlutad och lyssnade, med händerna på skinnbyxorna.

Stina hade hittills suttit tyst med den hopvecklade näsduken i handen, nu strök hon den först om munnen, sedan om näsan, innan hon svarade:

"Joo, dä' skulle just vara en, som farsin kunde vara riktigt i behåll mä', en styfver å' välfraktar pojke, å' ett obegripligt rart folk allihopa. Dä' ä' just Snuta son Lars Erik."

Men bonden han satt ännu med händerna på skinnbyxorna och grundade, slutligen sade han:

"Ja, ja, dä' ä' fälle godt å' väl dä', men ja' ha' hört säjanes åt han ska' villa vara just tock som herre, den der, å' gå mä' kalöscher och köfter rock och hviter i bricka. Å' så ska' han röka segarj mä', å' dä' där ä' ja' inte snål på, för si bonne ska' vara bonne, å' ä' han inte go' för te' hålla sej ve' dä' han ska' vara, så ä' han inte go, för te' vara herre häller."

Men nu fnös kammar-moster och gjorde en föraktlig knyck på nacken.

"Dä' ä' åfunna vette, som inte ä' go' för te' si åt pöjken ä' belefvader å' snygger å' välfraktar. För rexten så ä' han så styfver arbetare som Lasse sjelfver, för när far hans låg sjuker i vårase, just i vårbruke, så stog Lars Erik för hela gårn, för morsa ho' ä' inte för te' styra mä' utgöra, ho' inte, å' bus åt han vräker sej fram i arbete å' ä' allti' den liksta [1]) te' ta' i."

"Hur vet Stina dä' då?" sporde farsin.

"Hur ja' vet e'", sade Stina, "ja' va' när dom i åtta dagar å' hjelpte morsa te' ansa farsin. Å' dä' bestog ändå i magen, så vi trodde åt magskärfva' va' nere på en' å' så satte vi glase'

[1]) Förnämsta.

på en, men dä' hjelpte inte. Å' inte va' han go' för te' få i sej någe', men då gjorde morsa' e' tjock hvetmjölspannkaka å' la' bra mä' fläsk på, å' då fick vi en te' smaka ett stycke, så nog har ja' årning på den paschasen allti."

"Men så ha' ja' hört åt han ska' vara så tokug ätter läsa mä'", sade farsin, "å' att han får böcker bå' åf' spiktorn dana' ve' herrgårn, å' deras skolmästare, men Guss ors läsa tör han fälle inte vara så snåler ätter, å' dä' ä' ja' inte slugare än ja' tycker dä' ä' dä' liksta ändå."

Men morsan hon satt med gubbens strumpa och stickade "förfot" [1]) på den. Nu såg hon opp och sade:

"Men kära Lasse, du va' ju sjelfver så snål på te' höra, när Anners våran läste om bönn'ra som va' så duktiga te' hjelpa kung Gustaf Vasa te' mota te' kos danska kungen å' hans folk, å' som va' kar te' försvara Guss ol mot sjelfva påfven i Rom å' hunnturken. Då kan fälle Lars Erik få läsa tocke där han ögg [2]), vet ja'."

Gubben lyssnade stillatigande, men omsider ljusnade de sträfva dragen allt mer och mer; till slut reste han på sig, slog sin gumma fryntligt på axeln och sade småslugt och litet skälmaktigt:

"Ja si, när qvinfolka' sätter te', så ä' dä' inte värdt för oss kärar [3]) te' ta' te' ole inte, så dä' ä' fälle likst åt ja' ger mej mä' samma."

Men sedan ref han sig i hufvudet och sade betänksamt, vänd till Stina:

"Vet ni, moster, dä' der skulle ja' väl ändå inte vara emot om, för obilligare måger står fälle just inte te' få, å' flicka ho' duger då åt en, för pöjka di ha' då vari' så danna te' höra åt om na' så, å Anna Stina ho' ä' ögg mä' om e', hör ja'."

"Ja' tycker att dä' ä' passerligt", sade gumman, "men hur ska' vi ställa te' mä' ett?"

Farsin ref sig betänksamt i hufvudet ännu en gång och sade slutligen:

"Om Stina-moster ville gå te' Snutas å' höra åt om ett, så

[1]) nystickad fot på en gammal strumpa. [2]) med, han ögg (han med också). [3]) hårdt k!

skulle ho' fälle inte göra dä' för inte, men segarjen å' kalöschera får han fälle låta stå te' hellest [1]) bir vi inte ense, han å' ja'."

Och Stina-moster hon lofvade att gå till Snuten och styra med "affärden", och si, tala och lägga sina ord, det kunde då hon bättre än någon annan. Det blef då beslutadt, att om Snutens gingo in på förslaget, skulle Stina bjuda Snuta-mor och Lars Erik på kaffe och då skulle Maja komma till henne med en mjölkflaska, för att de båda unga skulle få se hvarandra, och om de fattade tycke för hvarandra, skulle de egentliga underhandlingarna börja. Stina skakade händer med gubben och gumman och gick dryg och vigtig till sitt anförtrodda värf.

Men morsan såg betänksamt efter henne och sade till sin gubbe:

"Vet du Lasse, dä' klack bus [2]) te' i bröste' på mej, när ho' la' åf, kammar-moster. Gu' ge' vår rara flecka löcka, vi ha' ju allri sitt pöjken."

Farsins ögon voro äfven litet dimmiga, han harklade sig snöt sig i skinnpelsen och sade slutligen med bruten röst:

"Vi ska' fälle be' Gu' för na' riktigt ätter årninga, vet ja', han ä' fälle kar te' hjelpa na' han, inte anna ja' vet. Bir Maja liker mor sin, så bir ho' inte svår te komma om sams mä'. Kom hit å' sätt dej ett tag, gumma", sade gubben der han satt på soffan.

"Ja' har inte ti' Lasse, ja' ska' sätta på jolpäropanna te' middan", försäkrade morsan, men icke förty satt hon strax derpå i sin gubbes knä.

"Du va' allt e' bra dägelig flicka du, när vi va' brufolk Anna Stina", sade gubben, "å' gammal å' skrynkliger ha' du nog blifvi' sen dess, men styfvare morsa ä' dä' allt letanes ätter, ja' vill inte byta mä' sjelfvesta Snuten."

Gumman strök smekande med sin grofva hand öfver gubbens kind och sade:

"Obilligare bonde än min Lasse vill ja' fälle si i syna, å' allri ett ondt ol ha' dä' fälle vari' milla oss se'n vi kom tehopa. Mins du Lasse, hva' du va' ifversinter [3]), när nämmans Johan bjög mej på tre koppar kaffe, när aktion va' när Snöroms. Du

---

[1]) annars. [2]) riktigt. [3]) ifrig, orolig.

såg så viller [1]) ut så ja' måtte säja nej när di ara pöjka bjög, men du va' inte sinter te' bi fäjen [2]) straxter inte. Då va du just pjåkuger, visst skulle ja' fräga ätter nå'en annar pöjke än dej, va' dä' likt te' dä'."

"Men mins du körkvärdens Greta du", skrattade farsin och strök gummans hår, mildt och lent som en qvinna, "messömmersafton du, när körkvärden sjelfver talte ve' far min, du, å' Greta å' ja' skulle dansa du, mins du dä' du morsa? Men då gick ja' bus te' kos [3]) ifrån na' å' te' dej der du stog så rö'er i ögo å' granner, dä' mins du fälle inte?"

"Åjo nog mins ja' dä' å' många pascharser för rexten. Hur di' va åfunsjuka på oss båga två å' inte unde oss stå i gunsta ve' gårn, men dä' hjelpte inte dä', vi fick allt ställe ändå vi, du å' ja' gubben min, men kära hjertanes släpp mej nu, Lasse, ja' ska' ut te' jolpärona."

"Å' ja' ska' ut te' pöjka'!"

Sedan gick hvar och en till sitt bestyr med stilla belåtenhet i hjertat och varma, lifliga känslor under den sträfva ytan.

II.

Emellertid gick Stina hem till sin lilla kammare att i ro begrunda det vigtiga värf hon fått sig anförtrodt. Icke att hon ett ögonblick tvekade eller misstrodde sin förmåga. Nej bevars, kammar-moster kände sitt värde och visste nog, hur hon skulle lägga sina ord. Att hennes ärende skulle lyckas tviflade hon ej på, ty båda bönderna sökte ansenliga och passande giften åt sina barn och detta passade ju öfver förväntan bra, de voro ju ungefär lika i anseende och förmögenhetsvilkor.

Smög sig väl en tanke på henne att hon hade två unga tänkande och kännande varelsers hela timliga välfärd i sina händer? Tänkte hon på att det var *hjertats*, ej blott *förståndets* intressen, som stodo på spel? Svårt är att genomskåda ett menniskohjerta, — men vi tro det förvisso. Säkert ville hon främja de ungas lycka, om äfven någon liten fåfänga och maktbegär in-

[1]) ond. [2]) glad. [3]) precis min väg.

smögo sig i kamp med de ädlare känslorna. Allvarliga och upprigtiga voro nog de bönesuckar, som den dagen ofta smögo sig öfver hennes läppar. Äfven bibeln och psalmboken framtogos oftare än annars, och ett ljusnande drag af triumferande glädje syntes i hennes ansigte, då hon vid sin läsning fick upp Tobie bok. Hon genomläste den allvarligt och begrundande under dagens lopp, och styrkte sig litet emellan med en tår ur den i spisen stående kaffepannan.

Kammar-moster hade, äfven hon, sin ungdomshistoria och sina både bittra och ljufva ungdomsminnen. Hennes far hade varit en högt värderad arbetare vid herrgården, och uti ett allvarligt, kristligt hem hade hon vuxit upp till en sällsynt skönhet, socknens vackraste piga. Vid herrgården der hon tjenat, hade, det oaktadt, fadrens anseende och hennes egen ovanliga personlighet skyddat henne för hvarje frestelse. Der hade hon skänkt sin tro och sitt hjerta åt en aktad man af sitt eget stånd, men då han trolöst svek henne, då sörjde hon som få, och aldrig kunde hon sedan tänka på att blifva en annans hustru, fastän flere hedrande giftermålsanbud gjordes henne; äfven sedan en svår sjukdom härjat och förstört hennes fägring.

Hon fick då en liten ensam kammare på godset och försörjde sig med sitt arbete och en och annan gåfva af goda vänner. Visst hade lifvets pröfningar och smickrets och skönhetens frestelser hos henne, som hos många qvinnor, qvarlemnat en viss bitterhet, fåfänga och böjelse för afund, men *nu* var det idel solsken i hennes själ, ty nu var det ju *hon* som var den styrande och handlande, och nu skulle ju hedern tillkomma *henne*, om allt gick efter önskan.

Tidigt följande morgon beredde hon sig till den aftalade färden. Iklädd en randig hemmaväfd ylletröja med kort, veckad kjol, ett brokigt kattunsförkläde som nästan helt och hållet betäckte den, en tjock hemmaväfd ylleschal, svart silkeshalsduk på hufvudet, paraply under armen och en stor hvit näsduk hoprullad i den med hvita ullvantar betäckta handen; så uppenbarade sig kammar-moster i hela sin respektabla vigtighet denna ödesdigra morgon. De två milen som hon denna dag skulle tillryggalägga voro för den starka, härdade qvinnan en småsak.

Hon hade på morgonen varit mycket noga att sätta högra

benet före, då hon steg upp, äfvensom att högra strumpan först träddes på, etc. Detta var högst nödvändigt för sakens lyckliga utgång, nästan lika vigtigt som att hon med ett fryntligt: "hajö så länge", tog afsked af tomten eller "råa", innan hon stängde dörren. Nu stod hon dock tveksam och orolig, ty mycket berodde också på hennes första möte, då hon kom ut. Mötte hon en yngre qvinna, så var det redan betänkligt nog, men mötte hon en gammal käring, var saken alldeles hopplös och då var det bäst att skjuta upp alltsammans till en annan dag. Om en katt eller ekorre sprang öfver vägen, var också ett mycket styggt tecken, men om hon tog upp en trädsticka, spottade derpå tre gånger och kastade efter djuret, var den värsta förtrollningen bruten, men bra var det i alla fall inte. Mötte hon en gumma, kunde hon visserligen spotta äfven efter henne, men hon vågade dock ej lita på kraften af denna besvärjelse.

Efter att noga hafva sett sig omkring att ej något misstänkt skulle visa sig anträdde hon dock omsider dröjande och tveksam sin färd, men hennes ansigte strålade snart af den största belåtenhet, ty hvem kom der åkande i sakta lunk, om ej Sven i Granhult med ett qvarnlass och sina två *bruna* hästar. Det tycktes då arta sig för galant allt igenom! Inte nog med att hon mötte en karl, utan äfven *bruna hästar*, bättre förebud kunde aldrig stå till att få!

"Guss fre', Stina-moster", sade gubben och stannade med lasset, "hur står te' mä' hälsa?"

"Tackar som frägar farsin", sade Stina fryntligt, "hur står te' hemma när er, mä' morsa å' barna?"

"Åh tack som frägar, dä' krallar å' går", svarade gubben och strök sig om näsan med pelsärmen, "men liksta koa ho' ha, sina åf, å' dä' så oresonlitt, så morsa våra, ho' tänkte sej te, Stina mä' en mjölksqvätt, men dä' får le' lof å' stå te', te' ara koa kalfvar."

"Åh körs, tackar emjukest", sade Stina, "dä' ä' nog rart när dä' kommer, helsa morsa så mycke', hajö, hajö."

"Håll te' goa', hajö, hajö", och dermed knogade gubben i väg.

Nu vandrade Stina med lätta steg framåt. Det var en klar strålande marsdag. Snön låg i väldiga drifvor vid sidan af vä-

gen och de bördiga vidsträckta fälten sågo nu ut som små insjöar, med sitt varma hvita täcke. Här och der uppstucko täcka löfdungar, och de fina graciösa björkarnas grenar, lätt kantade med snö, togo sig oförlikneligt behagligt ut, helst när solen med sitt ljus strödde glittrande silfver deröfver. Med den öppna blick för det sköna, helst i naturen, som är allmogen egen, betraktade vandrerskan landskapet omkring sig. Hade det varit sommar, så hade hon först gått öfver "skutthea" och sedan öfver åkrar och ängar, men nu måste hon gå stora landsvägen, förbi båda herrgårdarne, byn, och sedan den stora skogen innan hon kom fram till grannsocknen, i hvars ena ända Snuten låg. Hennes glada stämning blef dock något dämpad, då hon i kroken af vägen fick se Backstu-Brita komma emot sig. Det var inte något godt möte; Brita var "lite' kloker" och elak var hon med. Hon kunde skämma väfven, bara hon kom in i stugan, och fast den gick så väl förut, kunde man sedan inte komma ur fläcken med den; men i ladugårdarne der var hon ändå allra värst. Den bästa ko kunde hon skämma så att "kokräke" mjölka bara blod, men sjelf hade hon minsann aldrig ondt om mjölk, om hon bara satte en "lötapp" [1]) på en gärdesgårdsstör, så mjölka' kon. Om nu Brita fick reda på Stinas ärende, hvem vet, hvad hon kunde ställa till för "tråtyg" [2]).

"Körs, si Stina-moster ä' ute å' går", började Brita och såg på silkeshalsduken, paraplyn och hela den ståtliga utstyrseln, undrande hvad det skulle betyda, "bär dä' åf te' herrgårn ätter spinna", frågade hon forskande och slugt.

"Ånej", svarade Stina och tittade utåt näsan, mycket inbunden och ordkarg.

"Åh körs ja' tänkte dä' ja'", fortsatte den andra, "men fali rar selkesnässtuk [3]) har ho', lecka, midt på hvarda'n."

"En bomullsnässtuk å' selkesnässtuk gör fälle samma nytta", sade Stina spetsigt och såg på Britas orena hufvudduk, "bara di ä' rena å' snygga, å' för rexten likar dä' sej bra för mej te' nyttja selkesnässtuken i da' han tör fälle hålla mej ut, hajö Brita."

"Ja ja men, den som ha' tjent herrar, har inte ondt om e' vette'" [4]), sade Brita mellan tänderna, i det hon gick, ty högt vå-

[1]) lugg af kon. [2]) trolltyg och elakhet. [3]) halsduk; för att skilja dukarne åt, säges hufvudnäsduk, halsnäsduk och snytnäsduk. [4]) förstås kan tänka.

gade hon inte angripa den ansenliga Stina, utan tyckte att det var bäst att slunga smädelserna bakom ryggen på henne. Men Stina, hon spottade tre gånger efter Brita och till yttermera visso lade hon två stickor öfver vägen, der hon gått fram, och nu var kammar-moster lugn igen.

Hon gick nu förbi båda herrgårdarne, byn och ännu ett stycke, innan hon kom till skogen. Här och der mellan snön stack en liten snygg, rödmålad stuga opp med sitt tegeltak och gaf lif åt nejden. Allt såg så fredligt, godt och välvårdadt ut, att tanken ovilkorligt fördes till den slutsatsen, att ett lyckligt, idogt folk här måtte slagit upp sina bopålar. Nu kom hon in i skogen. Den som en gång färdats genom en stor barrskog vintertiden glömmer väl sent det öfverväldigande intryck som de höga, gröna träden med sin hvita snöbädd på grenarne gör på betraktarens sinne, så vida han har *något* sinne för det storslagna i naturen. Hvart man ser, mötes ögat blott af dessa jättar med sin gröna och hvita fägring, som tyckas vilja visa oss, huru oändligt små vi dock äro, när skaparen för oss upplåter sitt stora heliga tempel, det inga menniskohänder byggt. Äfven den ensamma vandrerskan kände sig mäktigt gripen af den oändliges uppenbarelse och knäppte ofrivilligt sina händer tillsammans utbristande:

"Herre, stora äro dinā under! Tänk, hvad skulle vi kunna uträtta om vår Herre inte styrde till rätta med oss, arma syndare!"

Sålunda funderande fortsatte hon sin väg, till dess hennes uppmärksamhet hastigt blef väckt af en ekorre, som hoppade fram och såg på henne med sina pigga små ögon. Nu voro goda råd dyra. Tänk om han skulle springa öfver vägen framför henne, och inte en sticka på hela vägen att kasta efter honom! Hjertat hoppade upp i halsgropen på den modiga Stina, hon vågade knappast gå framåt. Men nej, ekorren visste bättre än så. I ett nu vände han sig om och kilade af inåt skogen och kammar-moster vandrade åter lugn och förnöjd framåt, till dess hon nådde slutet af skogen. Redan på afstånd varsnade hon den snygga rödmålade gården, som låg nästan alldeles på gränsen af hennes egen socken.

Allt, från sjelfva stugan med sin förstuguqvist och kamma-

ren med loftet, till de väl ombonade uthusen, allt såg så ordentligt och välbergadt ut, att Stinas ögon med beundran och välbehag stannade vid hvarje föremål. Nu tyckte hon rätta stunden var inne för henne att göra sig riktigt ståtlig och ordentlig. Hon stannade, stampade snön af sina kängor, snöt sig, rättade schal och halsduk, vätte på fingrarna och strök öfver håret, och framför allt, tog den ihopvikta hvita näsduken i handen. Under det hon gick, slog hon den sakta med ena handen mot den andra och såg mäkta storståtlig och högtidlig ut.

Då hon kom fram, mötte hon far sjelf på gården; han skulle in i slöjdstugan med en kälke som behöfde lagas. Genast gick han fram, som en belefvad bonde egnar och anstår, skakade hand med Stina och sade: "Tackar emjukast", hvilket hon besvarade med att niga och säga samma ord. Sedan dessa öfliga höflighetsbetygelser väl voro undanstökade, strök den liflige undersätsige mannen luggen ur pannan och sade:

"Stina-moster ä' ute å' knallar å' går i snöslaske."

"Ja-a", svarade Stina högtidligt, "Herren leder våra steg underliga iblann, farsin."

"Jo säkert, dä' kan en veta dä'", sade gubben fundersamt, undrande hvad besöket månde gälla. "Morsa ä' där inne, gåk nu in te' na', ho' tör le' ha' en tår i panna för så rart främmande; här ha' då inte vari' nåra' oknutta [1]) menniska på hela vecka."

Sedan Stina gått in, stod gubben med händerna på kälken och grundade än mer på de högtidliga orden. De klippska liflliga ögonen blinkade betänksamt, den breda välformade munnen, der ett slugt, något ironiskt leende ofta lekte, var nu hårdt tillsluten och den breda pannan var lagd i väldiga rynkor. Gång på gång nickade han med hufvudet och rörde om i det yfviga håret med sina valkiga händer.

"Ja' tröster unra om ho' inte har ärne te' Lars Erik", tänkte gubben med en ljusnande blick, "te' minstingen [2]) såg ho' då ut som ho' skulle grunna på någe', å' ä' dä' nåra flicka, som Stina rekumderar, så ä' dä' inte skräpe', dä' ä' då tvärsäkert. Ja' går

[1]) främmande. [2]) åtminstone.

bus in å' hör åt mä' na', men si, lura Jonas i Snuten, han' ä' inte sluger för inte han."

Vid denna tanke lekte ett muntert leende omkring hans läppar och, lemnande kälken, styrde han kosan in i stugan. Äfven här syntes samma välmåga råda. Möblemanget var ungefär det samma som vid Björkhagen, och på väggarna hängde kungens och drottningens porträtt med tegelröda kinder och kronor på hufvudena, de fyra årstiderna målade af Snöromspojkarne, åtskilliga gratulationer m. m. Öfver sängen hängde frälsarens bild med törnekrona, tegelrödt purpurkläde och ett rö i handen.

Då farsin kom in, satt kammar-moster och morsan på soffan, men samtalet var fåordigt och studsade tillbaka mot det högtidliga och storslagna i gästens hela uppträdande. Kaffepannan stod redan i spisen och morsan sysslade dermed, men farsin sade:

"Nå hur lefver väla [1]) mä' er moster? Hå körs, bjuger morsa på kaffe, då tar ja' fram flaska, så får ja' mej en sup te' ett, å' Stina ho' kan just behöfva lite' fägning för dä' va' fälle elakt te' möra i snön."

"Åh nej", sade Stina med ett stilla leende, "när en har ett tåcke sällskap som ja', så går dä' nog bra."

"Hvem håken va' dä' då", frågade gubben nyfiket, "nog va' ho' ensamter, när ja' hälste på'na, lecka."

Nu tog hon sig långsamt om hakan med näsduken och sade med stark tonvigt på orden:

"Ja vet ni, farsin å' morsa, nu kan ja' riktigt säja, åt ja' ä' ute mä' Tobie sällskap."

I andlös spänning satt farsin och morsan och väntade på fortsättningen, men Stina tyckte att en liten paus här passade förträffligt, och först efter ett litet uppehåll fortfor hon sålunda:

"Jo, ni mins att en Herrens engel följde Tobie son, när han lemnade sin faders hus och sitt fädernesland, och ledde hans steg så att han fann en trogen hjelp och en gudfruktig maka, som delade både ljuft och ledt med honom. Så har Herren också styrt det så, att jag på mina vägar funnit en, som kunde bli en hjelp för eran Lars Erik som sig till honom hålla må, en välbergad och gudfruktig flicka, fager under ögona å' värdig te' bli

---

[1]) verlden.

hans tröst och ledsagerska på vandringen genom denna verldens främlingeland. Ja, får han henne, så slår di ola in hos Petrus der han säjer, att en trogen hustru ä' mansens ära, å' när ja' såg'na, så tänkte ja' på, hur dä' står te' läsa i orspråksboka, å' så tänkte ja' på e' så'n löcka dä' skulle vara för den yngling, som skulle vandra med henne genom denna jämmerdalen, å' att en gudfruktig pojke å' en dygdesam flicka ä' tåck' som två Sarons blomster och två cederträd på Libanon inför Herren, som dä' står i psalmboka'."

Nu var morsan alldeles öfvervältigad af Stinas vältalighet; gång på gång snöt hon sig i förklädet och torkade sina ögon. Till och med farsin kunde ej tillbakahålla sin rörelse, utan strök sig med afviga handen öfver ögonen. Stina såg med förnöjelse det intryck, hennes ord gjort, och kände sig obeskrifligt belåten, och då farsin beundrande utropade:

"Ja si Stina, ho' kan då lägga sina ol' bus som den värsta prest", och när morsan ifylde bekräftande: "Ja, ho' ä' obegripliger", då var hennes triumf fullständig.

"Men hva' ä' dä' för e' som skulle vara så passerliger då för våran pojke", frågade bonden.

"Ho' heter Maja å' ä' doter te' Björkhaga' Lasse å Anna Stina. Å' di ä' då kända åf på' höga å' låga, fattiga å' rika på många mil omkring. Välfrakta ä' *ni* å' obilligt har ni, å' göra kan ni på alla visa', men Björkhagas ger inte ätter di häller. Penningar har di å' inventarjum åf alla slaga, å' så i gunsta ä' di ögg bå' ve' herrgårn och prestgårn, så dä' ä' nästa obegripligt. Å' si flicka ho' ä' då duktuger på alla visa, bå' mä' utgöra å' te' sitta å' göra sittgöra. Å' röer i ögo ä' ho' å' trinner å' vacker så så, så, å' sätliger å' fäjen ha' ho' ständigt vari' å' pojka di ä' då danna ätter'na så, men si ho' frägar bus inte ätter nå'en. Å' farsin ä' då så noggar han ögg, men si dä' här dä' skulle han inte olika [1]), för han vet dä' att ni ä' ett regalt och bastant folk. Dä' ä' just mä' honum tåck' som mä' Abraham å' Tobias å' alla pritarkerna, han har sin dotter kär å' vill söka ett Herren behagligt gifte åt'na."

"Vet ni Stina-moster", ropade gubben, "dä' där ä' ja' väl

[1]) ogilla, ha något emot, bestrida.

mä' om, dä' ä' folk som anstår mej. Om dä' ögg inte ä' så oresonligt som ni säjer, så vet ja' fälle dä' lecka, åt Björkhagas ä' ett regalt folk å' inte barskrabbar häller, så dä' ska' ja' inte olika. Men fali noggar [1]) lär di fälle vara båga två, å' inte unna ungdomen te' roa sej, utan gubbisen lär fälle villa åt di ska' sitta mä' bibeln å' psalmboka hela guss långa sönda'n, ä' dä' sanning dä'?"

"Ja-a", sade hustrun, "å' inte lär di fälle få klä sej häller anständigt mä' blanka stöfler å' smörja i håre' å' täcke der, för då bir di villa [2]), boens."

"Nåå, å Maja som fick nyer selkesnäsduk åf farsin när han kom från marken [3]) i höstase", sade Stina triumferande, "å Anners fick halsnäsduk, å' e' bok om gamla kungar som kosta en i banko, å' dans hade di där i julasse, så nu hör ni fälle åt dä' där ä' bara ellakheta. Men si segarjer dä' vill inte Lasse si inte, å' inte ä' han mä' om att pojka ska' ha' kalöscher häller, för si bonne ska' vara bonne, säjer han."

"Ja dä' förstås dä'", sade farsin och strök sig betänksamt om hakan, "dä' där bir vi nog sams om, men nu vill Lotta bjuga på fägning, sir ja'."

Och traktering blef det också som dugde. Morsan hade bredt en hvit duk på bordet och der voro framsatta allehanda rara saker, smör, bröd, bränvin, kläsost, fett fläsk, med mera. Stina lät sig den ståtliga välfägnaden väl smaka, nöjd och belåten som hon var, och äfven farsin tog sig en duktig smörgås och ett stort stycke fläsk, utan en enda mager rand. Huru skulle det sett ut i ett väl bergadt bondhus att komma med annat än *fett* fläsk!

Kaffet häldes upp i en blank kopparpanna, men grädden i en liten kanna af silfver, kopparna voro tjocka och hvita med röda och gula tulpaner på och utan grepar, brödkorgen äfven i granna färger med stora hembakade skorpor och kringlor i. Allt detta, tillika med de fryntliga ansigtena och *den* friska goda aptiten tog sig så väl ut, en hemtreflig angenäm prägel, omöjlig att beskrifva och omöjlig att *nu mera* återfinna, hvilade deröfver.

---

[1]) sträng, noga. [2]) onda. [3]) marknaden.

Men morsan satt tyst och funderade i sitt stilla sinne, till dess hennes tankar gaf sig luft i följande ord:

"Men kära hjertanes, di skulle fälle si hvarann, pöjken å' flecka, innan dä' bir allvare åf, hur ska' vi ställa mä' dä'! Vet du rå för dä' mä' Jonas, du som ständigt ä' påhittuger."

Men farsins förstånd stod stilla den gången, och Stina lät dem fundera en stund, hon visste nog huru allt skulle tillgå. Kammar-moster var ej den som gjorde en sak till hälften. Emellertid satt hon nu med sin påtår och tycktes ingenting tänka på. Kaffet var varmt så att hon hade hällt det på fatet och höll koppen långt ifrån sig med andra handen, litet emellan bet hon en bit af den stora sockerbiten med sina starka friska tänder, så att det smälde efter. Att hon njöt af den härliga drycken, märktes nog på den belåtna minen och den vältaliga smackningen med tungan, som morsan så väl förstod. Då hon slutat, utstötte hon en belåten suck och satte koppen och fatet långsamt ifrån sig, slickade skeden och satte den i koppen. Efter ännu en from suck reste hon sig upp och tog både farsin och morsan i handen och tackade för så mycket rart. Derefter frågade hon, huru gärdena sågo ut efter den långa barvintern före jul, huru korna mjölkade, om de slutat spinna, med mera.

Hon berättade äfven på ett väl afpassadt sätt om sina grannar, huru Stentorpas nyburna ko mjölkade, om Solbackas resa te' stan för herrgårs räkning, om huru eländigt det var med deras pojke, som inte kunde läsa något på förhöret i höstas, han kunde ju inte läsa "te' punt en gång", när han skulle läsa "inni boka", men så tröstade de sig med att han var utsocknas. Allmogen i denna del af Södermanland är i allmänhet ett intelligent folk och det ansågs för en stor skam, om ej de vuxne kunde göra nöjaktigt reda för sig i sin salighetslära. Derefter förde hon talet helt behändigt på hur obegripliga Anders och Maja i Björkhagen voro att läsa och att det väl näppeligen fans någon "grunnfråga", som de inte kunde svara på, och "inni boka läste di bus som en prest." Då tyckte Snutens att det kunde bli passerligt, efter som Lars Erik också var så styfver i "Guss ors läsa" å' i annat läsa mä' för den deln. Men nu återkom den frågan, huru de unga skulle få se hvarandra, och nu tyckte Stina tiden vara inne att säga:

"Körs om Lotta å' Lars Erik kommer te' mej om torsda' förmidda' å' dricker kaffe, så får ni si Maja, för då lofte Björkhaga Anna Stina att flecka skulle få komma te' mej mä' e' mjölkkruka."

Detta tyckte både farsin och morsan vara särdeles lämpligt, och öfverenskommelsen bekräftades med kraftiga handslag. Gubben ville äfven att de skulle supa på det, men se det var Stina alls inte med om.

Nu skulle gubben ut i slöjdstugan, och nu kommo "flicko" in till sina spinnrockar och kammar-moster gjorde sig i ordning att gå hem igen, men si, det fick hon då visst inte. Hon kunde få sig en strumpa "te' vela [1]) på", för morsan hon ville bjuda på middag som riktigt skulle duga: jolpäropuding med fläsktärningar i, som var öfver se'n svåger och svägerska var der i "söndasse". Inte förr än nästa morgon skulle Stina få gå. Och nu blef det ett pratande som inte var litet. Stina pratade nog med hon, men när flickorna bara ville tala om "danser och pöjkar", då runkade kammar-moster på hufvudet och många allvarliga och skarpa stickord fingo flickorna höra om "otidigheter, å' våran ungdom som inte vet te' ta' rätta på sej" med mera och huru sådant slutar med tiden. Sedan berättade hon händelser från sin egen ungdom, när hon tjente både vid herrgården och prestgården, och att hon mindes förra kyrkoherdens "predika börja", när han predika första gången i "våran kyrka", "den stog i profeten Hoback [2])". Sedan talade de om huru Backstu-Greta glömde säga ajö åt råa, när hon gick bort en gång i höstasse, och huru allt gått emot för'na sedan; "koa sina', å' inte fick ho' smör, när ho' tjärna, å' storsteg [3]) fick flicka i öga, men så gick ho' ut å' skar in tre skårer i ett trä å' så sa' ho': hagel å' vagel å' storsteg i trä, å' då gick dä' in i trä i ställe', å' flicka ho' blef bra." Nu tar det då på att bli bra allt igenom, för julafton passa hon på och satte ut ett stort fat med gröt åt råa, så nu tar hon på att bli god igen. Om allt detta, och mycket annat talades medan spinnrockarna surrade raskt och tråden allt mera ökades på tenarna.

En munter, frisk och uthållande skrattsalfva hördes också

---

[1]) sticka. [2]) profeten Obadja. [3]) vagel.

emellanåt och en och annan sång af flickorna på detta egendomliga sätt, som är allmogen eget och som är alldeles omöjligt att efterhärma. Stundom var det visor, som någon i socknarna "diktat", men ej ofta, ty af vår egentliga folkpoesi förskrifver sig ej mycket från denna trakt. Det var isynnerhet de äldre bland karlarne som älskade läsning och förädlande sysselsättningar, och högst intressant och lärorikt var det att höra de ofta djupsinniga och träffande tankar och iakttagelser de framstälde på sitt egendomliga och grofva folkspråk. En god bok, lämpad efter deras fattningsgåfva, kunde ibland så fängsla dem, att de nästan tycktes glömma allt omkring sig, och fingo de sedan samtala med kyrkoherden eller skolmästarn eller någon annan "lärder" öfver det lästa, och få de upplysningar, de önskade, då lyste belåtenheten bokstafligen i det grofva, kloka ansigtet.

Den tid, då bonden vill täfla med herremannen och i allt blott ser förtryck och herrevälde, var ännu ej kommen. Bonden satte värde på sitt stånd och ville inte byta med någon. Den sjelfkänsla och dryghet som låg i orden: "vi bönner", när det uttalades af dem, var betecknande för hela deras lifsåskådning. Icke häller hade den tid ännu kommit, då presten är en främling för sina församlingsbor och med misstroende och ofta ovilja betraktas af dem. Nej, prestens voro deras rådgifvare och vänner, dit gingo de med sin sorg och sin glädje, der sökte de hjelp och tröst vid sjukdom, olycksfall och alla märkliga tillfällen. "Kyrkherrn sa' dä'", eller, "ja' frägte kyrkherrn", var oftast det afgörande ordet vid dispyter af ett eller annat slag.

De satte en ära i att vid bröllop eller andra tillfällen visa sig på den bästa sidan, och allvarsamma räsonnemanger fördes ofta mellan gubbarne, gummorna och deras pastor, synnerligast om deras värsta fiender, dryckenskapen och otukten, men, sorgligt nog, tycktes samtalen snart glömmas af en del. Vid deras fester skulle dock bönderne ansett det för en skam, så stor att de väl aldrig glömt det, om ej allt gått anständigt och hederligt till, och var det någon enda, som då glömde måttlighetens fordringar och njöt alltför rikligt af den svenska nektarn, fördes han genast ur vägen för att ej störa glädjen. En allvarlig blick ur "kyrkherrns" ögon var oftast nog att tysta den bullersamme.

III.

"Kom hit, Maja", sade morsan i Björkhagen, der hon stod i köket, "du ska' gå te' kammar-moster mä' den här mjölkkruka, dä' bär så passerligt te' i da'."

"Körs tycker ni dä', mor", sade flickan förundrad, "dä' va' ju så brådtom mä' spinna, så vi skulle få slut på'ett."

"Ja, ja, dä' ä' väl så dä', mi flecka", sade modren, småslugt leende, "men nu ä' dä' här nödigare, för si du tör nog träffa Snuta-mora där, å' en *en* [1]) mä', om dä' bär te'."

"Åcken [2]) då mor", frågade Maja nyfiket.

"Å körs, son hennes, vette [3]), farsin ä' allt sinter te' få honum te' måger."

Den unga flickan blef först blek, sedan blossande röd. "Ha' di hört åt mä' far då", frågade hon ifrigt.

"Dä' där ha' kammar-moster styrt mä', kära barn", sade gumman, "å' ho' ä' då så danner mä' dej, så ho' vill fälle åt du ska' ha'ett rart värre."

"Då va' dä' fälle dä' ho' va' här om i afterse" [4]), sporde flickan vidare, "men, mor, om vi inte skulle smäcka behag te' hvarann, då får fälle far lof te' ge mä' säj lecka", fortfor hon litet ängsligt.

"Åh, tok kära flecka", sade modren uppmuntrande, "visst gör ni fälle dä', vet ja', du ä' fälle inte så uschliger häller, så inte åcken pojke som hälst skulle vara i behåll te' få dej, å' han ska' ju vara obegripliger te' vara rar, dä' säjer ju alla, dä'. Gåk nu å snygga dej, så Stina-moster slipper vänta."

Lugnad af modrens ord stod snart den unga flickan färdig. En röd och hvit bomullshalsduk på hufvudet, stor hemmaväfd ylleschal, mörk yllekjol och ljust bomullsförkläde utgjorde hennes drägt. Vacker var hon ej, egentligen, men en innerligt treflig och tilltalande personlighet, med sin kraftiga figur, sina klara, frimodiga, blå ögon, fylliga, röda kinder och friska, rosiga läppar, der ett gladt leende så ofta var färdigt att visa den vackra, jemna tandraden.

"Si där ä' du ju i årninga nu", sade modren med en mön-

---

[1]) en till. [2]) hvilken, hvem. [3]) vet jag. [4]) i går qväll.

strande blick, "ajö mä' dej, mi flicka, var nu inte försynter å' dummer, du vet nog te' skicka dej du. Gu vare mä' dej, barn". Och morsan retirerade hastigt i köket, ty rösten började allt bli litet bruten.

Maja tog mjölkflaskan i hand och vandrade med raska steg i väg till Stina-mosters lilla stuga. Visst slog väl hjertat litet hastigare än vanligt och kinderna hade kanske litet högre färg. Visst dröjde väl en viss oro och ängslan i det unga sinnet, då hon sålunda gick att för första gången se den som föräldrarna bestämt till hennes stöd och hjelp i lifvet, men — hennes sinne var dock i det hela taget lugnare än man kunde tänka. I fråga om kärlek och äktenskap var allmogen så föga finkänslig; ja om kärleken i dess renaste och älskligaste gestalt, såsom man så gerna vill tänka sig den i en ung okonstlad flickas hjerta, hade de knappast något begrepp — i allmänhet. Undantag funnos dock af rörande skönhet, då den rika, ansedda bonddottren hällre skulle försakat sitt fädernearf och sitt goda hem, än öfvergifvit den fattige, obetydlige torpardrängen, hennes "hjertans kär", och hårda strider kämpades nog då med bondehögfärden. Men Majas hjerta var fritt, och som hon var en praktisk och förståndig flicka, beräknade hon nog fördelarna af en förening mellan så ansedda familjer som Snutens och Björkhagens. Dock hade hon föresatt sig att, om ej Lars Erik och hon med gladt mod och fri vilja kunde räcka hvarandra handen, skulle saken helt och hållet förfalla, föräldrarna måtte nu säga hvad de ville om saken. Vägen var ej lång, så att den raska flickan gick den på några minuter.

I Stinas kammare var allt så prydligt ordnadt. Det lilla rummet, ej större än att fyra personer beqvämt kunde rymmas der inne, var renskuradt, friskt granris strödt på golfvet, allt så ytterligt ordentligt och propert. Den stora dragkistan, med alla nätta småsaker, som hon fått af "herrskapet", samt bibeln och psalmboken på, stod der damfri och fin. Deröfver hängde hennes raraste tafla, Kristus på korset med en skara får och lam under samt Joh. ev. 10 kap. 14, 15 v. Den väl uppbäddade, snygga sängen och bordet med sin bländhvita duk, de rosiga kopparna och de små tennskedarna, den sjungande kaffekokaren och framför allt värdinnans propra och värdiga figur, allt tog sig karaktäristiskt ut.

Då Maja kom in i förstun, hörde hon samtalande röster derinne och förstod då att de väntade gästerna redan voro komna; hon stannade då, litet blyg och förlägen och stampade snön af sina fötter, men kammar-moster var ej sen att öppna dörren och fryntligt utropa: "Nej si Björkhaga-Maja, stig in å' stå inte här uta'före, du, ja' har främmande, ska' du veta, å' dä' som ä' rart ändå, å' nu ska' du komma in å' hålla te' goa mä' en kopp kaffe."

"Tackar emjukast för dä', moster", sade Maja, "mor skicka mej å' ba' åt ni skulle hålla te' go'a mä' en mjölktår, för si nu har vi rart mä' mjölka, se'n Stjerna kalfva."

"Åh' kära hjertanes, dä' va' inte *liten* tår dä'", utropade Stina, "men si ni ä' då så hederliga ständigt, så dä' ä' obegripligt. Tackar allra mjukast, kära söta Maja."

"Håll te' go'a", sade Maja och skakade hand med kammarmoster. Under allt detta hade Maja stigit in i kammaren, men ännu ej vågat se upp på de främmande, blott ett litet förstulet ögonkast hade hon riktat på "honom", när hon kom in, men ej ännu uppfattat hur han såg ut.

"Dä' ä' Snuta-mora å' son hennes, Lars Erik, dä' här", sade Stina och sköt fram Maja, "nu ska' ni fälle bi' kännare mä' hvarann', vette."

Maja gick nu fram och skakade hand först med morsan och så med Lars Erik, och nog syntes det att han var belefvad allti', för han reste sig upp och skrapa med foten, när han helsade, och Maja tyckte till och med att det luktade "segarj" af honom, men det var hon då inte fullt säker på. Hon tog nu plats så långt ifrån Lars Erik som möjligt, och Stina tog fram en kaffekopp och fylde den åt henne.

"Har Maja långt te' gå hit", sporde Snuta-mora för att få ett samtal i gång.

"Nej vars", tyckte Maja, "dä' har ja' inte, men te' erat ä' fälle inte nässgårs, ja' ha' allri' vari' dana borta åt eran socken."

"Maja ska' fälle komma å' hälsa på när oss, när dä' bär te'", fullföljde gumman, "så får ho' si hur vi har' e'."

"Å' ni har' e' nog riktigt bastant", sade Maja och blef blossande röd, men Lars Erik han tog tallriken med kanelkakan på och räckte Maja i det han sade: "Har ja' lof te' bjuga?"

"Tacker emjukast, ska' Lars Erik göra sej besvär", tyckte Maja och nöp den minsta biten hon såg.

"Maja, ho' ä' då inte storäten, fast ho' ä' trinner å' röer i' ögo", fullföljde Lars Erik artigt och frimodigt.

"Jo vars, nog ä' ja' trifven allti", försäkrade flickan och började se sin beundrare litet frimodigare i ögonen, "men mor hade jolpäropannkaka te' frukost i morse å' dä' ä' ja' så snåler ätter så, *så*, så."

Stina hon gick helt tyst och sysslade med sin mjölk, mycket belåten med att saken tycktes gå så alldeles af sig sjelf; bäst att inte lägga sig i något nu, tänkte hon, Lars Erik är nog karl att sköta om'ett han.

Och nu började morsan att fråga Maja om spinna och väfva och alla möjliga sysslor, och flickan gjorde så väl reda för sig och var så förståndig så gumman blef helt förtjust. Och Lars Erik han satt inte häller tyst och "bondblyger", utan han lät allt höra hvad han gick för, och belåtenheten var allmän. Aldrig tyckte sig Maja ha sett "en så'n pojke te' vara rar" och aldrig hade han sett så vacker flicka och lärder i allting. Morsan var då också märkvärdiger te' kunna fråga. Men Maja, hon måtte till att gå hem, och det skulle Snutas med, men först skulle de äta smörgås med kläsost på, och dricka af Björkhaga-moras rara mjölk, det var inte värdt annat. Maja och Lars Erik sågo så mildt på hvarandra, och Lars Erik han passade på, när Stina och morsan talade om kläsosten, och frågade flickan:

"Inte har fälle Maja någe emot, om far å' ja' helsar på när er om sönda'."

"Nej vars, dä' ä' ja' inte emot om, om ni völar [1]) er te' dä'", svarade Maja trohjertadt.

"Många flecker ha' ja' sitt", fullföljde friaren, "å' många ha' fälle, skam te' säjanes, haft godt öga te' mej, men si allri' åt ja' ha' fräga ätter nåen förr än nu."

"Hå körs, säjer Lars Erik dä', nog ä' dä' fälle många rara flecker dana borta, förstår ja'", sade Maja dröjande.

"Dä' frägar ja' inte ätter", försäkrade Lars Erik, "men om far frågar eran farsin, om han vill ha' mej te' måger, ä' ho' mä' om dä', mä', kära söta Maja?"

[1]) gör er besvär, håller till godo.

"Tackar som frägar Lars Erik, men dä' ä' fälle likst åt far svarar på dä", tyckte Maja, der hon stod och nöp i förklädessnibben.

Men nu måste de skiljas åt och skaka hand med Stina och efter en ytterligare öfverenskommelse, att Lars Erik och hans far skulle komma till Björkhagen på söndagen, skildes de åt i ömsesidig belåtenhet. Stina, hon berättade sedan för morsan, att, bara Maja kom in, såg hon att det skulle gå bra, ty det var märkvärdigt när man såg dem tillsammans hvad de hade tycke af hvarandra. Men Maja hon anförtrodde Ulla i all tysthet att, när hon fick se Lars Erik. så "bus att dä' klack te' i bröste' på'na, å' ho' tyckte att ho' smäckte glädje te'en från första stunna", och Ulla hon förstod genast hvad det var frågan om, ty hon hade drömt om natten om två bruna hästar, som kommo ner genom skorstenen, och när Maja gräddade bröd sist, så brann det så granna kroner i sotet "i ett, i ett, å' si dä' ä' då så säkert att när dä' gör dä', så blir en bru' inna' åre' ä' slut". Men Lars Erik, han sade just inte så mycket om det, men nog såg han glader ut och nog gick han och grundade på något, det syntes då precis.

Och när vestgöten kom så behändigt på lördagen, så köpte han en hårkam för 12 skilling och en schalnål, som var makalöst vacker, det skulle föreställa två dufvor, som sutto på samma qvist och kysstes, och då kunde väl ingen misstaga sig om hvad Lars Erik i Snuten hade i tankarna.

Men morsan i Björkhagen, hon rustade och styrde alldeles obegripligt, hon ville visa, att hon inte i något stod efter "hanses" mor, utan att hon kunde vara väl så goliker och rustande som hon.

IV.

Söndagen kom med strålande solsken och klar himmel. Björkhagens och deras folk gingo som vanligt i kyrkan, de väntade gästerna skulle ej komma förrän på eftermiddagen vid 2:tiden, så nog kunde man hinna rusta undan dess för innan. Majas klara blå ögon tindrade, och med andakt och allvar deltog

hon i gudstjensten; skulle hon inte gerna höra kyrkoherden, som hon gått och läst för och som lärt henne så vackra Guds ord. Ja, när de gingo hem, kommo de öfverens om att lärdare karl funnes väl ej. Drängpojken, en pigg och vaken gosse, som just i år gick och läste, sade under samtalet: "Di tycker åt han ä' stränger, men ja' tycker åt han ä' riktigt bra; nog kan han fälle hela bibbeln utante, dä' tror ja'."

"Ja", tyckte Jan Petter, "te' minstingen kan han fälle testamente, dä' ä' då bus tvärsäkert, tror inte farsin dä'?"

"Åh, ni ä' stölluga, pojkar", sade gubben småleende, "inte läser presta' på dä' vise' inte, di läser grunna, kan ni fälle veta; di ska' kunna dela ut ole riktigt åt den olärda di, vette. Å' inte tala Frälsarn vårat språk må ni tro, så presta' ska' fälle vara lärda på dä' språke' mä', så di sir åt dä' står i våran bibbel regalt som frälsarn sa'."

"Talte han tiska då, farsin", frågade pojken fundersamt.

"Ja, vet ja'", sade gubben, "inte förstår ja' mej på dä' må du tro, dä' ä' fälle likst åt du frägar kyrkherrn om. Men för rexten kära barn", fortsatte gubben allvarligt, "kan dä' just göra dej däsamma. Bjug du te' te' vara uppmärksammer å' läraktiger på hva' kyrkherrn säjer dej, å' se'n te' lefva efter'et, så bir' dä' nog kar åf dej utan åt du behöfver grunna på den där lärdomma', som du ändå inte ä' go' före te' förstå. Bir Guss ol dina fötters löckta å' ett ljus på dina vägar, så står du dej nog, dä' ä' säkert dä'."

Nu tordes ingen säga något mer, ty farsin gick tyst och grundade. Och nu gingo pojkarne och qvinfolken för sig, det såg så pjåkigt ut att följas åt. Men farsin, han träffade ett par bönder af grannarna, som han hade sällskap med största delen af vägen.

Ulla hade varit hemma hos "kritra" på förmiddagen och trefligt såg det ut när kyrkfolket kom hem och allt var undanstökadt i stugan och friskt doftande granris var strödt på golfvet, både i stugan, köket och förstun. Farsin sträckte välbehagligt på sig, när han kom in, och sade:

"Nu ä' ja' hungriger riktigt ätter årninga, har Ulla någe' äta åt oss?" Och Ulla hon hade allt i ordning, hon hade tjent der i femton år, först som barnflicka och sedan som piga, så hon visste nog huru gubben ville hafva det.

Men när middagen var förbi lade han sig på soffan och sade:

"Väck på mej när di kommer", och det lofvade morsan att göra.

Och farsin fick minsann inte ligga länge, förrän det hördes bjellerklang utanför och Snutens kom åkandes med brun häst och sken gjorde det af både häst och sele. Brunmålad släde hade de också och skinndyna i stolen. Både gubben och sonen hade kyrkhattar, blå vadmalskläder och bruna ullvantar. "Pjåkut", [1]) sade Björkhagen der han stod i fönstret och tittade, men smålog dock ganska belåtet.

"Gåk ut' du Jan Petter å' ta' hästen", sade gubben, men sjelf blef han inne qvar. När de stego ur släden, såg han under de dubbla rockarna, som de knäppt upp, huru kedjan och urnyckeln blänkte ståtligt på båda två. Litet hviter var allt Lars Erik "i bricka", men bara litet, och det tyckte allt Björkhagen såg bra ut ändå, men "kalöscher å' segarj", det hade han då inte.

När de främmande kommo in i förstun, då gick farsin fram till dörren, öppnade den och sade:

"Körs tocke främmande vi får, stig in, håll te' go'a."

"Tack för dä', farsin", sade Snuten, men Lars Erik, han bara skrapade med foten och bockade. Nu kom morsan från köket och skakade hand med de främmande och Snuten han sade: "Tacker emjukast".

"Sitt ner på soffan der", sade morsan inbjudande, men sedan gick hon och stökade litet in och ut; hon tyckte att det var bäst att lemna karlarne åt sig sjelfva.

"Vi skulle ut å' pröfva på före' ett tag", sade Snuten och blinkade småslugt och menande med sina små pigga bruna ögon.

"Inte ondt i dä'", tyckte Björkhagen, der han satt dryg och allvarsam på soffan.

Men nu kom morsan in igen, och satte fram på bordet smör, bröd, fläsk, ost och bränvin med ett fryntligt: "Håll te' go'a, kärar, å' ta' för er, en sup å' e' smörgås kan fälle behöfvas, se'n en ha' vari' ute å' åkt."

"Tack som bjuger, morsa, dä' ä' fälle skam dä' ögg", tyckte

---

[1]) tillgjordt, pjåkigt.

Snuten, men han och son hans togo sig hvar sitt stycke af de väldiga brödskifvorna och satte en smörklick på, men fläsket togo de i med fingrarna och beto med välbehag af de feta bitarna.

"Dä' ä' inga' äländiger sugga morsa ha' slagta inte", sade Snuten artigt, dä' ä' bus så flöte' [1]) rinner om bita'."

"Skål Snuten", sade Björkhagen och stötte till hans glas. "Sup nu i botten! Lars Erik, kom du mä' å' ta' dej en tår." Och så söpo gubbarne i botten, men Lars Erik, han tog bara en liten tår. "Han ha' alri' vari' snål ätter bränvin", sade far hans.

"Ja si dä' ä' ja' mä' om", sade Björkhagafarsin belåtet, "pojka kan fali väl berga sej ändå."

"Nej si han ä' så tokug ätter om han kan få sej en tår té" fortsatte gubben.

"Åh körs, hvar ha' han fått den smaka' ifrån", sade Björkhagen.

"Jo", sade Lars Erik, "iblann när ja' ha' vari' ärnden te våran prestgål, så ha' di bjugi på tocke där å' dä' smakar riktigt bra."

"Ja dä' ä' fälle rart vette", sade morsan, "men ja' tycker dä' ä' så iglutt, [2]) så ja' har just svårt mä' ett."

"Åh ja, dä' kan fälle vara, men dä' ä' då inte någe' ondt i'ett häller", tyckte gubben hennes, och så gick morsan ut igen för att se efter kaffepannan.

När de slutat äta, räckte Björkhagen inbjudande sin snusdosa åt de främmande, och gubbarne stoppade munnarna fulla, men Lars Erik han tog sig en ärlig pris han.

"Nå hur sir gäla [3]) ut hos er", fortsatte Björkhagen det afbrutna samtalet.

"Åh, gäla ä' dä' inga fara mä' nu, se'n dä' frös unner snön, å' för rexten ska' ja' just säja dej, Björkhagen, åt ett klent år ä' ja' inte rädder före, för dä' ä' ja' väl kropp te' bära, om så skulle vara, för ja' ä' allt försedder mä' bå' ett som annat", sade Snuten litet skrytsamt.

"Åja, va' dä' anbelanger", tyckte Björkhagen och strök luggen ur pannan, så ä' dä' väl så mä' mej ögg, för ja' ä' inte så barskrabbar må du tro. Men nog vet ja' för den deln att ni

---

[1]) flottet [2]) äckligt. [3]) gärdena.

ögg har'e duktigt på alla visa; ä' en ordentliger så nog blir en känder allti'."

"Du sa' ett ord du, farsin," skrattade Snuten och slog näfven i bordet så det dundrade, "Björkhagas och Snutas dä' ä' allt folk som duger båga två, ja' vill si den i syna som säjer anna', å' ja' tycker just dä' vore resoner mä' dä' åt vi blefve lite' kännare mä' hvarann."

"Dä' ä' ja' häller inte emot om", försäkrade Björkhagen, "för si, ä' dä' för stor försen [1]) på folke' så likar dä' säj inte bra. Men pipo ska' vi fälle tänna', så bir vi resonligare."

Och piporna blefvo tända, och belåtna och smackande fortsatte gubbarne sitt samtal.

"Ja säj dä du", sade Snuten, bekräftande värdens sista ord, "si grannars våra hörde allt te' när oss å' ville ha' Lars Erik te' måger, men vi va' inte sinta mä' dä'."

"Ja", tyckte Björkhagen, "nog hörde nämmans' son, å' många a'ra [2]) för rexten, åt om våra Maja ögg, men dä' fick allt stå te', för dä' ä' bara skräpe' mä' en', å' vi vill ha' en duktiger pojke åt våra flicka."

"En tocken som våran Lars Erik kanske skulle lika sej bätter", utropade Snuten triumferande. "Du ä' allt noggar du, farsin, å' dä' ä' inte någe' ondt i dä' för dä' ä' väl ja' mä', men era flicka ho' vore just passerliger."

"Ja, vet ja", funderade farsin, "en fali' galanter pojke sir dä' fälle ut te' vara."

"Ja nog tycker ja' om Maja", började nu Lars Erik, "å' om ho' ä' mä' om e' så nog ä' ja'."

"Ja dä' bir fälle likst te' fräga 'na vette", sade Björkhagen bekräftande och välvilligt, "kom in ni morsa å' Maja."

Och nu kom morsan in med Maja, och flickan var röd som den "drypaste blod" i ansigtet. Men Snuten och son hans, de reste sig upp och skakade hand med henne och gubben han sade:

"Körs då, Maja ho' ä' då så rö'er i ögo å' fäger, så ingen pojke kan fälle önska sej obilligare flicka."

Men far hennes han sade: "Ja, kära Maja, ä' du sinnar som

---

[1]) skilnad. [2]) andra.

vi a'ra, så ä' dä' fälle likst åt Lars Erik å' du språkas ve', för si, kära [1]) här, har fälle mäst ärne te' dej i da', ätter hva' ja' kan höra. Å' farsin här, å' ja', vi skulle just ut ett tag å' si' på husa, å' kritra å' tocke där, å' då så får ni ti' å' talas ve' för er sjelfva." Och gubbarne gingo ut och sågo sig omkring i mycket belåten sinnesstämning och Snuten kunde ej nog prisa den ordning som rådde i allt "just som hos oss, skam te' säjanes".

Men när gubbarne gått, satte sig Lars Erik bredvid Maja, tog hennes hand och sade:

"Söta Maja, dä' ä' bus som ola skulle fastna i halsen på mej, men allri' ha' ja' sitt nå'ra flicka, som ja' ha' smäckt så'n glädje te', å' dä' ifrån första stunna', å' säj nu ifrån om du vill bli mi' egen lilla gumma, för nog vill ja' allti'."

Och Maja hon svarade: "Ja, söta Lars Erik, nog ä' ja' sinter allti', om du ä' i behåll mä' mej, för dä' va' just lika dant mä' mej, när ja' fick si dej hos Stina-moster så bus åt dä' klack te' i bröste' på mej."

"Om ja' ä' i behåll mä' dej, ja dä' va' te' fräga dä'", sade Lars Erik trohjertadt, "rarare flicka ha' ja' fälle allri' kunna' fått, å' nu ä' du mi' fästemö, å' nu ska' du ge mej en puss för dä' åstunnar ja' då, mi' lilla söta Maja."

Och det fick han också, och Maja log så att de hvita tänderna lyste.

"I sommar far vi te' Arboga marken du", fortsatte friaren, "å' dä' ska' inte bi skräpe' som mi' fästpiga ska' få, dä' ä' säkert dä' du. E' riktigt obilliger klänning, å' schal, å' *två* selkesnäsdukar du, rosiga å' granna som du ä' sjelfver, du. Å, för rexten så ä' dä' nog likst åt du säjer ifrån hva' du vill ha', för penningar dä' har ja' då te' köpa för, så du kan få'ett riktigt schangtilt."

"Hå körs", sade Maja, "inte ska' du fälle kosta på mej två selkesnäsdukar, dä' bir då fälle nästa' för obilligt, dä' ä' inte många fästpiger som får dä' inte, men nog ska' du få fina kläder ögg, dä' missunnar inte far oss, å' utsydder halsnäsduk mä' långa snibbar å selkesnäsduk ögg, te' ha' om halsen."

"Två selkesnäsdukar ska' du ha' Maja, dä' liter du på",

[1]) karlarne.

försäkrade fästmannen, "å' psalmbok å' kryddosa som ingen sitt make' te'. Gubba di va' allt fäjna när di gick te' kos nunnase, [1]) å' eran farsin å' ja', vi ska' allt bi sams, ska' du få si, för ja' ska' allt göra skäl för mej."

"Aja, dä' ä' ja' inte rädder för", sade Maja, "far ä' inte svår om 'en bara inte ä' oppkäftuger [2]) emot'en, å' mor ä' bra ho' mä', allenast dä' åt di vill ha' årninga båga två, så nog ä' vi sams här allihopa. Men inte ä' dä' värdt te' tala om anna' än åt vi ska' sitta ungfolk, för inte vill far å' mor gifta bort mej inte, va' dä' likt dä'!"

"Nej dä' kan en' fälle veta", tyckte Lars Erik. "Syster mi' der hemma får fälle skaffa sej en kär så bir dä' fälle bra mä' dä'. Men åt kammar-moster ska' vi fälle köpa en näsduk som ä' riktigt bastant, för si ho' va' allt duktiger te' styra mä'ett."

"Ja den ska' vara mä' enlätter [3]) botten å' roser på", tyckte Maja.

"Om inte ho' ha' vari'", sade Lars Erik skälmaktigt och stötte till Maja med armbogen, "så tör du nog ha' blifvi' nämmans-Erkers gumma te' sisters ändå."

"Va' dä' likt dä'", Maja fnös föraktligt och knyckte på nacken, "nej allri' på tien Lars Erik, dä' liter du på. Men hva' tror du grannas Lovisa ska' säja då, när du öfverger 'na."

"Ho' ha' allri' vari' mi', så dä' frägar ja' inte ätter", skrattade fästmannen. "Du skulle fälle inte vara mä' om åt ja' gjole mej te' för Lovisa, häller hur Maja?"

"Hå, ja' trösta mej nog, gör dej inte för höger du Lars Erik, dä' fins nog ara pojkar än du, så inte behöfde ja' bi utan för den deln", tyckte Maja och gaf honom en utmanande blick.

"Nu kommer gubba, Maja", sade Lars Erik och slog armen om hennes lif, "nu tar ja' mäj en puss inna' di' kommer in, för du ä' ändå mi' nu, dä' ha' du lofva' å' dä' liter ja' på."

"Gör dä' du Lars Erik, för nog står ja' ve' mina ol, å' dä' tror ja' du gör mä'", svarade flickan allvarligt.

Lars Erik hann nu nätt och jämt med att lemna henne presenterna, som ytterligare ökats med en stor karamell med rödt omslag och en tafla på, som skulle föreställa ett brinnande hjerta, genomstunget af två pilar.

[1]) nyss. [2]) näsvis. [3]) enfärgad.

"Nå ha' ni hunni' mä' te' göra opp era affärder nu", frågade Snuten muntert när han kom in, men Maja teg och nöp förläget i förklädessnibben. Då tog Lars Erik till ordet och sade: "Jo, si Maja, ho' ha' lofva' te' bli' mi', så nu ä' allt regalt oppgjordt."

Och gubbarne skakade hand med dem och önskade dem lycka och allt godt, men Björkhagen han tillade:

"Kom ihåg kära barn, att uta' gussfruktan fins inga löcka, dä' står inte te'. Dä' vet ja' åt nog byggde Anna-Stina å' ja' på den grunna', å' dä' ha' gått bra för oss alltigenom."

Morsan kom nu också in och önskade dem Guds välsignelse, men hon kunde inte mycket säga, för hon var så "mätter mä' gråta". Och så bar hon in doppkaffe, och så blef det beslutadt att de främmande skulle vara qvar till följande förmiddag. De båda unga hade just inte mycket att säga hvarandra sedan husfolket kom in, men i stället talade Lars Erik så förståndigt om allting med farsin och morsan, och lät höra att han var kunnig i både ett och annat, så de voro storligen förnöjda.

Att de unga skulle "sitta ungfolk" vid Björkhagen föll af sig sjelft, ty när farsin och morsan slutade af var det meningen att Lars Erik och Maja skulle ta' emot gården. Bröllopet skulle ej bli förrän på hösten då Björkhagens kunde berga sig med en dräng mindre sedan mågen kom i huset, men Snutens deremot måste skaffa sig en, till dess deras äldsta dotter blef gift. Om allt detta och mycket annat talades, men nu skulle Björkhagens allihopa helsa på vid Snutens någon söndag snart, så att saken kunde ytterligare bestämmas när Lars Eriks mor var närvarande. Och så förflöt aftonen i glädje och gamman.

Följande morgon efter en intagen bastant frukost skulle de främmande resa, men nu följde både farsin, morsan, Anders och Maja med dem ut till släden och Björkhagen strök med välbehag på den vackra hästens hals i det han sade: "Dä' va' då en fali' styfver häst du har Snuten, en rikti' herrgårdshäst, dä' kan en då säja."

"Den köfte ja' på Åsmarken i höstasse. Ja' sålde e' märr å' fick den här i ställe'. Dä' va' en lustiger paschas ska' du veta Lasse", skrattade Snuten och ref sig i hufvudet. "Märra va' nog galanter, å' ha' allri' hatt någe' fel, men ho' tog te' bi gammal

så ja' va' sinter te' bli åf mä' na'. Å' då tänkte ja' som så åt herra ple [1]) säja åt nog kan en lura bönner, men si ja' kan nog vara kropp te' lura herra ett tag mä'. Å' så ga' ja' märra en liten tår bränvin på möro'. [2]) Å' dä' kom en unger spoling å' såg morsker ut, å' hadde tittglas i ögsyna å' hannskar på näfva, å' di' skällde [3]) en för patron. Å' så kom han fram te' märra å' tog på'na å' ho' bar te' sätta opp hufve' å' sprattla mä' bena å' såg rar ut värre. Men ja' såg straxter åt dä' där va' en toker som ingenting begrep. Å' så kom han te' mej å' frägte: *"E' de' er 'hest' de' der min gubbe lilla?"* Fälle ä' dä' e' märr herr patron, sa' ja' å' såg enfaldiger ut. Ja, ja, dä' får väl *de'* då, sa' han, å' så vände han säj om å' glina åt en anner harkrank, som va' mä' en' å' gick der å' sprätte, mä' segarj i munn å' en käpp i näfven som inte va' tjockare än mitt finger. Di skulle spettakla mä' mej di där, vette, men ja' spettakla väl lite' mä' döm ja' ögg. Hur gammal ä' hon, frägte han te' å' la' te' mä' tittglase'. Å' ho' ä' ju bus bara fölungen dä' kan fälle herr patron si, så som ho' åbäkar sej sa' ja'. Nå hon har fälle inga fel och olater, sa' han. Nej si dä' kan ja då svära på att ho' inte har, sa' ja', för dä' va' då rigtiga sanninga'.

Kanske gubben skulle ha' lust te' byta, sa' han, ja' ville gerna ha' ett starkt ungt sto i stället för den här hästen, men naturligtvis får han ge' emellan. Ja lät mej si, sa' ja', å' så gick ja' fram te' hästen här, å' såg åt mä'en. Den här va' inte go' för herra te' köra sa' ja', för han ä' fali skygger sa' ja'. Inte va' ja' go' före te' si dä' på hästen inte, men di där harkranka va' inte slugare än di' trodde dä' kantänka. Hur sir gubben dä' då? frägte han te' så illmarigt å' la' te' mä' näsa. Å' dä' syns nog på en' dä' sa' ja', men ja' ska' inte vara obilliger, för vill patron ge' 10 riksdaler imella' så ska' ja' ta'en sa' ja', men si dä' ä' då vänköp sa' ja'. Ja hur vi stog der å' ackordera så ga' han mej 10 banko imella', å' den här hästen ä' inte någe' farliger inte, bara en lerkar mä' en', men si piska' den tål han inte, å' inte förstog töckna [4]) der ena sej på dä', dä' kan en fälle veta. Å' så bjög han mej på traktering mä', å' di skulle just som spettakla mä' mej, di där krakmandla, men den gången va' dä' ändå bonn' som lura' herra'."

[1]) plägar, brukar. [2]) morgon. [3]) titulera. [4]) sådana.

Och Snuten skrattade så att tårarna runno utåt kinderna. Björkhagen skrattade väl också i början, men sedan sade han betänksamt: "Ja, men dä' där va' allt ellakt [1]) ändå, Jonas. Te' lura pojkar om di ögg ä' pjåkuga å' enfaldiga dä' ä' ja' inte mä' om."

"Han sa' nog så Lars Erik mä'", sade Snuten belåtet, "men om den där larfven betala lärspån åt mej häller nå'n anner, va' fälle lika godt. Inte va' ja' kropp te' tro åt han skulle vara så dummer häller, när ja' glina en midt i syna, å' för rexten va' märra just lagum för tockna derena te' köra, för dä' va' inga' fara mä' henne inte, nej vaserra."

"Ja vars, märra va' bra", bekräftade Lars Erik, "dä' va' ingen frägan, men inte va' ja' go' på far när han kom hem å' tala om'ett, för en styfver bonne behöfver inte vara inmaruger, [2]) han ska' kunna si folk rakt i syna."

"Nog bir vi sams, du å' ja' Lars Erik, dä' hör ja'", sade Björkhagen, högeligen belåten, och slog sin blifvande måg på axeln så det smälde efter. Men nu kom Anders med fälsupen och sedan tågade de främmande i väg, och hvar och en gick till sitt arbete, som med friskt mod och friska krafter sköttes. Men Maja hon gick till kammar-moster vid första lägliga tillfälle, ty farsin och morsan ville språka med henne och ge henne ett godt mål, och både Snuta-mor och Maja, de satte straxt strumpor i gång som Stina skulle ha', tjocka och varma och rara på alla vis.

Tiden gick sin jemna gång; litet emellan var Lars Erik och helsade på vid Björkhagen och Maja vid Snuten, och farsin i Björkhagen blef allt mer och mer nöjd med sin måg, som tycktes honom vara både arbetsam och gudfruktig. Visst ville han väl vara "lite herriger", men när han tycktes vara "regal och bastant" annars på alla vis, så frågade gubben inte efter det häller.

---

[1]) styggt, förargligt. [2]) illistig, bakslug.

V.

Det var straxt efter midsommar, allt stod i sin fulla ungdomliga fägring. Lars Erik hade just nyss varit vid Björkhagen för att rådpläga om den förestående resan till Persmässa marknad i Arboga med sin Maja. Hon satt nu på förstuguqvisten den vackra, ljumma sommaraftonen och tänkte på huru ståtlig och rar hennes fästman sett ut ibland de andra bondsönerne, när de dansade omkring majstången i byn, midsommarafton, och huru flickorna kastat afundsjuka blickar på henne och huru nämdemans Erker "sett viller" ut på Lars Erik och bara ville söka gräl med honom. Nu ville inte Maja byta med någon, huru bastant han än kunde vara.

Sedan tänkte hon öfver allt hvad som borde köpas på marknaden och räknade öfver alla pengarna hon fått af far. Tänk så många sedlar, aldrig hade hon haft så mycket i sin hand på en gång. Nog var far bra god emot henne och mor sedan! Ja nu förstod hon nog att det var bättre att bli allvarsamt hållen, som hon blifvit, än att växa upp i sjelfsvåld som grannas Lotta, som nu satt i kammaren der hemma med pojken sin, och hade ledsamt. Hon kom nu ihåg de ord far så ofta upprepat för henne: "Tänk på din skapare i din ungdom" och knäppte andäktigt ihop sina händer och gjorde sin aftonbön med rördt hjerta, innan hon gick in för att lägga sig till ro.

Morgonen derpå, i god tid, stannade Snutens snygga brunmålade vagn med fjädersäte utanför Björkhagens dörr och morsan och Lars Erik i full stål trädde in. Gumman var klädd i hemmaväfd kappa, svart sidenförkläde och svart silkeshalsduk på hufvudet. Allt såg hederligt och duktigt ut, från morsan sjelf till den feta välmående hästen, med sin blanka sele. Matsäcksskrinet med sitt välförsedda innehåll saknades ej häller, men Björkhaga-mora ville ej vara sämre och derför hade hon äfven rustat till ett ståtligt matsäcksförråd i sitt prydliga skrin, så nog voro de försedda med matförråd för minst ett halft dussin personer för åtta dagar. Pengarna hade Lars Erik i en väldig sedelbok i bröstfickan och Maja gömde sina i barmen, ty i fickan vågade hon ej ha dem. Det förnämsta af hela utrustningen var dock fästpigeskrinet, der hela det präktiga uppköpet skulle förvaras.

Snuta-mor såg både belåten och ängslig ut, ty hon tänkte på alla penningar som skulle gå åt och hon visste nog att, huru förståndig Lars Erik än var i andra fall, så skulle han nu icke spara och deri hade han det kraftigaste stöd af fadren. Gumman hade ej Björkhaga-mors friska kraftiga vilja och goda lynne; äfven i det yttre voro de mycket olika. Snutens hustru var liten och spenslig med mörkt hår och bruna ögon, då deremot Björkhagens var starkt och kraftigt bygd, med ljust hår och blå ögon, som frimodigt och vaket blickade omkring sig i verlden. Vid Snuten var ej alltid så lugnt och godt som vid Björkhagen. Gubben gjorde nog emellanåt sin gumma bekymmer genom sitt häftiga, lifliga lynne, som hon nog ibland retade upp genom sina onödiga bekymmer, synnerligast när gubben någon gång tagit sig en tår, hvilket dock aldrig blef vana hos honom. Ett godt, arbetsamt hus var i alla fall äfven Snutens och kunde med skäl, äfven det, kallas för ett af ortens förnämsta bondhem. Egentliga orsaken till att kanske större trefnad bodde i Majas än i Lars Eriks hem var nog den djupa, allvarliga, från allt svärmeri skilda gudsfruktan, som fans i både husbondens och matmodrens hjerta och som på sitt enkla, okonstlade vis satte sin prägel på hela deras hemlif, dock utan att hindra den naturliga glädtigheten hvarken hos dem sjelfva eller deras husfolk.

"Hajö mä' er barn", nickade gubben gladt från åkern der han stod, och såg på de bortresande. "Handla nu förståndigt 'å pruta bra å' låt inte 'vässkötta' [1]) lura er, för di' ä' inte te' lita på, dom får 'en allt si opp mä'."

"Ja, vars, nog ska' vi si oss för, dä' kan ni lita på, far", försäkrade de unga. Men nu måtte ändå gubben fram och skaka hand med Snuta-Lotta ett tag, och då blef han allt ståendes der en bra stund vid vagnen. Han hade mycket att språka om och huru det än må vara, brådtom, det har aldrig en sörmlandsbonde.

Resan tog sin rundliga tid, ty hästen fick ej ansträngas, då blef farsin "viller". Gubben och hästen hade blifvit så goda vänner, att det ej så sällan hände, att "brunte" kom in i stugan och till innevånarnes stora förnöjelse stötte upp skänkdörren med no-

[1]) vestgötahandlande.

sen och tog sig en brödkaka, om någon fans till hands. Äfven matsäcken måste anlitas och morsan och Maja voro outtröttliga att bjuda och truga hvar och en af sitt.

Maja hade blott en gång förr varit i en stad och det va nu längesedan, så hon var alldeles förvånad öfver alla stora hus, hon såg på ett ställe, och sade till morsan:

"Ja, di säjer åt dä' ska' vara grant obegripligt i Stockholm, å' stora hus, men si grannare än här, dä' ä' då bus omöjligt åt dä' kan vara."

"Ack ack, ack", sade Snuta-mora och runkade med hufvudet; "om du finge si hur di har'e dana [1]) borta, då tror ja' fälle precist åt du tappa' ögo', för si där ä' hus breddesmä' [2]) hvartannat som ä' så åbäkigt stora som riktiga blök. Å' törg ä' där som ä' större än era storäng, å' där ha' di satt opp just som karar, ska' föreställa, å' di står på stenar, å' di ä' bruna, bå' stena' å' kara som står dana. Å' så ä' dä' hus ikring se'n som ä' större än våra körka."

"Ä' di lefvanes', di där kära som står på törga', då tör dä' vara hunnturkar, ätter di ä' bruna", sade Maja.

"Nej vars", svarade morsan, "di ä' bara te'skapta si så där, inte ä' di lefvanes inte."

"Har ni sitt gårn, der kungen bor då", frågade Maja mycket intresserad.

"Ja vars, nog ha' ja' dä' allti', sade morsan, "dä' ligger två stora hunnar uta'före som ä' gjola' åf töcken der brun matterja. Men slotte' hanses va' just inte någe' obilligt tyckte ja', då va' dä' många gålar, som va' rarare. Å' honom sjelfver å' drånninga såg ja' mä', di satt i en tocken granner vagn mä' så mycken häst för så *så* så, å' en herre körde, som hadde e' mössa på sej som dä' sken å som bara gulle'. Men di själfva va' inte någe' värst granna inte, di va' bus som anna' folk, å' inte hadde di nåra' kronor på sej häller. Men fali' artuga va' di å' såg fäjna ut, å' nicka åt alla si'er."

Lars Erik hade varit och satt in hästen. Nu skulle det genast bära af ut på torget, der alla vestgötarne hade sina stånd; om de skulle hugga till för dant skulle man höra sig för i bo-

[1]) der. [2]) bredvid.

darna. Först måtte de gå omkring ett tag och se hvad som fans, det var minsann inte godt att bestämma sig ibland så mycken grannlåt. Silkeshalsdukar, brokiga och vackra, lyste i ögonen på dem, och schalar och klädningstyg, så nog gick det an att få hvad man ville.

"Skall det vara mor, lilla", började en handelsman, "här är prima varor som just kan passa en sådan som er. Se sådana granna silkesdukar, kom nu och köp han der, åt fästemön — hvasa? — för dyrt, sa' han — å skräp! När man har en sådan söt och vacker rosenkindad flicka med sig bör ingenting vara för dyrt. Nå, lilla vännen, hon säger ingenting, hon! Säg ifrån hon, vännen lilla, och tag husbondväldet ifrån början, ha, ha ha! Se, en sådan duk och ett sådant mönster! — Maken får ni inte någonstans, ville ni också ta' det från storturken, det håller henne ut lilla sötnos, lefde hon än tills hon blir hundra år, å' det räcker åt barnen med ett stycke, necken gör de' icke det. Tror ni ja' ljuger? Ta' mej dalern ä' dä' inte sanning — jag handlar alltid uppriktigt, låt inte lura er godt folk. Hva' sa' han, min gubbe lilla, ä' ja' en pratmakare! — ja topp, — kör för dä'! — 8 kronor för den duken, min söta vän — det är omöjligt, den står mig sjelf till 12 — 24 skilling alnen sa' hon — men gumman lilla, var då inte alldeles omöjlig — si på det riktigt — ä' de' inte tjockt, sa' han, dä' ä' ju tjockt som farsins bästa kyrkrock! Min själ kan de inte stå för sig sjelft, så tjockt är det. Ni får ta' hela lasset och mig sjelf på köpet, om inte den varan är värd 1 riksdaler, men jag säljer den för 36 skilling bara för er skull, men var snälla och inte tala om'ett. Nå så tag duken för 8 riksdaler då, jag förlorar på den, ta, mig tusan förlorar jag inte, nu svor jag på'ett, men för hennes vackra ögons skull lilla socker, skall hon väl ha' den. Schal skall hon väl ha' vet jag, och halsdukar och förkläden — och kläde, lilla hjertevän — kläde åt fästmannen, fint ska' de vara! — Ska' ni höra efter på annat håll — min själ ni får sådana varor för det priset hos någon annan. — tackar allra mjukast, 30 riksdaler hela affären, tackar allra mjukast, välkomna igen, och lycka och helsa och barn och blomma! — Tackar allra mjukast, välkomna igen!"

"Dä' va' då en faschliger en te' prata", sade Maja, då de

gingo derifrån, "å' så trodde han åt han skulle lura i oss åt han släppte åf e' så han fick li'a för e', jo pytt ögg."

"Men vacker ä' näsduken, Maja, den här ä' rö'er i bottna, hur ska' vi ha' den ara du?"

"Gredelint ä' fälle obegripligt rart", svarade Maja dröjande, "men dä' tör fälle få stå te' mä' dä', Lars Erik."

"Kommer allri' på frägan, Maja", sade fästmannen, "ja' har mycke' penningar å' hedligt ska' du vara utstyrder, lit på dä' du, Maja."

"Mor", sade han, och stötte gumman på axeln, "dana borta bjuger di på kaffen, nu förs vi åt å' tar oss en tår, å' så ska' vi fälle höra på posentive å' si lyckans stjerna å' björn som dansar, å' altihopa."

"Ja, bara vi hinner mä' te' göra alla uträttningar, vi ska' fälle ge oss åf hemåter snart i måro, men si en kaffetår dä' skulle göra godt i kroppen. Men se'n så ska' vi fälle köpa kryddosa å' konfekter å' luktvattensflaska, å' någe' hedligt ska' vi fälle ha' åt kammar-moster."

"Ja", tyckte de båda unga, "om vi skulle ge na' en kattunsnäsduk mä' roser på, å' så va' dä' tafler dana borta, som va' så märkvärdiga mä' frälsarn å jumfru Maria å' sånt vackert läsa unner, dä' kunne fälle vara tjenligt te' ge'na en tocken, mä'."

"Ja dä' bir fälle rart dä', vette", sade gumman. "Puh, sola' ho' döfvar så varmt så så så."

"Maja", hviskade Lars Erik och knuffade henne förstulet i sidan, "vill du så ska' ja' köpa dej en solparapryl, di har tockna ena dana."

"Nej jestanes var inte tokuger, hva' skulle ja' mä' en tocken der en", utropade Maja helt förskräckt öfver sin fästmans storslagna frikostighet.

"Dä' här ä' allt bastant kläde, dä' måtte far ska bi nöjder mä', han sa' åt mej te' inte vara knuschliger", tänkte Maja der hon stod i deras qvarter och bredde ut varorna framför sig dagen derpå. Matsäcksskrinen voro just utburna och Lars Erik hade gått efter hästen, nu skulle de resa hem. Morsan och Maja hade noga sett igenom alla sakerna och räknat öfver priserna och allt var rart och ordentligt och ändå hade de inte så litet penningar med sig hem. Gubbarne hade då också varit

obegripligt "regala" och hederliga båda två. Nöjda och belåtna satte de sig upp i vagnen och gåfvo sig af hemåt. Maja tyckte att hon aldrig i sitt lif kunde få se mera grannlåt än hon sett.

Vid hemkomsten mottogos de af nyfikna och glada ansigten, och de hunno knappast taga öfverplaggen af sig och dricka af morsans rara kaffe med dopp till, förrän skrinet med sitt präktiga innehåll togs fram. Klädning, schal, två silkeshalsdukar, nettelduk och spetsar till ungmors halsduk och förkläde, svart sidenförkläde, hvita handskar, en guld- och en silfver-ring, kryddosa och kryddor, luktvatten, stycke och mössa och psalmbok åt Maja; tyg till kläder, väst, hvit halsduk och silkeshalsduk, krage, hatt och hvita handskar åt Lars Erik; västtyger åt båda gubbarne, förkläden åt gummorna, väst åt Anders, halsdukar åt båda drängarne och pigorna samt halsduk och tafla åt kammar-moster.

"Å vet ni dä' va' så mycken grannlåt, så dä' va' bus obegripligt", berättade Maja, "å' hus som va' så stora så dä' va' åbäkigt å' stog så tätt så *så* så. Å så hörde vi posentif, å' björn såg vi som dansa, å' e' apa, å' en stölle som stog på hufve å' hadde så mycke årningar för sej så. Å handlingsmän'ra di va' så hiskliga te' ligga åt å' prata tok, så ja' ha' fälle vurti rålöser om inte moster här ha' stått änne mä' döm."

Ulla och Anna stodo med vidöppna munnar och sträckte fram sina näsor bakom gummornas ryggar. Aldrig i sitt lif hade de hört talas om så mycken stråt, "dä' va' ju bus som i saga om prinsessa som vart förtrollar' åf si ellaka styfmor". Kaffekopparna hade de lemnat åt sitt öde, men sockerbitarna höllo de en bit ifrån sig mellan fingrarna, i ifvern glömmande att lägga dem ifrån sig. "Väles den som vore så löckliger", [1]) tänkte de. Men Jan Petter han blinkade med ögonen och såg stint på Ulla, men hon "völa" sig inte att ge honom så mycket som ett ögonkast en gång.

Och kammar-moster hon stod bredvid gummorna och betraktade allt med kännaremin, då och då görande med hufvudet en gillande och bekräftande nick åt de vackra köpen och de billiga prisen. Men när hon fick se de ståtliga och hederliga gåfvorna som voro ämnade åt henne blef hon rent rådlös och ville knap-

[1]) Ack, det vore något att vara o. s. v.

past taga emot dem; tårarna runno utåt kinderna då hon såg den vackra taflan som nu skulle sitta bredvid den andra, öfver dragkistan, men först ville Lars Erik göra ram till den. Stinamoster hade hela tiden varit vid Björkhagen och hjelpt morsan att rusta medan Maja varit borta.

VI.

Dagarna gingo, höbergseln var nu börjad. Det var en välsignad väderlek och allt såg så styft ut på marken. Gubbarne voro glada och förnöjda och arbetade af hjertans lust. Den vackra trakten stod nu i sin fulla sommarprakt. De härliga björkhagarna med sin matta af älskliga blommor, de bördiga, välskötta fälten, de fagra insjöarna, allt talade nu med sin rika mognade prakt om skaparens allmakt och nåd! Det var en klar och härlig söndag i juli. Björkhagens hade som vanligt, varit i kyrkan; ungdomen var nu ute, hvar och en på sitt håll, men farsin och morsan voro inne i stugan och nu kom också Maja in. Gubben satt vid bordet med sin stora bibel uppslagen framför sig, ur hvilken han högt och ljudeligt hade läst, allt emellanåt stannande för att begrunda de heliga orden; en stilla belåtenhet och frid hvilade öfver de sträfva dragen. Han reste sig nu och tog ned ett gammalt psalmodikon, som låg på skåpet, och sade:

"Nu kan just morsa å' Maja sjunga ett par psalmer, dä' vore fali rosamt."

Och morsan och Maja stämde opp, om just ej så egentligen vackert, dock rörande genom den innerliga andakten och allvaret hos både sångerskor och åhörare. Så sjöngo de: "Den blomstertid nu kommer", "Jesus allt mitt goda är" och flere af sina favoritpsalmer. Omsider hade flere af gårdsfolket tillkommit, så att det var en glad och lycklig liten krets, som nu sjöng Herrens lof på sitt fromma, okonstlade sätt. Detta fortgick tämligen länge, ty allmogen tröttnar ej lätt och när de slutat, sträckte gubben på sin resliga gestalt och sade:

"Dä' va' just ljufligt te' höra när ni sang, å' ja' ä' riktigt belåten, vet ni. Han säjer så aposteln mä', att en ska' sjunga psalmer och lofsånger å' andliga viser, å' dä' håller ja' mä'en

om, för dä' ä' bå' godt å' rosamt. Men när vi nu får äta aftvalssmörgåsa, så ska' ja' bus ge mej ut å' si hur storänga sir ut, en behöfver väl röra på sej lite ögg. Åcken ä' dä' som kommer, ä' dä' Lars Erik?" frågade gubben när det smälde i grinden.

"Nej, dä' ä' nämmans-Erker", sade drängpojken.

"Hva' ska' han här ätter", sade farsin litet mulen, "ja' ä' inte snål på åt Anners ska' göra sällskap mä' den där, för dä' ä' just en ottering. [1]) Ja' trodde Lars Erik skulle komma hit i da'."

"Guss fre", sade Erker i dörren.

"Go qväll", svarades.

"Stig fram och sitt", sade morsan, "å' håll te' goa mä' e' aftvalssmörgås."

"Å' tackar som bjuger, dä' ä' fälle skam dä' ögg", sade Erker och tittade under lugg. "Lars Erik ä' inte här inte", frågade han när han sett sig omkring litet.

"Nej, men ja' vänta 'en lecka", sade farsin och tittade ut, "han skulle hjelpa mej si åt mä' storänga, om ho' skulle vara tjenliger te' plöja opp ett stycke, för dä' ha' vurti så stökkut [2]) der mä' gräs di sista åra."

"Å", grinade Erker småslugt, "dä' tör fälle få stå te' i da' dä'." [3])

"Hva' då för", frågade morsan, "ä' han äländiger [4]) då?"

"Nej vars dä' vet ja' inte", tyckte Erker och såg förläget ned mot golfvet, "men han tör nog inte vara sinter [5]) te' visa sej för farsin ändå i da' kanske."

"Sjung ut hva' du menar", sade farsin med en mörk blick, "å' sitt inte dana å' si glinstinner ut, för dä' tål ja' inte."

"Lars Erik tör fälle inte vara regalare han än a'ra pojkar, fast han ha' fått tåcke namn om sej", sade Erik flinande, "å' för rexten så kan en nog vara passerliger, fast en ä' lite lustiger åf sej iblann."

"Hva' bir dä' mera nu då?" frågade farsin med undertryckt vrede.

"Jo si, prestgårs stora hunn ha' märkt en lite i bena när han va' der mä' Alstu' pojkar i natt, i bärbuska å' körsbärsträna,

[1]) dålig menniska. [2]) dåligt, litet. [3]) dröja, få vara, bli ogjordt. [4]) sjuk. [5]) hågad.

men inte ä' dä' nåra fara mä'en' så inte ä' dä' värdt åt Maja sätter te' ögo för dä'. Men si kyrkherrn sjelfver lär fälle fick tag i 'en å' skrefta en betydligt, å' si dä' va' fälle lite ellakt åt han just skulle vara utsocknas mä'."

Men nu blef Erker rädd, ty farsin slog sin knutna näfve i bordet så hela huset runkade, och röt till i det han reste sig i sin fulla längd:

"Vet hut pojke och knalla dej i väg, om du inte vill åt ja' ska' hjelpa dej!"

Och Erik lät inte säga sig det två gånger utan slank ut genom dörren som en ål. Husfolket troppade stillatigande efter.

Men gubben sade inte ett ord vidare, utan tog bara kyrkrocken från väggen och slängde den på sig, och mössan på hufvudet och beredde sig att äfven gå ut.

"Hvart går du Lasse", frågade morsan och tog honom i armen. Hon kände sin gubbe och var orolig, att han skulle förgå sig, ty farsin blef ej lätt ond, men drängpojken hade rätt att *"när* farsin blir ond, så är han inte god", och ingen annan än hans Anna-Stina tordes då hejda honom, men mot *henne* var han alltid foglig, huru hårdt det annars stod till.

"Var inte ifversinter Anna-Stina", sade han, men han var krithvit i ansigtet, "ja' går te' prestgårn, å' skulle dä' vara sanning som Erker sa', så ä' dä' inte lönt åt Maja tänker på Lars Erik mer, dä' ska' ja' bli kar' för, men nu vill ja' veta sanninga, å' lätt mej nu vara."

Och så gick gubben och smälde dörren i lås, så Maja hoppa' derinne.

"Tror ni dä' ä' sanning mor", frågade Maja och tittade upp med förgråtna ögon ur förklädet.

"Nej dä' ä' ja' bus tvärsäker åt dä' inte ä'", sade morsan tröstande, "å' dä' va' farsin mä', för hällest ha' han inte vari' go för te' köra åf mä' Erker, men si sanninga ville han veta regalt, dä' kan du fälle veta, flicka."

"Om bara Lars Erik kom hit, så finge vi fälle si", suckade Maja.

Det dröjde väl en timme och mer, och ingen farsin hördes af. Morsan och Maja visste inte hvad de skulle tro, men se då tittade gumman ut genom fönstret och hvad fick hon se vid grin-

den, om inte farsin och Lars Erik, glada och muntra vid hvarandras sida.

"Titta du Maja", ropade modren, och det dröjde ej länge förrän de kommo in.

"Joo, nu ha' vi vari' i bärbuska å' körsbärsträna, bå' Lars Erik å' ja'", sade gubben skrattande, "men vi hadde kyrkherrns mä' oss, för dä' tyckte vi va' resonligare, å' hunn' va' mä' han ögg, å' va' så danner ätter oss så."

"Men hur dant va' dä' då", frågade qvinfolken nyfiket.

"Jo", sade farsin, "när ja' kom dit så va' kyrkherrn i sockenbu', för Snutas ha' vari' där mä' skjuts ätter e'n, för Lillstu' gumma va' sjuker å' di har ingen häst. Å' si dä' vet ni fälle åt Lillstus å' Snutens ä' nämsta granna' fast di inte ä' i samma socken, så Snutas ha' hjelpt dom mycke, di. Ja' satt när frun ja', å' ho' frägte ätter hur dä' va' hemmave, för ja' såg bekymra'r ut, sa' ho'. Å tackar frun som frägar sa' ja', dä' ä' fälle inga fara sa' ja', men si' nämmans-Erker kom in å' hadde så ellakt tal om Lars Erik i Snuten, å' si dä' va' fälle sagdt åt han skulle bli måger hos oss te' hösten sa' ja', å' dä' ha' då fälle allti vari' en bastanter pojke, sa' ja', så inte åt ja' tror e', sa' ja', men kommer dä' ut iblann folke' så ä' dä' ellakt ändå, sa' ja', å' för den deln så gick ja' bus som ja' va' hit, så ja' skulle få höra årninga, för si herrskape' ä' då så obegripligt gemena å' nedriga, [1]) så en kan då få riktigt beställdt på alla visa', om en går te' er, sa' ja'."

"Dä' där ska' inte farsin fräga ätter sa' frun, för dä' där ä' bara åfunna för han ville åt era Maja, sa' ho'. Men hva' va' dä' han hitta på om'en, mente ho' te'."

"Å då talte ja' om hela paschasen, å då blängde ho' te' mä' ögo' å' sa'. Ja' si dä' kunne ja' just tro, sa' ho', att han blanna bort namna, för si dä' va' Knuta pojke å' han heter Lars Erik han ögg, vet ja', å' han ha' då ständigt vari' en u'spejel."

"Si den pojken lär fälle ha' vari' där', å' hunn' ha' vurti så viller på 'en å' huggi 'en i böxo å' rifvi sönner dom, men körgen mä' bära' dom tappa han i trägårn, å' så' slog han ikull så di hitte på 'en, å' kyrkherrn ha' förmant 'en så obegripligt,

[1]) vänliga och nedlåtande, eller något sådant.

så han måtte sätta te' ögo. Å' så fräga frun mej om inte den där pojken va' mycke' närsynter ögg. Nej vars sa' ja', inte ä' han närsynter inte, han ä' bara kortsynter."

"Men när vi då satt å' akkördera om dä' där, så kom kyrkherrn hem, å' då kom vi i sånt tal, bå' frun å' han å' unga magistern å' mamsellra å' vi, om bå' ett som annat, så dä' slank å' en bra stunn, inna' di va' sinta te' släppa oss. Men frun ho' ville åt vi skulle äta nåtval [1]) mä' dom, men då sa' ja' åt di vänte hemmave å' dä' sa' frun åt ho' nog kunde förstå, å' så måtte vi äta aftvarssmörgås, inna' vi gick. Men hästen den står qvar ve' prestgårn, så der får Lars Erik ta' 'en när han ska' te' åka hem. Å' ja' skulle så mycke helsa hem te' morsa å' allihopa, sa' di."

"Nog slipper vi fälle Erker te' sitta här nu, lecka", sade morsan belåtet, "för inte ä' han fälle sinter te' råka för farsin."

"Vet ni far ni bus skrämde mej", sade Maja, "för så viller ha' ja' allri sitt er. Dä' ä' då inte ofta far bir viller häller, dä' vore synn te' säja."

"Ja", sade gubben fundersamt, "ja' ä' just lite skammanes åt ja' kunne fräga så mycke ätter hva' en tocken där stölle sa'. Inte för ja' trodde'ett, men om tocke där ellakt tal kommer ut i sockna kan bå' Lars Erik å' Maja få lia för'e."

"Var inte rädder för dä' ni farbror", tyckte Lars Erik, "vill 'en bara folka sej, så må di skälla på en så mycke di getter, di får fälle lof å sluta te' mä' e' te' sisters ändå, om 'en ä' kar' te' stå på sej."

Nu kom det andra husfolket in, och Anders och Jan Petter sågo mäkta dryga och stormodiga ut, när de skakade hand med Lars Erik; håret stod i vädret och röda voro de som trumpetare i ansigtet.

"Hvar ha' ni hålli te' pojkar", frågade farsin, och såg allvarligt på de upphettade ansigtena.

"Å", sade Anders litet dröjande, "vi ha' bara skarfva ve' ett tag, der far sluta'."

"Hva' menar du Anners, säj ifrån så ja' får veta", sade gubben.

---

[1]) supera.

"Jo si Erker gick där på backa å' spankulera å' såg förargliger ut", började Anders och blef allt mera lifvad under berättelsens gång, "å' då gick Jan Petter å' ja' fram te'en å' frägte, om han va' ute för te' dikta nåra mera tockna där historier å' släppa ut i sockna', som han satte ihop inne när oss. Å' då satte han te' å' vardt oppkäftuger å' då la' ja' te'en ve' öra nå'ra vissa tag, å' Jan Petter han ga'en en bastanter en på käften, å' bror hans skulle hjelpa en, men di ara pojka som va' ute å' såg 'ett, di bar te' glina så dant så, å' tyckte som så, åt vi va' duktuga som ga' en ätter årning, för han alri vill hålla fre'; men han la' i väg som en skrämder hare å' vi ropte ätter en allihopa å frägte, hva' han tyckte om trakteringa."

"Ja tycker inte om dä' där pojkar", sade gubben bekymrad, och ref sig i hufvudet, "ja' vet nog dä', åt ja' vardt ifversinter här inne, men nog vet ni dä', åt ja' inte ä' mä' om dä' där sätte' te' skaffa sej rätt mä' knytnäfva. Gör inte om dä' där pojkar, dä' vill ja' inte höra tal på inte."

Och pojkarne sade ingenting, men sturska och sjelfbelåtna som riktiga slagskämpar sågo de ut, och drängpojken tyckte allt att det skulle ha varit bra styft att vara med, bara han hade vågat, för kyrkoherden och farsin.

Morgonen derpå var folket uppe i god tid. Lars Erik var qvar med sin häst, för att hjelpa Björkhagens med höbergningen, ty hemma hos dem var ett litet uppehåll på ett par dagar. Trefligt såg det ut på ängen, der de starka axelbreda karlarne arbetade i sina hvita skjortärmar och qvinnorna, leende och solbrända, äfven de i sina ljusa halsdukar och korta kjolar, glänsande i solen. Jan Petter och pojken voro i herrgården, Maja, Ulla och Anders räfsade och togo upp höet, men farsin och Lars Erik körde de välfylda, doftande lassen till ladan, der Anna hjelpte dem att lassa af. Klockan tolf hade morsan middagen i ordning der hemma och sedan lågo karlarne välbehagligt utsträckta en stund i det friska, gröna gräset och togo sig en middagslur.

"Morsa", ropade gubben innan han gick, "dä' va' så sant, du tör få främmande snart, för ja' mötte mamsellra å' unga magistern, å' då sa' ja' dom åt vi skulle slå gärsbacken om onsda', för di ville plocka roser der, sa' di i afterse, å' så skulle magistern läsa på stena' ögg."

"Du ba' dom fälle följas åt in då", frågte morsan.

"Dä' va' en sak dä'", tyckte gubben. "Si han ä' fali lärder unga magistern ögg", sade farsin till Lars Erik. "Han kan läsa bå' på stenar å' gräs, å' han ä' väl go' före te' ta' opp roser å' ett som annat mä' bå' rötter å' allt, å' stora jolklumpar tar han mä' sej hem å' dom har han såna årningar mä' å' kokar i spisen å' häller på dom ur flasker, som han har. Våran Anners va' mä' en gång å' titta, när han höll på mä' tocke der, för han ä' mycke' bekanter mä' en, å' när di va' små pojkar så lekte di mycke' te'hopa. Di kallar tocka där ena för naturfuskare häller någe' tocke."

"Men hva' ska' tocke där vara tjenligt för, farsin?" frågade Ulla.

"Å, körs kära barn, dä' ä' nog tjenligt", tyckte gubben, "då får en' veta mycke' om Guss' unner på dä' vise, å' se'n så får en si hvar dä' ä' bästa jola, å' tockna växter som inte ä' nyttiga för kritra, å' mycke' som ja' inte ä' kunniger mä'."

"Ja, men nog ä' farsin märkvärdigt lärder han ögg", hviskade Ulla till Maja.

"Ja vars nog ä' han dä' allti", tyckte Maja, "kära våra ha' allti' varit så mycke' för te' läsa bå' i bibbeln å' hällest å' så ä' han mycke' för te' sitta å' grunna, ögg."

Arbetet började nu åter, och svetten lackade i middagshettan från de upphettade ansigtena, men det gjorde ingenting, när vädret var så tjenligt för skörden. Framdeles när herrgårs hade allt under tak och bönderna voro lediga, hjelpte de hvarandra, och då fick morsan lof att rusta till riktigt kalas, och först och främst fick bränvinet ej saknas. Då var det lif och rörelse i gårdarne. På aftonen, när arbetet var slut, kunde nog ungdomen orka att samlas på logen och taga sig en ordentlig sväng, oaktadt de arbetat hela dagen. Det tycktes nästan som om de sofvo sig fullsöfda de långa, mörka höst- och vinter-aftnarna, för att sedan kunna nästan oafbrutet vaka, hela sommaren.

VII.

"Nu Maja, lider dä' te' du ska' bli mi' lilla gumma", sade Lars Erik en måndag i oktober när han kom in till sin fästmö, der hon satt i väfstolen och slängde skytteln muntert fram och åter. "Mi' flicka kan just ta' på å' behöfva få sej en kar', som drar halfva börda'. Nog ä' dä' godt te' si åt du ä' duktiger, men nåra' fre' kan en fälle behöfva, å' farsin å' morsa ä' då hiskliga te' vräka sej fram, ja' tycker just du har'e släpigt iblann."

"Nu ä' du pjåkuger Lars Erik", skrattade den friska rödblommiga flickan och gaf honom en knuff med skytteln; "en ska' fälle arbeta vet ja', när Gu' ger en helsa, du ä' då inte den som håller dej unnan, som ha' lega' te' så dant bå' här å' hemma när er."

"Ja' tror allt farsin tycker åt han ä' i behåll mä' mej", sade fästmannen belåtet, "han trodde allt åt ja' va' en riktiger stölle te' börja mä'."

"Nej vars", sade Maja, "inte trodde han dä' inte, men dä' va' allenast dä' åt han inte ville lossa vara för ifversinter te' få måger."

"Tror du dä'", skrattade Lars Erik, "jo, jo men, gubba kan allt vara knifvuga [1]) di mä', när dä' bär te'. Körs tocka små näfvar du har", fortfor han, och tog Majas grofva men lilla och välformade hand mellan sina stora valkiga näfvar, "bus en rikti' herrskapsnäfve ä' dä', ja' kan gömma båga dina i min ena."

"Kära ska' fälle ha' dom större di, vet ja", tyckte Maja, "dä' skulle just inte lika sej någe bra om du hadde en tocken här en."

Och dermed strök hon sin gosse mildt om kinden och sträckte fram sina friska rosiga läppar åt honom, och han var ej sen att begagna sig af denna ovanliga ömhetsbetygelse och taga sig den ena kyssen efter den andra.

"Si så, gåk nu Lars Erik", sade flickan slutligen, "tycker du dä' lider bra på väfven nu."

"Ja vars, nog gör dä' dä' allti", sade fästmannen skrattande, "men ja' ska' 'le gå hemåt nu, men om sönda' åtta da'r te' du, Maja, då kommer ja' å' går inte te' kos igen."

[1]) sluga.

"Dä' ä' nog bra åt ja' får ut böxväfven i moron", sade Maja, när Lars Erik gått, åt den inträdande modren, "då får vi börja rusta riktigt ätter årninga."

"Dä' ä' nog bäst åt ja' går te' prestgårn om onsda", sade morsan, "å talar ve' frun åt ho' klär dej te' bru' å' mamsellra å' allihopa håller te' goa å' kommer mä' på gäsbå [1]) å' si kyrkherrn förstås, han ha' då låfva för'e länge se'n, men unge magistern han ä' rester han, å' dä' ä' just lesamt. Å far va' inne när barons ve' herrgårn å' frägte, om di ville hålla te' goa å' vara mä', å' bå' baron å' frerinna va' just lessna för di inte kunne få vara mä', ha' di sagt, för di ha' gerna vari' mä' på Majas bröllop, sa' di, för dä' ä' e' galanter flicka, som vi allti' ha' tyckt om, sa' di, men si, systerdotra, barons, skulle vara bru' samma da' å' då får di lof te' åka dit, vette."

"Ja, dä' va' en sak dä'", sade Maja litet misslynt, "men lesamt va' dä'."

"Skolmästarn ska' vi bjuga förstås, å' spiktorn å' bokhållarn; far tycker åt spiktorn ä' riktigt bra, allenast dä', åt han ä' lite' rytiger."

Och mycket hade de att styra och rusta med både denna och följande vecka, ty hederligt och ståtligt skulle det vara på allt vis, det voro både Snutens och Björkhagens ense om. Ändtligen kom söndagen och på förmiddagen i god tid begåfvo sig bruden och brudpigorna, femton till antalet, till prestgården för att bli klädda. Lars Eriks ena syster och Ulla skulle vara pellpigor och vara grannare klädda än de andra, men Anders och Jan Petter skulle vara hofriddare och äfven hafva buketter i bröstet. Det var ej lätt att anskaffa alla de smycken, perlband, blommor och band som behöfdes till en fullt tillfredsställande utstyrsel, men det fans åtskilligt både vid prestgården och herrgårdarna och lånade man tillsammans all denna "brudgrannlåt", så blef resultatet tillfredsställande.

"Kära Maja", sade prestfrun, der hon satt vid frukostbordet med bruden och pellpigorna, "nu ha' ni väl haft ett sådant stök och en sådan rustning hos er om dagarna."

"Ja dä' förstås dä'", sade Maja, "men nu tar dä' fälle på

[1]) gästabudet, bröllopet. Oftast uttalas o midt emellan ä och ö, och a isynnerhet i slutet af ett ord som ä.

å' vara i årninga lecka. Svåger å' svägerska å' svärfar å' svärmor kom te' oss i afterse, så nu hjelper di dom fälle."

"Hvad har ni för en kokmor", frågade frun.

"Jo si vi fick Skogstörpa Beata, å' ho' kom te' oss i onsdasse å' si ho' ä' då så galanter te' kunna' mä' allting, så dä' ä' märkvärdigt."

Och nu började klädseln; men under tiden måste Maja ha' en tallrik bredvid sig med allahanda förfriskningar, hvaraf hon emellanåt tog sig en bit; detta var alldeles nödvändigt emedan hon annars blefve allt för snål som matmor. Pellpigorna klädes af mamsellerna i samma rum som bruden, men alla de andra biträddes i ett annat rum äfven de af vänliga händer.

Omsider, framåt middagen, infunno sig brudgummen, föräldrarna och öfriga gäster, spelmännen icke förglömmandes, för att färdas till kyrkan. Prestfrun såg belåtet på sitt verk och sade åt gummorna:

"Maja, hon pryder då riktigt sin skrud, hon är så vacker och för sig så väl så det är just roligt att se henne."

"Ja ä' du inte finer nu Maja så vet ja' inga' rå", sade gummorna beundrande, "ack, ack, ack, så mycken grannlåt!"

Festligt såg det också ut, bruden i svart sidenklädning med brokiga band och silfverprydnader på både kjolen och det urringade lifvet, långt rödt skärp med spänne, hvit spetsbärt och bukett i bröstet, samt hals och bröst fullhängda med guldkedjor, granna perlband och broscher. På hufvudet bar hon socknens lilla, vackra guldkrona, med kläppar af kulörta stenar, samt plymer inuti, två gröna kransar, en större och en mindre omkring kronan, båda prydda med vackra, glittrande stenar, och för öfrigt utom slöjan, som räckte ungefär på halfva kjolen, hufvudet så fullt af "grannlåt", att intet af håret syntes, blott de långa lockarne, som hängde nedåt kinderna.

Pellpigorna voro äfven svartklädda med långa skärp, kransar med smycken, blommor, bärt, perlband och bukett i bröstet. Brudpigorna, somliga med hemmaväfda klädningar, voro klädda med stor tyllkrage, skärp, grön krans utan smycken, blommor på håret och perlband.

Lars Eriks yngsta syster, som var mycket bedröfvad att hon ej var så stor att hon kunde få bli pellpiga, måste dock styras

ut mycket grannare än de andra brudpigorna, och stod der nu så glad och belåten och beundrade sin stå't.

"Körs, Fia lilla, så vacker du nu ä', du ä' ju bus lika granner som brua", sade Björkhagamor och smekte den lillas kind.

Brudskaran skulle nu begifva sig af från prestgården till kyrkan, och som det var tämligen lång väg fick man äfven nu ståta genom en del af socknen. Spelmännen kommo in och spelade brudmarschen när bruden och brudpigorna gingo ut till vagnarna, och sedan satte tåget sig i rörelse. Främst redo två soldater, derefter brudgummen med bukett i bröstet, hög hatt, hvit halsduk med broderade snibbar, hvita handskar och stöflar så blanka att man kunde spegla sig deri, ridande på en brun häst med grant hängande betsel. I hans följe redo inspektorn och bokhållaren, äfven med grant utstyrda hästar, och flere af de yngre karlarne. Derefter åkte brudpigorna i kärror barhufvade, med skjutsbonden i knäet, vidare spelmännen, äfvenledes ridande, derefter prestgårds stora suflettvagn med bruden och frun i framsätet, mamsellerna baklänges, hofriddarne, ridande en på hvarsin sida om brudvagnen, med buketter i bröstet och granna betsel på hästarna. Sedan kommo föräldrarna till brudparet och hela den inbjudna bröllopsskaran.

Det hade frusit hårdt om natten och var bitande kallt, men Maja hon satt der så glad och belåten i hela sin stå't barhalsad bredvid frun. "Kära Maja är det inte för kallt", sade denna bekymrad och hängde öfver henne en tunn, svart silkesschal, hvilken likväl blott löst fick hängas öfver axlarna. Och nu voro de vid en större gård, der folket stod utanför, för att "få se brua", och nu måste hon resa sig opp och stå i vagnen, så att de riktigt skulle få se på henne. De ridande spelmännen stämde upp med brudmarschen och filade och spelade af hjertans lust; så fortgick det till dess man kom fram till kyrkan.

När gudstjensten var slut, tågade brudskaran in i kyrkan under det att på orgeln spelades en ståtlig marsch; bruden leddes fram till altaret af inspektorn och brudgummen af bokhållaren. Efter en psalms sjungande och vigselns förrättande, under gummornas snyftningar och rörelse, skedde färden till bröllopsgården i samma ordning, och kammar-moster anförtrodde sin granne med stor belåtenhet att "brua kom så precist så ho' fick

si brudgummen först, och di stog så tätt ihop i brudstoln å' vände sej te' hvarann, så nog sir dä' ut te' bi' bra allti'."

Vid inträdet i stugan möttes ögat af en ståtlig anblick. Det stora hästskobordet var dukadt öfver hela rummet. Främst vid fönstret för brudparet med grant brutna serveter, och i taket öfver deras plats en brokig kattunsduk utspänd, med granna band på, den s. k. "brudhimmelen"; äfven öfver skänken var en sådan "skänkhimmel" uppsatt. För öfrigt var bordet fullsatt med grant utsirade fat, med en rikedom af tårtor och bakelser, ty hvarje hustru skulle ha en sådan "förning" med sig, de närmare slägtingarna äfven bullar af olika sorter. Äfven silfverbägare och kannor med hembrygdt öl samt bränvinsflaskor funnos i mängd på bordet, men framför prestens plats bredvid brudgummen stod en vinflaska i stället, ty kyrkoherden smakade aldrig bränvin, och detta gaf en af gubbarne anledning att i sin förundran utbrista:

"Si vördi kyrkherrn han ha' fälle allri' hafvi' någe i hufve!"

När bröllopsskaran inträdde i stugan, stannade brudparet inom hästskon, och först sedan kyrkoherden läst en bön nedkallande Herrens välsignelse öfver dem och hela brudehuset och sedan alla tagit brudparet i hand och önskat dem lycka började placeringen. Främst bredvid brudparet kyrkoherdens, frun på brudens sida, skolmästarfrun, mamsellerna, sedan föräldrarna och närmare slägtingar. Äfven kammar-moster fick sig en plats anvisad bland de förnämsta, men ville ej intaga denna hedersplats, utan drog sig blygsamt tillbaka.

Midt emot brudparet, i hästskon, sutto pellpigor och hofriddare, af hvilka en af hvardera var "källarsven" och "källarpiga", det vill säga de hade sig anförtrodt att tillse, om ölet fattades, och hemta upp mera ur källaren. Äfven de öfriga brudpigorna hade sin plats i hästskon. På brudgummens sida, bredvid kyrkoherden, satt skolmästarn, sedan inspektorn, bokhållaren och vidare i samma ordning som på qvinnornas sida. Den glada, lustiga skolmästarn, som hade så mycket tok för sig, nickade och gjorde så roliga miner åt de små brudpigorna midt emot, så de kunde inte hålla sig för att skratta och då tittade de litet ifrigt, först på mor och sedan på kyrkoherden, om de skulle se onda ut, men kyrkoherden var en äkta barnavän, derför skrattade han med, och då var allt godt.

Sedan den krångliga placeringen ändtligen var försiggången, hvilket dock här gick tämligen lätt för sig i jemförelse med många andra orter, frågade kyrkoherden:

"Är det någon här som kan läsa bordsbön för oss? Vi få ej glömma att först vända oss till all god gåfvas gifvare, innan vi taga för oss af den rikliga välfägnaden."

Lilla Fia reste sig då, och hela bordsällskapet deltog stående i de med hög röst lästa bönerna, hvilka slutade med Fader vår. Skolmästaren började nu en psalm, hvaruti alla andäktigt instämde, och först derefter satte de sig ned, väntande på kalaset.

Och nu hördes åter de outtröttliga fiolerna. Först kommo spelmännerne, uppstämmande en särskild marsch för sillsallaten, som på väldiga fat inbars af värden och värdinnan, en tjock duktig gumma, som hoppade i takt efter musiken och hade ett muntert skämt tillreds, då fatet framlemnades. Hon såg präktig ut gumman, klädd som hon var likt alla de andra hustrurna, i svart klädning, halsduk och förkläde och på hufvudet svart bindmössa och stycke.

När Maja tagit för sig, frågade prestfrun:

"Det skall väl vara brudtallrik kan jag tro?"

"Ack ja", sade Maja, "det skall det visst, jag tänkte ge den åt blinda skräddare-moster."

Och för hvarje rätt lades nu af på en tallrik, tillika med väldiga brödskifvor af alla sorter. Maja åt bara litet af hvarje rätt, och Lars Erik åt just inte häller så mycket, han såg desto mera på sin Maja, som var så grann och rar, och emellanåt hviskade de ett ord åt hvarandra, men Maja var så blyger för "di titta så dant" på dem, så hon hade just ej mycket att säga åt honom.

Efter sillsallaten kom bruna bönor och skinka, pepparrotskött, soppa, fisk, korf, stek, gröt, bakelser och tårta med saftkräm, och för alla rätter, som buros in, spelades olika marscher. Björkhagen och Snuten voro mycket angelägna att få passande samtal i gång med kyrkoherden, och äfven andra gubbar deltogo med stort intresse deri. En liten gubbe, redan tämligen till åren, hade en stund stillatigande åhört, huru det talades om folkskolorna och huru mycket godt och nyttigt barnen nu fingo lära emot i deras ungdom.

"Ja' dä' ä' nog sant dä'", sade gubben, "å' dä' ä' ja' nog mä' om, men si nu tänkte ja' just te' fräga vördi' kyrkherrn om en sak. Si skolmästarn här säjer åt barna, åt jola ä' runner, å' att ho' inte ä' stilla utan går omkring på två sätt, men dä' ä' fälle inga' möjligheter häller."

"Jo, jo, far i Snörom", sade kyrkoherden småleende, "skolmästarn har nog rätt i det ändå."

"Jaså, vördi kyrkherrn säjer dä', ja, ja, dä' ä' fälle så då", sade gubben litet tviflande, "men ja' ha' tänkt dä' lecka, åt när mor gräddar pannkaker så skulle di fälle slå i aska, om jola vore runner å' vände sej omkring, som han säjer, å' när en slår vatten i e' kruka så skulle fälle dä' slå ut ögg."

"Ja, men vi ska' se till nu först huru vi skola få jorden rund", sade kyrkoherden. "Om ni står på en slätt och tittar er omkring på skogsbrynet, nog ser det rundt ut?"

"Ja, necken har inte kyrkherrn rätt, dä' gör dä'", sade gubben sedan han funderat en stund.

"Ja, ser ni det", smålog kyrkoherden, "men nu kommer steken ser jag, så vi få väl lof att sluta opp med det der nu, men när vi slutat äta skola vi försöka att få det der litet klarare för oss."

"Ja", sade Björkhagen, "nog ha' ja' läst om dä' där i e' bok, som Anners fick låna åf unga magistern i vintrase, men om kyrkherrn ville lägga ut'e för oss, så nog vore de fali rosamt."

Nu kommo spelmännerne och uppstämde stekmarschen och värdinnan hoppade in med en präktig "fläskstek" och satte framför brudsätan att skäras, men värden satte oxsteken framför kyrkoherden. Sedan båda steksorterna voro kringbjudna och förtärda, rådde en väntansfull tystnad bland gästerna och presten reste sig nu tillika med hela bröllopsskaran.

Efter ett inledande bibelspråk, höll han nu ett allvarligt och hjertligt tal till brudparet, kanske denna gång mera till hjertat gående än annars, ty de båda unga hade framlefvat en sällsynt lycklig barndom och ungdom, och hade alltid utmärkt sig för gudsfruktan och rena seder. Dertill hade äfven Maja varit hans läsbarn och äfven då gjort sin lärare glädje, genom sitt förstånd och det innerliga allvar, hvarmed hon emottog de heliga sanningarna.

Gummornas näsdukar voro i oupphörlig rörelse, och äfven gubbarne torkade med afviga handen bort en och annan tår ur ögonvrån.

"Alri' ha' ja' fälle hört kyrkherrn tala så obegripligt", hviskade kammar-moster till sin granne, när talet var slut.

"Nej, dä' va' då nästa' för obilligt", sade gumman och förde näsduken åter till ögonen.

Efter talets slut uppmanade kyrkoherden bruden att dricka gästernas skål, och nu frambars till prestfrun ett stort fat öfvertäckt med en servet. Vin bjöds åt "herrskape", och bruden vände sig nu först till brudgummen, neg och sade: "Lars Eriks skål"; han lade då en silfversked på det framräckta fatet och Maja neg åter och sade: "tackar emjukast". Detta fortgick nu hela laget igenom, äfven det minsta barn nämdes, och då lade den upproPade någon gåfva på fatet, ett par strumpor, en tolfskilling m. m.; den som ej blifvit nämd skulle känt sig mycket förfördelad. Lustigt lät det nog för ovana öron att höra sådana skålar som: "Annerstu fasters skål, kammars, våran Lars Petters skål, Lillstu Annerses skål" o. s. v. Vid hvarje skål hördes de outtröttliga fiolerna stämma in med några toner. När detta ändtligen tog slut frågade kyrkoherden, om ej någon af de ungas vänner och slägtingar ville lofva dem något "till bos". Björkhagen steg då opp och sade: "Jag lofvar dom ett kritter af våndera slage' förutom hästkritter"; det samma lofvade Snuten. Sedan lofvades, en fjärding råg, en fjärding korn, en bäjsa, en gris o. s. v. efter råd och lägenhet. Sedan skickades tallrikar omkring för att samla gåfvor åt de fattiga, spelmännen och kokerskan.

Sedan allt detta var gjordt, skulle alla grötar smakas, som gummorna haft med sig som förning, derefter tårtor, bakelser och kräm och så var den långa bordsittningen slut. Lilla Fia läste från bordet och skolmästarn stämde upp sista versen på psalmen 500. Nu skulle man "tacka näfven" på brudparet, föräldrarna, värdfolket, och slutligen gingo qvinnorna ut i kokstugan för att tacka kokmora.

Medan nu bordet dukades af och kyrkoherden satt i natstugan och, med skolmästarns hjelp, sökte göra klart för sina intresserade åhörare om jordens rörelse kring sin axel, satt qvin-

folken der nere i stugan och språkade. Maja och mamsellerna sutto och talade om många saker, och förde sig till minnes, när de gingo och läste, ty Maja var läskamrat med en af dem. Det var en lycklig tid, tyckte de, men många af de öfver 100 kamraterna visste de ej, hvar de nu voro. Egentligen var det blott flickorna de kände, ty gossarne gingo för sig. Aldrig hade man känt sig trött, fastän undervisningen fortgick flere timmar med blott en liten stunds uppehåll.

Men prestfrun, skolmästarfrun och gummorna, de talade om huru mycket bestyr det nu hade varit och huru "rosamt" det var, och om kyrkoherdens obegripliga tal, och hur roliger skolmästarn var, för när han tacka gummorna för mat, så neg han för dem, och hur snäll han var vid barnen, och om den besvärliga herrgårdsmatsäcken, och att inte baron och friherrinnan kunde komma med på "gästbö" och mycket mer. Och nu bjöds kaffe omkring och nu fick inte spelmännerne sitta längre i nattstugan och tala om "jola", för nu skulle dansen taga sin början.

Först måste sjelfva kyrkoherden taga bruden i hand och svänga om med henne ett tag, sedan skulle bruden och brudgummen svänga om litet med hela laget innan den egentliga allmänna dansen började. Om det hände någon gång att ej brudgummen dansade, måste en *vice* utses att "dansa brudgum", men det behöfdes ej nu. Uppbjudningarna försiggingo utan några ceremonier, men Anders och Lars Erik kommo mycket städadt och belefvadt och skrapade med foten och frågade mamsellerna, om de "hade lof att bjuga på en vals". Gubbar och gummor svängde om med lif och lust, men Björkhagen och Snuten, de sutto till det mesta stilla och sågo till att "prestgårdsherrskape' hade det regalt". Ett litet tag måste ändå gubbarne dansa med prestfrun och mamsellerna, annars tyckte Björkhagen, att det der kunde passa ungdomen, "men inte va' han just någe sinter te' dansa".

Men nu kom skolmästarn och neg så lustigt för Björkhagamora och bad att få dansa, och rätt som det var, midt i polskan, skrek han till "tjo", och sprattlade med benen och "var så lustiger så en kunde då bus inte hålla sej för glina". Och så talade han om "gemålet och dotra", och så frågade han flickorna, "hur det stod till med helsan och käderleken", å' så gjorde han så mycke fasoner och årningar på sej, och bäst som lilla Fia

stod och tänkte på ingenting, så fick hon en puff i sidan och så stod han der och gjorde så lustiga miner, så sjelfva kyrkoherden börja skratta, och sedan språkade äfven han med lilla Fia å' han va' så go'talane, så flicka' va' inte blyger, utan tala' om för honom hvad hon läste i skolan och mycket annat.

Men när kyrkoherden sutit en stund och sett på dansen och språkat med gummorna, så tyckte han att det var tid för honom att resa hem. Båda gubbarne och Lars Erik frågade då, om de hade lof att dricka hans afskedsskål, när han reste. Efter erhållen tillåtelse samlade sig alla karlarne på gården bredvid vagnen, och när kyrkoherden satt sig opp, bjödo de honom ett glas vin, de öfriga stodo med sina ölmuggar i hand. Nu ropade Björkhagen: "Herr vördi kyrkherrns skål", och hela laget instämde med full hals: "Ja' vånnar dä' vure gutår, hurra-a-a-a, så skägget runkar på gubba!" Nu instämde äfven fiolerna och sedan fortfor hurrandet i fortissimo en god stund, ty derigenom visades just, huru värderad den afresande gästen var. Drängens skål dracks äfven på samma sätt, och sedan svarade kyrkoherden: "Hela lagets tacksägelses skål", hvilket besvarades med ett ändlöst jubel och hurrande, som räckte ända till dess vagnen ej mera var i sigte.

"Nu hurra vi bra gubbar", sade Snuten och strök luggen ur pannan, i det han med ett belåtet leende vände sig om till de andra för att gå in i stugan.

Så fortgick dansen till långt fram på natten och Maja dansade och var glad som ett barn, och Lars Erik och hon svängde muntert om sedan den första blygheten var öfver.

"Nå kära Maja", sade prestfrun, "har du lust att ta' af dig grannlåten än?"

"Ja söta frun, nog ä' dä' rosamt allti'", sade Maja, "men nu ha' ja' fått vari' granner så länge, så när frun vill, så."

Och när dansen var slut, som nu pågick, togo alla flickorna i ring, med bruden i midten, och sedan hon dansat med dem alla kom prestfrun och svängde om med henne, och i ett nu voro de utom dörren och alla brudpigorna efter.

Medan nu bruden var ute skulle brudgummen dansas bort. De ogifte karlarne togo först i ring och dansade med honom, men läto till slut efter mycket bråk frånröfva sig honom af gub-

barne. Det gamla beserkaraseriet tycktes nästan komma öfver pojkarne, så brottades de och sletos med gubbarne, så att Björkhagen till slut i myndig ton måste hviska till Anders och Jan Petter:

"Se så, ge' mä' er nu pojkar!" De släppte då in gubbarne och segren var vunnen.

Gubbarne gåfvo minsann ej efter, utan dansade och stampade och sjöngo och kastade emellanåt stickord åt pojkarne, som inte kunde hålla brudgummen qvar, men pojkarne försvarade sig allt och sade att de visst inte ville ha' en gubbe ibland sig. Brudgummen drack äfven skålar och höjdes af både de gamla och de unga.

Om en tämligen lång stund kom det bud efter spelmännerne och snart visade sig åter bruden med sina pigor. Först kommo spelmännerne, derefter brudpigorna, nu afklädda all sin granlåt och med brinnande ljus i händerna. Glada och leende kommo de alla, men Ulla såg litet snopen ut, ty hennes ljus hade slocknat, då de gingo öfver gården, och det var ej bra, ty då blef hon ej brud inom året; men skolmästaren försäkrade henne att det gjorde ingenting, för Jan Petter väntade nog gerna på henne, och denna anmärkning framkallade ett stormande jubel bland ungdomen, men Ulla blef röd som en tupp och låtsade som om hon ingenting hörde. Sist kom bruden, nu klädd som ungmor, i svart klädning, hvit netteldukshalsduk, kantad med spetsar, och likadant förkläde, med röda sidenband, samt svart bindmössa och stycke på hufvudet. Hon såg innerligt treflig ut i den nätta drägten och Lars Erik log och såg hjertans glad ut på sin unga gumma, men han fick då visst inte gå fram till henne; ännu var hon flickornas, han hade ingenting med henne att göra ännu så länge.

Flickorna togo nu i ring med ungmor i midten, en duk bands om hennes ögon, dock så att hon såg lika bra ändå, och nu skulle hon sätta kronan på hvarje flickas hufvud, och svänga omkring med dem. När nu någon af spirorna fastnade i en flickas hufvud, betydde det att hon skulle bli brud innan året gått om. Kronan togs sedan bort och ett par raska flickor lyfte ungmor på guldstol, ett glas öl räcktes henne, fiolerna tystnade ett ögonblick och hon sade med ljudelig röst: "Alla raska flic-

kors skål!" Nu ifylde hela laget: "Ja' vånnar dä' vure gutår, hurra-a-a-a så skägget runkar på gubba". Fiolerna instämde nu och folket sjöng under dansen: "Hurra innerlig och hurra hjertelig, hurra uti glas och hurra i kalas och lefve, lefve alla flickor (gummor, gubbar, gossar, allt efter omständigheterna) nu". Skolmästarn sjöng allra mest, slog ihop händerna, sprattlade med benen, och litet emellan var han med flickorna i ringen, en gång smög han sig till och med in och tog sig en sväng med ungmor, och allt detta var obeskrifligt qvickt och roligt. Men nu måste man till och retas litet med gummorna, och ungmor uppmanades att ropa: "Alla eländiga gummors skål", m. m., men Snuten och skolmästarn de skreko: "Hurra så skägget runkar på gummo", och då blef munterheten ändå större. Skålarna omvexlade nu för vackra, rara, m. m. flickor och fula, dåliga, m. m. gummor. Till slut blefvo dessa senare otåliga och nu gjordes angrepp på "flicko", för att fråntaga dem ungmor. Efter mycken strid och mycket motstånd segrade dock gummorna, och nu skulle Maja dansa med dem alla, och skålarna förnyades, fastän det nu voro gummorna, som voro vackra, duktiga m. m. och tvärtom. Slutligen ropade ungmor: "Goddag mina gummor, adjö mina flickor, skål", och nu ifylde hela laget som förut. Men Lars Erik satt nu ej längre stilla, utan i ett nu var han uppe och inne i ringen, och innan någon visste ett ord, satt han der skrattande på bänken med sin lilla gumma i knäet. Upp måste de dock och då de dansade, togo de gamla qvinnorna i ring omkring dem och de unga omkring gummorna, så hela stugan blef full.

Nu behöfde allt spelmännerne hvila litet, och nu skulle herrskaperna ta' sig en smörgås, innan de reste hem, och nu skakades hand med de unga och gamla; till slut när de kommo ut till vagnarna dracks deras afskedsskål, alldeles som när kyrkoherden reste, men nu gick det ej så fort, ty alla skulle ha sin hedersbetygelse särskild och det tog sin rundliga tid. Alla tyckte att det hade varit ett obegripligt hederligt och roligt bröllop.

Dagen derpå, och äfven en del af tredje dagen fortsattes förlustelserna. Annandagen for hela bröllopsskaran utklädda på morgonen med långdansen och hade traktering med sig, först och främst till fattighuset, der alla hjonen rikligen undfägnades, och sedan till närmaste vänner och grannar. När de slutligen, tredje

dagen, skildes åt, hörde det till ordningen att qvinfolken skulle gråta, men hurraropen och skålarna ville aldrig taga slut innan alla gästerna gifvit sig i väg. Lars Erik stod der med sin Maja och tyckte allt att det skulle bli godt att komma i lugnet igen. Men nu blef det ett skurande och fäjande, innan morsan fick allting lika fint och prydligt som vanligt, och gubben var allt litet kort om hufvudet, innan huset kom i sitt rätta skick igen.

"Rosamt va' dä' nog, men fali' besvärligt ä' dä' te' hålla gästbo", tyckte han.

Söndagen derpå möttes hela bröllopsskaran vid kyrkan, der flere bänkar upptogos af dem. Maja var klädd i sin nya, granna silkeshalsduk, den andra hade hon hängande på högra armen, ungmors-klädningen, det hvita förklädet och schalen, som köptes på Arboga marknad. Den vackra drägten tog sig mycket bra ut till det friska, lyckliga unga ansigtet. Kryddorna och luktvattensflaskan voro inlagda i brudnäsduken af hvit kambrik, med en bred spets omkring. Under predikan bjöds det omkring till alla gästerna och äfven ett par andra bänkar; och rart var det, ett stort sockerstycke, som alla beto en bit af, kryddosan med konfekten i, som köptes på Arboga marknad, och luktvattensflaskan.

Efter gudstjenstens slut stannade Björkhagen och Snuta-mor ute på backen och inväntade kyrkoherden och skolmästaren, och när de kommo ut, gingo de båda fram och frågade, "om de hade lof att bjuga på en middagssmörgås, innan kyrkoherdens reste hem". Kyrkoherden skakade hand med dem och tackade vänligt, och nu följdes hela bröllopsskaran åt in i sockenstugan, der ett bord var framdukadt med smör, bröd, hård ost, kläsost, äggstjerna och fläsk och der nu den välsmakande anrättningen flitigt anlitades. Kammar-moster, i sin svarta klädning och storrosiga förkläde, såg sig belåten och segerstolt omkring. Hon visste nog hon, hvem som hjelpt de båda unga till sin nuvarande lycka, och ingen hade väl gladare än hon instämt i lofsången: "Nu tacker Gud allt folk", som sjungits under gudstjensten.

Efter många tacksägelser och handskakningar skildes ändtligen bröllopsskaran åt och nu återtog lifvet sin vanliga gång för dem alla. Björkhagen och hans husfolk arbetade och sträfvade som vanligt, men gubben hade nu ett godt stöd i sin svärson. Aldrig behöfde han ångra att han gifvit sin Maja åt Lars Erik,

ty samma förhållande som rådde mellan Anna Stina och honom, blef också rådande mellan barnen, och ofta tackade gubben och gumman Gud för all den nåd som vederfarits dem.

Men när en liten sonson gungade på gubbens knä och han kunde lära honom de första barnsliga böneorden, då var hans lycka fullständig. Då rullade tårarna utåt farsins och morsans kinder och aldrig hade de sett ett så märkvärdigt barn. Visst klagade Lars Erik och Maja litet i smyg öfver att far- och morföräldrarna skämde bort gossen, mer än skäligt var, men roligt var det i alla fall att se, när den lille tultade framåt vid morfars hand och de hade så mycket, mycket att språka om.

Och kammar-moster lefde i många år och fick glädja sig åt sitt verk och en högt värderad gäst var hon alltid, både hos Snutens och Björkhagens. Många gånger försökte nog bondfamiljerna i socknen att få henne till hjelp vid samma vigtiga tillfällen, men i detta fall var kammar-moster obeveklig. Hon sade i förtroende till sina vänner, att denna gång hade det lyckats så väl för henne, att hon ej ännu en gång ville försöka, kanske finge hon då "bara skam af 'ett å' det vore så ellakt".

Men Ulla brydde sig inte mera om Jan Petter, utan var fortfarande qvar hos Björkhagens, och grannarna började allt glunka om att hon skulle bli sonhustru der, när Anders till våren skulle taga emot "grannas" gård, ty de skulle sluta af.

Vi hafva nu ej mera att tillägga, än att vi tro och hoppas, att rätt många sådana bondhus funnits som det här beskrifna Björkhagen. Åtminstone känna vi till sådana, der det äkta, redbara allmogesinnet visade sig, *just så* som det här beskrifves, och der man kände sig så hemmastadd, kände att man var bland trofasta vänner, som man fullt kunde lita på, som ej tider och omständigheter kunde förändra. Heder och ära åt det äkta svenska bondehemmet! Måtte den vänfasta gästfriheten, den ädla sjelfkänslan, den enfaldiga, varma gudsfruktan, ännu alltid lefva och gå hand i hand med den stigande upplysningen! Måtte aldrig bonden blygas att med samma allvar och värdighet, som den tiden, uttala sitt "vi bönder!" *Då blott,* om bonden med ödmjuk sjelfkänsla i ord och handling visar sig vara en *rättskaffens* bonde, kan han fortfarande komma i åtnjutande af den aktning och det anseende, som då är hans rätt!

HVEMS VAR SKULDEN?

1.

Det var torgdag i staden. Nämdeman i Grangärde hade också rest dit; nu stod han dryg och stormodig vid sitt lass och helsade, med nedlåtande värdighet på "herrskaperna", med ett vänskapligt handslag på förmögna och ansedda bönder, men med en kort nick eller inte alls på småbönderna och "andra krakar", som kommo i hans närhet. Rågmjölet, som han torgförde, i säckar märkta med hans namn i stora, svarta bokstäfver, var prima vara, fullgodt och vigtigt, försäkrade han. Huru dermed förhöll sig, voro dock något olika meningar om — och mors smör, i blåmålade byttor, var utmärkt — åtminstone ofvanpå — kanske var det understa ej alltid så säkert — ty gumman samlade länge nog ibland, påstods det.

En tjock, präktig öfverrock, köpt hos handelsman — för 80 kronor, hade nämdeman på sig, men litet emellan öppnade han på den och såg på klockan, med den präktiga kedjan och de granna berlocken. Guttaperkagaloscher, skinnvantar och rund svart hatt fullbordade drägten. Det gråsprängda håret och polisongerna sågo styfva och stela ut, äfven de. Han var af medellängd, satt och starkt byggd, med stor, röd näsa, tunna sammanpressade läppar och friska tänder, som dock förlorat sin ursprungliga hvita glans, genom tobakens bruk, fårad, låg panna och små skarpa blågrå ögon.

Ett litet, elegant klädt fruntimmer kom just och såg på mjölet och smöret, men fann priset väl dyrt och vågade sig fram med en anmärkning derom.

"Frun gör som hon vill", svarade nämdeman, förnämt och likgiltigt. "Får ja' inte hva' ja' begär, så ta'r ja' hem 'ett, en så'n vara slumpar 'en inte bort, för, Gu' vari lof, dä' behöfver ja' inte."

"Ja, jag ville bara höra", sade fruntimret i det hon gick.

"Skadar inte dä'", svarade nämdeman nedlåtande och lyfte helt litet på hatten.

Äfven hästen, med sitt präktiga, hemmaväfda nöthårstäcke, såg stursk och dryg ut, der han stod bunden vid lasset och drog tillbaka öronen, om någon nalkades. Han åt klöfver hela tiden och husbonden smekte honom emellanåt och gaf honom en bit bröd, hvarvid det bistra, sturska ansigtet fick ett mildare, vänligare uttryck och fårorna i pannan jemnades. Hästen lade då förtroligt sitt hufvud mot hans axel och bonden småpratade i all stillhet med sin "brunte" och strök hans nos och hans tjocka mahn.

"Si, go' da' nämdeman", hördes en röst bakom honom och ett kraftigt, vänligt slag träffade hans axel.

Bonden vände sig om och drog munnen till ett välvilligt leende: "Si, ä' Björnhulten ute i dag mä', hur står te' mä' helsan?" sade han och skakade hand, både länge och väl, med den nykomne.

"Tackar som frågar, dä' ä' ingen fara mä' dä' — men hur går dä' mä' handeln?" frågade den andre.

"Dä' ha' kralla unnan bra", tyckte nämdeman, "men hva' har du för är'nde te' marken?"

"Jo, ja' ha' sålt en oxe å' köpt mej en qviga i ställe'", sade Björnhulten. "Han va' gammal å' utkörd, kräke, men dä' behöfde en fälle inte skrifva dom på näsan om, när di inte såg opp sjelfva, så ja' fick 'en just bra betalt."

"Du ä' inte dummer du inte, Fredriksson", försäkrade nämdeman, och båda skrattade åt knepet och tyckte det var "knifvigt uttänkt värre."

"Men kom nu, så går vi in på källarn å' ta'r oss en huggare", sade Fredriksson, "dä' ska' just smaka."

"Ja, kör för dä'", svarade nämdeman och tillsade drängpojken att se efter hästen och lasset.

Fredriksson i Björnhult var en styf bonde, äfven han, inte sämre, utan nästan litet mer halfherre än sjelfva nämdeman och dertill lika högmodig och kanske ändå förmögnare. Något öfver 40 år kunde han väl vara, och hade blifvit enkling för $^1/_2$ år sedan. Nu ville han gifta om sig, och nämdeman och han hade kommit öfverens sig emellan, att den förres tjugu-åriga dotter, Thilda,

just skulle vara passande. Egorna till de båda gårdarna gingo ihop och voro båda lika välskötta och båda voro de, Fredriksson och Thilda, af rika och ansedda familjer. Flickan hade de ej frågat till råds ännu, men hon fick väl lof att lyda, hon visste att fars vilja var lag i huset.

Inte var han just vacker, Fredriksson, med sitt tunna, stripiga, röda hår och månskenet öfver hjessan, samt tunna, långa polisonger, af samma färg, knotiga, gulaktiga kindben, korta uppnäsa och gröna ögon. En "fali sluger och dugtiger karl" var det i alla fall, som förstått att samla, och rart var det nu hos honom, så flickan kunde då inte önska sig bättre. De talade om, att han varit elak vid förra hustrun, men folket pratar så mycket, och i alla fall nog skulle nämdeman ha' ögonen på honom, för svår fick han då inte bli' vid Thilda, om gubben och han skulle bli' sams.

Sedan de nu suttit en bra stund inne på källaren, tyckte nämdeman det vara tid att ge sig af hemåt. Litet upprymda voro de nog och både näsor och kinder hade den grannaste purpurröda färg, men de kunde dock godt reda sig, ty de voro ordentliga karlar båda två — men nog voro de ändå litet modigare och mera stortalande än vanligt.

"Sir du Stensen, nämdeman?" frågade Fredriksson och stötte den andre i sidan, "han ä' allt redigt fuller nu."

"När va' han annat, uslingen!" sade nämdeman med imponerande värdighet och såg hånfullt bort till den druckne.

"Beskuttingen, trilla han inte i kulle", skrattade den andre med full hals; "han hade lite' i påsen te' sälja i morse, men dä' ha' han fälle supi' opp alltihop."

"Ja, som en kokar, så får en supa", sade nämdeman filosofiskt och styrde kosan till sin vagn.

"Helsa hemåt, te' fruntimmerna", sade Fredriksson då han för sista gången skakade hand med nämdeman.

"Tack för dä', Fredriksson, dä' ska' inte felera", sade den tilltänkta svärfadren, med ett småslugt grin och plirade med ögonen helt menande.

Den vackra, feta hästen fick allt veta af att husbonden varit till staden, på hemvägen, ty undan gick det; men hästen hade varit med om det förr och kände till hemresorna från staden sen

gammalt — gubben och han voro lika goda vänner för det. Brunte gnodde och sprang hela vägen, han längtade hem till spiltan och kamraten, som han lemnade der hemma på morgonen.

Emellertid satt nämdemansmor lugnt och belåtet hemma i stugan, med Thilda, dottren sin. När far var till staden, eller annars borta någonstans, var det så rart derhemma. Då skulle mycket rustas undan, som just ej var meningen att gubben skulle få se, och kunde då hustrun komma i chiffoniern der inne i kammaren, i klaffen med de många lådorna — då kunde det allt hända, att en och annan krona helt behändigt dök ned i hennes klädningsficka. Bonden var då så svår att få pengar af, så litet knep måste hustrun ha' bakom ryggen på honom ibland, det kunde inte hjelpas, och inte kunde han ha' så noga reda på hvarenda slant heller.

Det vältimrade, rödmålade huset innehöll en stor stuga och kök samt en kammare, på nedre botten, två kammare på vinden, hvaraf den ena var oinredd, der sängkläder, väfredskap m. m. förvarades. Möbleringen dernere utvisade en viss skrytsam bondlyx, men hemtrefligt såg det ej ut. Stugan var stor och kall och kammaren med gungstolen, stoppade soffan, stickade borddukar på borden och granna chiffoniern etc., var ofta dammig och luktade unket och täppt. Konjaksflaskan i klaffen, på hvilken korken litet emellan öppnades, sände äfven ut en obehaglig lukt i rummet, som nästan aldrig vädrades. Nämdeman rådde sjelf om sin lilla hemmansdel, $^1/_4$-dels mantal, och ansågs vara en "täter karl", men afhållen var han ej — hustrun var qväst, men seg och envis, så just något så särdeles lyckligt hem hade det ej varit för Thilda att växa upp i. Fadren var hon rädd för, och modren höll hon sig till och delvis beherrskade, ty hon hade mycket af fadrens lynne i sig, dock med en tillsats af ömhet och rättskänsla, som ej ofta syntes till hos honom. Hon var lång och smal, med rödgult hår och stora blå ögon. Hela hennes yttre återspeglade detta vacklande, omogna, osäkra, som fans i hennes inre.

Kaffepannan stod i den öppna spisen i stugan och spred sin doft i rummet. På bordet stodo sockerskålen, grädde i en liten mugg, samt en korg med skorpor och saffransbröd. Gumman satt der så förnöjd, med påtåren; blåste, smackade, drack och

fylde på. Spinnrocken med ullkardorna hade hon skjutit ifrån sig, och njöt nu blott af den kostliga drycken. Thilda satt vid kardbrädet, med koppen på sätet och fatet på handen, äfven hon drickande och njutande. Emellanåt bet hon en bit, både åt sig och modren, af det stora sockerstycket.

"Jestanes mor, far kommer", utropade flickan häpen och förskräckt i det hon såg ut genom fönstret.

"Hva' säjer du flicka", skrek modren till och slängde koppen ifrån sig. "Skynda dej å' sutta in panna' i ungen i köke', så slänger ja' kopparna å' dä' andra under sängen."

Hastigt och vant verkställdes manövern; när gubben kom in sutto modren och dottern helt allvarligt vid sina arbeten.

"Si, go' da' far, ä' du ren här — hjelp honom af med rocken du, Thilda — du ä' fälle frusen å' ruskiger nu", pratade hustrun inställsamt och beskäftigt,

"Jaa — go' da' go' da'", svarade nämdeman temligen kärft, — "tack flicka — laga nu så ja' får någe' i mej, för ja' ä' hungrig."

Med dessa ord slog han sig ned på soffan, mörk och tyst, men hustrun frågade om en stund, dröjande och tveksamt:

"Nå, hur gick marken för dej, far, blef du åf mä' dä' du hade?"

"Mjöle' gick åt bra", fick hon till svar, "fast di ville betala uselt förstås, för dä' ä' bara herra' som vill ta' allt åt sej, men dä' ska' allt bli andra årningar hva' dä' lider — men dä' ä' du för enfaldiger te' förstå, dä' fordras hufve' te' dä'" — tillade han öfverlägset.

"Hva' gälde smöre' då?" frågade hustrun.

"Si så der ja, ja' visste fälle hvart du ville komma", utbrast mannen försmädligt, "hva' gälde smöre' ja — kantänka — du kunne så gerna ha' sagt: ge mej pengar för smöre', så ha' dä' te' minstingen vari' rent spel, men dä' ä' du allri' fallen för inte. Men pengar å' pengar, å' allri' annat än pengar kältar du om, från måron te' qväll. Hvar du gör åf dom, si dä' ä' ja' då inte så slug så ja' kan veta, men finge du 50 kronor om da'n, så ville du fälle ha' mer. Ja' tror presiss åt du *äter* pengar, heller gör eld i spisen mä' dom — nå'n stans ska' di fälle ta' vägen — du kan fälle inte doppa dom i kaffe heller —"

"Kära Klas" — började hustrun.

"Kära Klas ja, — ja' säjer inte någe' om 'ett, nu låter dä' för fasli' rart!" afbröt henne mannen i samma ton, "ge mej penga, kan du gerna lägga te' så godt först som sist, för dä' ä' dit du vill komma ändå. Om du dugde te' någe' ändå, skulle ja' ingenting säja, men alri ett fän duger du te', bara te' dricka kaffe å' göra åf mä' pengar, men så går dä' då an att du ä' slängder mä' dä' rigtigt efter årning. Om du inte vore så dj— enfaldiger kunne 'en fälle lida dej, men du ä' så dum, så enfaldigare käring ä'' allt letandes efter. Tror du inte ja' såg hur Thilda å' du gnodde när ja' kom — å' kaffe lukta dä' så en kunne rigtigt omängnas på 'ett, när 'en kom in. Hur många kanner ha' du drucki' i da' — hva' sa'? kanske du inte ha' drucki' någe' alls — hva' sa'? — utan att dä' va' potatis å' ärtvälling dä' lukta — hva' sa'?"

"Du vill fälle allt ha' en tår du mä', när du ha' äti', så dä' kunne fälle vara dä' vi rusta te'", dristade sig hustrun att säga, "å' för resten tycker ja' väl dä' mä', åt ja' kom inte så barskrabbar hit heller, så du skulle missunna mej kaffetårn."

"Så der ja", skrek mannen till, "ä' vi nu der igen! Di der usliga tusen du förde mä' dej, å' linnetraso' å' silfver å' hela bråte', dä' ä' då så pass omtuggat nu så ja' tycker du skulle le'sna nå'n gång te' kälta om 'ett. Tror du inte ja' kunne bli' kar' utan den der tusenlappen hva' sa'? — Ja' frågar hunna efter bå' dej å' dina penningar! Si här har du nu, spring te' handelsbon å' köp kaffe — skynna dej för all del."

Vid dessa ord kastade han silfver- och kopparslantar på bordet, så att det yrde om dem och då hustrun kröp på golfvet, för att taga reda på dem som fallit ned, såg han på henne med ett småförargligt grin, utan att göra minsta min af att hjelpa henne. Sin middag förtärde han under trumpen tystnad och drack sedan två fulla koppar af det så mycket omtvistade kaffet. Derefter gick han ut, smällande dörren igen efter sig, så att hela huset runkade.

Gumman och dottren drogo en suck af lättnad när hans steg ej mera hördes, men ingen yttrade ett ord derom, ty sådana utbrott voro endast alltför vanliga. Gumman räknade med synbar belåtenhet sina slantar och stoppade in dem i byrålådan.

Då nämdeman sedan kom in var han litet blidare, helsade från Fredriksson i Björnhult och berömde honom såsom en särdeles dugtig och förståndig karl, samt prisade den flicka lycklig, som en gång som matmor fick inträda i hans rika, välförsedda hem. På Thildas ord: "att han var både ful och såg elak ut", svarade han blott med sitt dryga öfverlägsna: "dä' förstår du inte barn, för du ä' för enfaldiger te' dä' — du ha' fått mor dins hufve'." Sedan slog han sig ned på soffan och tände gaslampan. Pipsnuggan fördes till munnen, glasögonen sattes på näsan och med lampan i ena handen och "Fäderneslandet" i den andra, lade han sig med gravitetisk min tillrätta på soffan, för att i all sköns ro studera om öfverklassen och underklassen, och den gyllene tid då all orättvisa skulle bli straffad och bönder och arbetare allena föra spiran öfver landet.

"Fäderneslandet", m. fl. likasinnade tidningar, utgjorde gubbens andeliga spis. Bibel, kyrka, prester, tro och sådant, voro för den bildade, tidningsläsande, upplyste bondpatronen en öfvervunnen ståndpunkt, han log deråt med öfverlägset förakt, då han ej bröt ut i öppen hädelse. Att han egentligen icke förstod, hvarken hvad han förnekade eller försvarade, gjorde ingenting till saken, tvärtom, så mycket stiligare var det att vara med.

I kyrkan gick han när det var någon stämma han ville vara med om, och då uppförde han sig visserligen något drygt och sjelfständigt, till en viss grad. Kunde han rimligtvis vara af olika tankar med "herra", var det nog bra förstås — men eget nog — intelligensens magt tycktes dock härvid göra sig nästan omedvetet gällande öfver det råa förståndet. Om han än varit aldrig så stortalig förut och lofvat att han skulle "ge dom åka", så blef han dock ganska stilla och medgörlig, då det gälde, och uppförde sig alltid städadt och hyggligt. Det var egentligen i hemmet han gjorde sin stora öfverlägsenhet gällande och förde ordet med så mycken kraft. För hemfolket var det derför alltid en hvila då han kom sig till med sina tidningar; det oupphörliga käxet och gnatet stannade då af, så länge han, "likt den politiske kandestöber", var sysselsatt med att reformera kyrka och stat.

"Hvar ä' Johan?" frågade han hastigt, i det han reste på sig, sedan han i all tysthet tagit sig en liten lur bakom tidningen.

"Han gick hem te' Stens ett tag, han ba' mej om lof", svarade morsan.

"Dä' der kan du just låta bli' en ann' gång, Lotta", sade bonden myndigt. "Stensen va' på torgda'n å' va' fuller som ett svin, å' Johan ä' heller inte någe' te' lita på. Får bror hans hann om 'en, så kan han snart börja supa igen — men så länge han ä' i *min* tjenst så får dä' inte bli' någe' af inte."

"Johan ha' ju vari' här två år, å' allri nånsin vari' full, far", sade Thilda med blossande kinder.

"Men *för*ut då, han tör fälle inte bruka dä' *för*ut heller?" frågade gubben, och fästade sina skarpa, genomträngande ögon på flickan.

"Jo far, dä' vet ja' att han gjorde", svarade hon, "men när han ha' öfvervunni' dä' der begäre', så tycker ja' att dä' ä' dugtigt af 'en."

"När ha' du blifvi' så öfverseende å' fördragsam, kära barn", sade fadren försmädligt, "du brukar fälle vara så noga mä' så'nt der så, bara Fredriksson dricker en tuting här å' blir lite' rö' i syna å' munter, så ä' dä' ju så dant så."

"Men Johan smakar inte alls någe så'nt der han", invände flickan envist.

"Hör du Thilda", sade då fadren med vrede i rösten: "ja' ska' säja dej ett ord, så godt först som sist. Om du ha' gått å' förgapa dej i den der uslingen, den der tiggarpojken, bror te' socknas äländigaste trashank, så må du *alri* tro att du får gifta dej mä' en, alri på tiden hör du, om ja' också ska' mota' honom mä' hugg å' slag. Ja' vill alri höra så'na resoner mer som i qväll, alri, hör du — kom ihåg hva' ja' säjer — du vet att ja' ä' karl te' stå ve' mina ord. Janne Fredriksson i Björnhult ska' du ha', för dä' ä' ett passande gifte för *min* doter, å' nu muckar du inte, utan lyder, å' dermed punkt —" härvid slog han sin knutna hand i bordet så att det dundrade — "hör du hva' ja' säjer, förstår du meningen — hva' sa'?"

"Ja, ja' hör far", svarade flickan alldeles likblek i ansigtet, men mötte lugnt och stadigt hans blick; "å' ä' ni så elak, så ni vill ta' ifrån mej min hjertans kär, allenast af högfärd, så kan ja' vara honom trogen ändå å' te' slut bli' hans. Men Björn-

hulten gifter ja' mej alri mä', ni kan inte mena dä' far, dä' ä' omöjligt."

"Flickan ä' tokig", skrek gubben till, alldeles förbluffad öfver hennes djerfhet — tilltaget att tala så till *honom* var så exempellöst, att han i första häpenheten nästan förstummades. "Vill du inte säta Thilda", sade han om en stund, och stampade i golfvet, "så ta' mej sjutton att du får ett enda öre efter mej -- ja' gör dej arflös, hör du — *arflös* — hva' tycker du om dä' du? — Gå se'n å' gift dej mä' din rara pojke, så får du si hur rart dä' blir. Går ni se'n land å' rike omkring, så håll te' go'a, ja' missunnar er inte! Ha' du läst så'nt der i de der romanerna du brukar ha' liggandes i alla hörn? Men kom ihåg mitt ord: *arflös* gör ja' dej."

Gumman, som suttit nästan förstenad af fasa, försökte nu få fram ett medlande ord, men tystades genast af mannen. "Tig käring! — ja' ha' sagt mitt ord, Thilda får välja — inte ett ord mer i saken — bestäm dej!" —

"Ja far", framhviskade flickan skälfvande. Ack, hon visste nog att det ej var en tom hotelse och hon var sin fars dotter — hon älskade välståndet och kunde ej tänka sig det förutan. Men att öfvergifva Johan kunde hon ej heller, och ändå mindre beqväma sig till att bli' Fredrikssons hustru.

"Ack far, låt mej slippa Janne i Björnhult. Söta far, var inte så förfärlig!"

"Du ha' hört hva' ja' ha' sagt, mina ord ta'r ja' inte tebakars — men du kan lugna dej så länge, du behöfver inte stå te' reds straxt heller", sade fadren bestämdt, men litet öfverseende och lugnande. Han var fullt och fast öfvertygad att han handlade både rätt och förståndigt och till sin dotters bästa, hvilken han älskade varmt, på sitt egoistiska sätt.

2.

Medan Thilda kämpade denna hårda kamp hade hennes hjertans kär också haft sina strider, fast på annat sätt. Vid det lilla, numera genom vanskötsel dåliga hemmanet Stens satt hans bror som brukare, med hustru och fem små barn i stor fattig-

dom. Sjelf söp han, hustrun var oduglig och lat, så att barnen fingo växa upp som de kunde. Johan gick ej ofta dit, men för barnens skull, vid hvilka han fästat sig, öfvergaf han dock ej sin brors hem. Många och häftiga strider hade han kämpat med svägerskan och brodern, för att förmå dem att skicka de äldsta barnen ordentligt i skolan, men oftast hade de ej kläder, som de kunde visa sig i, inte heller fans det något att lägga i matsäcken, och derför blefvo de för det mesta hemma, oaktadt skolrådets upprepade maningar.

Hustrun hade, denna dag så väl som andra dagar, varit hos grannarna hela förmiddagen och pratat och beklagat sig. Då hon sent omsider kom hem, stod den smutsiga sängen ännu ouppbredd, soporna lågo hopade på golfvet och barnen, otvättade och trasiga, väntade blott att få mat. Drängen var till staden med bonden, och pigan hade gått sin väg i går — om hon skulle komma igen visste ingen så noga. Barnen stodo nu vid spisen, der mor gräddade pannkakor på laggen och stjelpte i lill'flickans kålfat, som hängde i taket, med den snuskiga, illaluktande bädden uti. Hon, modren, var en liten, vresig, svartögd qvinna, håret hängde, svart och stripigt, ned i ögonen på henne och kunde ej skylas af den ursprungligen blå och hvita, nu mörkgrå bomullshalsduken; kläderna hängde slarfvigt på den knubbiga kroppen och äfven hon tycktes ha' förgätit att tvätta sig.

"Mor, ja' ä' hungruger — mor ge' mej e' pannkaka — mor, Anners lufvar mej — mor, Lotta tog en sockerbit" — skreko barnen och ryckte henne i kjolen — "mor, ja' vill ha' — ja' vill ha'."

"Tig ungar" — skrek qvinnan och utdelade en knuff på måfå, här och der — men då oväsendet fortfor, slängde hon åt dem hvarsin pannkaka, som slukades nästan ögonblickligt.

"Ja' vill ha' mer — aj, ja' brände mej — Kalle fick största pannkaka — mor ä' ellak — mor ä' snål — mi' va' bränder — Stina tog åf mej alltihop." — Och nu började tjut, skrik och slagsmål i hopen.

"Alri' ha' ja' fälle sitt sån'na ellaka ungar", skrek modren, "håll er bara, hellest ropar ja' på fula gubben åt han kommer å' tar er — ja' ska' ge er så ni mins 'ett otteringar."

Nu utdelade hon knuffar, hårluggar och slag i hopen, så

att tjutet och villervallan blef ännu värre. "Sitt stilla nu å' ät", sade hon, litet lugnare, och lade hvarsin pannkaka på hvarsitt stycke hårdt bröd åt barnen; en skål med svart, vidbränd välling sattes äfven fram åt dem. Sedan maten, under trätor, knuffar och skratt blifvit förtärd, sprungo barnen ut i vildaste fart i den kalla novemberluften — barfotade och halfnakna som de voro.

Hustrun tog nu fram kaffepannan och drack den tjocka, oaptitliga drycken ur en oren kopp. Äfven en liten bränvinstår togs fram ur skåpet och slogs i, och nu jemnades rynkorna i pannan och blicken klarnade litet. Derefter lade hon sig på soffan och lät allting stå som det stod och snart var hon tungt och hårdt insomnad. Länge fick hon dock ej ligga, ty barnen kommo inrusande med hvarsin stor kringla i handen och ropade: — "mor, mor, farbror Johan ä' här."

Qvinnan reste sig, litet förlägen och yrvaken, när Johan kom in. "Go' da' svåger Johan", sade hon, "här sir så dant ut inne, men en stackare kan inte hinna te' rusta unna mä' allting heller, å' piga ha' gått te' kos å' drängen ä' mä' honum sjelfver te' stan. Unga' ä' så hålansa', så en kan bus tröttna ve' allthop, å' han ä' supuger å' svår för jemna' — så ja' vure bäst i behåll te' sluta åf mä' 'ett — — i jolbacken ska' en fälle få ro lecka — hå hå, ja ja."

"Ja' tröster un'ra, Stina, om du inte skulle ha' ett licker, om du bjög te' å' hålla årninga' lite mera. Lasse ä' då fälle inte så fali svår heller, när han inte har någe' i hufve'", sade Johan. — Han var en ung dräng, stor och lång, med ljus lugg, som gerna ville ned i pannan, vänliga, klara blå ögon, frisk hy, bred mun och hvita tänder. Han var ful, men det hvilade ett drag af ärlighet och trofasthet öfver hans väsen och dugtig och ordentlig såg han ut der han satt, med de stora, valkiga näfvarna hvilande på knäna.

"Ja' va' kär i supen, ja' ögg", fortfor han, "men ja' kunne öfvervinna 'ett lecka — ja' tänkte åt om svägerska hjelpte Lasse lite', så skulle fälle han mä' vara go' för te' bli ordentliger. Te' minstingen kunne ho' fälle försöka te' ha' lite snyggare å' trifligare åt 'en hemmave'."

"Dä' va' en sak dä', åt du ska' hålla mä' bror din", snyftade den olyckliga qvinnan, "ingen frägar ätter mej, ingen vill

hålla mä' mej. Ack, ack ack — väles den som låge i jolbacken — då tör di fälle finge si åt ja' dögde någe' ögg."

"Si så, Stina, åbäka dej inte nu — åt du har svårt ä' fälle ingen som dispenterar" — sade svågern lugnt — "men tacka du Gu' så länge du får lefva, dä' tör le komma någe' ätteråter, som inte bir roligare. Men här har du en slant te' köpa kaffe för å' snygga nu åf i stuga en smula, så ä' du bra."

Svägerskan tog 50-öringen och stoppade den i sin ficka, nickande buttert till tack, i det hon sade:

"Ja, nämmans ä' rika di — vet ja' hvarför di ska' ha' 'ett bätter än an'ra, ja' tycker di ä' inte licker di än vi. Å' på dä' här usla håle' kan då ingen berga sej mä' så mycken unge. Ja' tycker just di kunne hjelpa den fattiga mä' 'e 50tia. Dä' kan du just styra mä' svåger Johan, som ä' så galanter", tillade hon inställsamt.

"Nej, sir du Stina, ta' mej hunna ja' dä' gör", sade svågern bestämdt. "För resten vet ja' inte hvarför inte ni ska' kunna berga er här mä' fem barn, när förra bon'ns stog sej rigtigt dugtigt mä' sex. Lasse hra ju 100 åf nämman som han allri' kan ränta, å' var du fäjen så länge nämman tiger mä' dä'. Mej ä' han rasande på — så i alla di fall blir ja' fälle inte gammal der — så dä' kan ja' då inte göra någe' ve' inte."

Stina såg ytterst förnärmad och förfördelad ut och mumlade något mellan tänderna, föga smickrande för svågern.

"Mor, nu kommer far", skrek den lilla sex-åriga Kalle, som stod på utkik i dörren, "nu ä' han redigt fuller igen. Nog kan han gå, men han skriker å' lefver på backen så — å' Blacken ä' så svetter så — Erker sätter in en i stalle' nu."

"Ur vägen ungar", dundrade bonden, der han kom, bredbent och stortalig — "ja' ha' vari' i stan ja', å' fuller ä' ja', å' husbonne ä' ja' i mitt hus, så mycke' du vet käring, hvar ä' du odåga — du ska' passa mej opp, hellest ska' ja' märka dej bå' gul och blå din — nå, lyder du käring!"

Hustrun började nu träta emot och ett förfärligt uppträde skulle blifvit följden, om ej Johan, med stark och kraftig hand hade skiljt dem åt och temligen omildt satt ned brodren i ett ledigt hörn på soffan.

"Ja' ä' herre i mitt hus", skrek uslingen och sökte lösgöra sig från den starka handen — men fruktlöst.

"Du ä' visst herre, du sir så ut du", mumlade brodern föraktligt.

"Far ä' en fyllbult", skrek lilla Kalle och knöt i vredesmod sin hand åt fadren.

Nu kunde intet hejda den druckne mer. — Rasande som ett vildt djur for han upp från soffan — och snart hördes blott fadrens vilda ord och barnets skrik under misshandlingen. Slutligen tog han gossen i håret och kastade honom ut genom stugudörren. — — —

"Hur ä' dä' mä' dej, fatti' liten", hördes en mild röst derute. —

Det var "grannasfarbror" en ung bonde med ett ärligt, godmodigt ansigte — lilla Kalles synnerligen goda vän. "Va' far ellaker ve' dej, si så, gråt inte nu, lilla larfven", fortfor han och böjde sig ned öfver barnet, torkande med rockskörtet hans näsa, ögon och mun.

"Far ä' så ellak så" — framstötte barnet mellan snyftningarna — "men när ja' blir stor å' han blir liten" — härvid knöt han sin lilla smutsiga hand och hytte med den — "då ska' ja' dricka ur stora bränvinsflaska' i skåpe', å' se'n så ska' ja' klå 'en så han känner 'ett — mycke' värre än han klådde mej, ta' mej — ska' ja' inte dä'."

"Ja, dä' blir nog bra dä'", smålog bonden lugnande — "men nu går vi in te' moster å' hör åt om ho' har någe' godt i skåpe', ska' vi inte dä' Kall' lilla?"

"Jo, ja' vill ha' serapssmörgås på fint brö'", utropade barnet och log genom tårarna åt sin vän.

"Ja, dä' smakar bra dä'", tyckte bonden och tog den ännu snyftande gossen på sina starka armar, ty det var redan mörkt.

I stugan satt hans unga, rödkindade hustru sjungande, och spann ull vid den flammande fårrisbrasan. Pigorna, två dugtiga flickor, kardade ullen och stickade, drängarna lågo och drogo sig på soffan. Snyggt och trefligt var det, belåtenheten afspeglade sig också på allas ansigten.

"Moster, ja' vill ha' serapssmörgås", ropade gossen vid dörren och hoppade ned från bondens arm.

"Nej, si Kall' lilla", sade morsan och stannade med rocken då hon fick se barnet, hvars lilla kropp ännu emellanåt skakades af snyftningar, "fatti' liten, ha' di nu vari' ellaka ve' 'en igen derhemma?"

"Ja vars, Lasse kom hem fuller igen ifrån sta'n", sade bonden, "å' så lefde han så dant derinne å' körde ut pojken, å' han va' så ursinniger så — men nu skulle vi gå in te' moster å' höra om ho' har någe' i skåpe'."

"Gu' hjelp dom, stackare", suckade matmodren i det hon gick till skänken, der lilla Kalle redan stod och trummade på. — "Anna Lotta", sade hon till en af pigorna, "tvätta åf en om näfva' å' i syna först — han sir ju så danner ut så."

Gossen lät dem göra huru de ville med honom, ty han såg den stora hvetbrödsskifvan och tallricken med sirap som morsan rustat i ordning åt honom. När han sedan satt i farbrors knä och vederbörligen smorde ned både händer, ansigte och bondens tröja med sirap, berättade pigorna för honom både om "bocken som inte ville gå hem om qvälla'" och "tuppen som vardt sturken åf nöta". Sedan kretade karlarna en häst och en kälke åt honom, som han fann alldeles utmärkta.

Lilla Kalle var alldeles yr af glädje, sprang, pratade, frågade och utdelade sina befallningar till höger och venster, allt under husfolkets ljudeliga skrattsalfvor och oupphörliga utrop: "Han ä' då så visser den pojken så dä' ä' obegripligt" — men bonden runkade ibland litet på hufvudet och tyckte allt att han var "väl näpen".

"Här ä' roligt te' vara, här tror ja' åt ja' vill vara för jemna'", ropade pojken och stötte till kålfatet i taket, der lill'flicka' nyss somnat, så att det slängde mot andra väggen.

"Nej, Kall' lilla, så der får du inte göra", utropade morsan och skyndade fram.

Med den hastiga omkastningen i tanken, som är så vanlig hos barn, vände han sig nu till bonden der han satt på soffan och sade: "Ä' ni så der snäller när ni ä' fuller mä' farbror?"

"Ja' pe' fälle just inte vara fuller ja', kära barn", svarade hans vän och såg med sorgsen ömhet på den lilla ostyringen.

"Ja, då blir ja' fälle qvar här i natt, för hemma ä' inte ro-

ligt", förklarade gossen, "men ja' vill ha' fint brö' å' inte nån' gröt te' nåtval."

"Jo, du va' mej just en stränger husbonne", skrattade morsan och gaf honom brödet.

"Nu ska' Kall' lilla läsa afto'böna inna' han lägger sej", sade hon, då gossen blef sömnig, "dä' pe' du fälle göra?"

"Åja, iblann', när far ä' snäller så har han oss te' läsa "Gud som hafver".

"Kan du inte läsa "Fader vår" då?" frågade hustrun.

"Nej, bara lite' "Fader vår" kan ja'„, sade barnet.

"Fatti' liten", suckade hustrun, med tårar i ögonen, "säj ätter som moster säjer nu, så ska' du få en sockerbit se'n, knäpp ihop små näfva' nu — så der ja'." — -- —

"Hör du mor", sade bonden och ref sig i hufvudet, morgonen derpå — "han ä' så trasuger pojkkräke', har du någe' opp i kista du kan sätta på 'en."

"Ja' ha' nog grunna på 'ett, Jonas", sade hustrun fundersamt, "ensmöjd har ja' fälle, men dä' ä' så hvasst så dä' rifver fälle bus sönner skinne' på 'en — dä' bir le inga' anner rå', än ja' får prississ ta' en bit åf läritastycke', å' så blå vallmansbyxo' dina, dä' kan fälle bli klä'r åt 'en der lilla."

"Ja, vet ja', styr mä' dä' der du, mor", sade han och lunkade i väg från hustrun, der hon satt vid spisen och ammade "lill'flicka".

Då det blifvit full dager, stack Kalle försigtigt in sitt lilla rentvättade ansigte i stugan hos föräldrarna, nätt och jemt så mycket, att nästippen syntes och hviskade menande till syskonen: "Ä' far inne?"

"Nej bå' han å' piga å' drängen ä' ute", fick han till svar.

"Än mor då?" hviskade han, lika hemlighetsfullt.

"Ho' ä' i köke'."

"Grannas moster ha' gifvi' mej så mycke' godt hem, som ni ska' ha' mä' åf" — härvid blinkade han slugt — "kom hit ut så äter vi opp 'ett här, annars kan mor ta' ett åf oss te' kaffedopp åt sej."

Syskonen läto ej säga sig detta två gånger; tysta som råttor smögo de sig ut till brodren i farstun. Der kröpo de små

bytingarna ihop i ett hörn och njöto af mosters namnam, hviskande, skrattande och innerligt belåtna, att de kunde lura mor.

Kalle berättade sedan, på sitt osammanhängande, barnsliga sätt, vidt och bredt om allt märkvärdigt han upplefvat hos grannas och syskonen hörde på med största intresse. — "Men va' far mycke' ellak se'n?" frågade han.

"Nej vars, farbror Johan fick ikull 'en i sängen å' så somna han straxter, så vi hörde inte åf 'en mer", sade Lotta dystert, vid tanken på gårdagens afton.

Bonden vid Stens hade vaknat på morgonen, tung i hufvudet och dyster. Hustrun visste nu att samvetet oroade honom och ej ett ondt ord skulle komma öfver hans läppar; tvärtom, förslappad som han var, både till kropp och själ, kunde det förr hända att tårar och klagan skulle bli svaret på hennes förebråelser. Vresigt slängde hon in potatispannan och sillen på det orena bordet kring hvilket husfolket satt.

"Hvar ä' Kall' lilla?" frågade Lasse litet flat och tvehågsen.

"Ja, vet ja'", fräste hustrun till, "ha' inga barmhertiga menniskor förbarma sej öfver 'en, så tör han fälle ligga dö'er derute, fatti' unge; du va' då så förfärliger ve' 'en i afterse, som om du ha' vari' prississ katolsker, å' så körde du ut 'en se'n, i fylla' mä', mins du dä' du? — Jo, du ä' far för di fattiga barna du!"

"Ha' ingen sitt ätter pojken", skrek fadren till och sprang opp, för en stund vaknande ur sin slöa domning.

"Jo vars, dä' ä' inga fara mä' honum, farsin", sade drängen, "han ä' hos Jonases, dit tog bonn' sjelfver honum mä' sej i afterse."

Mannen satte sig åter ned på bänken och kastade en mörk, hotfull blick på hustrun. Ej ett ord kom mera öfver hans läppar, oaktadt hustruns alla försök att reta honom, men då han stod i dörren, färdig att gå ut, sade han:

"Ja' vet att ja' ä' en uschling Stina, å' en dåli' far, Gu' förlåte mej arma synnare, men ja' vet ögg åt du ä' väl så uschliger bå' som matmor å' hustru å' mor för barnstackara, så du har inte någe' te' säja, vi ä' lik' go'a båga två."

Om aftonen då han kom in i den otrefliga stugan, såg han ännu dyster och mörk ut. En sup tog han sig i skåpet, men satte sedan beslutsamt in flaskan igen.

"I måron får du åka te' qvarna', vi har inte ett fän mjöl", sade hustrun.

"Ja' har ingen häst", sade mannen kort.

"Hvar ä' hästkraken då, ha' han vurti sjelfdö'er, magra uschlingen, en kunde då räkna bena i 'en, så äländi' såg han ut."

"Nej vars, kaften ha' taji' 'en te' herrgårn — han va' så viller å' kalla mej för djurplågare, å' hästen får vara ve' gårn, te' di får kött på bena på 'en, sa' han, å' ja' får låna hästkriter der, när dä' ä' rigtigt nödigt, men han skulle komma lite' imella' å' si ätter mä' oss, sa' han, å' så kom Lotta flicka ut å' så skälde han oss för barnplågare ögg, å' stog änne mä' mej så dant så, å' om dä' inte skulle bli bätter så skulle han ta' går'n ifrån oss, sa' han", berättade mannen slött och missmodigt.

"Ja, då får han ge' oss underhåll, dä' ska' ja' inte olika, te' sitta ve' ställe' mä' en supiger, ellaker kär ä' alri' för rart", gnälde hustrun der hon satt, trasig och slarfvig, med det svarta, stripiga håret omkring axlarna.

Mannen satt tyst i sitt hörn en lång stund, halfsofvande och likgiltig. Slutligen reste han sig opp och sade hårdt, i det han såg sig omkring:

"Snygga åf lite' i stuga å' laga ihop traso' åt oss å' barna, dä' borde du fälle kunna lecka, dä' ä' då inte *mitt* göra heller. Å' hvar har du piga? här sir ut som ett fäghus mer än som e' bonnstuga'."

"Piga vet ja' inte hvar ho' ä', men hur håller du år'ning på drängen? — Å' te' ha' snyggt här, dä' vure just värdt här i älände'", fräste hustrun till och gaf honom en ilsken blick.

"Kom hit Lotta", sade fadren i barnhopen, som satt hopkrupen i ett hörn — den minsta hade skrikit hela dagen, men nu hade modren gifvit henne en "bränvinssudd", så att hon somnat — "ha' du vari' i skola' någe' 'en här vecka?"

"Nej far, ja' hade inte någe' te' sätta på mej", svarade barnet, en tio års flicka.

"Ta' hit psalmboka' så får ja' höra om du kan läsa någe', barn", sade fadren mildt.

Barnet lydde tvekande. Innanläsningen gick skralt, men fadren rättade henne tåligt och ordentligt. Derefter förhörde

han henne i katekesen, men äfven detta ville ej gå bra, oaktadt både lärare och lärjunge bjödo till, med outtröttligt tålamod.

"Dä' går dåligt dä' der, stackars mi' lilla flicka, men skulla' ä' inte di'", sade fadren sorgset, "mor ska' le' laga så du får gå i skola' å' lära någe' som ar'a barn. — Kom hit nu Kall' lilla, så får du sitta i fars knä mä' a b c boka'."

Gossen kom fram helt frimodigt och efter slutad läsning sade han och såg upp i fadrens ansigte:

"I da' ä' ni lika snäller som grannasfarbror, men han ä' snäller jemt, han, sa' moster, dä' ä' fälle för han inte dricker så mycke' bränvin som ni, far."

"Jo jo men, lilla larfven, dä' ä' väl så dä'", suckade fadren, och lyfte ned gossen på golfvet igen.

Han insåg nu sjelf sitt elände, men försupen som han var, kände han med sig sjelf, att han ej mera hade hvarken fysisk eller moralisk kraft att stå emot frestelsen — icke en gång för sina barns skull. Det hemska ordet "för sent" stod med sin gräsliga kraft för hans inre syn och förlamade alla bättre föresatser i hans svaga, förslappade själ.

3.

"Gumma", sade nämdeman i Grangärde till sin hustru, ett par dagar efter dessa händelser, "laga åt du har Johans kläder rena te' onsda'n, han ska' resa te' kos."

"Ska' Johan resa bort?" frågade både hustrun och Thilda och sågo förvånade opp från sina arbeten.

Bonden stod med handen på dörrlåset, färdig att gå ut och se efter arbetet, men han hade stannat ett ögonblick innan han gick.

"Johan flytter te' kos", sade bonden kort och kärft, "ja' ha' gifvi' 'en halfva lön å' respengar för rexten, för han inte ska' gå här å' ställa te' oreda, å' han ha' lofva' mej te' ge' sej åf. Å' nu vill ja' inte si når'a sura miner, å' inte någe' sarj tål ja' heller, så mycke' du vet, Thilda."

Med dessa ord gick nämdeman ut med stolta steg och slog dörren hårdt i lås efter sig.

Thilda satt stilla och tyst en stund, — icke en tår syntes i ögat — stel och kall såg hon ut, nästan som nämdeman sjelf, men kinderna voro likbleka och läpparna hårdt sammanpressade.

"Dä' där visste ja' förut", sade hon slutligen och rösten var hes och sträf. "Johan talte om 'ett för mej i går qväll. Far behöfver inte vara rädder, att ja' ska' tigga å' be, dä' ä' ja' för stursker te' — men inte vet ja' hur ni, mor, ha' kunna' stått ut mä' honum — en så'n ellak kar — i så många år."

"Kära barn, säj inte så der om far din", sade modren häpen, "dä' ha' kralla å' gått år ifrån år — fast dä' ha' vari' lite' tröttsamt iblann' förstås — men nog ä' dä' bäst att Johan å' du blir skilda åt."

"Men om far blir *tvungen* te' be honom komma te'bak's då — hva' skulle han då säja", svarade flickan med ett bittert leende.

"Blir tvungen", eftersade modren förskräckt, "kära hjertandes barn, du ha' fälle inte ställt te' någe' älände heller?"

"Dä' kan ja' inte svara för", sade flickan trotsigt och reste på det nedböjda hufvudet — "dä' får vi si."

"Du får allri Johan ändå, barn", sade gumman gråtande, "du får allt ta' Fredriksson, hur dä' än ä', ja' känner far, ja'. — Ack, ack ack, hur ska' dä' bli flicka — han blir alldeles ursinniger, om du ha' styrt te' så tokigt."

"Än när far å' mor gifte sej då, dä' va' fälle inte bättre dä', vet ja'", fick hon till svar, "men lugna er mor, dä' ä' kanske ingen fara — låt mej nu vara, å' sarja inte på mej."

Med dessa ord började Thilda karda med förtviflad fart, men intet ord mer kom öfver hennes läppar på hela förmiddagen och fläsket och pannkakan stodo orörda på tallriken vid middagen.

Aftonen innan Johan reste skaffade sig de båda unga tillfälle till en stunds enskildt samtal, oaktadt bondens vaksamhet. Hopplöst och dystert låg lifvet framför den stackars flickan, men Johan kunde ej alldeles låta bli att tro på en bättre framtid.

"Lofva du bara te' bli mej trogen, Thilda", sade han, "så ska' ja' sträfva å' arbeta å' försöka komma mej opp i verlden, om Gud ger mej lycka. Ja' reser te' Stockholm nu, å' söker mej arbete. En nykter, ordentliger kar' ta'r sej nog fram der, å' sam-

lar ja' bara pengar å' blir herriger, så vill gubben nog kännas ve' mej, lit' på dä' du. Lofvar du te' vänta på mej?"

"Kära Johan, hoppas ingenting", sade flickan hopplöst, "nog ska' ja' bjuda te', te' hålla ut emot far, men sätter han te' rigtigt, så vete Gu' hur ja' ska' kunna stå emot, om inte vår Herre vill ta' mej i sitt förvar, å' dä' vore nog dä' allra bästa."

"Jaså, låter dä' på dä' vise', Thilda", sade Johan, mörk i hågen, "ja, om du öfverger mej så blir dä' också *din* skull, om ja' blir en uschling, kom ihåg dä' när du blir madam Fredriksson."

"Säj inte så der, söta Johan, dä' sätter sej i bröste' på mej", bad flickan gråtande, "å' så mycke' kar' ska' du fälle vara för dej, så du inte blir en uschling för min skull, då vore du ju en stackare å' dä' vill du fälle inte vara heller. Lofva mej te' bjuda te' å' bli en dugtig kar', kära söta Johan, gör dä'!" —

"Lofva mej du te' vara mej trogen", svarade han, ännu dyster och mörk.

"Dä' ha' ja' ju gjort långi' redan", sade flickan — "men nu hör ja' far derute — nej, nu gick han igen, nu får vi nog vara i fre', han tror nog åt du ha' gått te' Stens."

Morgonen derpå i god tid gaf Johan sig i väg. Thilda gick till sina sysslor, med sorg och bitterhet i hjertat. De långa, mörka November- och Decemberqvällarna föreföllo henne ändlösa och Johans ord: "blir jag en uschling så är det din skuld", gnagde på hennes hjerta och gaf henne ingen ro. Litet emellan hördes sorgliga berättelser, om huru eländet fortgick och tilltog hos Stens, och för hvarje sådan berättelse stack det till i hennes hjerta och den blixtlika tanken kom öfver henne: "Sådan blir Johan för min skull."

Nämdeman bråkade, skräflade, trätte på qvinfolken, läste tidningar, politiserade och, först och främst, skröt af Fredriksson, hans rara hem och hans rikedomar. Thilda hörde på med slö likgiltighet, både när han var vid dåligt och godt humör, och skötte sina sysslor ordentligt, men utan intresse. Hon insåg snart, nästan med en känsla af missräkning, att hennes hotelse till modren var alldeles ogrundad.

En dag, kort före jul, kom nämdeman hem från Björnhult i det mest strålande lynne. Han gnuggade förnöjd händerna,

skämtade med hustrun, klappade Thilda på hufvudet och sade, "att hon var en rasande lycklig flicka — rikedom och allt godt rakt flög i famnen på henne." Fredriksson hade fått ett arf på 10,000 kronor efter en farbror i Småland och nu tänkte han repetera" byggningen och köpa ny soffa till kammaren, med "resurser" i — och gungstol och mycket mer. Till våren hade han sagt opp sin hushållerska, "han tör fälle tänka på te' skaffa sej en ung madam då", skämtade fadren, "å beskruttingen sa' han inte åt om han får den han vill, så ä' dä' ingen säkerhet åt han inte köper selkesklänning åt 'na, å' selkesschalett mä' fransar så långa så di' räcker långt ner på ryggen på 'na — å' äkta schal, dä' va' en sak dä'. Jo, jo, ja' tror att dä' duger te' bli madam Fredriksson!"

"Ack, ack ack, då", utropade hustrun, alldeles öfvervältigad af dessa lysande utsigter, "lyckli' den flicka som får 'ett så rart, ho' bör fälle vara nöjder om någen ska' vara 'ett."

"Jaså, du ha' blifvi' så pass sluger så du förstår dä' du, te' å' mä'", sade gubben skrattande, "åja, dä' tör fälle bli rarare te' bli' rika Fredrikssons hustru än te' sitta i en usliger torparestuga, mä' en fattiger krake å' svälta, heller hur flicka, hva' tycker du?"

"Ja, vet ja' far", svarade Thilda, och en tung suck smög sig öfver hennes skälfvande läppar.

"Si så barn", sade gubben inställsamt, i öfvermåttet af sitt goda lynne, "var nu inte så der tvärsföre längre, utan lofva mej åt du tar ve' Fredriksson — du vet fälle åt ja' inte vill annat än di' lycka — reta mej nu inte längre."

"Nej far, ja' kan inte lofva *någe'*", svarade flickan med bruten röst, "men ja' lofvar te' *försöka* om dä' blir någon möjli'het — men begär inte någe' svar än, förr än ja' får tänka mej om lite' först, ja' kan inte lofva någe'."

De lysande utsigterna, resorsoffan, sidenklädningen och all rikedom, hade ej förfelat sin verkan på den svaga, fåfänga flickan, uppfostrad som hon var utan all kristlig grund. Det *var* hennes fasta beslut, att *försöka* öfvervinna den ytterliga motvilja hon kände för egaren af all denna härlighet, men Johans bild och hans klara, trofasta blå ögon, ville ej lemna henne någon ro och hon kände sig mycket olycklig.

"Ja vars, *fundera* du, ända te' efter Jul om du vill, mi' flicka, di der funderingarna brukar sluta i brustoln, inte annat ja' ha' hört", svarade fadren småleende och mycket belåten med svaret. "Men har du en varmer vattår mor, så ta'r ja' mej en tuting, för dä' va' vinter värre i qväll. Hvar tog flicka vägen då? — ho' ta'r te' å' bli' sluger nu, inte annat ja' kan si. Jo, jo, ho' kan vara glad åt ho' har en far, som har hufve' för hela huse', å' vet du för lite', käring, å' ha' du vurti' enfaldiger så dä' förslår, så ha' ja' fått förstånd för oss båda å' flicka mä', för resten."

"Ja, så glömmer du inte te' tala om 'ett heller", muttrade gumman för sig sjelf, i det hon satte en panna med vatten på elden i spisen; "att ja' ä' dummer, dä' ha' ja' då hört så ja' ä' både trött å' lessen ve 'ett — men ja' ä' inte för dum te' lura dej iblann, min gubbe", härvid drog ett triumferande leende öfver det bleka, försagda ansigtet och en liten slug blixt lyste till i de matta ögonen — matta af nattvak, tårar och sorg — "hur sluger du än ä', så kan du ändå inte grunda ut oss, qvinfolk, när vi sätter te'. Ack, ack ack, om han visste allt hva' ja' ha' haft för mej bakom ryggen på 'en, gubbtoken, då vurte ja' fälle alldeles olyckliger för 'en!"

Men nämdeman satt på soffan, hängifvande sig åt sina lysande framtidsdrömmar. Storängen skulle plöjas opp och gärdesgården tagas bort mellan egorna — tänk, det blef ett rigtigt herrgårdsfält. Ladugårdarna skulle utvidgas och en styf vagnshäst skulle han skaffa sig, och seldon så blanka så det sken af dem lång väg. När sedan Fredriksson och han kom åkandes och någon frågade hvilka de voro, så skulle det svaras: "kors, dä' ä' rika nämdeman i Grangärde å' mågen hans, som rår om den der granna herrgårdsbyggningen derborta." En och annan tanke på Thilda kom äfven med och då blef gubben litet het om öronen, men lugnade sig strax, med tanken att allt var ju till hennes bästa. När sedan vattnet blef varmt och tutingen tillagad, tyckte han, för hvarje klunk han tog af den kostliga drycken och för hvarje gång glaset påfyldes, att flickans lott blef alltmera afundsvärd, till dess han slutligen ej nog kunde prisa sig sjelf och det utomordentliga sätt på hvilket han skötte sina faderliga pligter och sörjde för dottrens framtid. "Ja", slutade

talet för hvarje gång, "dummer ä' du gumma, så dä' förslår, men så ha' ja' fått hufve' för oss båda, å' nu ska' dä' inte töfva innan ja' blir riksdagsman, å' besittingen ska' icke "herra" då få veta att di lefver, ja' ska' så prata ikull dom hela bundten å' kungen mä', så di ska' inte våga knysta — å' dä' ska' bli folkvälde åf så di mins'ett, dä' kan di glä' sej åt."

Hustrun satt tyst vid spinnrocken och hörde på; det der om riksdagsmansskapet, herrarnas qväsande och det gyllene folkväldet hade hon nu hört upprepas beständigt, år ifrån år, så att hon kunde det utantill.

Thilda hade emellertid smugit sig ut i köket — der var tomt, ty pigan och drängen hade fått lof att gå bort på en dans. Hon satt nu der, stilla och orörlig, på kistan midt för spisen, med händerna slappt nedhängande i knäet. Ansigtet var likblekt och bröstet flämtade under den förlamande ångest som gripit henne, sedan det första intrycket af fadrens berättelse förlorat sin kraft. Hon visste hvad som förestod henne, om hon försökte att neka sitt samtycke, och den förfärliga -- odrägliga Fredriksons gestalt framträdde för hennes inre syn i all sin vämjelighet. Och Johans blå ögon! — Ack, herre Gud, om hon kunde bli qvitt de der ögonen ändå! — Och skulle han bli en usling — ack, *skulle* han bli' en usling — *för hennes skull!* — Men så framstälde sig åter för hennes fantasi det rika, präktiga hemmet, anseendet bland vänner och grannar, sidenklädning och äkta schal och — i motsats dertill den fattiga torparstugan, släp, arbete och *kärlek,* den ömmaste, trofastaste kärlek, gemensamt arbete och hemtrefnad. — Men — tjenare att befalla öfver, resorsoffa, fullt opp med pengar och — — nu såg hon de der ögonen igen — och Fredriksson var så rysligt otäck — Gud i himlen! hvar skulle detta sluta! — Hon stödde den heta, brännande pannan mot båda händerna och ett qväfdt ångestrop banade sig väg öfver de sammanpressade läpparna. Detta väckte henne till besinning — hon reste sig hastigt och beslutsamt upp — torkade ångestsvetten ur pannan och föresatte sig att "inte tänka mer — i qväll åtminstone."

Hon drack litet vatten ur ämbaret, afkylde äfven dermed de nu åter heta och glödande kinderna, och gick in i stugan der hon tyst satte sig till sitt arbete.

"Hur ä' dä' mä' dej, barn, du sir så underlig ut", frågade modren oroligt och betraktade hennes af sinnesrörelsen ännu skälfvande ansigte.

"Bra mor, låt mej bara vara nu", svarade hon hastigt, i det hon kastade en orolig blick på fadren.

Men nämdeman bara pratade och skroderade hela qvällen, och tutingen blef allt starkare, till dess det var en bra liten tillsats af vatten qvar i glaset och hans ansigte fick en allt mer och mer rosenröd färgton.

"Ta' unna' skräpe' nu gumma", kommenderade mannen, när han kände att det ville bli' litet dimmigt för ögonen, "en tår ä' go' te' få, men inte för mycke' så dä' stiger en åt hufve', för ordentlig dä' ha' ja' då allti' vari'. *Den* nytta' borde ja' fälle te' minstingen ha' åf dej käring, så du såg när ja' ha' fått nog å' kunne ta' bort 'ett, men du duger te' rakt ingenting — nej rakt *inga'* nytta har ja' åf dej i huse', precis bara tunga å' besvär, å' hade ja' inte hufve' för oss båda, så ginge dä' fälle åt fanders mä' alltihop, men så ha' ja' fått hufve' i ställe' ja', å' när ja' blir riksdagsman etc."

Den korta tid som nu återstod till julen, gick fort nog för Thilda, alltför fort tyckte hon — med tanken på framtiden; hon skulle gerna ha stannat tiden i sitt lopp. Modren, pigan och hon slagtade, gjorde korf, bryggde och bakade till julen och den stackars flickan deltog med feberaktig ifver i alla sysslor, ty då kunde hon litet bättre hålla tankarna i styr.

Det värsta för henne voro de qvällar då Fredriksson kom till Grangärde och nämdeman och han spelade kort, drucko tuting och politiserade tillsammans. Fredrikssons klumpiga, dumdryga försök att göra sig angenäm för den unga flickan voro hennes största fasa och *kunde* hon rimligtvis hitta på några göromål, som hindrade henne att vara närvarande, så kände hon sig lugnare.

Julafton, då allt var i ordning och nämdeman rest till staden för att köpa julbränvin, sade Thilda plötsligt till modren — det var nätt och jemt dager:

"Mor, ge mej ett ljus å' lite' godt, som ja' får gå te' barna ve' Stens mä."

"Kära hjertandes barn, hva' tänker du på", utropade modren

förskräckt, "om far skulle få veta dä' så blefve vi precist olyckliga för 'en."

"Hur ska' han få veta dä', han ä' ju borta", svarade flickan likgiltigt.

"Ja, då ska' vi skynna' oss rigtigt etter ordning mä'", sade modren, som var lika villig som dottren, fastän rädslan för mannen höll henne tillbaka. "Sätt du bara på dej, så ska' ja' rusta te' 'ett på stunna, så du får ge' dej i väg innan far kan möta dej på vägen."

"Lägg dit hvarsitt stort, rödt äpple mä'", bad Thilda.

Knytet var snart färdigt och innehöll utom en stor hvetebulle, småbullar åt alla barnen, som gumman i smyg bakat, äpplen, två ljus, en strut karameller, en korf, två par små strumpor och en bit lärft. Thilda var mycket förnöjd och lade till af sitt eget en schalette och 25 öre. Glädjen att få gifva -- och äfven att lura fadren litet — var nog stor, men hoppet att möjligtvis få höra något om Johan bevingade äfven hennes steg och gaf hennes kinder en högre färg. Hon hade haft bref från honom en gång sedan han reste och besvarat det, men sedan hade ingenting hörts af — hade fadren fått tag i brefvet och förstört det eller — var Johan redan en usling för hennes skull.

"Go' da', Stina", helsade hon vid inträdandet i stugan, "hur står dä' te' mä' er?"

"Å'", — gnälde mor Stina och såg vresig ut, "hur ska' här stå te', fattidom å' barnungar å' älände — dä' vet en fälle hur dä' sir ut -- å' han sjelfver super opp hvarefviga smul. Sitt ner dana på soffa' om Thilda har lust -- här sir så dant ut så. — Piga' ha' gått hem te' mor si å' nu skulle ja' skura åf e' smula, me'n han ä' te' stan ätter bränvin, å' sen skulle ja' fälle skotta åf unga e' smula mä', di sir ut så en kan inte veta hva' di ä' åf, trasvarga."

Villervallan i stugan var värre än någonsin, trasor och skräp voro framdragna ur alla hörn och midt i detta sammelsurium låg Stina sjelf, smutsigare än vanligt, med en osnygg balja med vatten bredvid sig och en snuskig trasa, med hvilken hon suddade på det svarta golfvet.

"Ja' tycker Lotta ä' så stor så hon kunde hjelpa dej göra rent i stuga'", sade Thilda allvarsamt.

"Jo, ja' tycker, dä' va' just värdt te' försöka få håll på unga'", fnös modren till, "di dänger ute från måron te' qväll å' alri' ett fän säter di, otteringa."

"Si här Stina", sade Thilda raskt och beslutsamt, i det hon tog af sig sin vackra yllekläding och lade den försigtigt på ett hörn af soffan, som hon väl torkat — "ta' vara på knyte här, som mor skicka te' er, ja' ska' hjelpa dej göra rent ja'. Har du varmt vatten? — Nå, sätt på en kittel i spisen, *mycke'* vatten ska' dä' vara. Lotta går te' handelsbo'n efter såpa — si här har du pengar" — sade hon åt flickan då barnen nyfiket tittade in. "Skynda dej nu å' spring, så ska' du få bullar sen å' karameller te' julgrana."

Barnet lät inte säga sig det två gånger — både Stina och Kalle följde henne och det bar af i flygande fart. Inom en timma var såpan hemma, baljan rengjord och fönsterna rena och klara. Thilda låg nu på golfvet och gned och skurade af alla krafter. Sedan detta var gjordt kom ordningen till barnen, hvilka alla tvättades och insåpades af hjertans grund. Lill' flickans kålfat undersöktes grundligt och Lotta sattes att tvätta och snygga till det skrikande barnet. Stina tillsades att skura kopparkärlen — och snart såg det, genom Thildas outtröttliga arbete, snyggt och ordentligt ut öfverallt. Äfven maten såg hon till, satte grenljuset hon hade med sig, i staken, bredde en duk på bordet och lade barnens bullar och karameller derpå. Under denna rastlösa verksamhet hade hon känt sig lugnare än hon på länge gjort, nu satte hon sig ned på den rena, snygga soffan, belåten med sitt verk och sade:

"Kära Stina, nu sir du fälle åt dä' går an te' få snyggt här mä'. Om du bjöd te' lite' bättre, så vore dä' inte lessamt här jemt. Å' var nu inte elak å' tvär ve' Lasse, när han kommer hem, utan var glader emot'en, så tör han vara snäller mä' å' inte supa sej fuller i qväll."

Stina satt surmulen på en liten träpall och såg sig tigande omkring i stugan, men lilla Kalle sade:

"Dä' vore bäst åt Thilda komme hit å' vurte våra' piga — Brita Stina kan gerna få vara borta, tycker ni inte dä' mor?"

"Du pratar som du har förstånn' te' pojke", sade modren, och tillade försmädligt: "Thilda ska' gifta sej å' bli helmadam

ho', dä' vure just för rika nämmans doter te' vara i ett tocke här uschligt hål! Du ska' ju gifta dej mä' Fredriksson i Björnhult säjer di, Thilda. Johan frägte om dä' när han skickte bref te' Lasse i vecka, å' nu ska' fälle Lasse sätta ihop ett bref te' honum ögg. — Ä' dä' sanning åt dä' ska' lysa för er på nyåre'? Du ä' dummer Thilda, om du skaffar dej en ellaker kär — dä' ä' allra bäst te' vara ensamter."

Thilda hade blifvit blossande röd vid Stinas fråga, och svarade kort och med bruten röst: "Dä' ha' ingen sitt om dä' blir någe' heller — hva' frågar ja' efter den der gamla gubbstrutten, tala alri' efter sånt der prat Stina — dä' ä' bara larfve'. — Men nu ska' ja' gå hem", tillade hon och reste sig opp, "var nu galanta här, i juldagarna." Efter ett litet uppehåll, under det hon långsamt knöt halsduken på hufvudet, frågade hon helt tvärt: "Hur går dä' för Johan der borta då?"

"Jaså", skrattade Stina retsamt, "du ha' inte glömt din gamla fästman hör ja', fast du ska' bli' riker madam nu. Åjo, om du vill veta, så har han förtjenst bra, säjer han, å' e' krona skicka han i brefve' å' förårna så strängt så åt barna skulle ha' ljus å' bullar för. Vet ja' — dä' bi'r fälle bara älände mä' en ändå te' sisters, just som mä' *honum* här — dä' ä' många frestelser för den som ingen har te' lita sej te' dana oppe — ha' han satti' i brefve' — å' när en blir bedragen på dä' bästa i lifve' ä' dä' inte mycke' värdt, stog dä' priciss utsatt."

"Ajö Stina", sade Thilda i dörren.

"Ajö Thilda, å' tack nu för hjelpa' å' helsa nämmansmor så många tacker för allt rart ho' skickte oss", gnälde Stina, i sitt sinne ändå bra belåten, att hon fick plåga Thilda litet på slutet.

På gården mötte hon bonden, som kom hem med julbränvinet; litet mosig var han nog och rödblå i ansigtet, synnerligast näsan. Han kunde dock godt reda sig och tycktes bli nästan alldeles nykter af förvåning, då han fick se stugan och barnen så rena och ordentliga.

Visst tog han sig sedan en och annan sup på aftonen, men dansade dock med sina små kring julgranen, som grannas farbror bar in åt dem. Han lade sig sedan på sängen och sof tungt, men denna julafton var dock jemförelsevis god; inga häftiga trätor eller slagsmål förekommo mellan man och hustru. Barnen

gladde sig åt de rara bullarna och de granna ljusen och hade roligt på *sitt* vis.

De derpå följande helgdagarna, så länge bränvinet varade, trotsa all beskrifning. Ett hem der dryckenskap och osnygghet råda — der mannens djuriskt råa styrka och qvinnans lätja och trätgirighet föra spiran — der barnen, vanvårdade, misshandlade, på väg att förderfvas, nästan komma menniskovännen att förtvifla, är ej en tafla som kan framställas. De vidriga bilderna glida förbi vårt inre öga, lik en hemsk dröm, men hjertat pressas tillsammans vid tanken på, att drömmen dock *är* en lefvande verklighet — en mörk, dyster, oomkullkastelig verklighet!

Efter sådana särskildt svåra tider i det olyckliga hemmet inträffade oftast en liten mellanperiod af hemskt lugn. Mannen var ytterligt slapp, slö, svag för barnen och likgiltig för allt hvad hustrun sade eller gjorde. Hon, som ej heller *alldeles* försmått den berusande drycken, men dock ej öfverlastat sig, utan varit jemförelsevis måttlig — var oordentligare, trätgirigare och odugligare än vanligt. Allt fick gå vind för våg, om ej pigan och drängen togo sig an husets vård, men äfven de blefvo trötta och liknöjda, då ingen styrande hand ledde det hela.

Grannarna, som tyckte synd om de arma barnen, hade dem mycket hos sig och jemförelsen mellan ett ordentligt, arbetsamt hem och tillståndet i deras eget, alstrade ett förakt för föräldrarna, som ännu mera demoraliserande inverkade på barnen.

4.

Då Thilda kom hem på eftermiddagen, efter besöket hos Stens, mötte hon fadren på gården. Hon blef mycket förskräckt, att han skulle fråga hvar hon varit hela tiden, ty modren och hon hade ej kommit öfverens hvad de skulle säga, och om de nu motsade hvarandra i sina uppgifter visste hon, att ett stormigt uppträde förestod. Van som hon var från barndomen att lura den stränge fadren, fann hon sig dock snart äfven nu, och på hans fråga: "Hvar ha' du vari' flicka, som alri' kom igen?" svarade hon lugnt: "kors, dä' ha' ju mor sagt för er, vet ja'."

Gubben log, ett sjelfbelåtet leende öfver sin fyndighet, men

som han ej var alldeles så klok som han sjelf trodde, utan ofta lät lura sig af sådana svar, så gjorde han det äfven nu.

"Nå, fick du inga nya böcker af fröken?" sade han otåligt; "te' lemna di gamla å' få andra igen kunne' fälle inte dra' långt om." (Till herrgården hade hon varit dagen förut).

"Nej vars, böckerna skulle ja' få i vecka', men fröken ville åt ja' skulle vara qvar å' hjelpa henne lite'", svarade flickan helt trankilt och gick in.

På aftonen var festligt, med mat och dryck hos nämdemans, grenljus brunno äfven, men för öfrigt fans der ingen julstämning. — Julklappar hade aldrig begagnats der i huset — blott från Björnhult kom ett paket med en grann silkesschalette och en broche till Thilda. Nämdeman satt och drack tuting hela qvällen, och högtiden till ära, fick äfven drängen sitt glas. Gubben drack, läste, skröt och skräflade hela tiden. En obeskrifligt qvick och rolig jultidning hade han fått tag uti i staden, der allt rent och heligt på det skändligaste sätt smutskastades och förlöjligades. "Den var rasande bra", tyckte nämdeman, "di va' inte rädda di — di tordes sjunga ut mä' sanningen å' fråga inte efter hvarsken presterna heller deras prat heller stat å' kyrka å' sånt der." — Qvinfolken voro mest i köket, men vid sextiden samlades hela huset i kammaren och nämdemansmor bjöd på thé, köpt i handelsboden vid torget och kokadt i jernkastrull, tillsammans med ett stort stycke kanel samt oxlägg-smultron- och svarta vinbärsblad, till dess det blef tjockt och brunt som kaffe. De tyckte alla att det var "rysligt elakt" men drucko dock en full kopp och "påtår" deraf — hvarför behöfde *de* vara sämre än "herrskap", som tycker så mycket om så'nt der.

"Dä' va' ingen dåli' present, dä' der, du flicka", skrattade nämdeman skrytsamt och strök och fingrade på schaletten, så att trådarna sprakade om hans grofva, valkiga fingrar. "Dä' va' hunna te' karl, 'en der Fredriksson, te' förstå sej på te' vara schangtil ve' fruntimmerna! ha, ha, ha, heller hva' tycker du Thilda? — Ja' tror dä' duger te' få — hva' sa? — Ja, den som blir madam Fredriksson, hon får fälle gå klädder mä' silkeshalsduk hvar äviga da', så långt åre' ä', om ho' åstundar, för måner ä' han nog om slanta å' förståndiger — men inte blir han knusliger ve' gumma si', dä' ha' ja' då hört — ha, ha, ha!"

"Hör du, mor", sade han en stund senare till hustrun, "vi ska' ställa te' mä' ett julkalas i år, som ska' gå utanpå alla di andras. Ja' frägar inte efter hva' dä' kostar, bara dä' blir rigtigt storschangtilt — spar inte på penninga, säj bara ifrån hva' du behöfver te' ett, dä' ä' *ja'* som släpper te', sir du. Häradsdomarns ska' bjudas, å' kyrkvärdens å' nåra rigtigt styfva bönder, å' mejeristens, å' handelsmans, å' klockarns. — Men dä' säjer ja' dej, flicka, åt du ska' vara artiger ve' Fredriksson å' visa dej belefvad å' rar ve' 'en, annars blir ja' inte go', kom dä' ävigt i håg!"

"Ja vars, ja' ska' vara så artig som helst, far, var lugn för dä'", sade flickan ironiskt och såg utmanande på fadren.

"Å' bå' fiol å' hannklaver ska' vi ha', å' stora stuga får vi röja ur, så ungdomen kan dansa der, för stiligt ska' dä' gå te' på alla vis", sade nämdeman.

Julottan voro de i kyrkan, hela hushållet. Nämdemans sjelfva åkte i släden med renshudar, efter nya bruna hästen, med granna bjellrorna. Hustrun var klädd i kappa köpt i staden, "som inte många fruder har maken te'", försäkrade hennes man och han var instufvad i nya öfverrocken med björnskinnskragen och vräkte sig i släden, så att det var fara värdt, att han skulle trilla ur.

I mellandagarna blef det ett rustande, stekande och fräsande, som inte var litet. Nämdeman strödde pengar omkring sig som gräs och aldrig ett ondt ord sade han åt hustrun, om hon begärde aldrig så mycket, men så blef det också ett ståtligt kalas, som länge talades om i socknen.

Fredriksson kom, iklädd nya svarta kläder, som han köpt i staden, en ofantlig rosett på halsduken och kråsnål. Som tillägg till sitt röda, något gråsprängda hår, hade han köpt en rödbrun peruk och skägget omsorgsfullt klippt, à la snobb. Hvita manchetter hade han äfven, med förfärligt stora knappar. På den tjocka urkedjan af talmiguld hängde berlockerna i skrytsam elegans, och högra handens pekfinger betäcktes nästan ända till knogen af en guldring med karneolsten uti.

"Kors, ja' tror åt håre' ha' växt nytt på Fredriksson, men urblekt ä' dä' i toppen likväl", sade Thilda spetsigt, afbrytande hans tillämnade artigheter.

"Säjer hon dä', lilla vännen", svarade friaren med ett sött grin, "ja', sir hon, man bryr sej inte om hva' man kostar på sej när man vill ha' en ung, vacker hustru."

"Tror Fredriksson att flickerna ä' så danna efter två slags hår då, å' tocke' der skägg som bo'pojka' har i sta'n", retades Thilda.

Ett högljudt fnissande från flickhögen belönade detta utfall och en ilsken blick sköt fram ur Fredrikssons små blå ögon, men nämdeman, som betraktade dem på afstånd och ej hörde hvarom fråga var, utan blott såg munterheten, kände sig mycket belåten.

Nu kringbars kaffe på en stor bricka och en annan upprågad med bastanta brödsorter, stora stycken saffrans- och kanelbröd, stora skorpor och kringlor samt pepparkakor, köpta i handelsboden. Fruntimmerna drucko både påtår och tretår, men herrarna höllo sig med påtåren hos nämdeman och konjaken, som han bjöd på i kammaren.

I stora stugan voro bänkar satta kring väggarna, der de äldre fruntimmerna togo plats, men i kammaren hade nämdeman ordnat spelbord och der rökte de äldre herrarna cigarr, drucko tuting, politiserade och spelade knack, bondpass och andra lika nobla spel, dervid begagnande illaluktande kort med stora, svarta tummar på.

"Dä' va' en förb. bra artikel som stog i Östgöten här om da'n", sade nämdeman, "läste ni den, gubbar? 'En der Palmen ä' då en sate te' säja ifrån, å' folkvälde dä' ska' dä' då bli te' sisters, dä' va' ingen frågan."

"Ja, men hva' ska' di göra mä' kungen, om folke' ska' te' styra?" frågade kyrkvärden och ref sig betänksamt i hufvudet, "ja' läste om 'ett, ja' mä', men ja' va' inte go' för te' bli slug på, hva' di ville — di skälde bara på herra tyckte ja'."

"Hva' di ska' göra mä' kungen", eftersade nämdeman öfverlägset, "dä' samma som hela den öfriga öfverklassen, di får dela mä' sej, å' sen så får di bli medborgare i staten, som alla an'ra. Sir du, kyrkvärd, när socialdemokratin kommer i gång rigtigt, så ska' dä' delas lika på alla, å' alla ska' bli lika go'a."

"Men hvem ska' då styra?"

"Folke' ska' styra sjelft, vet ja'."

"Ja, men näm'man, dä' går alri ihop", envisades kyrkvär-

den, "om en ga' Stensen, te' par exempel, lika mä' di an'ra ena qvälln, så ha' han supi' opp 'ett å' vure lika fattiger den an'ra qvälln igen, å' han har fälle många bröder i lifve', så någen annan egorätt får dä' nog lof te' vara, å' någe' rigtigt styre mä', dä' va' inga möjligheter annat."

"Dä' ska' väljas ut iblann alla dä', för si, alla ska' ha' lika rösträtt, sir kyrkvärden", sade Fredriksson, "folkrepresentanterna ska' göra delningen förstås. Annamma dä', dä' ska' komma te' kosta på kungen å' alla di der rika knosa' te' få släppa te' — di blir fälle så lagom styfva då."

"Ja, men hör på, Fredriksson", sade en liten pigg och liflig karl, med sluga, spelande ögon, "ja' ä' nog mä' om att herra ska' qväsas å' arbetare ska' få ut sin rätt, dä' va' en sak dä', men hva' säjer Fredriksson om te' släppa te' sin granna gå'l å' sina penningar te' dä' allmänna, dä' tör fälle inte skulle smaka så bra dä' ändå, te' sisters — hva sa'?"

Nu blef Fredriksson litet het om öronen och visste ej hvad han skulle svara; det var derför just lagom fiolen och handklaveret började ljuda och han reste sig för att gå ut till de dansande.

"Nu vardt han svarslöser lecka", skrattade bonden, "han ska' ut te' flecko' nu å' dansa. Dä' va' långi i verlden se'n ja' såg honum i svängen mä' — jo, jo, nog syns dä' hva' han tänker på när han blir unger på nytt."

Gubbarna började nu spela, och rörde flitigt sina toddyglas. Den tjocka röken från de grofva cigarrerna, tillika med konjakslukten, trängde äfven ut i stugan genom den öppna dörren, men i kammaren kunde man snart ej urskilja föremålen. Gummorna, som sutto kring väggarna, tyckte allt att det blef litet långt, men så fingo de i alla fall så rar traktering, först punsch med pepparkakor till, och sedan samma sorts thé som serverades på julafton, med så mycket rart dopp, så nog gick det för sig.

"Har ja' lof, lilla Thilda, te' bjuda på en vals?" sade Fredriksson, och de granna berlocken på urkedjan dinglade gentilt då han böjde på hufvudet och bockade och skrapade med foten, alldeles som han sett bodherrarna i staden göra.

"Hva' i all verlden, ska' Fredriksson te' dansa", skrattade

Thilda försmädligt, "han skulle fälle vara hos gubba', vet ja' — för inte ha' han kunna blifvi' barn på nytt *än* heller."

Flickorna omkring henne skrattade ånyo, men modren ryckte henne i klädningen och gaf henne en varnande blick.

"Jaha, dä' ä' inte så utan att hon har rätt, lilla vän", svarade friaren fintligt, "*barn* på nytt tänker ja' inte bli, men väl ung på nytt, om hon vill hjelpa mej på trafven — för bland de unga vill ja' hålla mej härefter."

"En bra karl hjelper sej sjelf", svarade Thilda fnurrigt i det han dansade ut med henne. Löjlig såg han ut, det kan ej nekas, der han struttade och for, ovan och klumpig.

Dansen fortfor med lif och lust, omvexlande med vals, polska och en annan polkett. Gummorna blefvo så lifvade af att se på, att äfven de, röda och svettiga, började svänga om i dansen och till och med en och annan gubbe lemnade spelbord, politik och tuting, för att en stund deltaga i detta allmogens älsklingsnöje.

Kl. 12 dukades bordet i stugan; den rikedom af mat och dryck som då framsattes kan ej beskrifvas. Inlagd sill, sylta fläsk i alla möjliga former, kött, korf, grisstek med saltgurkor lingon och rödbetor och ännu mycket mer, samt blanc-manger och formbakelse. Alla, både herrar och fruntimmer, togo sig bastanta aptitsupar, och maten försvann som genom ett trollslag i de allt uppslukande munnarna. Sedan fortsattes dansen, spelet och toddydrickningen och först emot morgonen skildes man åt, efter intagandet af en frukost, bestående af kallmat samt kaffe.

Nämdemansmor, Thilda och pigan voro alldeles uttröttade efter allt bråk och bestyr, hustrun tänkte äfven med bäfvan på de dagar som skulle komma, då gubben började räkna öfver allt, som gått åt till kalaset. *Då* blef det naturligtvis *hon* som förstört och öfverflödat, oaktadt hon försökt att hålla igen så mycket som möjligt.

Emellertid voro nu grannarna fullkomligt öfvertygade om Thildas och Fredrikssons snara giftermål, oaktadt hon retats med honom så oförsynt. Hvarför skulle annars "nämmans" ställt till ett sådant öfverdådigt kalas och Björnhulten skaffat sig rigtiga brudgumkläder. Stensen skref till Johan att allt nu var afgjordt, det hade till och med varit ett stort förlofningskalas och Thilda

hade fått så granna julklappar af sin fästman m. m. Johan hade alltid varit snäll, både att läsa och skrifva i skolan, äfven sedan hade han läst allt hvad han kommit öfver. Det dröjde nu ej heller länge, förr än Thilda fick ett bref från honom, på ett helt ark, hvars make i mannaminne väl ingen hört. "Qvinna, qvinna, flicka, flicka", började det med, "du har gjort mer än arm förmått — du har krossat mig." I krigets fasor skulle han söka lindring för sina qval och i Bellonas famn glömma sin trolösa vän. Äfven citater ur Fritiofs saga förekommo, bland annat detta ställe:

"Väl tör jag möta i stridens larm
En ungersven med förälskad barm etc."

Till slut bad han henne gå ut i midnattsstunden, när den bleka månen spred sitt sken från fästet, kanske skulle hon då möta en blek vålnad, som skulle hviska hennes namn; det var då hans ande, som ej fick ro förr än han fått återse sin trolösa brud och kalla henne till sig. "Qvinna, qvinna, flicka, flicka, du har gjort mer än arm förmått, du har krossat mig!" — slutade det. *)

Lyckligtvis var nämdeman borta när detta bref kom, ty Thilda blef alldeles öfvergifven och måste ligga på fina sängen i kammaren, der hon till sist tröstades något af att pigan satt och läste vackra psalmverser för henne, men förnämligast af att modren kokade extra fint kaffe, med fint "doppa" till. Dagen derpå sutto hennes vänner andäktigt omkring henne och hörde på huru pigan, som var mycket styf att läsa skrifvet, föreläste det märkvärdiga brefvet. Inga ögon voro torra, men förklädena anlitades flitigt, så att de till slut voro alldeles tårdränkta. Flickorna hjelpte sedan Thilda att sätta ihop ett svar, men det förstås, inte var det *så* vackert som Johans bref, det kunde då ingen begära.

Januari och Februari månader gingo till ända. Thilda började känna sig lugnare och försökte inbilla sig, att nämdeman slagit ur hågen att få Björnhulten till måg. "Kanske förstod han att dä' inte ä' värdt, se'n ja' va' så elak ve' 'en på kalase'", tänkte hon. Något svar från Johan hade ej hörts af, inte något bref hade Stens haft heller. Kanske hade han gifvit sig ut i krig

*) Utdrag ur ett verkligt bref till en tjensteflicka från hennes fästman.

som han skref om — då det var fred öfverallt — men så skref han om en som hette Bellona också, kanske han tänkte gifta sig med henne! I alla fall kände Thilda sig jemförelsevis lugn, bara hon fick vara i fred för Fredriksson.

Så sutto de en qväll vid spinnrockarna, modren, pigan och hon; elden brann i spisen och hjulen surrade trefligt under deras flitiga arbete. Gubben hade varit borta, de visste ej hvart, nu satt han i kammaren och skref, trodde de.

Thilda undrade och funderade öfver fadrens handlingssätt. Fredriksson nämde han nästan aldrig och var öfver hufvud taget fogligare och mildare emot henne än vanligt. I dag hade han sett så forskande och underligt på henne, men ond var han ej, snarare orolig, hvad kunde det betyda? — Hon kände sig beklämd och orolig, detta lugn kunde säkert ej få vara länge.

"Kom in ett tag i kammarn, du mor å' Thilda, ja' vill tala ve' er", hördes i detsamma nämdemans myndiga stämma i dörren.

Flickan spratt till och bleknade, en namnlös ångest grep henne, hon förstod att afgörandets stund nu var kommen, men hon *kunde* icke — det var omöjligt — hon *kunde* inte bli Fredrikssons hustru. Vacklande följde hon modren, hon visste knappast huru hon kom in i rummet. Nämdeman satt, dryg och vigtig, i gungstolen och vaggade tankfull fram och tillbaka, lampan stod på bordet och spred ett dunkelt sken omkring sig på de olika föremålen i rummet, luften derinne var kall, rå och unken, blott gubbens pipsnugga, som, halft slocknad, låg på bordet, spred en obehaglig lukt omkring. Flickan ryste till och drog den stickade röda ylletröjan tätare omkring sig, men nämdeman harklade sig och sade:

"Ja' ha' vänta åt du skulle säja ifrån, Thilda, som du lofva' mej, när du va' färdiger te' gifta dej mä' Fredriksson, å' ja' ha' inte sarja någe på dej, utan hafvi' mycke' mera tålamod mä' dej än du ä' värd, men nu vill inte din fästman vänta längre, å' inte ja' heller, utan om freda' måron kommer han hit å' då reser ni te' presten, för om sönda' ska' dä' lysa för er, å' dermä' väl. Du kan fälle veta, kära barn", tillade han mildare, "att far din inte vill annat än di' lycka, å' inna' åre' ä' slut ska' du tacka mej för ja' ha' vari' bestämder nu, lita du på dä'."

Skälfvande som ett asplöf hade flickan åhört fadrens tal —

förgäfves sökte hon att få fram ett svar, rösten nekade henne sin tjenst — orden stockade sig i hennes strupe.

"Si så, mi' flicka", sade modren mildt öfvertalande och strök sakta hennes hår, "tänk hur rart du får der borta på alla vis å' tacka far nu, som ha' styrt så dugtigt för dej, som ingenting förstår sjelf."

"Ja' kan inte, far", kom slutligen som ett ångestskri från flickans mun — "Gu' förbarma sej, ja' *kan* inte — kära söta far, tala inte om Fredriksson mer, tvinga mej inte, dä' ä' omöjligt — låt mej vara här, ja' ska' göra allt hva' ni vill, bara blott ja' slipper Fredriksson! —"

Och halft vanmägtig sjönk hon ned bredvid modren, gömmande det af ångest förvridna ansigtet i hennes klädning.

Men hos nämdeman försiggick en förfärlig förändring; det röda ansigtet blef alldeles mörkgredelint, ådrorna svälde i pannan, så att de hotade att sprängas, de små grå ögonen sköto blixtar och händerna knöto sig krampaktigt.

"*Kan* du inte", hväste han, med låg, hes stämma, "men ja' ska' säja dej att du *ska'* — du *ska'* bli Fredrikssons hustru, om ja' också ska' släpa dej i brustoln. Vill du lyda godvilligt säj ifrån — vill du?" — Härvid fattade han hårdt om hennes handleder och böjde flåsande sitt vanstälda ansigte ned öfver henne. Hade han skrikit, dundrat och bråkat, då hade Thilda ej brytt sig så mycket om det — sådant var hon van vid ifrån barndomen — men just *detta* grep henne med förfäran. Fadren hade haft ett slaganfall en gång förr, och vid hvarje sinnesrörelse var det fara för hans lif, hade doktorn sagt. Tänk om han skulle dö just nu, nästan förbannande henne — skulle hon kunna bära det — skulle hon hela sitt lif kunna bära den tanken, att hon var *fadermörderska*.

I nästan medvetslös ångest snarare skrek än talade den arma flickan dessa ord: "Ja' lyder far, släpp mej — ja' lofvar te' göra som ni vill —" men när orden voro utsagda sjönk hon magtlös ned mot modrens bröst och på en lång stund hvarken hörde hon heller såg hvad som passerade omkring henne.

Den natten sof ej Thilda en blund — hon gret — gret *så* som blott *den* kan gråta, hvars hjerta är krossadt bit för bit — gret bort sin ungdom, sitt lefnadsmod, sitt hopp, sin glädje —

hela sitt forna jag — och när hon stod upp om morgonen var det en helt annan Thilda än den förra, en kall, stel, beräknande qvinna, som blott tänkte på att samla och förvärfva, men hjertat var tomt, mörkt och ödsligt, likt ett grafhvalf, der allt som varit kärt och dyrbart förmultnar. Log hon, så var det ett bittert spöklikt leende — talade hon, så var rösten kärf och skarp. Med sittgöra kunde hon dessa dagar ej stort befatta sig, utan gick — gick rastlöst, oupphörligt och tycktes aldrig bli trött.

Modren betraktade henne emellanåt oroligt, men fadren var nöjd och glad och behandlade henne med en viss öfverlägsen fördragsamhet, men hon märkte intetdera.

På fredagen kom Fredriksson, och hon följde honom utan tvekan, med kall likgiltighet till presten, men när han ville smeksamt lägga sin arm om hennes lif eller på annat sätt närma sig henne, drog hon sig kärft tillbaka och sade endast helt kort: "att de voro för gamla och förståndiga till sådant der."

"Åja, vänta du, det kommer väl min tur", tänkte fästmannen i sitt sinne, "ja' kan nog vara morsker, ja' mä'."

Då han tredje lysningsdagen kom med svart taft till klädning åt henne, tyckte hon dock att det var "snittsigt" och gaf honom för första gången godvilligt en kyss. Äfven sitt blifvande hem och rikedomarna der betraktade hon med synbart intresse — det praktiska var ju nu allt för henne. — Ack, hon hade köpt sitt välstånd dyrt nog, stackars barn!

Nätterna voro dock svårast, då ville Johans bild så gerna tränga sig fram liksom ock hela hennes dystra glädjelösa framtid vid Fredrikssons sida. Hon sökte väl att tysta ned den inre stämman, genom att tänka på huru hon skulle styra och ställa i det nya hemmet och förkofra deras egodelar, men det lyckades ej alltid, ibland kände hon sig mycket svag och misströstande. Hon försökte äfven ibland att bedja — bönen skulle ju ha' en förunderlig magt att böja menniskohjertat och göra det lugnt och undergifvet, hade hon hört — ja, till och med sett prof på hos somliga — sådana der som läste bibeln, gick i kyrkan och tocke der — men ack, bönen var främmande för henne — hon hade aldrig lärt sig att söka Gud — han var ej hennes barndoms- och ungdomsvän — hon kände honom ej och förstod sig

ej på att umgås med honom. I sådana ögonblick kände hon sig ännu mera öfvergifven och olycklig.

En sådan enfaldig, medgörlig hustru som mor, skulle hon dock aldrig bli, nej, qväsa henne skulle han då ej få göra, hade hon sålt sin ungdom och lycka, så skulle hon åtminstonne veta att taga sin värdighet i akt.

Bröllopsdagen uppgick, klar och vacker. Thilda hade hellre sett en mulen och regnig himmel denna dag, det hade bättre öfverensstämt med hennes inre och hennes framtidsutsigter. Ett litet, stilla och enkelt bröllop hade hon äfven bedt om, så att ej så många skulle se på hennes elände — hon nästan skämdes för folk, tyckte hon, men detta hade både fadren och Fredriksson bestämdt satt sig emot. Öfverhufvud tyckte mågen *alltid* detsamma som svärfadren och kunde tvärt motsäga sig sjelf, för att ha samma åsigt som nämdeman. Bröllopet firades således med pomp och ståt, alldeles som ett "herrskapsbröllop". Vin och konfekt, mandeltårta och gelée — bruden i siden och släpande slöja, brudgummen i frack — och fröken vid herrgården som brudsäta — finare kunde det väl ej vara.

Nämdeman var så stursk och dryg, att han ej visste huru han skulle kunna kräma sig nog. En rödbrun peruk hade äfven han köpt sig; hans tjocka yfviga hår räckte nog till, men Fredrikssons peruk såg så "schangtil" ut, tyckte han, och han måtte väl inte behöfva vara sämre än mågen heller!

På aftonen reste de nygifta hem till sig. Thilda började redan första dagen rusta i sitt nya hem. Dugtig och arbetsam visade hon sig vara, kunnig i både fint och groft. Karg, snål och rifvande var hon, nästan mer än Fredriksson sjelf, så dugtigare hustru kunde han då aldrig ha' fått, hon tänkte blott på att spara och samla. Ibland såg hon just litet snedt på när fadren kom. Gubbarna sutto der, skräflade och drucko tuting och fylde på oupphörligt — socker och konjak sparade de minsann inte på och det gick till mycket pengar på året, om man räknade ihop det. Några mildare, ömmare känslor tycktes just ej den unga hustrun hysa; hjertat är en ömtålig planta, en enda skarp och isande vind och de fina bladen blifva stela, kalla och frostbitna.

Blott ibland, när modren såg tröttare och mera uttråkad ut än vanligt och fadren skrek och dundrade oupphörligt med

henne, tycktes isen smälta kring dottrens hjerta och en tår sakta smyga sig opp i hennes öga. Det hände då till och med, att hon kunde sticka en femkrona i gummans hand och säga:

"Si här har ni, mor, så slipper ni bråka mä' gubben om pengar så snart. Drick nu kaffe så mycke' ni vill å' spar inte."

"Men, kära barn", sade gumman häpen, "om Fredriksson får tag i 'ett så blir dä' lessamt för dej."

"Dä' ä' inte farligt, mor, dä' får han inte veta, å' i alla fall frågar ja' inte efter 'ett, han törs ingenting säja. Han försökte nog te' morska sej i början, men dä' vande ja' 'en snart åf mä'", sade hon med en föraktlig knyck på nacken. "Så skulle ni ha' gjort mä' far också, så behöfde ni inte vara så rädder nu, å' ta' emot ovett åf 'en."

"Ack, kära hjertandes barn, dä' ha' alri' gått mä' far inte", svarade modren suckande.

"Nej, dä' har ni då rätt i, han ä' åtminstonne *kar* han, fast han ä' elak, å' inte en käring som ha' fått byxor på sej", hånskrattade dottren med ytterligt förakt.

5.

"Mandom, mod och morske män, fins i gamla Sverge än", skrålade och skrek Stensen och balanserade med bränvinsbuteljen, der han kom ragglande utåt vägen, en lördagseftermiddag i slutet af Augusti. Luften var ytterligt qvaf och tung, den hade varit det hela dagen, och dystra, svarta moln kommo och gingo på himlen. Stensen hade varit ovanligt nykter och ordentlig en lång tid, och arbetat flitigt med hö och säd, både vid herrgården och hemma, men nu stod han inte ut längre, han hade varit till staden och hemtat en god tår åt sig till söndagen. I förra veckan hade han varit till handelsboden och tagit hem garn till en lång väf, en del af garnet hade han betalt, en del var borgad. Barnen hade varit så trasiga och sett ut så förfärligt, nu skulle de bli rigtigt oppklädda alla hop. Han hade rigtigt gladt sig vid tanken på att få se dem snygga och välklädda, som grannarnas barn och litet emellan frågat Stina, när hon trodde att väfven skulle hinna bli färdig. Och nu hade hon trasslat till

alltihop och bara gjort oreda, så att grannas mor varit inne och hjelpt henne taga reda på hvad som kunde duga, och lofvat sätta opp väfven åt henne — men inte räckte det så långt nu inte och *när* skulle det bli färdigt! Mannen blef både ond och ledsen förstås och — sådana sorger måste naturligtvis dränkas. Ja, — i buteljen der gömdes och glömdes alla sorger! "Kraft i arm och kraft i barm", skrålade han, — och trillade i detsamma ned i diket. Några ögonblick arbetade han och stretade för att komma opp, emellanåt skrikande: "Stensen ä' allt ka'r för sin hatt, inte ä' ja' fuller inte — nej vars, kraft i arm och — — — — ", men snart tystnade "kraften" och han föll i en tung, djup sömn, med den kära buteljen tryckt till sitt bröst. Mera liknande ett djur än en menniska låg han på detta sätt i flere timmar.

Vid 7-tiden kom nämdeman i Grangärde åkande vägen fram, med sin måg. Ståtligt såg det ut, med den nymålade schäsen, de blanka seldonen och den stora, präktiga hästen. Nämdeman krånade och vräkte sig, så att det var fara värdt, att han skulle trilla ur. En liten styrkare, lagom stor att ännu mer öka modet hos dem, hade de tagit sig i staden.

"Nej, si Stensen hvar han ligger i dike'", skrek nämdeman till, "ge mej tömmarna ett tag du, Fredriksson, 'en här hästen ä' inte te' leka mä', ska' ja' säja — å' gå sta' å' kör opp 'en, fyllbulten, inte ska' dä' bli våra skull, om han super ihjel sej på vägen."

Fredriksson jemkade sig af och efter flere fåfänga försök fick han ändtligen lif i uslingen. Nämdeman dundrade och hotade att skicka efter både kapten och länsman om han ej genast knallade sig af hem, och förskräckelsen tillika med sömnen gjorde att han temligen stadig på benen kunde buttert förklara, att "dä' va' ingen fara mä' honum, herra behöfde inte göra sej någe' besvär." Derefter styrde han kosan hemåt och äfven de båda andra fortsatte sin väg.

Halffull och retlig kom han hem och trädde in i sin osnygga stuga, Stina låg på soffan och sof, smutsig och otreflig, tjenstfolket voro ute och skojade, hvar på sitt håll och barnen hade nyss somnat.

"Ligger du å' vräker di' odåga", skrek mannen till och knuf-

fade omildt till hustrun, "opp mä' dej, å' ge' mej nåtval nu, å' sät se'n, ja' ä' trötter å' vill lägga mej."

"Du ä' fuller ätter vanliheta', ditt äländiga kräk", skrek hustrun till och reste sig yrvaken opp. Det svarta, stripiga håret hängde kring axlarna på henne, osnygg och trätgirig såg hon ut. "Å' du tror åt ja' tänker passa dej opp, nej du, dä' va' slut dä' —" härvid ställde hon sig utmanande midt framför honom, med armarna i sidorna.

"Reta mej inte, Stina, utan sät, dä' råder ja' dej te'", svarade mannen kort och hotande, af vreden nästan nykter.

"Jaså, du tänker skrämma mej, å hut", skrek qvinnan vildt och höjde sin hand emot honom.

Men nu voro alla onda magter lössläppta hos mannen, rasande som en ursinnig for han emot henne och släpade henne i håret till soffan, der han handlöst kastade henne.

Ett gällt skri: "hjelp, hjelp, han mördar mej", understödt af de vaknande barnens ångestrop, väckte honom hastigt till besinning. Han släppte henne, i det han sade, dystert och ångerfullt:

"Dä' vet du lika väl som ja', Stina, åt ja' alri på tiden ha' tänkt, men hvarför ska' du reta mej ständigt?"

Stina endast tjöt, grät och öste ut skällsord emot honom.

"Var lugn Stina", sade han slutligen — "du ska' allt slippa mej nu, ja' ska' alri besvära dej mer — ajö —" dervid tog han en lång klunk ur buteljen, stoppade den i rockfickan och gick ut. Himlen var full af mörka åskmoln, så att skymningen öfvergått till det svartaste mörker.

"Hvart går du, häf dej inte i sjön i mörkre'", skrek hustrun efter honom, men intet svar hördes, endast vågornas sakta plaskande mot stranden utanför. Hustrun brydde sig ej heller derom, utan kastade sig handlöst på sängen, der hon snart tungt insomnade.

"Grannas farbror", som nu blifvit kyrkvärd, hade äfven varit ute denna afton i ett angeläget ärende. I mörkret och qvalmet måste han nu begifva sig hem, hans väg gick utmed sjöstranden och han måste anstränga sin skarpa syn för att ej gå vilse. Ett par gånger tyckte han sig höra ett otydligt prasslande, och en gång föreföll det honom som ett pustande och stö-

nande vid sidan af hans väg, men som han ej var rädd af sig fästade han sig ej dervid — han trodde att det var något djur — och fortsatte lugnt sin väg. Men i ett nu reste sig håret af fasa på hans hufvud! — ett stort, mörkt föremål syntes dunkelt för hans ögon — ett tungt fall — ett plaskande i vattnet — och allt var åter tyst. Ensam som han var och beckmörkt kunde han ingenting företaga — men påskyndade sina steg så mycket möjligt var. Vid hemkomsten tände han hastigt en lykta, väckte upp gårdsfolket och grannarna — flere lyktor tändes och nu följdes de åt till det ställe der han trodde att han hört fallet i vattnet — men intet syntes till. Luften var ytterligt qvaf och stilla, svettdropparna runno utåt de sökandes kinder och oron och beklämningen ökades allt mer och mer hos dem.

"Gu' låte inte någe älände ha' skett hos Stens, han ha' vari' fuller i afterse igen —" sade en, gifvande luft åt de inneboende aningarna.

"Ja, der ha' vari' ett sån't väsen, när han kom hem så", ifylde en annan.

"Jaså, han *kom* hem lecka", sade kyrkvärden något lugnad, "nämmans ha' hitt' 'en i herrgår's dike — då måtte fälle inte Stina ha' släppt ut 'en i mörkre', heller."

"Vet ja' visst, ho' frägar fälle inte ätter någe', bara ho' får dricka kaffe å' träta", sade förste talaren.

"Ja, dä' förstås åt ho' ä' felaktig mä', men dä' ä' fälle inte för roligt för qvinfolka, när kar'a inte förtjenar någe' bara super i ett i ett."

"Men hva' ä' dä' som blänker dana i gräse'?" utropade en.

"Dä' ä' Stensens klocka", ropade flere.

"Kom hit mä' e' lykta, hva' ä' dä' här då", skrek en annan ett stycke derifrån — folket hade spridt sig åt olika håll.

Och vid lycktornas sken sågo de förskräckta männen en bränvinsbutelj, nästan urdrucken, och en gammal mössa.

"Dä' ä' inga' frägan om att inte han ä' i sjön", sade kyrkvärden dystert.

"Ä' dä' någon som vill följa mä' — ge' mej ett par lyckter så ger ja' mej ut, ja' känner farvattne', dä' ä' inga fara", sade en gammal fiskare.

Några handfasta karlar följde honom, snart voro två båtar ute, de andra gjorde sina förberedelser.

"Vi kan inte föra 'en hem te' Stina straxter, om di hitter 'en, förr än vi får varsko 'na', vi lägger 'en i sjöbo'a", sade en.

"Dä' va' en sak dä'", sade en annan.

Under hemsk tystnad sutto de väntande i sjöboden i flere timmar. Lycktan spred ett svagt sken öfver de dystra, kraftiga ansigtena, och åskan mullrade på afstånd. Då och då nickade någon af dem till, men spratt hastigt upp ur den lätta slummern.

"Nu kommer di", hviskade kyrkvärden lyssnande, i dagningen.

"Ohoj", ropade fiskar-Pelles starka stämma, "kom hit å' hjelp oss, vi har en'."

"Ro te' sjöbo'a", svarades.

Båten stötte i land. — Der låg den döde drinkaren, hemsk och blåblek. Ej ett ögonblick förlorades — liket fördes genast in i sjöboden. De gamla, erfarna sjömännen sågo genast att något tecken till lif ej fans, säkert hade han genast fått slag i vattnet, men de iakttogo dock alla försigtighetsmått genast de fingo in honom. Efter 3-ne timmars fruktlöst arbete sade kyrkvärden högtidligt och med skälfvande stämma:

"Gu' vare hans arma, förvillade själ nådi' — ellaker va' han inte!"

"Amen", sade de andre och blottade sina hufvuden.

"Läs Fader vår du, Jonas", sade fiskar-Pelle.

Och, hopknäppande sina händer, läste kyrkvärden högt och tydligt Herrens bön; de andra mumlade sakta efter.

"Hvem ska' nu säja för *henne*, "kräke", funderade de.

"Dä' ä' fälle bäst åt mi' gumma gör", sade kyrkvärden, "ho' pe' styra mä' 'na ho'."

Det hade emellertid blifvit morgon och molnen hade skingrats. Kyrkvärdsmor satt, ängslig och orolig, med psalmboken i handen, färdig att gå in till Stina, så snart hennes man kom hem, ty att en olycka händt hos Stens var hon fullt förvissad om.

"Nå, hur ä' dä' Jonas", ropade hon mot den inträdande mannen.

"Dä' ä' allt som vi trodde dä', Anna", svarade han och drog en tung suck, "han låg i sjön. Fiskar-Pelle, å' sex te' mä' ho-

num, rodde ut å' hitte på 'en ve' udden, han ha' inte hunni' flyta längre bort. Å' lithanken va' ur 'en så preciss, för vi bjög' te' på alla vis, te' få lif i 'en, men dä' fans inte nåra vån te' inte."

"Herre Gud säj förbarma, ett sån't älände!" utropade hustrun och slog ihop händerna, "må' han ha' hoppa i mä' flit."

"Dä' ä' inte godt te' veta dä'", sade mannen, "men ett fali älände lär dä' fälle ha' vari' när dom i afterse'."

"Fattiga Stina kräke", snyftade hustrun, "hur ho' ska' ta' ett."

"Dä' ä' allt bäst du, Anna, går in te' na', ho' ä' vaner ve' dej."

"Ja visst, men först ska' du ha' en varmer kaffetår, ja' har 'ett i spisen – kära hjertanes Jonas, du ä' ju så våter, så — sätt på dej torra kläder på stunna'."

När kyrkvärdsmor vid ½ 7 tiden kom in till Stina, hade barnen och hon nyss stigit opp, okunniga om hvad som händt. Stina höll på att sätta på potatisen och trätte och svor öfver mannen och tjenstfolket, som ej syntes till.

"Go' måron Stina", helsade morsan och steg in, "gorma nu inte så förfärligt på sönda'småron, utan ta' Gud i hågen, stackare, du vet inte hva' som kan förestå dej."

"Förestå mej", gnälde Stina, "dä' kan fälle inte stort värre bli än dä' ä', han va' så fuller å' ursinniger i afterse ..."

"Tyst Stina", afbröt henne kyrkvärdsmor allvarsamt och högtidligt, "en ska' förlåta dä' som ä' bruti', han gör dej inte någe' mera ondt nu, Gu' hjelpe dej, stackare."

"Ä' han döer?" skrek hustrun till.

"Di hitte' 'en i sjön i morse", fick hon till svar.

De första ögonblicken syntes enkan nästan förlamad af fasa, men sedan började hon skrika, tjuta, kasta sig handlöst på soffan, fram och åter, ömsom anklagande sig, ett rof för de bittraste samvetsqval, ömsom urskuldande sig, skyllande allt på mannen.

"Ja, men mor reta far i afterse å' ville inte ge' 'en någe' äta, å' va' ellaker ve' 'en", sade lilla Lotta, plötsligt framkrypande ur sitt hål, likblek och darrande som ett asplöf. "Ja' mins hur han sa' ja'", tillade hon hotande.

"Tig Lotta", skrek modren förskräckt, "dä' hörde du inte, du sof ju — ho' bara ljuger."

"Säj du hur dä' va' Lotta lilla, å' var inte rädder", sade

kyrkvärdsmor vänligt uppmuntrande, och strök lugnande barnets hufvud.

"Ja' sof inte", sade barnet, "utan ja' hörde nog åt när mor inte lät bli te' träta på 'en, så sa' han: var lugn Stina, sa' han, du ska' allt slippa mej nu, sa' han, ja' ska' alri' besvära dej mer, å' så söp han en st-o-r sup, å' så sa' han, ajö, sa' han, å' så gick han."

Den lilla flickan kunde ej tala mer, skälfvande, nästan medvetslös sjönk hon ned i grannas mosters knä.

"Dä' va' rätt åt du talar sanning, barn", sade hon allvarligt och lät flickan luta sitt hufvud mot hennes bröst och rigtigt gråta ut. De andra barnen stodo tysta och förskräckta, ej rätt vetande hvarom fråga var, men den minsta började sakta qvida i kålfatet.

"Men Stina skrek öfverljudt: "Ja' kan inte hjelpa't, ja' ba' 'en inte hoppa i, ja' ä' fälle inte värre synnare ja' än an'ra heller, — ja' vet inte hvarför ja' ska' ha' 'ett värre."

"Si så, var tyster nu, å' skräm inte ihjel barnstackara'", afbröt henne kyrkvärdens hustru, "nu stänger vi dörra' här, å' barna å' du går mä' mej hem; ja' har en kaffetår i spisen åt er. Kom barn allihopa — Kari' lilla ta'r ja' på armen." — —

Den närmast följande tiden, vid den medikolegala besigtningen, begrafningen och sedan länge var Stina nästan från sina sinnen af vidskeplig fruktan för den döde mannen. Hon skrämde äfven de stackars barnen, så att hon fick dem lika förskrämda som hon sjelf var. Grannarna voro rådlösa med den olyckliga familjen.

Nämdeman i Grangärde höll "*sjelf*" boupptecknigen, dagen efter begrafningen. De flesta af fordringsegarna lade ned sina anspråk, emedan nästan ingenting fans att få — de efterlefvande behöfde så väl det lilla som fans. Nämdeman hade i det längsta försäkrat, att han inte tänkte ge efter ett öre, han skulle ha sina pengar med ränta och allt.

"Men Klas, du ä' då förfärliger", hade då kyrkvärden sagt, "ska' du ta' hvaräfviga styfver, så blir dä' ju inte någe' öfver, vi tänkte te' minstingen åt barna' skulle få te' lite' kläder å' ho', kräke', en ullschal, di har ju inte någe' på sej."

"Dä' frägar ja' inte efter, ja' ska' ha' mina pengar", blef svaret.

Huru förvånade blefvo de derföre ej nu, då nämndeman på sitt vanliga, öfverlägsna, skrytsamma sätt tog till ordet:

"Ja, visserligen hör dä' inte te' min brangsj, te' uppmuntra uschelhet och lättja, men i alla fall så får dä' fälle gå, den här gången — ja' skänker efter min fordran, ja' som di andra — ett par hundralappar betyder ingenting för mej — Gu' vare lof, dom kan ja' undvara — å' ä' dä' så åt di an'ra vill lemna nå'ra bidrag åt uschlinga, så tänker ja' inte heller undandra' mej. — Den som ä' åf en bätter stämma, får allt sitta imilla' den, för alla så har di ögona fästa' på honom förstås."

Saken var den, att gubben hört åtskilligt glunkas i socknen, men slutligen hade någon rent ut sagt: "Jag undrar huru det är med nämdemans i Grangärde förmögenhet, den är väl måttlig, efter han ej ens har råd att förlora lumpna 200 kr.".

Detta var för starkt för gubben, han spände genast för Brunte och reste till mågen för att tala vid honom om saken, och resultatet af samtalet blef, att framför allt måste värdighet och anseende upprätthållas, kosta hvad det ville. Fåfängan segrade fullständigt öfver girigheten vid detta tillfälle.

Stina skulle ofördröjligen tagas in på socknens fattighus och barnen utackorderas på ordentliga ställen. Då modren fick höra detta, vaknade de länge slumrande, vekare känslorna till lif i hennes själ och högt gråtande utropade hon:

"Ska' ni ta' barna ifrån mej. Herre Gud, kan ja' inte få behålla ett enda."

"Kära Stina, ge' dej te' fress", sade kyrkvärden, "dä' ä' inga möjligheter, men du får fälle helsa på dom så ofta du vill."

"Ja, ja' ha' vari' en dåliger mor för dom", snyftade hon, "ja' ä' fälle inte värdiger te' få ha' dom, men laga så di får 'ett bra, stackars ungar, hellest står ja' inte ut."

"Du vet ju åt både kaften å' kyrkherrn å' Jonas ä' mä' i fatti'vården", sade mor Anna tröstande, "nog lagar di så barna får 'ett bra."

Hon såg dervid betydelsefullt på sin man, som satt vid spisen och täljde träskedar.

"Lotta får komma ner te' gå'rn å' bli när kaftens", sade

han, "så nog får ho' 'ett bra, å' hva' dä' anbelangar mä' Kall' lilla, så ha' vi vari' så sams jemt, morsa å' han å' ja', så dä' tör bli likst åt han stannar qvart när oss, heller hva' tycker du Stina?"

Men Stina bara gret i glädje öfver Lotta och Kalle, slutligen sade hon: "Ja, di der får 'ett fälle som i himmelrike', men di ara' stackara då?"

"Dom ska' vi nog skaffa rara ställen åt, var inte ifriger för dä' du, Stina-moster", sade bonden godmodigt.

Ej alltid var enkan så blidt stämd. Ibland trätte hon på grannarna och beskylde dem, kaptens, prestens och alla menniskor, för hårdhet och egennytta, just då de som mest vårdade sig om henne, men ingen retades deraf, utan behandlade henne med godmodigt öfverseende; den enda som någon gång kunde tala henne till rätta var kyrkvärdens hustru. Att komma i fattighuset ansåg Stina liktydigt med att komma i fängelse eller svälta ihjel, men ingen fäste sig det minsta vid hvad hon sade. När hon väl kom dit och hade mat, värme, en slant till kaffe och gummor att prata och träta med, fann hon sig dock ganska bra; det enda hon ej kunde förlika sig med och som gjorde att hon ej trifdes, var den snygghet och ordning som var rådande.

"Ja, nu ha' vi då fått di der Stensens i ro, få si nästa gång hvem ja' ska' bli li'ane på", pustade nämdeman, der han satt vid Björnhult, i soffan med "resurserna" i.

"Alltihop va' mi' gummas fel, i alla fall", fortsatte han med tonen och minen af en djupt förorättad — "ha' inte ho' vari' så ha' ja' hafvi' di der penga i behåll, men ho' hushållar mä' mej, så hade ja' inte hufve' å' förstånn te' stå emot så vore vi allt på bar backe snart."

"Kära Klas, ja' sa' ju åt dej många gånger te' inte ge Stensen nå'ra pengar, men te' slut blef du så ond så ja' tordes ingenting säja, så inte va' då dä' der mitt fel heller", sade hustrun i ifvern och förvåningen glömmande all räddsla.

"Å' hut käring, ska' du nu säja emot mej mä'", röt nämdeman till, "dä' ä' inte nog mä' åt du ruinerar mej, utan sen så ska' du vara oppkäftuger te' på köpe' — hur ja' ska' kunna stå ut mä' dej, dä' vete sjelfvaste den."

Gubbarna sutto sedan hela aftonen och drucko tuting och spelade bondpass. Thilda och modren sutto för sig.

Kallt och stelt var det emellan Fredriksson och Thilda, och på detta sätt fortfor det barnlösa, glädjetomma äktenskapet i många år. Thilda kände ibland en nästan sjuklig längtan, att få trycka ett litet barn till sitt bröst och slösa sin ömhet på, men att taga ett fosterbarn ville ej mannen höra talas om.

Johan återsåg hon endast en gång vid kyrkan, då han var hemma och helsade på. Han var då iklädd en sluskig halfherredrägt och såg halft förstörd ut. Var det för hennes skull han blifvit sådan — ack, hon ville ej tänka derpå, inte heller visste hon om hon velat försaka sitt nuvarande välstånd för hans skull.

Den afton, då nämdeman och modren kommo till dem och allt var ordnadt för Stens barn, var Thilda kallare och stelare än vanligt mot sin man; hon hade önskat att taga ett af barnen, men Fredriksson hade bestämdt satt sig deremot. Hustrun var redan så van att råda, så att detta retade henne i hög grad.

"Thilda har allt hufve' emellanåt", sade gubben på hemvägen, "å' dä' ha' ho' fått efter mej, men dummer ä' ho' mä' rysligt, när dä' bär te', dä' syns nog nu dä', när ho' ville släpa på sej en åf di der unga' — dä' ä' då inte någe' te' un'ra på heller, när ho' har dej te' mor, för du ä' då enfaldi' efter årning, alri' ett smul duger du te' annat än te' dricka kaffe å' förstöra pengar, men så kan du då dä' rigtigt. Hade inte ja' hufve' för oss båda, så ginge dä' rakt åt skogen."

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men vid lilla Kalles säng stod kyrkvärden och hans hustru samma afton. Gossen låg der, röd och varm i den lilla sängen som bonden sjelf gjort för hans räkning. Händerna voro ännu sammanknäppta efter aftonbönen, som morsan förestafvat honom, och ett gladt leende hade qvarstannat på de rosiga läpparna. Lill' flickan låg i föräldrarnas säng, äfven i lugn, trygg sömn.

"Välest den som kunde fostra dom te' rätta Guss barn, Jonas", sade hustrun och drog en andäktig suck.

"Vi ska' be' Gud rigtigt efter årning, att han ä' vår hjelpare", sade mannen. "Dä' står i testamente åt Frälsarn sa': låter barnen komma till mig och förmener dem icke."

"Inte ska' *vi* förmena dom, far", sade hon.

"Nej Anna, men föredöme ä' dä' bästa, söker *vi* Frälsarn så följer nog barna mä'."

INNEHÅLL.

Sid.

Lilla Greta . . . . . 3.

E' Passascha om när Sven i Gropen vardt ångerköpter, och tocke der . . . . . 18.

Snuta-Lars-Erik och Björkhaga-Maja . . . . . 96.

Hvems var skulden? . . . . . 161.

Nyare värdefull Literatur:

Till salu i bokhandeln:

BILDER UR VERMLANDS FOLKLIF, af **J. C. von Hofsten.** Med originalillustrationer af *Jenny Nyström.* 2 kr. 50 öre.

— Det finnes i detta arbete stycken af obestridliga förtjenster, som kunna betecknas som perlor af folklifsdiktning. (*Dagl. Allehanda.*)

STOCKHOLMSLIF OCH SKÄRGÅRDSLUFT, nya berättelser af **Frans Hedberg.** 3 kr. 75 öre.

— Förf:ns godmodigt varmhjertade framställningssätt, hans sunda praktiska blick på lifvet och hans goda iakttagelseförmåga hafva funnit ett tilltalande uttryck i dessa underhållande berättelser. (*Dagl. Alleh.*)

CARL von ZEIPELS HISTORISKA ROMANER. I. **Carl XI, Rabenius och Hexeriprocessen,** 3 kr. 75 öre. II. **Seton,** en skildring från förra århundradet. 4 kr. 75 öre.

— Dessa skildringar äro verkligen af det bästa vårt lands literatur af histor:ska romaner har att bjuda på. (*Göteb. Posten.*)

NYARE HUMORISTISKA BERÄTTELSER, af **F. W. Hackländer.** I. En hemlighet, 1 kr.; II. Grefvinnan Patatzky, 1 kr. 25 öre; III. Bakom blå glasögon, 1 kr. Med talrika illustrationer.

— Hackländer åtnjuter med rätta anseende som en synnerligen framstående humorist. Arbetets oförfalskade humor och goda lynne skall helt visst finna vänner inom vidsträckta kretsar. (*Skånes Alleh.*)

RAKETER OCH SVÄRMARE. Humoristiska berättelser af **M. G. Saphir.** Fullst. i 4 raketkistor. 4 kr.

— Saphir är onekligen en af Tysklands bäs:a humorister, hvars bekantskap är synnerligen värd att göras. Den nu utkomna underhållande samlingen är bestämdt en acqvisition för vår literatur. (*Kalmar.*)

HON eller **DÖDSGROTTORNA VID KÅR**, af **H. Rider Haggard.** 2 kr. 50 öre.

— Haggard är en af Englands mest lästa författare, hans lifliga äfventyrsrika berättelser utöfva en nästan trolsk makt på läsaren och rycka honom oemotståndligt med sig. (*Göteb. Posten.*)

ASTRID, karaktersskildringar af **Marie.** 1 kr. 50 öre.

— En ren och god anda, parad med fin iakttagelseförmåga, framträder i dessa utmärkta skildringar. (*Göteb. Posten.*)

Omslaget tryckt hos Germandts Boktryckeri-Aktiebolag, 1887.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000 400894458